COOLTARTIS

Revistă trimestrială de istorie, cultură și literatură

Anul IV, nr. 9, septembrie 2025

Valeru CIUREA

JURNALUL
JURNALULUI DE LA MOISEI

„Tabăra de muzică și literatură, Jurnalul de la Moisei” este un eveniment cultural național inițiat de cantautorul și fondatorul trupei Arhaic, Nicolae Doboș, și de poetul și scriitorul Ioan Ivașcu și realizat la aproape trei ani de la nașterea ideii.

De ce la Moisei? Pentru că unul dintre inițiatori și realizatori, poetul Ioan Ivașcu, este născut și a trăit acolo, în localitatea simbol al curajului și patriotismului, „o redută a ortodoxiei și credinței străbune, păstrată în vremurile grele și de prigoană, dezvoltată cu har de oamenii credincioși de astăzi. Valorile umane și morale ale moiseienilor, grija pentru identitatea locală păstrată prin credința neclintită și respectul pentru transmiterea ei din generație în generație, demnitatea locală.”[1] dar și pentru că la Moisei, administrația locală a înțeles rostul demersului cultural inițiat de cei doi și s-a arătat deschisă ideii de a promova cultura românească și a o prezenta în fața locuitorilor și a altor iubitori de frumos.

Localitatea Moisei este cunoscută ca fiind locul în care „la data de 14 octombrie 1944, jandarmii maghiari au omorât douăzeci și nouă de români, prizonieri în lagărul de muncă improvizat de la Vișeu de Sus pe care i-au urcat într-un camion, i-au transportat la Moisei unde au fost închiși în două case de la marginea localității și împușcați prin uși și ferestre. Ulterior, armata ungară aflată în retragere a incendiat localitatea Moisei.”[2] La două săptămâni după comiterea masacrului, când localnicii evacuați de către autorități s-au întors în sat, aceștia au luat cadavrele celor împușcați și le-au îngropat într-o groapă comună deasupra căreia au construit o troiță din lemn[3] în locul căreia, ulterior, a fost ridicat un obelisc pe care se află înscrise astăzi numele martirilor.

Dintre victime, douăzeci și patru erau originare din județul Mureș, trei din județul Cluj și patru din județul Maramureș, țărani ardeleni internați în lagărele de muncă din orașul Vișeu de Sus. Ei au fost acuzați de „trădare de patrie, de patriotism românesc ori partizanat.”[4] În memoria acestora, sculptorul maramureșan Vida Gheza a

1 https://galvaleaizeimoisei.ro/strimtura/

2 Inscripție în casa muzeu

3 Troița se află astăzi în curtea bisericii din sat

4 https://www.turistinfo.ro/moisei/

realizat în anul 1966 „Monumentul Martirilor de la Moisei”, inițial din lemn și transpus ulterior, în anul 1972, în piatră. *„Ansamblul sculptural este alcătuit din douăsprezece coloane dispuse circular, fiecare având în partea superioară sculptat câte un chip. Zece dintre acestea reprezintă măști tradiționale maramureșene, reprezentându-i pe martiri, fiecare dintre aceste lucrări având o anumită simbolistică, iar două au chipuri de om reprezentându-i pe cei doi supraviețuitori.”*[5]

La Monument, în cea de-a doua zi a „Taberei de muzică și literatură Jurnalul de la Moisei”, între cele douăsprezece coloane, scriitorii și artiștii veniți la Moisei din toate colțurile țării au depus o coroană de flori, au cântat și recitat, realizând un adevărat moment de comemorare și evocare a martiriului de aici. Tot atunci a fost vizitată și una dintre casele în care au fost împușcați cei 29 de țărani români, casă aflată în apropierea colinei pe care se află amplasat complexul „Monumentul Martirilor de la Moisei”.

Tot în ziua a doua a Taberei, la biblioteca din Moisei a avut loc o întâlnire a scriitorilor locali cu scriitorii invitați. Au fost prezentate cărți, s-a recitat din creațiile proprii și s-a vorbit despre starea de fapt a culturii în actualele condiții socio-economice ale României.

Despre Moisei și Maramureș, poetul și prozatorul Ioan Ivașcu spune în versuri: „Între Moisei și Cimitirul Vesel/ E un Maramureș de ceteri și un Maramureș de cruci/ Sunt oase întinse pe râuri de iederi/ Și colburi de drumuri în ochii de prunci.” Tot el spune că ideea acestei Tabere culturale s-a născut în urma participărilor sale la taberele naționale de muzică și literatură, împreună cu folkiști precum Nicolae Doboș și cu grupul său, Arhaic. *„Am dorit această tabără la Moisei, având în vedere contextul istoric deosebit în care se încadrează această localitate dar și pentru ca prin intermediul acesteia să contribuim la promovarea valorilor culturale și valorilor spirituale ale acestui spațiu, al Moiseiului, al Maramureșului și, în același timp, la promovarea turistică a zonei, Moiseiul fiind stațiune turistică de interes național, situată între alte două stațiuni turistice de interes național și anume Borșa și Vișeu. Am gândit că această Tabără națională de muzică și literatură ar fi o ocazie perfectă pentru a valorifica potențial cultural al zonei, al turismului cultural, în primul rând.”*

Deschiderea evenimentului a fost făcută pe scena Căminului Cultural din Moisei cu o rugăciune de mulțumire către Dumnezeu, pentru Harul și Binecuvântarea Sa, cu rugăciunea „Tatăl nostru” și cu mesajul gazdelor, reprezentate de viceprimarul Matei Tomoiagă și consilierii locali Liliana Mihali și Ioan Coman Șușca: *„Cultura este o latură specială a noastră, a oamenilor. Dincolo de necesitățile noastre fiziologice sau materiale, avem nevoie și de cultură, avem nevoie de literatură, de muzică. Mulțumim organizatorilor acestui eveniment, domnului Ioan Ivașcu de la Cluj și domnului Nicolae Doboș din*

5 Scriitorul Ioan Ivașcu

Alexandria. Sperăm să fie o reușită, iar cele trei zile să fie de bun augur pentru activitatea culturală a Moiseiului."

Maria Coman, cunoscută interpretă din Moisei, a avut și ea un mesaj de bun venit, pe versuri de Ioan Ivașcu și pe muzică specifică moroșenilor, cântată de Gheorghe Capră, Cristian Ionel Hojda și Vasile Tomoiagă, după care a interpretat magistral „Balada Eroilor de la Moisei", făcând să curgă lacrimi din ochii celor prezenți în sală.

Nicolae Doboș, unul dintre inițiatorii și organizatorii Taberei de muzică și literatură „Jurnalul de la Moisei" a spus: *„Capitala muzicii și a literaturii s-a mutat pentru două zile la Moisei, scria presa maramureșană. Și nu a greșit cu nimic. Suntem capitala muzicii și a literaturii, asta datorită faptului că un nucleu cu formidabili oameni de suflet au dorit acest eveniment și chiar au reușit să îl organizeze. Domnul Ioan Ivașcu lucrează la proiectul acesta împreună cu mine de trei ani și uite că, până la urmă, s-a materializat. Eu sunt maramureșan iar Moiseiul pentru mine înseamnă istorie, suflet și spirit. Invitații nominalizați de către Ioan și de către mine au venit cu drag, cu suflet, cu spirit, cu dor pentru Moisei și considerați-i prietenii dumneavoastră. Ei o să vă considere prietenii lor. A fost un debut foarte frumos și trebuie să-i mulțumesc Mariei Coman pentru momentul extraordinar pe care l-a prezentat dar și instrumentiștilor săi."* Au fost două seri (care au însumat peste opt ore de spectacol!)

La fel de emoționantă ca „Balada Eroilor de la Moisei" cântată de Maria Coman a fost și intervenția Amaliei Timiș, care a vorbit despre istoria Moiseiului: *„Am vrut să trăim demni și liberi. Am crezut mereu că cineva o să vină să ne ajute în frumoasa, dar încercata noastră țară. Am murit, dar niciodată nu ne-am cerut iertăciune. Călăii nu iartă. Am fost omorâți, executați fără judecată, îngropați în gropi comune. Ne-au luat pământurile, casele, ne-au torturat rudele, ne-au bătut, ne-au chinuit, ne-au luat tot. Mai puțin sufletul și credința. E sublim că poporul român a găsit mereu și mereu rezerve de afirmare și și-a dat mereu eroi care și-au iubit țara mai mult decât viața." Poetul Ioan Ivașcu a ținut să precizeze: „Noi optăm pentru reconciliere cu cei care au comis acest masacru. Sunt accidente ale istoriei. Noi promovăm valori culturale, nu promovăm o răzbunare sau o învinovățire a unor națiuni. Au fost cazuri izolate, accidente ale istoriei. Moiseiul este un loc încărcat de spiritualitate aici fiind și mănăstirea Moisei, o mănăstire veche, de la 1600, unde a fost prima școală românească din Moisei."*

Cu siguranță, această primă ediție a „Taberei de muzică și literatură Jurnalul de la Moisei" va rămâne înscrisă în memoria colectivă a Moiseiului iar oamenii veniți aici din toate zonele geografice ale României, fiecare dintre aceștia având preocupări diferite s-au unit la chemarea lui Nicolae Doboș și a lui Ioan Ivașcu sub stindardul promovării valorilor culturale și spirituale românești.

La finalul evenimentului am stat de vorbă cu cei doi organizatori care și-au propus ca la prezentările publice să participe oameni de cultură și de spirit, cantautori, scriitori, poeți, artiști, istorici, etnologi din toată țara cărora dar și valori culturale locale, din Moisei.

Nicolae Doboș, are o experiență de decenii în organizarea unor astfel de evenimente menite să păstreze și să ducă mai departe cât se poate mult stindardul cultural românesc, adresându-se comunităților care în general sunt private de astfel de manifestări. Cel de-al doilea organizator, Ioan Ivașcu, este și el dedicat trup și suflet mișcărilor culturale de genul celor inițiate în urmă cu mulți ani de către Nicolae Doboș. La finalul Taberei de la Moisei din 18-20 iulie 2025 am stat de vorbă cu cei doi „părinți" ai acestul demers cultural de excepție.

Valeru Ciurea: Cum s-a născut acest proiect și de ce la Moisei?

Ioan Ivașcu: Ideea s-a născut în urma participărilor mele la taberele naționale de muzică și literatură, împreună cu folkiști precum Nicolae Doboș cu grupul său, Arhaic. Am dorit această tabără la Moisei, având în vedere

contextul istoric deosebit în care se încadrează această localitate dar și pentru ca prin intermediul acesteia să contribuim la promovarea valorilor culturale și valorilor spirituale ale acestui spațiu, al Moiseiului, al Maramureșului și, în același timp, la promovarea turistică a zonei, Moiseiul fiind stațiune turistică de interes național, situată între alte două stațiuni turistice de interes național și anume Borșa și Vișeu. Am gândit că această Tabără națională de muzică și literatură ar fi o ocazie perfectă pentru a valorifica potențial cultural al zonei, al turismului cultural, în primul rând.

Nicolae Doboș: Am început discuțiile cu scriitorul și poetul Ion Ivașcu pentru că acesta s-a format ca scriitor la Moisei, unde s-a și născut. Am considerat că prietenii lui, profesorii lui, puteau fi liantul spre nașterea acestui proiect. Primul an a fost unul de tatonări, de discuții, de explicații, de ce vrem să organizăm acest eveniment cultural aici, ce are județul de câștigat și așa mai departe. Pentru că toată lumea se întreabă, indiferent că e de la județ sau de la o primărie ce câștigă prin acestui proiect. Când se vorbește despre cultură, trebuie să explici că nu vor câștiga, știu eu, o medalie de aur. Ei trebuie să se întrebe ce câștigă comunitatea, adică faptul că acea comunitate poate să intre într-un calendar de acțiuni naționale, că va avea acces la un act cultural, că valorile culturale locale vor putea urca pe scenă alături de nume importante ale muzicii, literaturii, teatrului, vor avea acces la ateliere de creație și așa mai departe. Un astfel de eveniment poate fi gândit să se desfășoare pe durata a două, trei zile, o săptămână sau zece zile. Totul depinde de câți bani ești dispus să aloci pentru un act cultural care chiar vine în folosul comunității respective, poate aceiași bani pe care alții îi alocă pentru un spectacol de două-trei ore cu maneliști sau mai știu eu ce. Până la urmă au înțeles ce au înțeles, dar nu s-a materializat aproape nimic, decât discursuri. Asta a fost în primul an. Al doilea an, 2024, a fost anul schimbărilor politice, al alegerilor locale, parlamentare, prezidențiale, lucrurile s-au dat peste cap. Abia anul acesta, 2025, s-a putut demara proiectul, asta și datorită unei echipe formidabile venite la nivelul Primăriei și a Consiliului local Moisei. Să nu uităm că Moiseiul este totuși o comună, nu este nici oraș, nici municipiu dar echipa tânără care a preluat puterea la nivel de comună a venit cu alte gânduri despre ce ar trebui să se facă în comunitatea lor. Și atunci, sigur, s-a putut implementa proiectul. Pentru că oamenii care sunt deschiși spre cultură nu mai stau să întrebe ce au de câștigat?

Valeru Ciurea: Suntem într-o zonă în care se trăiește – cred că aproape exclusiv – din turism și mici afaceri locale. Pe ce v-ați bazat când ați pornit această intreprindere care presupune și niște costuri?

Ioan Ivașcu: Pe sprijinul autorităților locale, pe sprijinul consilierilor locali care sunt oameni cu preocupări culturale. Avem consilieri locali care au cărți scrise și publicate. Consilierul local Gheorghe Hovrea Tomoiagă are o carte de poezie, una de lingvistică, un dicționar de arhaisme și regionalisme din Moisei, un alt consilier local are o carte de istorie, altul este directorul școlii din localitate, deci oameni care au susținut într-adevăr cultura. La această ediție nu avem foarte multe sponsorizări, dar Consiliul Local și Primăria, primarul comunei Moisei, Grigore Tomoiagă au sprijinit acest demers pentru că și-au dat seama care ar fi beneficiile pentru turismul cultural. Am făcut un proiect împreună cu Nicolae Doboș și l-am prezentat Primăriei iar Consiliul Local a aprobat finanțarea, susținerea financiară a acestui proiect, pentru că fără susținerea Primăriei nu este posibil un asemenea eveniment. Trebuie să amintesc și pe Liliana Mihali, profesor învățământ primar, cu experiență ca director de școală și care s-a implicat profund în tot ce a însemnat desfășurarea proiectului.

Valeru Ciurea: Să zicem că aici la Moisei este un caz fericit în care, cum ai spus, consilierii locali și conducerea primăriei sunt oameni de spirit și de cultură, localitatea fiind una cu rezonanțe istorice și culturale deosebite. Dar cum vezi viitorul unor astfel de evenimente în alte părți, în care nu sunt astfel de oameni în administrația locală care să înțeleagă și să sprijine un astfel de demers cultural la care oamenii din localitățile pe care ei le păstoresc nu ar putea participa altfel?

Ioan Ivașcu: Un astfel de eveniment ar putea să fie realizat și prin presiunea pe care comunitatea, oamenii care sunt preocupați de

valori culturale, ar pune-o pe autoritățile locale pentru ca acestea să conștientizeze că într-adevăr cultura și spiritualitatea fac parte dintre valorile noastre și că o asemenea tabără, un asemenea eveniment cultural, contribuie la valorificarea turismului cultural, la promovarea turistică și a valorilor locale, lucru foarte important pentru dezvoltarea unei comunități. De fapt, și la Moisei, strategia din ultimii ani a fost să se dezvolte foarte mult din punct de vedere turistic. În 2017 Moiseiul a devenit stațiune turistică de interes local, iar în anul trecut a devenit stațiune turistică de interes național.

Valeru Ciurea: Mă gândesc acum la cum tu, Nicolae Doboș și Ioan Ivașcu ați făcut ca toți oamenii aceștia care participă la această primă ediție a Taberei aici, la Moisei – și care vă sunt prieteni -, să vină alături de voi făcând un efort, chiar financiar ca să spună și să arate lumii că lucrurile astea nu trebuie să moară, nu trebuie lăsate să moară. Sunt zeci de ani de când tu faci lucrul acesta. Cum ți-ai format acest grup – care nu mai este un nucleu, ci un mare grup național, format din artiști de calibru, de scriitori și poeți consacrați?

Nicolae Doboș: De-a lungul timpului te intersectezi cu astfel de oameni de calitate în diferite spectacole, concerte, atunci când ești invitat într-un loc sau în altul. Și îți formezi o părere despre un cântăreț, un cantautor, un poet pe care îl cunoști atunci, sau un scriitor. Și atunci selectezi. Pentru că, desigur, este vorba despre o selecție aici. Eu n-am făcut grupul acesta de azi pe mâine. Am stat foarte mult și am studiat. Eu sunt maramureșan și am o „boală", în ghilimele. Nu suport bețivii. Când ai de făcut o treabă de artă, de cultură, când trebuie să transmiți un mesaj cultural vreau ca acel om să fie lucid. Am avut în grupul ăsta și indivizi care nu se puteau ridica de pe scaune să-și facă momentul. Și, sigur, au pierdut trenul, s-au auto-exclus. La noi chiar trebuie să fie o atmosferă de creație, de cultură adevărată. Fiecare își transmite mesajul său.

Valeru Ciurea: Aceste mesaje sunt, din păcate, atât de rar auzite.

Nicolae Doboș: Realitatea este că sunt foarte mulți oameni de valoare în țara asta dați la o parte, interzișii chiar. Și n-am înțeles niciodată de ce… Noi suntem un popor creator. De ce să dai la o parte o valoare care e a ta? Că valoarea respectivă nu este o valoare pentru ea, în primul rând. Este pentru cei din jur. Se întâmplă, Valeru, o dramă. Trebuie să recunoaștem, fie că ne place fie că nu. Cultura este a unsprezecea spiță – din cele zece – pe care le are o roată. În ultimii zece ani am tot spus-o, nu se mai vrea culturalizarea individului. Se vrea îndobitocirea lui. De parcă acesta ar fi scopul, acesta ar fi un proiect național! Noi suntem un grup de treizeci de artiști. Ce contăm noi dacă la anumite niveluri indivizii care vor îndobitocire sunt de ordinul sutelor și acești indivizi hotărăsc soarta culturii. Se uită la noi – și la alții asemenea nouă – și spun senin că nu sunt fonduri.

Valeru Ciurea: Aici, la Moisei este Monumentul Martirilor, care stă mărturie a unui eveniment tragic din istoria acestei localități.

Ioan Ivașcu: Monumentul Martirilor de la Moisei a fost realizat în anul 1966 de către sculptorul Vida Gheza, inițial din lemn și transpus ulterior, în anul 1972, în piatră. A fost ridicat în amintirea celor 29 de martiri uciși în 14 octombrie 1944 de trupele maghiare în vâltoarea finalului celui de-al Doilea Război Mondial. Ansamblul sculptural este alcătuit din 12 coloane dispuse circular, fiecare având în partea superioară sculptat câte un chip. Zece dintre acestea reprezintă măști tradiționale maramureșene, reprezentându-i pe martiri, iar două au chipuri de om reprezentându-i pe cei doi supraviețuitori. Pentru că este amplasat pe o colină, la intrarea în Moisei dinspre Borșa, urcarea spre ansamblul monumental se face pe 44 de trepte care reprezintă anul în care a avut loc tragicul eveniment. Mai există aici și o casă memorială, în care a trăit unul dintre cei douăzeci și nouă de oameni care au fost uciși aici, la Moisei. Pe locul unde au fost uciși este ridicat un alt monument pe lângă care trec zilnic localnicii, care nu au uitat.

Valeru Ciurea: În deschiderea spectacolului de aseară, de la Căminul Cultural, atunci când doamna Maria Coman a vorbit despre masacrul de la Moisei, în spatele mea era o doamnă care plângea.

Ioan Ivașcu: Noi optăm pentru reconciliere cu cei care au comis acest masacru. Sunt accidente ale istoriei. Noi promovăm valori culturale, nu promovăm o răzbunare sau o

învinovățire a unor națiuni. Au fost cazuri izolate, accidente ale istoriei. Acest loc este încărcat de spiritualitate pentru că aici este și mănăstirea Moisei, o mănăstire veche, de la 1600, o mănăstire care a fost afiliată mănăstirii Putna, la un moment dat era o școală de pictură, aici a fost prima școală românească din Moisei. În anul 1694 s-a înființat prima școală pe lângă mănăstirea Moisei, mănăstire de călugări. Pe la 1700, Mănăstirea Moisei a fost sediul episcopiei Maramureșului. Este, deci, un important centru cultural și spiritual. La 15 august, în fiecare an, cu prilejul Sărbătorii Adormirii Maicii Domnului, care este Hramul de vară al Mănăstirii se organizează pelerinaje, așa numitele procesiuni sau procesii. Același lucru se întâmplă și la Hramul de iarnă, în 2 februarie. La aceste procesiuni vin copiii de diferite vârste îmbrăcați în straie tradiționale, așezați după anumite reguli, de la cei mai mici la cei mai mari, se duc în pelerinaj pe jos, de prin toate satele, de pe Valea Izei, de pe Valea Vișeului, spre Mănăstirea Moisei. Acolo se înconjoară Mănăstirea de trei ori, se cântă cântări de slavă pentru Maica Domnului. Se încadrează în acele procesiuni care au loc și la Mănăstirea Nicula în Ardeal și la Mănăstirea Rohia tot în 15 august.

Valeru Ciurea: Voi doi ați reușit să aduceți aici, la Moisei, nume importante ale culturii naționale, din lumea folkului și a literaturii, scriitori, poeți, istorici, etnologi dar și valori cultural-spirituale locale.

Ioan Ivașcu: Cu sprijinul lui Nicolae Doboș și prin colaborarea pe care o avem cu scritori din toată țara, la această ediție a taberei au participat artiști din Brașov, Cluj, Olt, Mureș, Arad, Vâlcea, Sibiu, Giurgiu, Teleorman, Harghita, Vrancea, Municipiul București și Maramureș, tradițiile muzicale locale fiind aduse în scenă de către interpreți din Moisei: Maria Coman, Gheorghe Capră, Maia Vlad, Daria Tomoiagă, Denisa Timiș. Structurată pe trei secțiuni, folclor, folk și literatură, tabăra a oferit momente artistice de o valoare aparte. La secțiunea Folk: Costel Amorăriței din Vișeul de Sus, Ana Maria Dumitru din București, Adriana Andreica din Cluj, Ștefania și Damian Onișor din Cluj, Ion Ivan din Mediaș, Valer Moldovan din Miercurea Ciuc, Mihaela Stoica din Giurgiu, Virgil Gospodaru din Adjud, Nicu Borca Band din Baia Mare, Daniel Făt din Brașov, Grupul folk Cuarț (Gabriela Brumar – flaut, Mariana Moldovan – voce și Dorel Moldovan – chitară și voce) din Baia Mare și, desigur, Trupa Arhaic din Alexandria. Secțiunea Literatură a avut prezente nume importante ale poeziei și prozei contemporane din România dar și personalități culturale locale: poeții și scriitorii Ștefania Onișor din Cluj, Gheorghe Tomoiagă Hovrea din Moisei, Măricuța Horj Petrovai din Moisei, Nicolaie Dincă din Slatina, Dragomir Vlonga din Moisei, Amalia Timiș din Moisei, Ioan Coman-Șușca din Moisei, Florin Constantin Verdeș din Cluj, Nicolaie Cismaru din Râmnicu Vâlcea, Valeru Ciurea din Slatina și istoricul Dan Ovidiu Ilcuș din Sibiu. Au mai urcat pe scena Căminului Cultural din Moisei cântăreți și recitatori locali: micuța Daria Tomoioagă, Alisa Maria Coman, Ana Maria Moldovan, Carla Mâți dar și Ansamblul „Balada" (instructor Vasile Tomoiagă și având ca instrumentiști pe Gheorghe Capră, Cristian Ionel Hojda și Vasile Tomoiagă) care a oferit invitaților și publicului o impresionantă demonstrație de costum și joc popular specific maramureșan.

Chiar a fost o tabără națională prin prezența din toate aceste județe și mă bucur că oameni din diverse zone geografice și cu preocupări diferite au putut să vină și să se unească sub ideea aceasta a promovării valorilor culturale și spirituale adevărate.

Valeru Ciurea: Cantautorii pe care tu, Nicolae Doboș, îi aduci în astfel de evenimente vin să dăruiască. Ei nu primesc nimic în afară de aplauze și de sentimentul de bucurie al celor care îi ascultă și cărora li se adresează. Același lucru l-au făcut și artiștii locali din Moisei, care și-au dovedit pasiunea și dăruirea.

Nicolae Doboș: Valeru, cum poți să nu te bucuri în momentul în care vezi copilul ăla, fetița aia de opt ani, că vine și cântă monumental folclor de Maramureș? Când am lansat proiectul am vrut neapărat o secțiune de folclor, aici, la Moisei. În care să vină și cei mici, copii cu talent. Am vrut să fac o deschidere pentru ei, nu neapărat pentru valorile consacrate, pentru că valorile consacrate sunt deja pe pozițiile lor. Dar să vezi o fetiță de genul celei pe care chiar am întrebat-o *„— De când cânți? —*

De la 6 ani. — Și câți ani ai? — Opt ani. — Și cât o să cânți? — Până o să cresc mare." E greu să îți stăpânești lacrimile când auzi astfel de răspunsuri de la un astfel de copil. Și asta nu înțeleg politicienii sau, știu eu, administratorii temporari ai unor localități când spun că nu sunt fonduri, cum zic ei. Trebuie să faci, să nu lași astfel de copii să se rătăcească, să se piardă. Asta face grupul nostru acum, îi căutăm pe acești copii extraordinari pe care să îi putem lua alături de noi la alte evenimente, în alte localități. Copilul acela de opt ani care cântă doar aici, acasă la el, azi, mâine, poimâine, la un moment dat se plictisește, apare saturația. În momentul în care îl iei și-l urci pe o scenă din altă localitate, alături de tine, de colegii tăi, copilul acela va simți că efortul lui nu este în zadar, că și alții se pot bucura de ceea ce face el. Acesta este câștigul oricărei tabere naționale de muzică și literatură. Mereu găsești ceva nou, ceva de valoare. Îmi reproșa cineva odată: *„— Ce vrei să faci? Cântarea României?"*. Cântarea României nu a fost o greșeală. La Cântarea României au apărut valori. Nu erau profesioniști, dar erau valori care altfel ar fi rămas necunoscute. Se spune că acel festival național a fost comunist. Nu fac nicio paralelă, dar ce se face acum pentru culturalizarea acestei țări? Nimic.

Valeru Ciurea: Cu excepția unor astfel de evenimente venite aproape exclusiv din partea unor indivizi, singulari sau grupați, nu venind de la o instituție. Și susținute de acei lideri locali, nu administrativi sau politici, ci oamenii care se dăruiesc trup și suflet ideii de perpetuare a valorilor noastre culturale, de la cultura tradițională la muzică, literatură, artă plastică, dans, teatru… Atunci când acești oameni nu se vor mai implica, nu se mai face nimic. Mi-a plăcut ideea ta de a face și o secțiune de folclor, în care ai inclus etnografia, etnologia. Așa se pot face și schimburi de informații cu privire la obiceiurile și tradițiile locale, de a le face cunoscute.

Nicolae Doboș: Eu îmi aduc aminte de vremea când se făceau schimburi culturale între județe. Județul Maramureș cu județul Olt, să zic. Cu ansambluri folclorice, cu specialiști. Era un schimb cultural, învățau unii de la alții. Acum nu se mai fac și știm cu toții de ce nu se mai fac. Sigur că, în afară de fonduri mai este nevoie și de un lider, un inițiator. Și da, ai dreptate, când și aceștia vor renunța, nu va mai fi nimic. Eu nu pot decât să sper că asta nu se va întâmpla.

Nu pot încheia acest jurnal fără a menționa Pensiunea Tomis (Nașu Șăsaru) din Moisei, o gazdă perfectă și generoasă, parcă obișnuită ca artiști și scriitori să le fie oaspeți.

Amalia TIMIȘ

MASACRUL CELOR 29 DE MARTIRI

Aș vrea să vă spun o poveste, nu a mea, nu a ta, povestea unor eroi. Totul a început, sau s-a terminat într-o căsuță, mai exact CASA MEMORIALĂ, aflată la ieșirea din Moisei spre Borșa. Poate pentru noi a fost deschisă și transformată în muzeu, ca să cunoaștem realitatea istorică, dar nu și pentru ei. Pentru martiri a fost ca niște porți de fier, un rău ce ascundea un rău și mai mare, dar fără a reuși să cunoaștem suferința. Acest muzeu, această căsuță ne amintește de cele 31 de victime, omorâte în ziua de 14 octombrie a anului 1944 de trupele maghiare aflate în retragere pe Valea Izei.

Hmmm…, nu seamănă cu un final fericit, nu pare a fi o poveste de adormit copiii. Ascultă-mă bine! Asta nu e poveste, ăsta nu e sfârșitul. Potrivit documentelor au fost doi supraviețuitori ai crudului eveniment (Vasile Petean, originar din județul Cluj, și Vasile Ivașcu, care, în urma șocului, ulterior a înnebunit parțial.) Ei au fost monumente vii, relatând cu lux de amănunte istoricilor cumplita tragedie, rămasă mărturie peste timp.

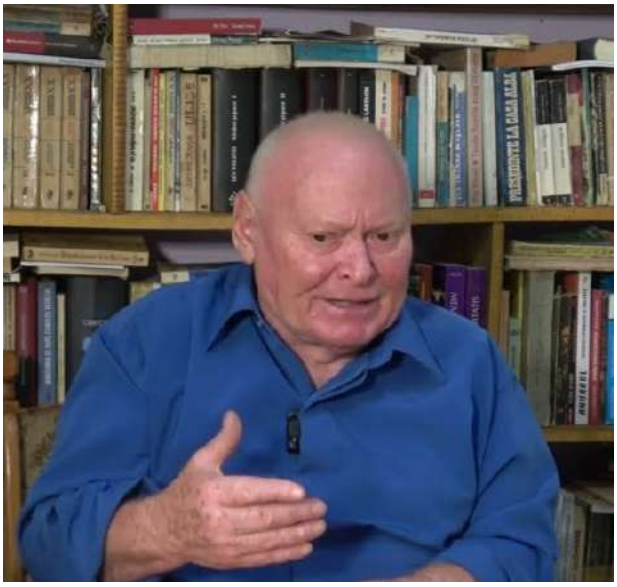
Unul dintre ei spunea așa: *„În ziua de 14 octombrie 1944, într-o sâmbătă, prizonierii din lagărul de la Vișeu de Sus au fost urcați de militarii hortyști într-un camion și transportați aici, la Moisei, comuna fiind complet evacuată de locuitori. 24 dintre ei erau din județul Mureș, 3 din județul Cluj, și 4 maramureșeni. Toți au fost acuzați de trădare de țară și patriotism românesc, fiind împușcați de către soldații maghiari, care trăgeau prin geamuri și ușă. Masacrul s-a întâmplat pe la orele 15,00, militarii incendiind apoi întreg satul."*

Dacă ar fi să credem ce-am auzit sau ce-am studiat atâția ani, ne-am îngrozi, dar dacă ar fi să simțim, oare ce-am spune? Dacă ar fi s-o fac eu, ar suna cam așa: Am vrut să trăim demni și liberi. Am crezut mereu că cineva o să vină să ne ajute în frumoasa, dar încercata noastră țară. Noi martirii nu am fost îngenunchiați niciodată, am murit, dar nu ne-am cerut niciodată iertăciune, călăii nu iartă. Am fost omorâți, executați fără judecată, îngropați în gropi comune, ne-au luat pământurile, casele, ne-au torturat rudele, ne-au bătut, ne-au chinuit, ne-au luat tot, mai puțin sufletul și credința. E sublim că poporul român a găsit mereu și mereu rezerve de afirmare și și-a dat mereu eroi, care și-au iubit mai mult țara decât viața. Din ce se spune, CASA MEMORIALĂ a fost deschisă publicului abia în anul 1982 și cuprinde obiecte ale celor împușcați dar și alte dovezi care țin suferința și durerea vie.

Despre evenimentele dramatice petrecute în comuna noastră, s-a vorbit și s-a scris mult, iar în semn de recunoștință cu privire la sacrificiul celor 29 de martiri s-a ridicat un monument, construit de sculptorul Vida Gheza. Acest complex monumental reprezintă un ansamblu de 12 figurine, sculptate în 1966 în lemn, iar mai apoi înlocuite cu unele din piatră de granit în 1972. Figuri care impresionează prin expresivitatea sobră a siluetelor dispuse circular sub forma unui sanctuar dacic, având în centru un loc de jertfă.

Construcția și poziționarea statuilor a fost inspirată din cultul soarelui, mai precis 12 raze de lumină care reprezintă cele 12 luni ale anului. Două dintre acestea au chip omenesc și stau de veghe, iar restul de zece poartă măști tradiționale. Pe unul dintre stâlpi apare omul pădurii, pe un altul omul nopții, alt stâlp îl reprezintă pe omul apelor, un altul cel al focului, iar ultimul, dar nu cel din urmă, omul care horește.

Au fost făcute 12, au rămas 12 pentru a ne aminti în fiecare lună din an și în fiecare zi din lună de cei care ne-au salvat.

Gică MANOLE

JILAVA. 1 IUNIE 1946.

I. JUSTIȚIA LUI STALIN

În luna mai 1946, la București, Ion Antonescu a făcut obiectul unei înscenări judiciare staliniste de cea mai sinistră speță. Ocupantul sovietic, uneltele sale din România, în majoritatea lor alogeni, au denumit mascarada judiciară în care l-au târât pe Ion Antonescu și o parte dintre demnitarii statului român dintre anii 1940 – 1944, „proces" al „marii trădări naționale".

Întreaga mascaradă judiciară din aprilie – mai 1946, care s-a vrut a fi un „proces", a fost din toate punctele de vedere un act samavolnic, definit de la început până la sfârșit de acte profund ilegale[1], în afara Legii și a Constituției care ființau în România după lovitura de stat de la 23 august 1944.

Așa-zisul „proces" în care a fost „judecat" Ion Antonescu și câțiva dintre demnitarii regimului condus de el a fost o „justiție" impusă de Stalin și U.R.S.S., „dreptatea" învingătorului din 1945. **Odată cu Ion Antonescu, și România însăși a fost „judecată" din ură și răzbunare de către ocupantul sovietic al țării. Stalin nu putea ierta România pentru faptul că a avut curajul să înfrunte și să lupte cu arma în mână contra cotropitorilor ei, U.R.S.S., Imperiul Sovietic. Toate legile statului român existente, funcționale în acel timp au fost călcate în picioare cu brutalitate de Kremlin în cadrul așa-zisului „proces" intentat mareșalului Ion Antonescu. Iarăși, deși ocupantul sovietic și slugile lui din România și-au creat un ansamblu de acte normative pentru a putea judeca pe mareșalul Antonescu, acestea au ignorat cu totul Constituția României, funcțională în acel timp. Se înțelege, din cele spuse de mine, ce fel de sentință a fost dată, emisă de asemenea „instituții" judiciare: niște falsuri judiciare grosolane. În acest sens, sentința pronunțată de acel așa-zis tribunal nu a fost una cu caracter legal, ci a constituit un abuz, o ilegalitate, o „caricatură de sentință"[2].**

Actul de acuzare scris de așa-zișii „acuzatori publici" (instituție creată de ocupant, ilegală deci – n. ns.), la adresa activității lui Ion Antonescu ca șef de guvern și de stat al perioadei anilor 1940 – 1944, înșiruie, analizează, consideră, în bloc, „drept crime de război și acte de trădare a intereselor poporului român"[3] toate faptele sale, toate actele sale de guvernare.

„Judecarea" lui Ion Antonescu, a grupului din jurul său, s-a făcut la sfârșitul ultimului război mondial; atunci în Germania fostă nazistă, ocupată și împărțită de Aliați, cât și în statele care i-au stat alături lui Hitler în anii războiului, conducătorii acelor state au fost judecați și condamnați de învingători. Fac trimitere în primul rând la faimosul proces al criminalilor de război și al foștilor lideri naziști judecați și condamnați de un Tribunal Militar Internațional la Nürnberg (1946). Liderii naziști, unii dintre ei, chiar trebuiau judecați în acel timp pentru faptele lor abominabile. La fel cum trebuia judecat, tot la Nürnberg, și Stalin și acoliții săi în frunte cu V. M. Molotov, ca dușmani ai omenirii, uneltirea contra păcii lumii și crime de război. Ion Antonescu, întreb, trebuia judecat pentru aceleași vini ca și unii demnitari naziști, crime de război, uneltire contra păcii și război

[1] Gh. Buzatu, *Execuția Mareșalului Antonescu*, Casa Editorială Demiurg, Iași, 2009, p. 79.

[2] Ioan Dan, *„Procesul" Mareșalului Ion Antonescu*, Ediție revizuită și îmbunătățită, Editura Lucman, București, 2005, p. 13.

[3] *Ibidem*, p. 11.

de agresiune? Desigur că nu!

România nu a provocat războiul, ci a fost victima acestuia, a U.R.S.S., în 1940. Când s-a pus problema ca Ion Antonescu și cei din jurul său (Mihai Antonescu, Constantin Pantazi, Eugen Cristescu, C. Z. Vasiliu, Mircea Elefterescu, Radu Lecca), care se aflau arestați, deținuți la Moscova, între septembrie 1944 și 3 aprilie 1946, să fie trimiși în fața instanței de la Nürnberg, rușii înșiși au refuzat să-l trimită pe Ion Antonescu la Nürnberg pe motiv că el și apropiații săi vor fi judecați pentru „problemele românești”[4].

Așadar, Kremlinul, liderii săi în frunte cu Stalin știau bine că Ion Antonescu nu avea ce căuta la Nürnberg, că mareșalul nu putea fi asociat, amestecat, laolaltă, cu marii criminali de război naziști, că faptele sale nu au căzut sub incidența legislației internaționale cu privire la crimele de război și la ducerea războiului. Stalin l-a păstrat pe Ion Antonescu și câțiva foști demnitari ai regimului său doar pentru el, pentru a se răzbuna pe Ion Antonescu și România.

Dacă nu l-au trimis pe mareșal la Nürnberg (nu aveau motive să-l trimită), Stalin și banda sa de asasini nu-i puteau ierta lui Ion Antonescu faptul că a înfruntat Uniunea Sovietică, că i-a bătut de zeci de ori armatele sale în 1941 – 1942, că, pentru întâia oară în istorie, trupele române au îndrăznit să calce apăsat, victorioase pământul Rusiei, după ce de-a lungul epocii moderne armatele rusești au călcat pământul românesc de 12 ori. Pentru acest curaj și îndrăzneală, Ion Antonescu trebuia pedepsit, a fost pedepsit. Odată cu el România și poporul român care, între anii 1944 – 1958, au trăit cea mai îngrozitoare experiență istorică din existența sa: ocupația U.R.S.S..

II. DICTATUL DE LA MOSCOVA (12-13 septembrie 1944)

Actul juridic care a consfințit intrarea în robia sovietică a României și a poporului român a fost dictatul punitiv, sălbatic, de la Moscova, semnat la 12 septembrie 1944, dictat pe care istoricii fariseici, „echidistanți”, chipurile, încă îl numesc „Convenție de Armistițiu”. Așa-zisa *Convenție* semnată la Moscova între guvernul român, așa cum a reieșit el din lovitura de stat de la 23 august 1944, și guvernele Aliate (U.R.S.S., S.U.A., Anglia) a fost un act de o duritate unică, îngrozitoare care a consfințit intrarea în robie a poporului român. Atunci Statul român a fost ocupat și supus în totalitate U.R.S.S.. Prezența celor două state – S.U.A., Anglia – menționate în îngrozitorul document de la Moscova, avea caracter formal, delegații ei (reprezentanții ei) făcând doar figurație în așa-zisele negocieri sau în *Comisia Aliată de Control (Sovietică)* din România instituită după semnarea odiosului document.

Prin semnarea dictatului punitiv de la Moscova, România a fost lăsată la bunul plac al U.R.S.S.. „Convenția” de la Moscova a avut și are un caracter „inovator”, unic în istoria relațiilor internaționale. Unul dintre statele semnatare, conform textului dictatului de la Moscova, cum era cazul României, nu avea niciun drept, ci doar obligații. Celălalt stat semnatar al acestui document diplomatic îngrozitor, U.R.S.S., tot conform textului odioasei „Convenții”, avea doar drepturi. În mod normal, dacă actul semnat la Moscova, pe 12 septembrie 1944, ar fi fost o *Convenție* diplomatică reală, documentul respectiv ar fi stipulat pentru ambele părți semnatare atât drepturi, cât și obligații. În fond, dictatul punitiv de la Moscova, pe care istoricii încă îl desemnează cu cinism drept „Convenție”, a fost rezultatul direct al loviturii de stat efectuată de regele Mihai și Camarila sa la 23 august 1944, cât și a cedării Estului Europei de către Anglia și S.U.A. către U.R.S.S. (Teheran, 1943).

Din textul dictatului de la Moscova înțelegem drama mareșalului Ion Antonescu, care, deși a negociat cu Moscova luni bune în 1944 semnarea unui Armistițiu pe care îl dorea atât de mult, nu a fost lăsat să-l semneze. Iarăși, conștientizăm drama prin care a trecut Mareșalul Ion Antonescu, ezitările lui justificate în negocierile cu Moscova din cursul anului 1944 de a accepta condițiile extrem de grele,

[4] Constantin Pantazi, *Cu Mareșalul până la moarte. Memorii*, Editura Publiferom, București, 1999, p. 333: „„Dumneavoastră”, i-a spus un general rus lui Ion Antonescu când se afla arestat la Moscova, „sunteți veniți aici pentru chestiunile românești, nu pentru cele germane, și atunci nu puteți fi hitleriști””.

înrobitoare pe care U.R.S.S. urmărea să le impună României. Cu atât mai mult înțelegem actul îngrozitor, de o inconștiență unică, criminală, al regelui Mihai și Camarilei sale, de a arunca Țara în ghearele Imperiului Sovietic, ordonând Armatei să capituleze în fața U.R.S.S. la 23 august 1944. **„Convenția" de la Moscova nu a fost altceva decât consecința directă a gestului mârșav al regelui Mihai de a-l aresta și preda pe Mareșal dușmanului de moarte al României, U.R.S.S., pe un motiv inventat, mincinos.**

Revenind la așa-zisa „Convenție" de armistițiu din 12 septembrie 1944, impusă României de către U.R.S.S., o apreciem, cum am mai afirmat, un dictat punitiv, sălbatic, de o duritate nemaiîntâlnită în Istoria relațiilor dintre state. **Cele 20 de articole ale dictatului, unul mai dur decât altul, au pus literalmente România cu spatele la zid. „Convenția" este unicul document diplomatic între două state, în care o parte, România, are doar obligații, iar cealaltă, U.R.S.S., nu are niciuna, având doar drepturi[5]. Dictatul de la Moscova, din 12 septembrie 1944, consfințește faptul că România, statul român este la cheremul total al imperiului sovietic.** De subliniat că, în document, la fiecare articol, se repetă invariabil formula cum că partea română „se obligă"[6] „să facă", „va asigura", „se obligă să asigure", „se obligă să remită", „poartă întreaga răspundere", „vor preda imediat", „va elibera imediat"[7] etc..

Iată analizată, articol cu articol, așa-zisa Convenție de armistițiu, impusă de U.R.S.S. României la 12 septembrie 1944; aceasta a fost, în realitate, un dictat punitiv, sălbatic, unic în relațiile internaționale.

Textul dictatului de la Moscova conține un preambul unde se precizează că reprezentanții „Guvernului și Înaltului Comandament Român"[8] sunt Lucrețiu Pătrășcanu, ministru de Justiție, dar și subsecretar de stat la Ministerul Afacerilor Interne[9], generalul Dumitru Dămăceanu, menționat în document ca „adjutant al Majestății Sale Regelui"[10], principele Barbu Știrbey și „dl. G. Popp"[11], iar de partea U.R.S.S., S.U.A. și Marii Britanii mareșalul R. Malinovski[12]. Delegații, subliniază documentul, au lucrat „în interesul *Națiunilor Unite*"[13] semnând condițiile Tratatului, „Convenției", Dictatului.

Articolul 1 al Dictatului de la Moscova recunoaște că România a „încetat cu totul operațiunile militare"[14] împotriva U.R.S.S. începând cu data de 24 august 1944, „ora 4 a.m."[15]; subliniază că România a rupt relațiile cu Germania și sateliții săi intrând în război contra Germaniei și Ungariei. Scopul luptei poporului român contra Germaniei și Ungariei era de a „restaura" suveranitatea și independența României. În noua luptă, textul documentului preciza că România va lupta cu „nu mai puțin de 12 divizii de infanterie, împreună cu serviciile tehnice auxiliare"[16]. Ultimul alineat al articolului 1 preciza că forțele navale și aeriene ale României, în războiul contra Germaniei și Ungariei, vor fi puse sub comanda Comandamentului Sovietic[17].

Articolul 2 face trimitere la faptul că

---

[5] Textul integral al mârșavului document în *România – Marele Sacrificat al celui De-al Doilea Război Mondial, Documente*, vol. I, coordonator: Marin Radu Mocanu, Arhivele Statului din România, București, pp. 310 – 313. Textul respectivului document se regăsește și în Ioan Dan, *„Procesul" Mareşalului Antonescu*, Editura Lucman, București, 2005, pp. 33 – 38.

[6] Ioan Dan, *op. cit.*, pp. 34, 35, 36.

[7] *Ibidem*, pp. 34 – 36.

[8] Vezi *România – Marele sacrificat al celui De-al Doilea Război Mondial. Documente*, vol. I, coordonator Maria Radu Mocanu, București, 1994, p. 310.

[9] *Ibidem*.

[10] *Ibidem*.

[11] *Ibidem*.

[12] *Ibidem*.

[13] *Ibidem*.

[14] *Ibidem*.

[15] *Ibidem*.

[16] *Ibidem*.

[17] *Ibidem*.

guvernul român „se obligă”[18] să dezarmeze și să interneze forțele armate ale Germaniei și Ungariei, aflate pe teritoriul României. Mai mult, cetățenii germani și unguri cu reședința pe teritoriul românesc vor fi internați. Conform unei *Anexe* adăugată „Convenției” de armistițiu de la Moscova, articolul 2, erau internați doar cetățenii germani și unguri aflați pe teritoriul României, măsura neaplicându-se „cetățenilor de origine evreiască ai acestor țări”[19].

Articolul 3 prevede faptul că România va permite și asigura trupelor sovietice libera mișcare pe între teritoriul ei[20], în orice „direcție”, dacă situația militară o cere. Toate cheltuielile aferente acestor deplasări, „pe pământ, pe apă și în aer”[21], vor fi suportate de guvernul român.

Articolul 5 obliga România să predea „imediat”[22] către U.R.S.S. toți prizonierii de război sovietici și aliați, precum și pe cei aduși cu „*sila în România*”[23]. În categoria acestor oameni intrau românii din nordul Bucovinei și Basarabia fugiți din calea invadatorului sovietic în 1940 și în 1944, oameni pe care U.R.S.S. îi considera cetățeni sovietici. Până la repatrierea oamenilor revendicați de U.R.S.S., guvernul român se obliga să asigure acestora hrană, îmbrăcăminte, asistență medicală, mijloace de transport pentru revenirea acestora „în țara lor proprie”[24].

Conform articolului 6, guvernul român era obligat să elibereze „imediat” toate persoanele indiferent de cetățenie sau naționalitate care fuseseră arestate din cauza „activității lor în favoarea Națiunilor Unite”[25] sau din motive rasiale. De asemenea, guvernul român va abroga legislația ce impunea discriminare și restricții tocmai din cauzele precizate mai sus.

Prin articolul 7, România este obligată să predea către U.R.S.S. toate materialele de război ale Germaniei și sateliților săi care se aflau pe pământ românesc[26]. În acest caz sunt prevăzute și vasele flotei germane și ale sateliților săi aflate în apele teritoriale românești.

Conform articolului 8, guvernul României „se obligă”[27] să nu înstrăineze bunuri sau proprietăți aparținând Germaniei și Ungariei, aici fiind menționați banii și obiectele de valoare[28], decât cu autorizația Înaltului Comandament Sovietic[29].

Și articolul 9 obligă guvernul român, cât și Înaltul Comandament Român să pună la dispoziția Comandamentului Sovietic pe durata războiului vasele, toate vasele care aparțin sau au aparținut Națiunilor Unite ce se aflau în porturile românești.

Articolul 10 obligă guvernul român să efectueze plățile în mod regulat cerute de Comandamentul Sovietic, plăți efectuate în moneda românească. Mai mult, articolul 10 obligă România să pună la dispoziția U.R.S.S. depozitele de combustibil, de petrol, de alimente și „alte materiale”[30]. Vasele comerciale românești aflate în apele românești sau străine „vor fi supuse controlului operativ al Înaltului Comandament Aliat (Sovietic)”[31]. Mai mult, așa cum preciza Anexa C la articolul 10, guvernul român va răscumpăra „toate monedele deținute în teritoriul românesc și emise de

[18] *Ibidem*.

[19] *Ibidem*, p. 313.

[20] *Ibidem*, p. 311.

[21] *Ibidem*.

[22] *Ibidem*.

[23] *Ibidem*.

[24] *Ibidem*.

[25] *Ibidem*.

[26] *Ibidem*.

[27] *Ibidem*.

[28] *Ibidem*.

[29] *Ibidem*.

[30] *Ibidem*, p. 312.

[31] *Ibidem*, p. 314.

Înaltul Comandament Aliat (Sovietic) și va înmâna moneda astfel retrasă fără plată”[32] comandamentului sovietic.

Articolul 11 obligă România să plătească U.R.S.S. despăgubiri de război pentru ocuparea unei părți din teritoriul sovietic de către România și ca urmare a operațiunilor militare purtate de aceasta pe teritoriul sovietic în valoare de 300 de milioane dolari S.U.A. „plătibili în curs de 6 ani în mărfuri (produse petrolifere, cereale, materiale lemnoase, vase maritime și fluviale, diverse mașini etc.)”[33]. Apoi, România va plăti despăgubiri Națiunilor Unite pentru pierderile pricinuite proprietăților acestora „și naționalilor lor”[34]. Valoarea acestor despăgubiri va fi stabilită ulterior.

Anexa D la articolul 11 precizează că guvernul român va face plățile în dolarul american „la paritatea sa în aur din ziua semnării acestei Convenții, adică 35 de dolari o uncie de aur”[35].

Articolul 12 obliga România să restituie U.R.S.S. în stare bună a „valorilor și materialelor strămutate de pe teritoriul ei”[36].

Articolul 13 obliga România să restituie cetățenilor Națiunilor Unite proprietățile avute înainte de război.

Articolul 14, prin prevederea sa, dovedește că România la acea dată devenise o satrapie a imperiului sovietic. Astfel, guvernul român se obligă să colaboreze cu Înaltul Comandament Aliat (Sovietic) „la arestarea și judecarea persoanelor acuzate de crime de război”[37]. O asemenea prevedere este unică în analele tratatelor diplomatice internaționale. Guvernul român se pune la dispoziția unui guvern străin, ocupant pentru a-l ajuta pe acesta să-i aresteze proprii cetățeni.

La articolul 15 găsim obligația României de a desființa „imediat” „organizațiile prohitleriste și de tip fascist aflate pe teritoriul românesc”[38], organizații militare, politice, paramilitare care, chipurile, ar fi dus propagandă contra U.R.S.S.. Evident că România acelor ani nu avea organizații fasciste sau prohitleriste, cu excepția organizațiilor germanilor din România.

Orice asociație din România acelui timp, societate culturală sau organizație civică devenea în ochii ocupantului sovietic, automat, *fascistă*, nazistă, hitleristă.

Prin articolul 16, U.R.S.S. instituie o cenzură draconică în România asupra tipăriturilor, spectacolelor, a poștei, telegrafului, telefonie, care vor putea apărea doar cu acordul Comandamentului Sovietic[39].

Anexa E la articolul 16 *obligă* guvernul român „ca transmiterile fără fir, corespondența telegrafică și poștală, corespondența cifrată și prin curier, precum și comunicările telefonice cu țările străine ale Ambasadelor, Legațiilor și Consulatelor aflătoare în România să fie dirijate potrivit modului stabilit de Înaltul Comandament Aliat (Sovietic)”[40].

Prin articolul 17, pe teritoriul întreg al României se restabilește administrația civilă românească „până la o distanță de linia frontului de minimum 50 – 100 km”.

Îndeplinirea condițiilor acestui dictat vor fi supravegheate de o Comisie Aliată de Control (Sovietică), așa cum preciza articolul 18.

Articolul 19 consideră „nulă și neavenită hotărârea Arbitrajului de la Viena cu privire la Transilvania”[41], prevăzând „ca Transilvania (sau cea mai mare parte a ei) să fie restituită României”[42] cu condiția ca Tratatul de Pace să confirme această stipulație. Același articol

---

[32] *Ibidem*.

[33] *Ibidem*, p. 312.

[34] *Ibidem*.

[35] *Ibidem*, p. 314.

[36] *Ibidem*, p. 312.

[37] *Ibidem*.

[38] *Ibidem*.

[39] *Ibidem*.

[40] *Ibidem*, p. 314.

[41] *Ibidem*, p. 313.

[42] *Ibidem*.

prevede că guvernul sovietic acceptă să ducă operațiunile militare alături de România „contra Ungariei și Germaniei”[43].

Ultimul articol, 20, precizează că prevederile actului intră în vigoare chiar din momentul semnării lui.

Așa-zisa Convenție a fost semnată din partea României de Lucrețiu Pătrășcanu, D. Dămăceanu, Barbu Știrbey și Ghiță Pop. Din partea U.R.S.S. a semnat mareșalul Rodion Malinovski.

Un asemenea document diplomatic nu trebuie cu niciun chip să mai fie numit *Convenție*, ci dictat, căci, la Moscova, în 12 septembrie 1944, României i s-a impus un Dictat sălbatic, punitiv și nicidecum o Convenție, cum se mai afirmă de unii istorici.

După cum ușor se poate constata, dacă România, statul român, era obligată prin toate cele 20 de articole ale dictatului să execute orice pretenție a U.R.S.S., U.R.S.S. (S.U.A. și Marea Britanie figurau în textul actului doar cu numele) nu avea nicio răspundere, obligație, responsabilitate față de statul român.

Prin această așa-zisă convenție de armistițiu, din septembrie 1944, România era dată, legată de mâini și de picioare, la dispoziția și bunul plac al U.R.S.S..

Citind textul așa-zisei Convenții se înțelege limpede că, după semnarea ei, *guvernul României a devenit, a fost transformat într-un executant fidel al ordinelor Comisiei Sovietice de Control, Comisie care deși se numea Comisie a Înaltului Comandament Aliat ea era, în realitate, doar Comisie Sovietică.* Întreg teritoriul românesc a fost pus la dispoziția armatei de ocupație sovietice. Întreg potențialul uman, economic, militar, strategic al României a fost pus la dispoziția U.R.S.S. în mod gratuit, pe când, câteva luni mai încolo, mareșalul Ion Antonescu a fost, chipurile, judecat și condamnat la moarte, acuzat fiind cum că ar fi aservit România Germaniei, când noi știm că el nu a dat nimic germanilor gratuit, ci contra unei plăți echitabile.

O prevedere pur și simplu criminală a textului „Convenției” de la Moscova o constituie articolul 14 prin care „guvernul și Înaltul Comandament Român se obligă să colaboreze cu Înaltul Comandament Aliat (Sovietic) la arestarea și judecarea persoanelor acuzate de crime de război”[44]. Prin acest odios articol, partea română este obligată să accepte, să recunoască ocupantului sovietic dreptul de a judeca proprii cetățeni. Să participe alături de ocupantul sovietic la arestarea, judecarea și condamnarea tuturor persoanelor pe care U.R.S.S. le acuza de crime de război.

În viziunea ocupantului sovietic, criminali de război erau toți cetățenii români care au luptat împotriva Uniunii Sovietice: ofițeri, soldați, subofițeri, generali, oameni politici, scriitori, artiști etc.. Toți cetățenii români care au ocupat funcții în structurile statului român, între anii 1940 – 1944, miniștri, secretari generali, directori de instituții, funcționari din poliție, Servicii Speciale, edili (primari) etc. etc., au fost lăsați la bunul plac al urii și răzbunării unui stat străin, dușman de moarte al poporului român. Acest articol 14 din odioasa „Convenție” a stat la baza celor mai îngrozitoare abuzuri judiciare, a celor mai sinistre așa-zise judecăți din toată istoria statului român. Și, ca o culme a batjocurii și nedreptății, abuzurile judiciare din acei ani (1946 – 1948) au valoarea juridică și azi.

III. GUVERNUL PETRU GROZA ÎȘI CREEAZĂ INSTITUȚII DE JUDECATĂ

În direcția subordonării totale a statului român „ocupantului sovietic, puterea instalată de U.R.S.S. la București (6 martie 1945) a emis o serie de acte normative. Așa, a fost emisă *Legea nr. 486* care prevedea purificarea „administrațiilor publice”[45], publicată în „Monitorul Oficial” la 8 octombrie 1944[46]; *Legea nr. 640 din 18 decembrie 1944* care introducea un „regim tranzitoriu de organizare judecătorească”[47]; *Legea nr. 488 din 10*

[43] *Ibidem*.

[44] Ioan Dan, *op. cit.*, p. 37.

[45] *Ibidem*, p. 43.

[46] *Ibidem*.

[47] *Ibidem*, p. 44.

octombrie 1944 prin care guvernul își arogă cu de la el putere atribuții judecătorești, procedându-se la crearea de către guvern a unor organe judiciare proprii separate, în afara organelor judiciare prevăzute de Constituție. Pe această cale a fost creat de guvern *Corpul acuzatorilor publici* și așa-zisul *tribunal al poporului* care a arestat, cercetat, judecat și condamnat pe toți cei indicați de ocupantul sovietic al țării. Cei vizați de asemenea instituții judiciare ilegale au fost toți ofițerii superiori, comandanții Armatei Române, oamenii politici care au activat în perioada interbelică și până la 23 august 1944, care au dovedit din plin că și-au iubit și slujit țara, au apărat-o și servit-o împotriva Uniunii Sovietice între anii 1941 – 1944.

Actul ilegal principal în baza căruia au fost pedepsite toate personalitățile politice și militare ale României de până la 23 august 1944 a fost *Legea 312, publicată la 21 aprilie 1945 sub forma unui Decret-lege* semnat de regele Mihai[48]. Decretul-lege prevedea „urmărirea și sancționarea celor vinovați de dezastrul țării și de crime de război”[49]. Legea a fost publicată în „Monitorul Oficial” la data de 24 aprilie 1945, iar cine citește textul acesteia cu multele ei articole și alineate capătă certitudinea că textul ei a fost scris la Moscova și că scopul ei nu era decât acela de a pedepsi pe toți cetățenii români care au luptat contra Uniunii Sovietice între anii 1941 – 1944. În cazul acestei făcături legislative sovietice, în niciun caz nu se mai poate susține că cei judecați și condamnați în baza ei au beneficiat de justiție, ci de o judecată plină de ură, răzbunare, a învingătorului asupra conducătorilor României învinse și ocupate. Cu alte cuvinte, în cazul celor judecați în baza acelei *legi 312*, așa cum a fost cazul mareșalului Ion Antonescu, nu mai poate fi vorba de justiție, „ci de o răzbunare pătimașă”[50].

Articolul 1 al Legii 312 prevede că „sânt vinovați de dezastrul țării cei care”[51] au militat „pentru hitlerism și fascism”[52], au acceptat „intrarea armatelor germane pe teritoriul țării”[53]. După luarea puterii în stat, 6 septembrie 1940, infama lege 312 prevedea, în alineatul 2 al articolului 1, că guvernanții României, Ion Antonescu însuși, nu au acționat decât pentru a pregăti războiul antisovietic, au militat, nu-i așa, pentru „fascism”, „hitlerism” etc..

Articolul 2 al infamului act normativ sovietic (că doar nu poate fi apreciat ca unul românesc), în 15 alineate, detaliază cum guvernanții statului român (1940 – 1944), Ion Antonescu în primul rând, au premeditat „dezastrul țării prin săvârșirea de crime de război”[54]. Sunt înșiruite ca acuzații „declararea războiului”[55] contra Uniunii Sovietice, încălcarea „regulilor internaționale cu privire la ducerea războiului”[56], înfăptuirea de acte de cruzime și teroare, represiuni colective, impunerea de „munci excesive”[57], evacuări și transporturi de persoane, „s-au pus în slujba hitlerismului”[58] aservind economia României în dauna intereselor poporului român.

Nu continui cu redarea detaliilor îngrozitorului act așa-zis normativ; **subliniez însă faptul că odioasa lege 312 a primit girul regelui Mihai, care a semnat-o și promulgat-o; prin acest gest colaboraționist, regele Mihai a permis ocupantului sovietic să pedepsească în totalitate poporul român,**

---

[48] *Procesul Mareșalului Antonescu. Documente*, vol. I, Ediție îngrijită de Marcel-Dumitru Ciucă, Cuvânt înainte de Iosif Constantin Drăgan, Editura Saeculum, Editura Europa Nova, București, 1997, p. 54.

[49] *Ibidem*.

[50] Ioan Dan, *op. cit.*, p. 46.

[51] *Procesul Mareșalului Antonescu. Documente*, vol. I, p. 54.

[52] *Ibidem*.

[53] *Ibidem*.

[54] *Ibidem*.

[55] *Ibidem*.

[56] *Ibidem*.

[57] *Ibidem*, p. 55.

[58] *Ibidem*.

demnitarii, conducătorii acestuia dintre anii 1940 – 1944. *Legea 312*, expresie a voinței Moscovei, însușită de guvernul așa-zis al României anului 1946, care nu era decât o adunătură de slugi în slujba imperiului sovietic, a mers cu infamia până acolo încât interzicea poporului român dreptul sfânt de a lupta pentru eliberarea unor provincii istorice românești (Basarabia și Nordul Bucovinei), pământ românesc strămoșesc ocupat de U.R.S.S..

Drept urmare, cei care au luptat pentru eliberarea și întregirea României în războiul dintre anii 1941 – 1944, care, cu toții au fost sfinți eroi și martiri, au fost acuzați și judecați drept criminali de război. Întreb, cum a fost posibilă o asemenea infamie? **Iarăși: ocupantul sovietic a organizat infamia, atunci în 1946, însă, cum de este posibil ca o asemenea făcătură juridică, un asemenea îngrozitor abuz juridic din anul 1946 să fie acceptat drept o judecată cu valabilitate juridică eternă? Acest îngrozitor act normativ, elaborat de ocupantul sovietic al țării, prin prevederile sale, dispozițiile prevăzute, a încălcat grosolan premeditat, în mod arbitrar, prevederile Constituției României, Constituție ce fusese reintrodusă în statul român după 23 august 1944. A încălcat prevederile aceleiași Constituții din 1923 principiul separației puterilor în statul român, principiu sacrosanct prevăzut în articolele 33 și 34 ale Constituției din 1923, reintrată în vigoare după lovitura de stat din august 1944[59].** De asemenea, tot în pofida principiului separației puterilor în statul român, *Legea 312* permitea așa-zisului guvern al României, funcțional la 1946, să-și creeze organe proprii, subordonate, de cercetare penală cum au fost infamul *Corp al acuzatorilor publici*, precum și mult mai infamul organ de, chipurile, „judecată", așa-zisul *tribunal al poporului*[60].

Înființarea a ceea ce ocupantul sovietic al României a numit „tribunal al poporului", ca organ de judecată, a fost un act stalinist, fără nicio legătură cu Constituția României în vigoare în anul de grație 1946. Însăși denumirea așa-zisei instanțe de judecată creată prin *Legea 312*, „tribunal al poporului", a fost preluată din legislația stalinistă a epocii, care a funcționat în U.R.S.S. în timpul dictaturii lui Stalin (1924 – 1953). **Așadar, „tribunalul poporului" a fost o creație stalinistă a ocupantului sovietic, în totală contrazicere cu cele prevăzute de Constituția statului român în vigoare la acel timp, având un caracter neconstituțional și profund ilegal deci.** Constituția României de la acea dată interzicea vădit, expres crearea de instanțe juridice noi, cu caracter extraordinar, ea prevăzând *ad litteram* în articolele 101 – 107 „care sânt organele judecătorești prin care se realizează justiția"[61].

Un alt fapt la fel de grav și ilegal l-a constituit încălcarea cu brutalitate a unui principiu constituțional existent în orice constituție din lume: „principiul constituțional al neretroactivității legilor penale"[62], fapt consfințit în *Codul Penal* în vigoare la acea vreme în statul român. Iată ce susține un eminent magistrat militar care a cercetat stăruitor întregul ansamblu de legi staliniste impuse de U.R.S.S. în România acelor ani: „O lege penală nu poate fi aplicată decât faptelor săvârșite după data intrării în vigoare a Legii respective. Este un principiu elementar și logic de a nu pedepsi o persoană pentru o faptă care la data comiterii ei nu era incriminată ca infracțiune și deci permisă din punct de vedere legal"[63].

În baza acestei legi staliniste, elaborată la Moscova, impusă în România ocupată de către U.R.S.S. prin guvernul comunist de la București, vorbesc de Legea 312 din 1945, a fost judecat Ion Antonescu, demnitarii statului român din perioada interbelică și anii 1940 – 1944, toți comandanții Armatei Române din războiul din Est, aproape toți oamenii politici români cu opțiuni politice anticomuniste din perioada interbelică și anii ultimului război mondial.

[59] Ioan Dan, *op. cit.*, p. 47.

[60] *Ibidem*.

[61] *Ibidem*.

[62] *Ibidem*.

[63] *Ibidem*.

Cornel MANOLESCU

FONDAREA ORAȘULUI – PORT CORABIA.

În anul 1862, Domnitorul Alex. I. Cuza a înființat în dreptul satului Dașova, un port la Dunăre, numit Portul Mircea.

În 30 noiembrie /11 decembrie 1871 Principele Carol promulgă ,,Legea fondării orașului Corabia'', după ce a trecut prin cele două camere: pe 9 noiembrie a fost votată în Adunarea Deputaților, iar în Senat pe 23 aceleași lună. Legea acorda o suprafață de 500 pogoane, împărțite în trei secțiuni și care urmau să fie vândute în loturi mici, terenurile de utilitate publică fiind date fără nicio plată.

De asemenea statul își rezerva pe malul Dunării o întindere de 40 stânjeni în lățime pentru construirea cheiurilor și a celorlalte anexe ale viitorului port. La noul oraș se va alipi și comuna Dașova, a cărei vatră va fi strămutată pe malul Dunării, iar o parte a locuitorilor ei vor fi împroprietări și cu locuri de casă în nordul orașului, formând cartierul ,,Valea Seacă''.

Ștampila satului Dașova

MONITORUL OFICIAL AL ROMANIEI

Nº 289

JOUI, 1871

Monitorul Oficial al României N° 289, din 30 Decembre, 11 Ianuarie 1871.

PARTEA OFICIALE

Bucurescĭ, 29 Decembre

CAROL I

Prin grația lui Dumnedeu și voința națională, Domn al Românilor.

La toți de față și viitori sănĕtate

Vădênd raportul ministrului Nostru secretar de Stat la departamentul financelor, No. 54,691;

Vĕdênd voturile Adunăriĭ deputaților și Senatului din 9 și 23 Noemvre, anul 1871;

În virtutea art. 32 și 93 din constituțiune,

Am sancționat și sancționăm,

Am promulgat și promulgăm ce urmĕsă:

LEGE

pentru fondarea unui oraș pe proprietatea Statului numită Corabia din districtul Romanați.

***Art. I.** Un port, sub denumirea de Corabia, se formézĕ pe proprietatea Corabia din districtul Romanați.*

***Art. II.** Se autorizĕ guvernul a deosebi pe citata proprietate uă întindere de 500 pogóne, împărțind'o în treĭ secțiuni, din carĭ, cea dântăiu să fiă destinată pentru magasinele de port; cea de a doua pentru piățe și stradele principalĭ, și cea de a treia să se reserve pentru foburgurĭ.*

Fiă-care din aceste secțiunĭ va conține

locuri de câte 12 stânjinĭ latul şi 12 stânjinĭ lungul.

Art. III. *Locurile din secţiunea I se vor vinde cu leĭ 40; cele din secţiunea II cu leĭ 30, şi cele din secţiunea III cu 20 leĭ. Aceste preţuri se vor lua jumĕtate în folosul Statuluĭ şi jumĕtate în folosul comuneĭ. Aceste preţurĭ se fixéză pentru treĭ anĭ de la promulgarea acesteĭ legĭ şi după acest termen locurile se vor vinde prin licitaţiune. Terenele necesariĭ pentru piăţe şi strade se conceda fără nicĭ uă plată .*

Se va înfiinţa uă comisiune de înfrumuseţare prin consiliul judeţian pentru elaborarea planurilor uliţelor şi a clădirilor, şi fiă-care cumpĕrător va vi dator în termen de treĭ anĭ a face acele clădirĭ.

Déca pênă în acest termen cumpĕrătorul nu va clădi, va perde tot dreptul asupra aceluĭ loc şi comuna'l va putea vinde licitativ în folosul eĭ.

Art. IV. *Vênḍérea şi concedarea locurilor, precum şi eliberarea actelor se fac de ministerul de finance în numele Statuluĭ. Asemenea locuri nu se vor vinde acelor carĭ după constituţiune nu pot să devină cetăţenĭ românĭ.*

Art. V. *Pe malul Dunăriĭ cât ţine portul, guvernul' şi reserve uă întindere de 40 stânjini, în lăţime pentru facerea keiurilor, pentru concedarea de locurĭ de debarcare la companiĭ de navigaţiune şi pentru alte trebuinţe ale Statului.*

Art. VI*. Se va elabora maĭ ' naite de tote un plan sistematic al oraşului, care nu se va pune în lucrare de cât după ce va fi aprobat de consiliul de miniştri.*

Art. VII*. Legea de facia se va pune în aplicare îndată după promulgarea eĭ.*

Acéstă lege s'a votat de Adunarea deputaţilor, în şedinţa sa de la 9 Noembre, anul 1871, şi s'a adoptat cu majoritate de 62 voturi contra 2.

Preşedinte,

Dimitrie Ghica.
(L.S.A.D.)

Secretar G. Antoki.

Acéstă lege s'a votat de Senat, în şedinţa sa de la 23 Noembre, anul 1871, şi s'a adoptat cu majoritate 31 voturi contra 1, fiind şi o abţinere de la vot.

Vice-preşedinte,
Al. Orescu

(L.S.S.)

Secretar,
Dimitrie Florescu.

Facem cunoscut şi ordonăm ca cele de faciă, învestite cu sigiliul Statuluĭ şi trecute în buletinul legilor, să fiă adresate curţilor, tribunalelor şi autorităţilor, administrative ca să le înscrie în registrele lor, să le observe şi să facă a se observa; éră miniştri Noştri secretarĭ de Stat la departamentele justiţieĭ şi financelor sunt însărcinaţĭ cu aducerea la îndeplinire a decretului de facia.

Dat în Bucurescĭ, la 11 Decembre 1871.
(L.S.M.S.D.)

CAROL

Ministru secretar de Stat la departamentul justiţiei,
G.Costa-Foru

Ministru secretar de Stat la departamentul financelor,
P. Mavrogeni

No. 2,226

Ulterior, în anul 1881, după ce și cătunul Corabia-Veche, care aparținuse până atunci comunei Celei, va intra în cadrul noii localități, prin Decretul regal din 6 aprilie 1881, Corabia va fi declarată comună urbană.

Astfel că, după 22 de ani de la primele demersuri, Corabia devine oraș, el bucurându-se în următorii ani de o rapidă dezvoltare.

MINISTERUL DE INTERNE

CAROL I,

Prin graţia lui Dumneḑeŭ şi voinţa naţională, Rege al României,

La toţi de faciă şi viitori, sănĕtate

Corpurile legiuitóre aŭ votat şi adoptat, şi Noĭ sancţionăm ce urméză:

LEGE

***Articol unic** – Portul Corabia înfiinţat pe pe proprietatea Statuluĭ Corabia, din judeţul Romanaţĭ, după legea de la 11 decembre 1871, se clasifică între comunele urbane, sub numirea de ,,Corabia" la care se alipesce şi cătunul Corabia de la actuala comună Celeiu.*

Acestă lege s'a votat de Adunarea deputaţilor, în şedinţa din 12 Marte 1881, şi s'a adoptat cu majoritate de 68 voturĭ, contra a 2.

Preşedinte,

C.A. Rosetti. (L.S.A.D.)

Secretar,

C. Poroineanu

Acéstă lege s'a votat de Senat, în şedinţa sa din 27 Martie 1881, şi s'a adoptat cu unanimitate de 28 voturi.

Vice-preşedinte,

G. Leca.

Promulgăm acéstă lege şi ordonăm ca ea să fie învestită cu sigiliul Statuluĭ şi publicată prin Monitorul Oficial; iar miniştriĭ Noştriĭ secretari de Stat la departamentul de interne şi justiţie sunt însărcinaţi cu executarea acestui decret.

Dat în Bucurescĭ, la 6 Aprilie 1881.

(L.S.St.)

CAROL.

Ministru secretar de Stat la departamentul de interne,

A.Teriakiu

Ministru secretar de Stat la departamentul de justiţie,

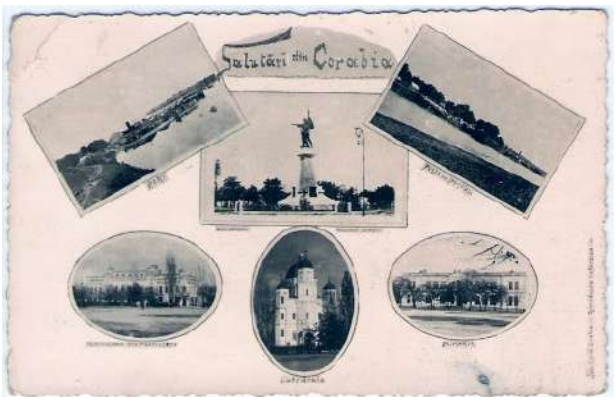
D. Giani

No. 944.[12]

În secolul XX, la oraș vor mai fi alipite satele: Vârtop (care ținuse de com. Celei), Siliștoara (com. Gârcov) și Tudor Vladimirescu, care luase ființă în anul 1896, pe moșia comunei Vișina Veche.[3]

[1] NOTĂ: Simbolul „é" (e, cu accent ascuțit) înlocuiește diftongul „ea"; Simbolul „ó" (o, cu accent ascuțit) înlocuiește diftongul „oa"; Simbolul „ḑ", înlocuiește litera „z".

[2] Monitorul Oficial al României, 9/21 Aprilie 1881.

[3] Bâciu, Florea; Vârtejaru, Ion, Monografia orașului Corabia, ediția a II-a, Editura Alutus, Slatina, 2007.

Ilie DUMITRU

DRUMURI OLTENE TRADIȚIONALE

Drumurile țării, sau ale unui ținut oarecare, au avut un rol deosebit în procesul coeziunii socio-economice al acelui spațiu.

Drumurile care se întretăiau la Slatina au marcat devenirea istorică a acestei așezări, de la satul așezat la poalele dealului, pe marginea mlaștinilor, sărăturilor (slatină - „mlaștină”, „sărătură”), la starea de târg, la cea de reședință a județului Olt, până la cea de urbe.

Dealul Grădiște este rezultat al eroziunii apelor revărsate ale Oltului și ale apelor scurse de pe versanți pe taluzul Sopotului (sopot – „locul de unde o apă curge repede, din bulgară - sopot.) Mlaștinile acestea ale Oltului începeau de la sud de Slatina și se întindeau până dincolo de Curtișoara. Din această cauză, drumul Dobrotinetului și al Șerbăneștului (actualul sat Linia din Vale al comunei Curtișoara) urca dealul de la Botul Calului și mergea pe creasta acestuia. În hotărnicia Cireașovului din 12 iulie 1512, sunt menționate mlaștinile și smârcurile dintre Slatina și Șerbănești (astăzi Linia din Vale). Mărturie peste timp despre configurația locului este toponimul Glod (din slavonescul glodî – „mlaștină”, „sărătură”).

Vadul de trecere peste Olt a avut și el rolul său în devenirea Slatinei: la vad poposeau negustorii să-și schimbe artefactele pe bani sau pe vite și cereale. Acest vad de trecere se afla la gura vâlcelii pe care se află Mănăstirea Clocociovu. Vadul a fost mutat la nord de Slatina pe măsură ce Oltul și-a mutat cursul mai spre vest de oraș.

Vadul de trecere peste Olt, vadul Slatinei sau vadul Târgului, este menționat în anul 1498, aprilie 15.

La 1846, în vremea domnitorului Gheorghe Bibescu, a fost construit pod de lemn stătător peste Olt și Beica, după cum am găsit consemnat pe o cazanie de la Biserica Valea Mare.

Cele mai vechi drumuri ale noastre sunt cele ale autohtonilor geto-daci care locuiau atât la sud de Dunăre, cât și la nord, în Carpați: Drumul Sării și Drumul Oii („drumul transhumanței”); cuvântul drum provine din limba dacă, este etinom indo-european. Drumul Oilor este menționat într-un document privitor la satul Izvoare din mai 1533.

Aceleași drumuri vechi ale autohtonilor daci apar și în spațiul din dreapta Oltului. Direcția acestor drumuri este de la nord spre sud, din Carpați spre Dunăre și dincolo de ea. Ele porneau - ca și acum -, din inima Transilvaniei, treceau Carpații și erau factorii ai etnogenezei poporului român.

Din punct de vedere lingvistic, graiurile din zonele Hațeg, Sibiu, Făgăraș, formează o unitate cu cele de la sud de Carpați, nordul Olteniei cu Hațegul, nordul Munteniei cu Almășul și Făgărașul.

„Coborârea de peste munți” este o proiecție în mitic a unei realități istorice. Carpații au constituit coloana vertebrală a spațiului geto-dac, al populației romanizate și a poporului român. Coborârea de peste Carpați a continuat neîntrerupt până pe la 1773, când la Teslui s-au așezat ungureni pe moșia lui Șerban Racoviceanu, de la Racovățu. Ei și-au durat Troiță, semn că erau români ortodocși. Ungurenii s-au așezat și la Șerbănești (azi Linia din Vale), unde multe familii se cheamă Ungureanu.

Pe drumul Oii, ce trecea prin Cotmeana, Topana, Tătulești, Șerbănești, Crâmpoia, Văleni, au coborât ungurenii care s-au așezat la Alunișu, despre care a scris lingvistul Mircea Tomescu. Alți ungureni s-au așezat mai jos la Crâmpoia și Titulești. Satul lor se numește Ungureni. Toponimia le trădează prezența; Valea Ungureanului (Brastavățu). De asemenea, numele de familie purtate: Baciu, Băciucu, Bâră, Bârsan, Mocan, Moț, Stan,

Meler (păzitorul cârdului de miei). Păcurar (nume derivat din etinomul indo-european peck – „oaie”), Strungaru, Oroian, Făgărășan, Lișan (venit din Lisa). Familia Ștefănescu, stabilită la Priseaca, venită din Siliștea Sibiului, era numită de către localnici Sălișteni.

De-a stânga și de-a dreapta Oltului treceau două drumuri străvechi: cel din dreapta pornea de la Sucidava geto-dacă, era străjuit de Acidava, Rusidava și Buridava și se afunda în munți și devenea „troian” sau „plai”; cel din stânga avea două sensuri contrare: de la Slatina pornea în jos spre Dunăre, iar de la Slatina în sus mergea spre munți. Era străjuit de Cula de la Câmpul Mare, Dobroteasa, care s-a numit și Casa Veche. Drumul acesta s-a mai numit și Drumul Turnului și Drumul Nicopolei, semn că trecea peste Dunăre în Balcani.

Mărturie că aceste drumuri au fost ale dacilor este toponimul Troianu, pe care l-am găsit menționat în hotărnicia satului Bârca din martie 1661: „... și caută în deal, la stâlp, unde l-am pus noi și de acolo pe troian în jos până la gârnița văruită și de acolo... trece drumul în Valea Cireașovului...”.

Acest cuvânt derivă din pre-romanicele - trogiu, troiu – „cărare”, „drum de picior”, „drum rupt de ape”, „drum surpat”, „morman de zăpadă”. Acest cuvânt are corespondent în graiul retoroman din Alpi.

La Milcov, în urma săpăturilor din anii 1979-1980, conduse de arheologul Constanța Preda, a fost descoperită o cetate dacică la Vadul Milcovului, pe dealul care mărginește pârâul Urlătoarea.

Un toponim vechi este și Ula Buiceștilor, drumul Buiceștilor, care este o rădăcină indo-europeană care se regăsește și la slavi. După secolul al VII-lea, înainte ca slavii să ajungă pe malurile Oltului, autohtonii au avut în vorbire apelativul ulă – „drum”.

Romanii au rămas în istorie prin ce au cucerit, dar au rămas mai ales prin ce au construit. Ei au construit Drumul de Piatră, orașul Romula, pe vatra dacicului Malva, au construit castre. Cu acest nume, Drumul de Piatră apare menționat într-o hotărnicie a moșiei Dranovățu la începutul secolului al XVII-lea. La Brâncoveni, acest drum se cheamă drumul Domnului de Rouă, adică de la Roma. Pe acest drum, romanii au construit orașul Romula, pe vatra dacicului Malva și castre care asigurau siguranța circulației pe acest drum.

Drumul pe care soseau la Slatina negustorii brașoveni în anul 1368 s-a numit Drumul Bătrân, adică străvechi. El pornea din țara Bârsei, trecea prin prima capitala a țării românești, Câmpulung, trecea Oltul la Slatina, loc de vamă, se îndrepta spre Craiova, Strehaia, cu Bănia, ajungând la Drobeta Turnu Severin. Importanța acestui drum care nu a fost numai economică, ci a contribuit la constituirea statalității prin unirea cnezatelor și voievodatelor românești, este sugerată și de denumirea „Drumul ăl Mare”. În epoca modernă a istoriei noastre, acest drum s-a mai numit și Drumul lui Carol (Priseaca), Calea Regală, pentru că pe acest drum a călătorit Carol I spre București.

Statalitatea a generat necesitatea apariției centrului administrativ, a capitalei, a reședinței domnești, ca urmare, au apărut drumurile de olac, de poștă. De la Slatina, pe la 1300, a pornit drumul de olac spre Curtea de Argeș (se mai păstrează în toponimia comunei Priseaca), pe ruta Slatina, Priseaca, Poboru (acolo a fost conac de olac), Uda, Cotmeana, Curtea de Argeș. Când capitala Țării Românești s-a mutat la București, a apărut drumul de olac Craiova, Slatina, Greci (conac de olac), Șerbănești (conac de olac), București. După ce urca dealul de la Slatina, acest drum se îndrepta spre sud-est, cobora în Valea Dârjovului (se mai văd și acum urmele lui), trecea la sud de satul moșnenilor Zorilești (Zorleasca), trecea la nord-est de satul Jid, pe lângă Lisa și avea conac la Greci. Următorul conac îl avea la Șerbănești. Acest drum nu a trecut niciodată prin satul Mierlești, după cum s-a afirmat.

Statutul de târg la care ajunsese Slatina este confirmat de toponime ca: Vadul Târgului, 15 aprilie 1498, sau Drumul Târgului (Brebeni), 26 august 1615.

Au existat și multe drumuri secundare, de interes local, care legau satele de Târgul Slatinei. Dintre toate, mi-a atras atenția drumul care pornea de la Buzesti (Corbu), de pe malul râului Vedea, trecea râul Plapcea la Floru, cobora în Valea Iminogului la Perieți, cobora în Valea Dârjovului la Zorilești (Zorleasca) și peste câmp intra dinspre est în Târgul Slatinei. Scriitorul Ioan S. Floru, în scrierea sa memorialistică „Un copil, un sat”, face o minunată descriere a acestui drum.

Acest drum împărțea vechiul județ Olt în două părți aproximativ egale: la nord zona de deal, la sud zona de câmpie. Fiecare zonă avea

un profil economic distinct. Zona de deal excela prin viticultură și pomicultură, prin păstorit sedentar, prin prelucrarea cânepei și lânei, prin prelucrarea lemnului. Zona de câmpie excela prin cultivarea cerealelor și creșterea vitelor mari. Cele două tipuri economice erau conexe. În târgul de la Slatina ele se întâlneau: pe Drumul Țuicii sosea renumita țuică de prună și casa de bârne, pătulul împletit din nuiele. Dinspre Dunăre venea peștele sărat, fără de care nu se împlinea Blagovestenia; veneau cornutele mari și caii din câmpia Boianului. Prin anii copilăriei mele, drumul acesta trecea pe lângă casa noastră de pe malul Dârjovului. Copil fiind, mă încânta trecerea spre târgul săptămânal de joi cu căruțe, cu animalele legate de ele, cu purceii care guițau, cu cioporul de oi, cu putinici cu brânză, cu felurite păsări și cu oamenii desculți pe lângă căruțe. Pelerinajul acesta începea de miercuri după amiază și continua toată noaptea. Bunica mea, născută în anul 1885, ne povestea cum pe la 1916 familii de prieteni poposeau la Zorleasca, la rudele lor care fuseseră împroprietărite aici în anul 1864: Scarlat, Stanciu, Dina, Militaru, Petcu.

Târgurile de la Slatina au fost mult revigorate prin exodul de aromâni după anul 1769 când orașul Moscopole a fost distrus de musulmani. Au cumpărat moșii în Olt aromâni bogați: Simonide, Alexe (la Brebeni), Caracostea (la Șerbănești și Tâmpeni), Varipatti, Calinderu (la Greci, Bârca, Bărcănești), Slătineanu. Acești proprietari au adus pe proprietăților lor aromâni meglonoromâni și bulgari care s-au declarat sârbi ca să primească permisiunea de a emigra.

La Slatina s-au așezat mulți meseriași, negustori, băcani, bragagii, simigii, brutari, boiangii, mămulari, care au intensificat activitatea economică a urbei: Tașcu, Stavre, Iancu, Gecui, Bongiu și turcii care de fapt erau albanezi musulmani.

Târguieli mai multe făceau țăranii din jur înainte de Paști, când se înnoiau cu opinci și pălării. Hainele și le confecționau în gospodărie.

Pe vremuri, la Slatina, timp de o săptămână se desfășura Târgul (Bâlciul) de Sfântul Gheorghe. Veneau oltenii din dreapta îmbrăcați în portul popular de Romanați, cu vâlnice roșii; la cei din stânga predomina albastrul, roșul și zăvelcile cu praguri. Ii cu altițe aveau toate fetele.

Un moment de autenticitate se ivea când începeau să joace „ca la noi”; cei de peste Olt jucau Alunelul oltenesc și Sârbe bătute ca în Romanați; cei de pe Valea Dârjovului jucau Joiana, Bărboasa, Ciuleandra; Brebenașii și Cotenenii băteau Sârba Bulgărească.

Cei care aveau mai mare dare de mână se pozau la minut. Mi-a parvenit o asemenea fotografie din anul 1925, înfățișând doi flăcăiandri din Zorleasca.

De Rusalii, la Slatina se întâlneau cele mai bune cete de călușari din județ și jucau pe rămășag. Și tot pe rămășag jucau și vătafii. Veneau călușarii de la Colonești, conduși de vestitul vătaf Ilie Martin, de pe Valea Iminogului veneau călușarii moșneni de la Perieți, de pe Valea Tesluiului veneau călușarii de la Rădești și Beria de Sus. Juriul, publicul, desemna cel mai bun căluș și pe cel mai bun vătaf. Fetele nu erau primite în ceata de călușari. Prin deceniul ‘30-‘40 au fost înființate Căminele Culturale sătești conduse de învățători. Menirea acestor cămine culturale era conservarea tradițiilor și a portului național. Activitate deosebită a desfășurat învățătorul Bacșiș Florea din Dobroteasa, absolvent al Școlii Normale Preda Buzescu din Slatina. La absolvire a fost numit învățător la Școala Băsești, satul unionistului din 1918 Ștefan Cicio Pop de Băsești. Acest învățător a fost tatăl poetului Anghel Dumbrăveanu (Bacșiș Anghel, pe numele real, elev al liceului Radu Greceanu, Slatina). În anul 1937 el era învățător la Școala Sâmburești și a pus bazele Căminului Cultural Spiru Haret, cu o activitate deosebită.

Din aprilie și până în octombrie oamenii locului făceau pământul să rodească, apoi culegeau roadele și le puneau sus, la bună păstrare pentru iarnă. La sfârșit de septembrie, început de octombrie, apăreau carele pline cu poame de vânzare, cu animale tinere și bine hrănite, pe care oamenii să primească un ban bun. Oamenii aceștia veneau din Valea Vedei, a Plapcei, a Iminogului. La Zorleasca apăreau miercuri, pe aproape de chindie, și continuau să treacă toată noaptea ca să fie la târg joi, în zori de zi. Vindeau și apoi își cumpărau legume pentru murături și varză de la grădinarii de peste Olt, care stivuiau marfa de miercuri sau o vindeau din căruță: din Dranovăț, Pleșoiu, Mamura, Strejeștii de Jos. Joi, după nămiez, începeau să apară căruțele vârfuite cu varză. Zorleștenii se informau cum a fost prețul grâului, juncanii cum i-au dat, varza cum a mers, pe pătul cât au dat și alte întrebări. Oamenii aceștia, care nu așteptau de la nimeni nimic, aveau o zicală: „Iarna o

aștepți cu hambarele cu malai și cu făină, cu putina cu varză (în jur de o sută de verze, după cum era familia de numeroasă), cu drobul de sare. Târguielile de toamnă se încheiau până la Sfântul Dumitru. Credința lor străveche era că în acea noapte se deschidea cerul și pe pământ se revărsa frigul.

Pe la început de secol XIX se aprindeau focuri prin curți. Bunica mea auzise de la bunicii ei de aceste focuri peste care săreau copiii, dar ei nu le făceau. În această zi se spărgeau stânile, târlele, fiecare își alegea oile după semnul distinctiv: vârful urechilor crestat sau tăiat, lobul crestat și alte semne. Mai apăreau nemulțumiri cauzate de întâmplarea că ciobanul pierduse tocmai noatina oprită de prăsilă. Își luau acasă lemnele târlei și gardul oborului și se cinsteau bine cu ciobanul, după care acesta primea simbria întreagă.

La mijloc de noiembrie lăsau sec și atunci veneau finii cu plocon la nași. Peste acest obicei nu se trecea, aduceau finii, aduceau nașii și masa era bogată.

Moș Nicolae era protectorul săracilor și al copiilor, care primeau daruri de la bunici, de la părinți și erau poftiți la masă după ce sărutau mâna bunicilor și a părinților. Atunci acest gest nu înjosea, nu știrbea personalitatea și libertatea copiilor. De a doua zi se urma ritualul ssfânt al postului. Erau înlocuite vasele de dulce, de frupt, cu vasele de post. Numai copiii primeau permisiunea de a mânca bunătățile rămase. Se făcea o curățire a casei și stropire cu aghiazmă. În apropiere de Crăciun, gospodinele făceau o curățenie desăvârșită a casei.

Porcul îl sacrificau în ziua de Ignat. Momentul avea o încărcătură emoțională. La el participa întreaga familie care se închina cu evlavie. Cel mai în vârstă din familie rostea cuvinte de mulțumire pentru că familia se va îndestula cu carnea animalului pe care l-a crescut. Sângele animalului nu era folosit. După ce porcul era spălat și tranșat, sângele și resturile erau strânse și îngropate. Totul era tămăiat, era sfințit.

Colindatul în noaptea de Moș Ajun era cea mai mare sărbătoare. Colindau numai băieții, conduși de mai marele peste ceată. Colindătorii (bolindătorii) erau dăruiți cu câte un colăcel (bolindeț) copt în vatra casei, tămâiat, stropit cu vin, iar colacul cel mare era dăruit flăcăului conducător.

Cu mare teamă respectau zilele bubatului, ale vărsatului. Nu mâncau și nu împărțeau fasole fiartă, nu măturau casa.

După Sfântul Nicolae, spre târg treceau căruțe în care erau transportați grăsunii bine legați cu frânghii. De bani, muncitorii pământului au dus lipsă. În seara de ajun se obișnuia să se arunce în ferestrele caselor cu semințe și să se ureze de recolte bogate. Colindătorii erau cinstiți cu boboroade și vin. Steaua, Vicleimul și chiar Plugușorul, pe la început de secol XX, erau considerate obiceiuri ale orașului.

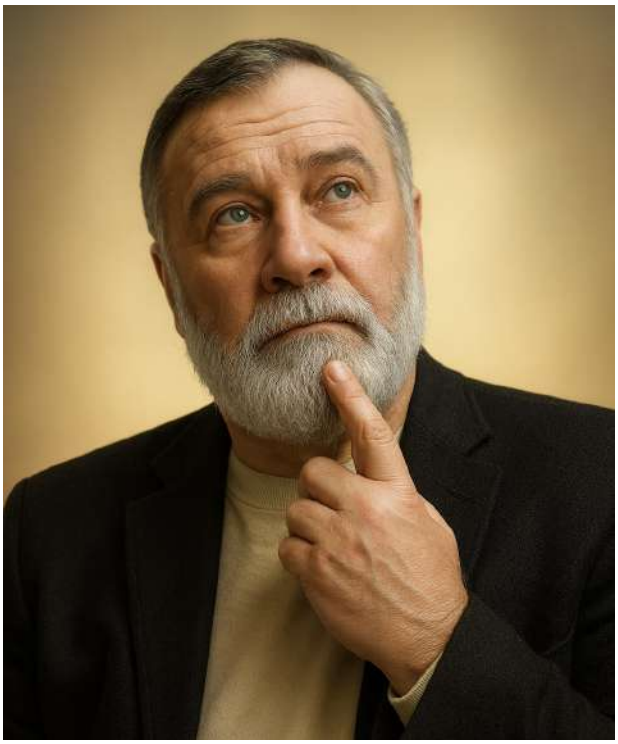
În lunile de iarnă, drumurile se cam închideau până la sfârșit de februarie. Încet, încet circulația se relua, scopul fiind micile târguri de primăvară când se cumpărau felurite sămânțâiuri. Renăștea natura, renășteau și speranțele omului pe aceleași coordonate străvechi.

La un moment dat, alături de drumurile de pământ, au apărut un drum nou care trecea peste părâuri pe poduri de fier. Unde acest drum trecea peste drumurile lor de pământ, a apărut o casă cu fântână și cu bariere. Case mai mari au fost construite unde trenul oprea pufăind. Acest drum s-a numit Drumul de Fier. Lumea a evoluat de la Drumul de Pământ la Drumul de Piatră, apoi a apărut minunea, sau monstrul negru care speria caii de la căruțe.

În anul 1875, gara Slatina a fost dată în folosință, deservită de străini. Cum au privit străbunii noștri acest eveniment? Cu reticență. Din varii motive, oamenii locului nu s-au suit în tren. Prima dată s-au suit în tren când au fost încorporați la armată. Prin comuna Turia, trenul trecea fluierând, adică fără oprire, fiindcă nu avea haltă. Halta Recea a fost construită de nemți în anul 1517, dar și după această dată turienii au mers la Slatina pe jos. Vechiul lor drum era mai sigur, nu le punea în pericol viața. În viziunea unora dintre ei, trenul era anticristul coborât pe pământ. Scriitorul Ioan S. Floru, în cartea sa „Un copil, un sat”, a surprins acest șoc produs de confruntarea dintre satul românesc tradițional, arhaic și semnele schimbărilor moderne.

Muncitorii străini au oripilat pe localnici prin lejeritățile comportamentului lor moral. După primul război mondial, localnicii cu știință de carte au devenit lucrători la CFR: frânari, acari, containieri, măturători, pringări, alții impegați prin depouri.

Au bănuit străbunii că nepoții lor vor deveni navetiști cu trenul pe via Recea Slatina?

Valeru CIUREA

S-au împlinit anul acesta, 2025, 100 de ani de la inaugurarea monumentului Ecaterina Teodoroiu din Slatina, primul ridicat în România în memoria „Eroinei de la Jiu”, cum a fost supranumită.

Monumentul fost inaugurat pe 31 mai 1925 în prezența Reginei Maria, a ministrului de Război, a generalului de divizie Alexandru Lupescu, a unui public numeros, printre care s-a aflat și o delegaţie venită din județul Gorj, delegație din care a făcut parte și mama Ecaterinei Teodoroiu.

Din comitetul de iniţiativă constituit în anul 1920, sub patronajul Reginei Maria, a făcut parte și locotenent-colonelul Nicolae Teodorescu, comandantul Regimentului 43 Infanterie, cu garnizoana la Slatina.

În urma cercetărilor sale, profesorul Ilie Dumitru, din Zorleasca - Olt, notează că *„Regimentul 43 Infanterie Slatina era format din soldați recrutați numai din județul Olt. Primii eroi ai comunei Turia au căzut în luptele de la Buliga – Gorj au fost: Dumitru Cârstea,*

26 de ani, Reg. 43 Infanterie, 9.IX.1916; Burlan Vasile, 30 de ani, Reg. 43 Infanterie, 12.IX.1916. (...) Ecaterina Teodoroiu, sublocotenent, a fost numită comandant al Companiei a VII-a, Regimentul 43 Infanterie din Slatina. (...) Slujba de înmormântare a fost oficiată de către preotul Dumitru Brămușescu , duhovnicul Regimentului 3 Olt, din Slatina.”

Realizarea monumentului care este creația sculptorului Dumitru Măţăoanu, a început în anul 1921, în atelierul artistului din Calea Griviţei nr. 22 din Bucureşti, este turnat în bronz și o prezintă pe Ecaterina Teodoroiu într-o atitudine dinamică, cu arma în cumpănire și o cască ostășească în mâna dreaptă.

Conform mai multor surse, monumentul din municipiul Slatina dedicat Ecaterinei Teodoroiu nu a rămas pe amplasamentul inițial, fiind relocat în perioada comunistă, în luna mai a anului 1981, când, conform aceloraşi surse[1] a

[1] **Historia.ro,** „Monumentele Marelui Război: Statuia din Slatina a Ecaterinei Teodoroiu” (14 septembrie 2017): *„De-a lungul timpului, monumentul a fost mutat mai departe de oraş, astăzi fiind situat pe B-dul Constantin Brâncoveanu, în apropierea podului rutier peste râul Olt...”*
Ziarul de Olt, articolul „File de istorie. 95 de ani de la dezvelirea Monumentului Ecaterinei Teodoroiu” (31 mai 2020): *„Ansamblul monumental «Ecaterina Teodoroiu» a fost mutat, în*

fost și restaurat. Acesta a fost mutat pe actualul Bulevard Constantin Brâncoveanu, în apropiere de podul peste râul Olt, la aproximativ 500 de metri de acesta.

În „Istoricul orașului Slatina în documente", o valoroasă lucrare cu caracter documentar și istoric semnată de prof. Gheorghe Mihai, apărută în anul 1998 la Editura Casa Ciurea din Slatina, se regăsesc și câteva documente legate de dezvelirea monumentului. Le redau aici conform

Documentul nr. 309

1925 aprilie 14. Adresa Primăriei oraşului Slatina către Ministerul Lucrărilor Publice căruia solicită fonduri pentru amenajarea zonei de amplasare a statuii Ecaterina Teodoroiu.

Comisia Interimară a Primăriei Oraşului Slatina.
Nr. 1953, 1925, aprilie 14.

Domnule Ministru,

Cu prilejul dezvelirii Monumentului Eroinei Ecaterina Teoderoiu care va avea loc în ziua de 31 mai 1925, fiind încunoştiinţat că pe lângă ceilalţi asistenţi va lua parte şi M.S. Regina; pentru amenajarea şi înfrumuseţarea locurilor unde este aşezată această statuie, la intersecţia Şoselei Naţionale Craiova – Slatina cu strada Dissescu, stradă care aparţine dv., vă rugăm domnule Ministru să binevoiţi a veni în ajutorul Comunei şi a ne acorda suma de lei 1.000.000 (un milion) lei. Comuna, pentru împietruirea străzii Dissescu în vederea solemnităţii apropiate, a cheltuit până azi peste un milion cinci sute mii lei. Pentru pavarea pieţei în jurul statuii şi pentru acoperirea canalului care este aproape de această statuie, cu beton armat, pentru facerea şi înfrumuseţarea grădinii necesitând cheltuieli destul de importante, Camera nu dispune de fonduri.

Ştiind sentimentele ce întotdeauna aţi păstrat oraşului nostru, vă rugăm să binevoiţi a ne acorda suma de mai sus.

Preşedinte, (ss)
Secretar, (ss)

Domnului ministru al lucrărilor Publice.

Arh. St. Slatina, fond primăria oraş Slatina, ds. 371/1925, p.5.

locația actuală de pe bulevardul Constantin Brâncoveanu – între Podul Olt şi staţia PECO, în luna mai a anului 1981."

Muzeul Oltului, t. IV (2014–2015), Muzeul Județean Olt, secțiunea dedicată monumentelor din Slatina: *„Monumentul Ecaterinei Teodoroiu […] a fost ridicat în 1925 […] și restaurat în anul 1981."*

Documentul nr. 310

1925, mai 5. Adresa Băncii Uniunii Agricole, Comerciale şi Industriale, Slatina trimisă primăriei oraşului de a i se restitui suma de 50.000 lei împrumutaţi de bancă pentru plata sculptorului Măţăoanu, realizatorul statuiei Ecaterina Teodoroiu.

Banca Uniunii Agricole, Comerciale şi Industriale, Societatea Anonimă Slatina.

Nr. 6602/1925, mai 5.

Domnule Preşedinte,

Încă de la 10 septembrie 1924, de comun acord cu dv. am plătit sculptorului D. Măţăoanu, suma de 50.000 (cincizeci mii) drept aport din partea primăriei oraşului Slatina, pentru executarea statuiei Ecaterina Teodoroiu.

S-a prevăzut în bugetul anului 1925 această sumă, şi nici azi nu ni s-a achitat.

Am trecut de moment şi în mod provizoriu într-un cont al dv. sumele de mai sus, care de bună seamă s-au făcut posibil de dobânzi şi fiindu-ne imposibil a-l mai ţine deschis, vă rugăm cu toată insistenţa să binevoiţi a da ordin imediat serviciului casieriei spre a ne achita, având şi noi mare trebuinţă de bani.

Cu stimă, Banca Uniunii Agricole, Comerciale şi Industrială.

Domnului preşedinte al Comisiei Interimare a oraşului Slatina.

Rezoluţie: La art. 103 bugetul ordinar pe 1925 - sumă cu care Comuna contribuie pentru „Monumentul Ecaterina Teodoroiu” este prevăzută suma de lei 30.000, din care nu s-a ordonanţat nimic.

Contabil, (ss)

Arh. St. Slatina, fond Primăria oraş Slatina, ds. 371/1925, f. 48.

Documentul nr. 313

1926, ianuarie 19. Adresa Primăriei Slatina către Direcţia Generală a CFR pentru a fi scutite de plata transportului celor două tunuri primite de la Târgovişte pentru statuia Eroina Ecaterina Teodoroiu.

Comisia Interimară a Primăriei
Oraşului Slatina
Nr. 573

Domnule director general,

În conformitate cu ordinul Ministerului de Război – Direcţiunea Armamentului nr. 10.439/15 iunie 1925, comunicat cu al Prefecturii judeţului Olt nr. 1877 din iulie 1925, am ridicat de la Depozitul de Armament din Târgovişte două tunuri vechi pentru a fi ataşate la monumentul „Eroinei Ecaterina Teodoroiu” ridicat în oraşul nostru.

Tunurile au fost aduse în gara Slatina încă din luna iulie 1925, şi sunt astăzi pe rampa numitei gări, şeful staţiei refuzând a ni se elibera pe motivul că noi trebuie să plătim transportul şi magazinajul.

Cum aceste trofee se ridicau pentru înfrumuseţarea monumentului aceleia care simbolizează vitejia românească, credem că greşit s-a pus în sarcina Comunei plăţile sus menţionate şi vă rugăm să binevoiţi a da ordin staţiunei Slatina să ne elibereze de urgenţă aceste tunuri, care din cauza intemperiilor au suferit stricăciuni la materialul lemnos.

Nădăjduim, domnule director general, că veţi soluţiona aşa cum se cuvine, dreapta noastră cerere, căci oricare altă măsură s-ar lua, avem credinţa că nu se va putea aplica bunurilor publice din care fac parte şi cele două tunuri.

Intervenţiile făcute prin IOVR au rămas fără rezultat.

Preşedinte, (ss)

Domnului director general al CFR Bucureşti.

Arh. St. Slatina, fond Primăria oraş Slatina, ds. 369/1926, f. 6-6 v.

Documentul nr. 319

1928, ianuarie 20. Cerere a sculptorului D. Măţăoanu adresată Prefecturii judeţului Olt, pentru a-i achita restul de 60.000 lei, costul realizării statuii Ecaterina Teodoroiu.

Domnule prefect,

Subsemnatul, D. Măţăoanu, sculptor statuar diplomat, am executat şi aşezat la Slatina statuia Ecaterinei Teodoroiu „Eroina de la Jiu”. Am luat comanda de 85.000 lei (optzeci şi cinci mii lei) şi a costat execuţia lucrării totale – 240.000 (două sute patruzeci de mii de lei), sumă care a fost aprobată de domnul General Razu, general şef al Corpului Armată şi am primit ordin să aşez statuia în oraşul Caracal. Domnul prefect al judeţului Olt a intervenit la Ministerul de război şi a obţinut să aşeze statuia Eroinei la Slatina.

Mie ca autor mi s-a completat suma până la 180.000 lei (una sută optzeci mii lei).

Vă rog respectuos domnule prefect să mi se dea şi restul de 60.000 lei, aceşti bani fiind numai costul materialelor şi turnatul în bronz. Adică, în această sumă nu intră nici munca, nici câştig. Această lucrare monumentală are o valoare de 700.000 lei. Cunoscând domnule prefect, sentimentele dv. de dreptate, vă rog a primi asigurarea înaltei stime ce vă păstrez.

D. Măţăoanu, statuar, diplomat, Calea Griviţei 22, Bucureşti

Domnului Prefect al judeţului Olt.

Arh. St. Slatina, fond primăria oraş Slatina, ds. 371/1925,f.49.

In memoriam Paul MATIU

ÎNCEPUTURILE CREȘTINISMULUI[1]

Descoperirile arheologice din Oltenia, ca și cele din restul Daciei Traiane, arată că nu există dovezi sigure despre prezența unor comunități creștine în Dacia subcarpatică înainte de părăsirea oficială a acesteia de către romani. Totuși, existența creștinismului în Dacia înainte de evacuarea aureliană e de admis ca o necesitate logic-istorică. Istoricul Radu Vulpe a exprimat în chip admirabil această idee. *„Poporul nostru nu poate preciza data când a primit creștinismul. El s-a născut creștin în mod spontan, natural, odată cu formarea romanității sale. Noi suntem români fiindcă suntem creștini, și creștini fiindcă suntem români”.*

Dintre reprezentările care au fost datate inițial creștine, multe dintre ele au fost reconsiderate. Astfel, la *Drobeta Turnu Severin*, două blocuri de piatră publicate de Vasile Pârvan și care au săpate în relief cruci bizantine datate secol II-III d.H. sunt socotite astăzi medievale. Pietrele semiprețioase de tip *abrasax*, descoperite la *Orlea* și *Romula* datate sfârșit secol III-IV d.H. au fost atribuite de unii cercetători unor creștini din secta agnosticilor basilidieni sau că n-ar avea caracter creștin. Cele trei geme nu constituie dovezi directe pentru atestarea creștinismului în secolele II-III d.H., gemele respective dovedind fenomenul de sincretism caracteristic primelor trei secole ale Imperiului Roman. În aceste condiții s-a crezut că cele mai timpurii antichități cu caracter creștin descoperite în Oltenia sunt cănițele de la *Galiciuca*, *Slăveni*, *Locusteni*.

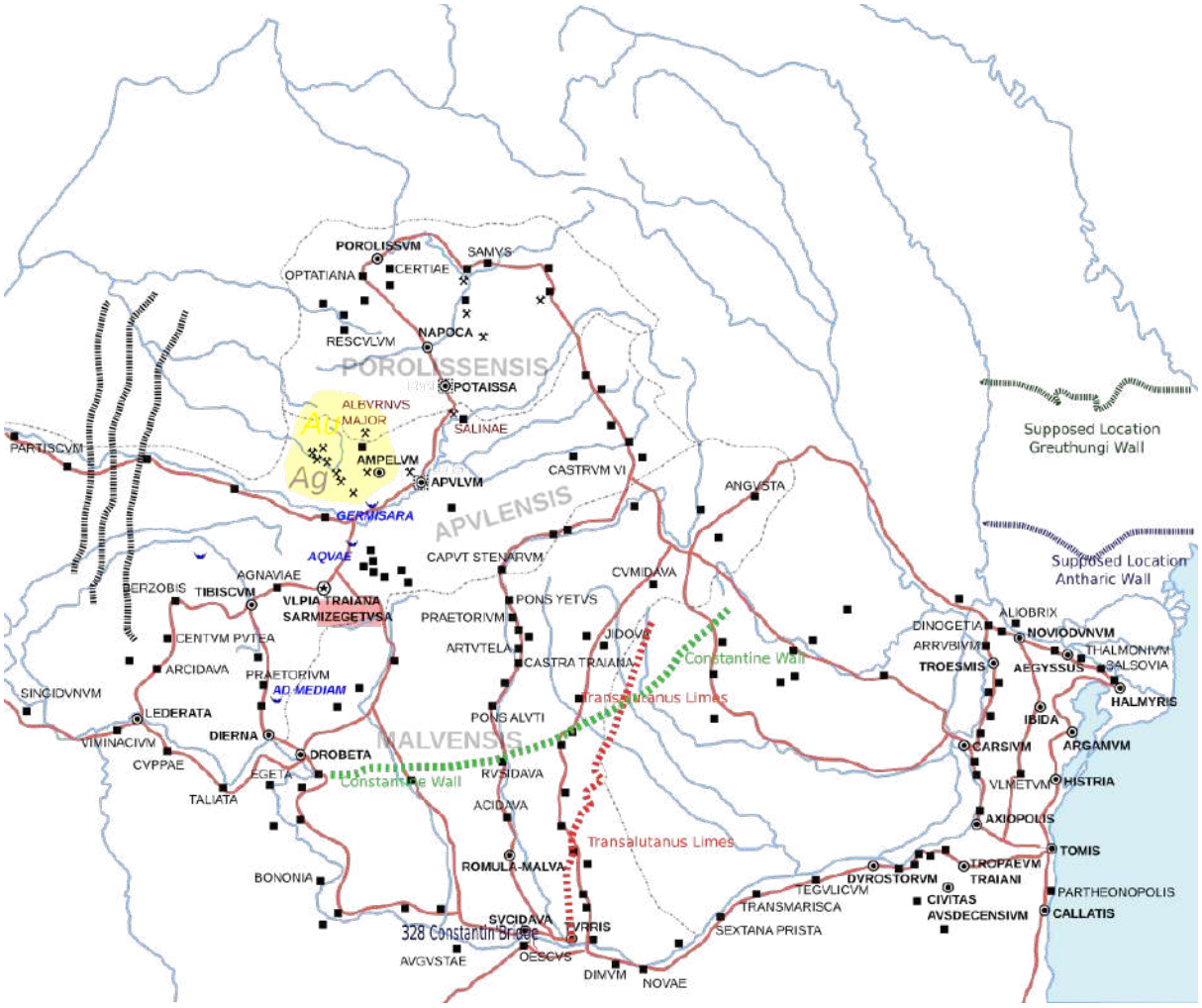
Piesele de la *Galiciuca* au fost contestate sau primite cu rezervă, crucile de pe fundul vaselor având mai degrabă semnificația unor mărci de olari întâlnite chiar în neolitic, de fapt ele nu au fost luate în serios.

Alte descoperiri au fost datate larg, la sfârșitul sec. III-IV d.Hr., deși ele aparțin mai degrabă secolului IV d.Hr. Este vorba de un jaspis și de o controversată gemă de cordalină, ambele provenind de la Romula. Al. Dumitrescu menționează printre descoperirile sale din 1911 de la *Romula* o gemă creștină. La *Sucidava* s-a descoperit o plăcuță de bronz cu inscripție, având prins pe o parte un inel rupt dintr-o lingură.

Două cărămizi bine arse, cu text scris, s-au descoperit la *Romula*. O altă cărămidă din pastă roșie, având incizat după ardere un pește, s-a descoperit lângă zidul de est al castrului roman de la *Racovița - Vâlcea*. În castrul de la *Copăceni* s-a descoperit un chiup datat sec. III d.Hr. (probabil după 236), din pastă cărămizie cu scriere în limba latină și greacă și având desenat un pește. Din aceeași perioadă s-a descoperit la *Racovița* un fragment dintr-un monument având incizate o cruce, un triunghi și numele lui *Iisus Hristos*.

O descoperire deosebită este o placă fragmentară din marmură albă cu o cruce monogramatică, având în prelungirea brațului superior litera grecească P descoperită la *Slăveni* și datată sec. IV d.Hr. După I. Barnea, ar putea fi un fragment din balustrada altarului Basilicii. Basilica s-ar fi ridicat pe ruinele fostei clădiri a comandamentului, datând probabil din sec. IV d.Hr. Problema acestei basilici este

[1] Din volumul *„Religiile în Oltenia secolele II-VII d.Hr.”*, autor dr. Paul Matiu, apărută în anul 2003 la Editura Alutus Slatina sub îngrijirea lui Valeru Ciurea (care semnează și ilustrațiile fotografice) și Cătălin Andronăchescu.

totuși discutabilă: a) altarul este spre apus, când el normal ar fi trebuit să fie spre răsărit; b) în interior se află un mormânt (martir ?), dar în sec. IV-V sunt interzise înmormântările în cadrul așezărilor, deci și a basilicilor prin *Codex Justinianus III-IV (De religionis et semtibus funerarum Leg XII*); c) descoperirea a avut loc în 1963, iar publicarea în 1979. Întârzierea este destul de suspectă; d) datarea s-a datorat unei monede *Constantius* (337-361) descoperite în stratul vegetal la o distanță apreciabilă (100 m., - informație Octavian Toropu).

Un număr mare de obiecte provin din secolul al IV-lea d.Hr.: La *Răcari* - un candelabru fragmentar din bronz ce susține o lampă cu caracter creștin; La *Romula* se descoperă o cruciliță lucrată în aramă prin tehnica ciocănirii. Opaițe din bronz și lut datate în sec. IV-VI d.Hr. s-au descoperit în toată Oltenia.

Alte antichități datate sec. IV d.Hr.: o inscripție descoperită la *Romula* (374 d.Hr.), documentul epigrafic capătă o importanță excepțională. El ne asigură o stăpânire romană efectivă sub *Valens* în acest important centru urban de odinioară. Este ultimul document epigrafic databil din Oltenia Romană; opaiț de lut în cruce la *Ostrovul Banului*; o centură de bronz turnat tip „Sucidava" la *Drobeta*; fundul unei oale la *Hinova*. Tot la *Drobeta* sunt presupuse două basilici care au produs numeroase discuții pro și contra, dar ele par sigur păgâne. Cele mai numeroase antichități creștine au fost descoperite la *Sucidava*, care nu pot fi datate mai devreme de sec. IV d.Hr.; fibulă de bronz decorată cu monograma *chi-rho*; o cărămidă cu inscripție din care se poate citi un nume roman, *Iulius*, o ramă de plumb turnat, pentru oglindă; un tipar din piatră pentru turnat pandantive în formă de cruce; un bloc de calcar găsit la Fântâna secretă, refolosit în sec. IV d.H. ca material de construcție; trei opaițe din lut decorate cu cruci sau cu ansă cruciformă; patru catarame de bronz turnat de tip „Sucidava"; o cruciuliță de bronz; un relief fragmentar din calcar cu un braț dintr-o cruce bizantină; o țiglă cu monograma *chi-rho* realizată în pastă neagră; bloc de calcar cu litera alfa și omega; două cărămizi.

Pe amforele din sec. IV-VI d.Hr. descoperite la *Sucidava*, se întâlnesc frecvent inscripții realizate cu vopsea roșie sau maro, care conțin, pe lângă indicații privitoare la capacitatea vaselor, nume de negustori, denumirea centrelor exportatoare și semne ori forme proprii cultului. Pe două amfore se află câte o inscripție cruciformă plasată într-un cerc realizat prin ștampilare. Toate acestea sunt mărfuri de târg și nu dovedesc cert practicarea cultului creștin.

Există amfore pe care, pe lângă inscripția inițială realizată cu vopsea, a fost executată - probabil local -, o a doua inscripție. Pe altele au fost zgâriate (grafitti) inscripții.

Cea mai importantă dintre inscripțiile locale, pe o amforă, este executată cu vopsea, în alfabetul grec, în limba greacă și pomenește numele primului preot din Dacia - *Luconochos, fiul lui Licatios* -, care aducea acest vas cu vin sau ulei la biserica din *Sucidava*; după D. Tudor, era preotul garnizoanei militare. Monumentul creștin cel mai important din Oltenia rămâne basilica descoperită la *Sucidava*, care datează din sec. VI d.Hr.

Basilica de la *Sucidava* este legată de programul lui *Iustinian* pentru răspândirea creștinismului la nord de Dunăre, reflectată în *Novela XI*, dată de împărat la 14 aprilie 535 către episcopul său din *Dioceza I Iustiniană*, cu centrul lângă Naisus (Niș). În ea se vorbește de centrele bisericești Litterata (*Palanca Nouă* - în Banat), și *Recidiva*. Se pare că în acest toponimic se ascunde localitatea *Sucidava* - *Sicibida*. În interiorul basilicii creștine s-au găsit trei morminte și încă trei în afara ei. Toate sunt de inhumație și probabil creștine. Într-o groapă de gunoi de lângă basilică s-a aflat o teracotă marcată și amfora cu numele preotului local.

Ultimele monede aflate în ruinele basilicii aparțin anilor lui *Mauricius Tiberius* (596-597), când ea a fost incendiată odată cu cetatea de către avari. Prin capetele de pod nord-dunărene din sec. IV-VI d.Hr. au putut pătrunde alături de armatele Imperiului și misionari creștini din sudul fluviului, trimiși de către episcopii din orașele de pe malul drept al Dunării, spre a răspândi creștinismul la triburile barbare și populația romanică rămasă în Dacia după părăsirea Aureliană.

Din prima jumătate a sec. VII d.Hr. s-a descoperit un cercel și un pandantiv la

Maglavit. Ambele piese par a proveni din import. Din sec. VIII d.Hr. avem reprezentări la *Orlea*: o cataramă de bronz - datată greșit de Nicolae Gudean sec. VI d.Hr.; la *Obârșia Nouă* a fost descoperită o necropolă datată sec. VIII d.Hr., au fost cercetate 122 de morminte (111 - inhumație, 11 - incinerație). Din piesele de podoabă descoperite în morminte reținem atenția câteva cărora li se poate atribui un caracter creștin. Astfel, în mormintele nr. 7 și 55 s-a găsit câte un pandantiv rotund, turnat din plumb. Pe trei inele de deget descoperite în mormintele nr. 66 și 90 sunt incizate cruci a căror formă o întâlnim pe diferite antichități cu caracter creștin. Este posibil ca motivul pentru decorarea inelelor de la *Obârșia Nouă* să fi fost preluat chiar de pe antichitățile din cetățile romano-bizantine de la Dunăre, unde în sec. IV-VI d.Hr. se afla o populație care în majoritatea ei era deja creștină. Păstrat în cultura materială a populației locale de la Dunărea de jos, acest motiv a putut fi transmis fondului cultural din sec. VIII d.Hr. În mormântul nr. 1, locuitorul Călin Petre a afirmat că ar fi găsit și o cruciuliță de metal, dar care s-a pierdut.

Este posibil ca în necropola de la *Obârșia Nouă* să fie surprinsă o ultimă etapă de conviețuire a populației autohtone de origine daco-romană cu slavii, cei din urmă fiind pe cale de a fi asimilați cu totul de localnici.

Descoperirile de la *Maglavit*, *Orlea*, *Obârșia Nouă* dovedesc continuitatea creștinismului înaintea creștinării slavo-bulgarilor.

Cristian SĂILEANU

Letopiseţu vieţii, al pildelor şi al miracolelor lui Zamolxe

mărturisite cu deamănuntu de învăţăceii săi, Xaralambos, Radagaiso, Vitigis, şi Branduza

şi însemnate mai gios de cătră scribu cel smerit,

Cristian Săileanu

(continuare)

1. Cerere de iertare

Îndelungă vreme şi la mare cumpănă a stat sufletu meu să înceapă osteneala aiasta, care sparie gându. Căci, cunoscând io prea bine slăbiciunea puterilor mele şi nemicnicia mea, cu kardia zbātându'mi'se în piept ca unui tânăr ce'şi aşteaptă iubita, m'am înbunat io, Xaralambos, fiu lui Sophokles şi al Dhimitrei den Kerkyra cea verzită, cu osârdie şi multă ostenealā, să scot lumii la vedere istoriile tracilor. Aşternut'am pre piei de miel ciale pre cari le'am văzut cu ochii mei, dintr'a mea ştiinţă, cât s'au tâmplat de au fost în viaţa mea. Şi tot ast fel am sorocit cu nemică altceva să le floresc, ştiut fiind încă de la grecii cei vechi cum că historia iaste cea mai aleasă şi cea mai de pre visterie a vieţii omeneşti.

Căci Pithagóras, de'o parabolă, nu s'a grijit să'şi aştearnă nice gândurile, nice înţelepciunea lui pre piei de miel, şi văd amu, cu mare mâhnire, cum învăţătura lui este răstălmăcită de nişte învăţăcei nevrednici ca Parmenides cel bâlbâit la minte sau Philolaus cel uituc, cari scriu că Pithagóras a dzis aşe şi pre dincolo, când, de fapt, pre Pithagóras l'am audzit io cu urechile mele aiestea două cum a dzis altceva. Iară ce spun unii şi alţii despre ce a dzis sau a făcut Pithagóras, nu letopiseţe, ci ocări sunt. Ci io, dacă îi ocărāsc amu, iaste pentru că se cade să îi ocărāsc.

Aşijderea şi cu bunu Vitigis, fratele meu în crezământ, pre care îl iubesc den fundu psihiului meu, şi pre care nu'l pot privi fără un un subrâs pe faţă, dar care se ia cu pandourisu şi le pritoceşte şi le adăugeşte, şi împieliţează în cuvinte duar ce pohtiaşte iel şi cumu'i vine lui la'ndemână.

Într'un fârşit, biruit'au gându să mă apuc de aiastă trudă, să scot lumii în videalā viaţa seminţiei trace pre vremea lui Zamolxis, proorocu tracilor. Am scris io totu aşe cum le'am văzut, m'am ţinut de cărarea Învăţătorului Nost, şi m'am ţinut şi de hronologie, cu osârdie m'am ţinut, căci fără hronologie nu se mai cunuaşte cauza de efect. Căci nu'i totuna, m'am pribegit fiind că m'a bătut, cu m'a bătut fiind că m'am pribegit.

Ci nime carecumva să bănuiască că io pomenesc acestea tuate fără cât duar să citească omu ca să ştie ce'a fost în vremi trecute, ci mai mult ca să hie de învăţătură de ce iaste bine pre aiastă lume în care suntem trăitori. Şi de iaste rău, apoi să ştie tot omu de ce să se ferească. Căci norocit se puate socoti acela pre care îl ţiu treaz primejdiile altora, şi nu cel ce trage învaţăminte cu multă

durere pe propria piele.

Ştiam prea bine, chiar nainte a porni la drum, că cercarea mea nu va hi de fapt demnă nice de faptele lui Zamolxis, Fiu Cerului, nice de tăria şi de bărbăţia seminţiei trace, pre care unii îi numesc geţi iar alţii daci.

Mulţi den cei cari i'au stat alături şi au mâncat pâinea şi sarea den mânule lui Pithagóras, şi la Tigani, în iubitu nostru Samos cel scăldat de suare, şi în Crotona, în Palatu Înţelepciunii, ar hi fost mult mai îndreptăţiţi ca mine în arta scrisului, dar aşe a pohtit Dumnedzău ca toţi aceia să piară în pălălaiele ce au cuprins palatu den Crotona. Şi, den motive pre cari nice nu încerc măcarî să le înţeleg, căci sunt dumnedzeieşti, am mas cu viaţă duar noi doi - Zamolxis şi cu mine - Iel să aducă luminâ şi pravile seminţiei trace, iar io, aşe cred, ca să'L slujesc pe Profet şi ca să scriu ciale ce văd. Şi aşe am strâns tot ce am audzit, şi ciale bune şi ciale rele, mai rău ca o coţofanâ, de spaima uitării.

Bunăuară, măcarî că n'am fost acolo, fiind io pre acele vremuri copil, în Kerkyra, am aflat că Zamolxis, Fiu Cerului, s'a împeliţat pre lume nu plângând, ca toţi ceilalţi prunci nounăscuţi, ci râzând în hohote, de unde şi numele pre care I l'au dat sătenii den acea parte a locului, Cel Ce a Venit pre Lume Râzând. Dzice Vitigis că, speriate de râsete, mai mai că ierau să scape muaşele copilu den mână, ci parcă de unde să ştie Vitigis aşe ceva, că nice iel n'a fost de faţă acolo, décii duar le bănuieşte şi le înfloreşte.

Încă den dziua în care am văzut amândoi cu mare scârbă şi cu ochii în lacrimi că den palatu Marelui Magistru Pithagóras n'au mai mas decât bietele trupuri arse ale apostolilor, prefăcute în scrum, am ştiut că mie alta nu mi'a mai mas de făcut decât să Îl urmez pre Cel cu Chip de Aur oriunde va vroi Iel să purceadă.

Măcarî că io sunt cu opt ani mai bătrân ca Iel, nu ieram deopotrivă, io şi Zamolxis, asta am ştiut den prima dzi. Io nu trecusem niceodată de treapta a doua a înţelepciunii, căci mai mult nu mă ducea kefali, iar el agiunsese încă de la vârsta de doispredecem ani să stea la dreapta lui Pithagóras. Am înţeles io răpide că avea cest trac o fereastră deschisă cătră Dumnedzău şi felu lui de a vorovi cu Iel.

2. Cum a agiuns Zamolxis la Pithagóras

Mic copil fiind, iaste amu locu să se afle, Zamolxis fusese vândut în robie în Tracia de un grec de'al meu, blestematâ să îi hie amintirea, al cărui nume nu îl voi pomeni, căci ne învaţă Pithagóras să nu răspândim vestia unei fapte rele, ci să lesăm rău să muară neştiut de nimirea.

Şi a fost dus în urgie copilu Zamolxis, vătămat, ferecat în obedzi, dupe mare luptă, dzice'se, suit fedeleş pre o barcă pânâ în Samos, şi trecut den mânâ în mânâ, den samiot în samiot, pânâ când Pithagóras, văzând în el ceea ce alţii nu ştiuserâ să vadă, l'a răscumpărat şi l'a ţinut lângă iel, să ne aducă apă şi să ne care coşuri cu fructe, nouă, apostolilor pithagoreici, şi pentru mathematikoi, învăţăceii ce lăcuiau în Palatul Invăţăturii, şi pentru akoustmatikoi, cei cari veneau la învăţătură duar în timpul dzilei, dar seara plecau să duarmă acasă. Şi oblicea Pithagóras cu cuada ochiului că, dupe ce aducea apa, sau fructele, rămânea Zamolxis mut, pitulat, cercând să treacă nebăgat în seamă, ni culcuşindu'se şi făcându'se mic lângă un zid, ni ascunzându'se în spatele câte unui tufiş, şi auscultând cu ochii larg deschişi şi cu urechile ciulite tot ce spunea Marele Magistru.

3. Zamolxis şi cei doi învăţăcei ai lui Pithagóras

Într'o dzi, însă, doi învăţăcei de'ai lui Pithagóras se întrebau unu pre altu, semeţi de schepsisu lor,

– Cum poţi să fii sigur că există un Dumnedzău, o fiinţă supremă, cum poţi să crezi că ceva, orice, există fără să îl vezi sau să îl audzi vreodată, când ştiut iaste chiar de la Învăţătoru Nostru că tot ceea ce cunuaştem prin simţurile nuastre cunuaştem?

Zamolxis, atunce, care ţinea un vas cu flori în mână, a pus vasu pre pământ, a rupt deca petale de flori, le'a pus pre lespezile de petra den grădină, şi le'a aranjat în linie dreaptă, una dupe alta, ca pre nişte oşteni ce purced la drum îngust.

– Dacă veniţi acasă într'o bună dzi, i'a întrebat, şi găsiţi aceste deca petale şiruite aşe cum le obliciţi aici, atunce ce gândiţi?

– Că cineva a venit în lipsa nuastră şi le'a aranjat aşa, hie den dragoste pentru noi, hie că a pohtit să ne dea alt mesaj, sau să ne'ndirăpteze într'o parte sau alta, cine ştie care, au răspuns iei. Căci den simplă potrivire nu se află deca petale aşe şirate, ca mărgelele pre aţă.

– Priviţi, atunce, în giuru vostru, le'a spus Zamolxis. Priviţi la ordinea a tot ce ne încungiuară, la ciale trei sute patruzeci şi şase de stele ce se perindă cuminţi şi auscultătuare pre uranós, la florile pământului, la rotirea apei den riuri şi mări în cer şi anapoda, priviţi la miracolu corpului omenesc, sau la şi mai marele miracol al întruchipării şi al naşterii unui copil. Nu vedeţi aici dovada lucrării unei minţi infinit mai cuprinzătuare care a pus totu în ordine, lucru cu mult mai complicat şi mai înţelept decât ciale deca petale de flori? Când obliciţi un giuvaer, nu înţelegeti fără greş că a existat un giuvaergiu, chiar dacă nu iaste acolia ca să vă tragă de mânecă? Când obliciţi o casă, nu ştiţi fără tăgadă că a existat un zidar?

– Ia uite la mucosu ista, unde mai pui că'i un rob ca vai de capu lui, uite cum se sumeţeşte iel să ne înveţe pre noi despre dumnedzeire! I'au spus iei, şi I'au înturnat spatele. Tu mai bine cară apă şi deprinde'te să'ţi ţii stoma închisă ca nu cumva să'ţi intre vreo muscă'n ia.

Dar, fără ştiinţa nimănui, Pithagóras acuise totu. Şi în aceeaşi dzi, l'a chemat pre Zamolxis la iel şi I'a dat de ştire că Îl slobozise den robie, că den acea clipită nu mai iera rob, şi că avea slobozenie oricând să se întuarne acasă, în Tracia cea păduritā. Căci, a dzis Pithagóras, nu e nice drept, nice înţelept să ţii rob un om cu o minte aşe de ascuţită, mai ales unu care se trage dentr'un neam atât de mândru si de mintos ca tracii. Căci noi, grecii, dacă ştim ceva despre tămăduirea trupului, de la traci o ştim, a mai dzis Pithagóras.

Zamolxis, însă, măcarî că iera duar o miuarţă de copil, aplecat i'a mulţumit lui Pithagóras, dar l'a rugat ca, în loc de volnicie, să Îi dea învăţăturā - să îl lase, adică, să rămână în palatu den Croton şi să mânânce pâinea şi sarea din mânule Marelui Magistru, şi să continue să înveţe alături de ceilalţi apostoli.

– Mai mult aş râvni, Pithagóras, să fiu un sclav luminat la minte decât un om volnic dar netot, i'a spus iel Marelui Magistru.

– Atunce, copilule, le vei avea pre îmbele, slobod vei hi, şi la izvoru învăţăturii te vei adăpa, a spus Pithagóras. Slobozenia o ai prin naştere, caci orice om volnic se naşte, iară nu rob. Şi alţii, stricaţi la minte, îl fac rob. Iar învăţătura nu iaste a mea. Am luat'o şi eu de la alţii, am adunat'o de'o pilda de la Zoroastru, de la Abaris Hiperboreanu, de la Thales cel den Milet şi de la Pherekydes şi Anaximandru. Si am mai adunat învăţăturā şi de la traci de'ai tăi, aşe că ţie îţ sunt dator cu ce am luat cu împrumut de la străbunii tăi.

Aşa s'a făcut că, patru ani mai târziu, pre socoteala lui şi den propria'i pungă, văzând iel, Pithagóras, cum creştea înţelepciunea lui Zamolxis ca den apă, Marele Magistru l'a ales pre Zamolxis dintre noi toţi şi l'a trimis duar pre Iel întâi în India, ca să înveţe preceptele lui Brahma, pre urmă în Persia, ca să se petrundă de ştiinţa numerelor şi să stea la umbra lui Zoroastru, iar la fârşit, în Aigiptos, ca să ştie tot ce ştiau uamenii şi zeii despre stele.

4. Kylon pune foc Palatului Învăţăturii. Muartea pithagoreenilor

De multe ori m'am scărpinat io în creştet şi m'am întrebat, ce soi de seminţie suntem noi, grecii, cari putem să dem naştere şi unui astru ceresc ca Pythagóras şi unui gunoi scârnav ca Kylon?

Se întorsese Zamolxis den Aigiptos duar de penta dzile când Kylon cel răzgâiat şi cu kefali zădărât, un bărbat ticălos ce se iubea cu alţi bărbaţi, a stârnit minţile gunuaielor umane den Crotona de au pus foc Palatului Învăţăturii şi, cred io cu multă durere, capăt dzilelor Marelui Magistru. Ci cei cari au scăpat cu viaţă den foc, cei cari au putut sări piste ziduri, au fost aşteptaţi afară den palat şi îngiunghiaţi ca nişte vite, sau li s'a tăiat gâtu ca la miei.

Noi doi am scăpat printr'o minune, pentru că Pithagóras ne trimisese la Metapontum să vorovim cu un grec care îşi vindea casa, un uarecare Orestes, fiu lui Spiridonas.

Io am văzut de la bun început că Zamolxis iaste un om cu un skepsi ales, dar ar hi trebuit să ştiu, să'mi dau sama încă de pre atunce cine este de fapt cestu Făt de Aur. Căci, fiind noi trimişi la Metapontum, nu voise Zamolxis să plece de lângă Marele Magistru, se rupsese de el şi de ceilalţi apostoli cu mare anevoie, îşi luase mas bun de la ei cu kardia grea, ca şi când ne'am hi văzut pentru ultima uară. Nu se îndura să plece. A trebuit să îl trag de mânecă.

– Hai, I'am spus râzând, că nu vom hi pre drum decât două, cel mult tri dzile…

Iar când ne'am înturnat şi am oblicit viastea cea cutremurătuare, când am văzut palatu încă fumegând, şi am găsit trupurile iubiţilor noştri prieteni zecând în cenuşă, strâmbi şi arşi, cu feţe negrite şi braţele şi piciuarele carbonizate, Zamolxis nu s'a mirat. Îmi aduc aminte că s'a aşezat pre o petra care se afla chiar pre locu unde fusese intrarea în palat, şi privea tacit în pământ, ţinându'şi kefali în mâini.

Io m'am repezit plângând printre pietrele şi bârnele arse ale palatului, scormonind cenuşa, căutându'i corpu lui Pythagóras.

– N'ai să'l găseşti acolo, mi'a spus Iel. Nu'l vei găsi între ruine.

– Vrei să spui că a scăpat? L'am întrebat io cu speranţa încolţindu'mi în psihi.

Iel nu mi'a răspuns, şi io am continuat să scormonesc de la un capăt la altu al grădinilor şi subt columnele de marmoră prăbuşite. Ceea ce nu distrusese focu, uciseseră Kylon şi ai lui. Le îngiunghiaseră până şi pre muieri, le tăiaseră gâtu şi celor mai tineri dintre apostoli, apruape nişte copii, ba chiar şi robilor. I'am recunoscut, unu câte unu, pre foşti mei fraţi pitagoreeni, dar cu direptate iaste că pre Marele Magistru nu l'am găsit între ruine. Am purces dupe două dzile, dupe ce am făcut un mare rug pre care i'am ars pre toţi.

Dar ar hi trebuit să ştiu cu cine mă soţeam. Şi, cu puţină giudecată, ar hi trebuit să ştiu şi de ce.

(continuare în numărul viitor)

Eugen MATZOTA

Când se stinge lumina...

La margine de mare

Trecuseră ani buni de când nu mai fusese la mare și Gil, retrăind în minte momentul intrării cu mașina în mare, simți nevoia să mai facă asta încă o dată.

ACUM.

Alfa gonea cu 180 km/h, o viteză pe care Gil o considera suficientă pentru a te face să-ți trăiești viața mai intens. Autostrada nu era drumul pe care fusese altădată, nici n-avea cu cine să se-ntreacă la acea oră târzie, dar marea nu se poate să nu fi rămas la fel.

„Dacă nu la fel, măcar în același loc”, gândi Gil cel alb la păr pe când se apropia de ea.

Încă un viraj și, ca să vezi minune, apăru și Luna ca să întregească peisajul!

În fața lui Gil era aceeași mare de argint de altădată. Alfa asta era o mașină sport, foarte joasă, nu doar joasă și era clar că nu putea să meargă cu ea prin mare, căci era și foarte grea și putea să se scufunde în nisip, dacă nu și în mare.

Înaintă cu grijă până aproape de valuri și opri motorul,
deschise ambele uși și așteptă
să-i intre marea în suflet.

Aceeași Lună, dar și același Gil

Luna devenise parcă mai mare, oricum era mult mai luminoasă. Gil se uita fascinat la ea, căci niciodată nu putuse fi altfel în fața ei, cel mult un slujitor la picioarele ei, ca o Regină ce era.

Valurile murmurau ceva, pe limba lor, lumina creștea văzând cu ochii. Un nor de ceață apăruse din nimic.

Și el creștea la fel, ca și cum ar fi vrut să ocupe tot cerul. Lui Gil i se părea că mai trăise o dată acest lucru și, curios cum era, se străduia să afle când.

Atunci își aduse aminte deodată cum ieșise ziua din cârciumă și afară era noapte. *”Da, dar acum chiar că era noapte, nu poate fi la fel*”, gândi Gil.

Dar Luna era aceeași, Gil era și el mai alb, dar tot același, așa că lucrurile se petrecură cam la fel.

De data asta, ceața coborî brusc și-l smulse din mașină, îl ridică deasupra valurilor și tot așa de brusc îl trânti cu spatele de oglinda de argint a mării.

Cu spatele la lume

Gil se trezi cu fața la oglinda din hol.

El nu se vedea în ea, nici nu se mai miră de asta, dar în spatele lui era în mod clar ceva agitație.

Când se întoarse, primul pe care-l văzu stând în picioare, cu spatele la fereastră, fu chiar El, cel care-l făcuse să treacă de la bun început prin această oglindă.

Lângă El, pe bancheta din jurul mesei din bucătărie, înghesuiți unul într-altul, erau toți cei pe care-i întâlnise de atunci.

Sigur că n-aveau cum să-ncapă toți acolo, dar, așa cum pricepu Gil, erau doar un fel de holograme întrepătrunse, scânteind și plutind, practic, unduindu-se ca pe valuri.

„Parc-ar fi pe mare,” gândi Gil, care mereu voia să găsească o explicație.

— *„Nu te mai chinui, oricum plecăm imediat,”* îi spuse El, citindu-i gândul.

Și, făcând un semn către toți ceilalți, se-ntoarse spre geam.

Luminiță cu luminiță, ieșiră toți prin geamul închis, dar ce mai conta asta.

— *„Sper că acum ai înțeles mai multe. Fă așa cum crezi de-acum încolo, căci acesta nu mai este timpul meu, ci al tău,”* spuse El și zâmbi.

— *„A plecat și Celălalt. Dacă nu-l mai chemi tu, nu mai vine.”*

Afară era o lumină puternică deja, ca farurile mai multor mașini adunate chiar atunci, chiar acolo.

După ce plecă și El, luminițele se stinseră încet, ridicându-se spre cer.

Doar două luminițe ca niște ochi care ard mai rămaseră puțin, ca și cum ar fi așteptat ceva de la el. Când Gil se-ntoarse spre hol, dispărură și ele.

Se făcuse întuneric la loc.

Deodată, alte două luminițe, mai altfel, apărură în hol. Gil făcu un pas înapoi.

Aaaa, era Ducesa, pisica lui ce părea mult mai înțeleaptă decât el. Acum, la fel de calmă și parcă puțin autoritară, chiar, îl chema înapoi în lumea lui de dincolo, din dormitor.

Gil o urmă liniștit prin întunericul care, de data aceasta, părea unul care îl proteja.

Ea mergea cu coada în sus, de parcă ar fi fost un drapel de luptă. Ba se mai și întorcea puțin și-l îndemna din ochi.

O liniște adâncă adusese cu el întunericul și Gil se lăsă în voia sorții,
dacă aceasta era să fie soarta lui, acum,
că era în timpul său.

Gil chiar simțea asta și era mai sigur pe el decât fusese vreodată, în toate rătăcirile sale ce-l făcuseră a părea prea șovăielnic.

Da, era clar.

Acesta era timpul lui, în fine…
Dar până când, oare?

Nicolaie DINCĂ

CAPITOLUL NOUĂ

SPRE LIMAN

Poteca pe care se strecurau era moale și alunecoasă ca un fuior alungit de lână umedă aruncat de cineva peste coama nisipoasă a dealului. Ploaia afânase și mai mult stratul de pământ amestecat cu nisip și, din loc în loc, poteca se scursese șerpuind către vale, transformată în mici pârâuri. Calul pășea cu grijă, cu picioarele tremurânde și încordate, îndemnând spre coverca de la vie, atent la fiecare comandă a călărețului său. Deși mai trecuseră amândoi pe această potecă de mai multe ori, acum aceasta i se părea neprimitoare și de nerecunoscut. Parcă se dușmănise pentru copitele lui din cauza ploii.

Coverca era de fapt o încăpere pe jumătate săpată în deal și pe jumătate sprijinită în exterior pe niște stâlpi din lemn, care primise un acoperiș sclivisit cu humă și acoperit cu paie. În fundul încăperii, în zona săpată în pământ, de-a latul spațiului, pe patru țăruși înfipți direct în pământ, fusese amenajat un pat pe care puteai să-ți întimzi oasele ostenite.

Lângă el era încropită din niște cărămizi un fel de plită simplă, cu un coș care ieșea prin acoperișul covercii în sus. De la pat înspre exterior mai rămânea destul loc să așezi la nevoie o masă sau să pui la azăvadă câteva bunuri în caz de nevoie și, cum încăperea era ceva mai înaltă decât statura unui om, era destul loc să adăpostești sub acoperișul ei și un cal la o adică. Ori, Ioniță, care construise cu mâinile lui acest refugiu, cunoștea foarte bine aceste detalii și de aceea primul lucru care îi venise în minte, când s-a gândit la un adăpost pe timp de vreme rea, a fost această covercă din capătul viei sale.

După ce a ajuns la adăpostul acesteia, a aprins opaițul fixat în zidul din fundul încăperii și cu surcele uscate a aprins focul în vatra plitei. Pe urmă a dezșeuat calul, a smuls pătura de pe pat și l-a acoperit pe animal cu aceasta. A scotocit prin buzunarele hainei sale de unde a scos două bucățele de zahăr pe cale i le-a dat căluțului să le rontăie. A mai pus niște lemne pe foc, s-a dezbrăcat de haina primită de la Lina Stănceasca și pe urmă s-a întins pe patul acela acoperit cu scânduri și a început să se gândească ce anume are de făcut în acele condiții.

În scurt timp oboseala acumulată peste zi, încărcătura și greutatea întâmplărilor prin care trecuse și jocul dulce și amețitor al luminii flăcărilor din vatră, care proiectau fantasme gălbui-argintii pe pereții încăperii, l-au doborât în somn adânc. Când corpul obosit se duce să se odihnească sufletul rămâne să hălăduiască prin necunoscutele și vastele plaiuri ale visului, unde întâlnește alte suflete călătoare care se agită și călătoresc pe partea cea nevăzută a realității.

***

Fumul ploii nu contenea să deseneze închipuiri distorsionate prin aerul încețoșat și ud. Flăcăii, învești mântați în pelerine, călare pe căluții lor, înaintau cu greu prin peisajul diluvian, de parcă erau singuri pe acea lume stăpânită de șuvoaie. Sanfir mergea înainte, la o lungime de cal, cufundat în gândurile sale. Gogorici îi propusese să rămână împreună în Slatina, la un han, dar el refuzase pentru că în sufletul lui ceva nedefinit, ceva ca un resort mult mai puternic decât voința lui îl împingea și îl atrăgea în același timp către casă. Nu se gândea la tatăl său, la Ioniță, despre care era sigur că e destul de trecut prin viață de experimentat încât să se descurce singur în orice situație. Nu se gândea nici la muma Ilinca, deși știa că aceasta rămăsese singură acasă, pentru că la o adică acesteia putea să-i sară în ajutor fratele lui, Gogu și era sigur că ea se retrăsese la timp din calea apelor. În plus știa

că muma Ilinca era prevăzătoare din fire. Ceea ce îl îngrijora cel mai tare pe el era noianul de gânduri amestecate și învălurite care se furișau ca niște hoțoaice în adâncul sufletului lui și îi abăteau cugetul numai către Ioana. O știa că e năzbâtioasă și că nimic nu ar ține-o pe loc, nici măcar stihiile naturii, dacă i-ar trece prin cap să plece călare, de exemplu, pe o astfel de vreme acolo unde ar fi crezut ea că are de treabă. Ori tocmai curajul acesta al ei, cel amestecat cu nesăbuința tinereții îl punea pe gânduri pe Sanfir și îi chinuia sufletul.

Au trecut Beica pe podul de lemn de la Cocorăști care încă rezista. Albia mai largă și malurile mai înalte ale pârâului împiedicau apele acestuia să iasă din matcă, deși acestea se rostogoleau furioase și învolburate în boulboane amețitoare și amenințătoare, cărând pe spinările încovoiate și unduitoare ale valurilor lor tot felul de gunoaie și de obiecte adunate de te miri unde în calea lor. Sanfir știa că Bârluiul era mult mai nărăvaș și mai imprevizibil și că iese mult mai ușor din albia sa, revărsându-se peste maluri ca un duh nebun. Și asta îl îngrijora din cale afară.

De parcă ar fi înțeles gândurile prietenului său, Gogorici și-a îndemnat calul și l-a ajuns din urmă pe acesta:

— Stai, bă frăție, liniștit și nu te mai frământa, că o să vezi că totul o să fie bine! l-a încurajat el.

— Să dea Dumnezeu să fie așa! i-a răspuns Sanfir. Dar… nu știu cum scăpăm din asta. Uită-te și tu ce punere de cap e afară.

Pe măsură ce înaintau către Morunești ploaia parcă se întețea și mai mult și valurile de lacrimi cerești care se rostogoleau peste pământ se transformaseră în adevărate șuvoaie clocotitoare, umplând până la refuz șanțurile drumului și adunându-se deja în bălțoace pe șosea. Când au ajuns la Cepari, la locuința lui Radu Groza, vărul dinspre mamă al lui Sanfir, deja perdelele de ploaie erau atât de dese încât nu se mai putea înainta printre ele. Au intrat grăbiți în curte la Radu și au dus caii în grajdul dinspre deal. Radu se află pe pe sala casei și i-a văzut. Le-a strigat de acolo:

—Vedeți că sunt niște pături vechi agățate pe acolo pe pereți, puneți-le pe cai, bușumați-i o țârâ, dați-le niște fân, legați-i la iesle lângă caii mei și veniți încoace la azăvadă! Cobor să vă scot niște vin din beci ca să vă încălzesc sufletele cu el.

La hornul cu corlată focul ardea și mama lui Radu, Vasâlca, trebăluia de zor. Pe lanț, deasupra focului, era agățat tuciul de mămăligă care borbolosea pe limba lui despre tainele fierberii mălaiului iar jos, în vatră, într-o margine a focului, într-o cratița adâncă de tuci cu trei picioare și cu mâner alungit, fierbea în legea ei varza amestecată cu bucăți de carne scoase de la adăpost din garniță, de sub pături protectoare de untură, așezate acolo din iarna trecută. Într-un colț al camerei, lângă zid, masa rotundă cu trei picioare aștepta răbdătoare. Știa că Vasâlca urma să răstoarne pe ea mămăliga aurie ca să se odihnească o vreme. Era semiîntuneric în cameră și luminile palide împrăștiate de focul din vatră se jucau pe pereți, dansând în voia lor.

„N-am decât să aprind lampa cu gaz, că altfel nu mai văd ce fac. Uite-te ce întuneric se făcu de la ploaie. Zici că e noapte, fir-ar al necuratului!” s-a gândit Vasâlca.

După ce a aprins lampa s-a mai luminat încăperea și femeia și-a continuat îndeletnicirea, îngrijindu-se de pregătirea preparatelor sale culinare.

Radu se întorsese deja din beci și acum aștepta pe sala casei, cu clondirul plin de vin și cu paharele pregătite venirea oaspeților lui. Când aceștia au ajuns pe sală, scuturându-se de ploaie, Radu deja se apucase să toarne licoarea rubinie în pahare și să turuie în felul lui:

— Bă vere, ete-te ici, a trebuit să dea Dumnezeu potop ca să mai dai și tu pe la mine. Că altfel, ete-te ici, nu te-am mai văzut de anul trecut. Lasă că nici eu nu mai venii pe la tine, pe la Morunești, dar, ete-te ici, am și avut de muncă. Acuma lasă asta, luați de aici, ete-te ici, nește vin să vă mai vină inima la loc, că parcă sunteți plouați.

— Păi chiar suntem plouați, vere, i-a răspuns Sanfir.

— Aia să cam vede... Hai noroc, să trăiți și bine ați venit pe la noi! Stai așa că, ete-te ici, acum mă duc să vă aduc nește cămăși sau flanele să vă schimbați. Nu e noi ele (?!) dar, ete-te ici, vă ține dă cald la șale, a zis Radu, și-a dat peste cap pe cărarea gâtului paharul cu vin și a intrat în casă grăbit.

Vasâlca a ieșit pe sala casei din bucătărie, ștergându-se pe mâini pe șorțul pe care îl purta legat de brâu și i-a văzut pe flăcăi:

— Bine veniți, mă copii, pe la noi! Dar

ce daravelă oți fi avut de plecarăți, maică, pă o vreme ca asta la drum? Doamne ferește, că uite, parcă se sparseră cerurile, asta numai vreme de plecat la drum nu este, le-a zis femeia.

— Avuserăm niște treabă pe la Slatina, tușă Vasâlco, i-a răspuns Sanfir. Și ne prinsă potopul. Că dacă am fi știut poate nu plecam la drum.

— Ei, lasă, maică, că e bine că ajunserăți aci la noi. Puteți să ședeți până mâine sau până când se oprește ploaia. Aveți soacre țapene, Sanfire, maică, după cum se zice, că, uite, eu tocmai isprăveam de făcut o varză cu carne din garniță și numaidecât răstorn și mămăliga din tuci. Așa că venirăți taman bine. Să-l trezim și pe unchi-tău, Ionel, că doarme, și pe urmă ne-om pune la masă să mâncăm, să bem și să mai povestim de una de alta. Și poate să plouă pe urmă cât o vrea. Ete că vine și văru-tău, Radu, cu haine uscate. Îu, dar eu mă luai cu vorba cu voi, maică, și uitai dă mâncare! Fug să amestec în varză.

— Gata, bă fraților, ete-te ici, intrați în cameră să vă schimbați de hainele ude și pe urmă mai vedem noi ce avem dă făcut, le-a zis Radu ieșind pe sală. Hai că, ete-te ici, până vă schimbați voi eu mă duc să-l trezesc pe taica ca să mănânce și el cu noi.

***

Bătrânul călărea alături de el, pe calul său negru. Pământul nu se vedea sub ei pentru că era acoperit de râul acela de ceață învolburată. Nici în jur nu era nimic de văzut și erau înconjurați doar de o lumină ciudată de un albastru străveziu cu irizațiii roșiatice și cenușii, ceva nedefinit: nici soare, nici penumbră, nici strălucire, nici pustiu.

Voican recunoștea drumul, dar parcă acum îl vedea de sus, de la marginea cerului și se mira că dealul și vâlcelele i se păreau prea mici, de parcă putea să le treacă cu pasul. Râul acela de ceață așternut peste pământ prin care înaintau ei lăsa să se vadă ca prin vată, difuz și încâlcit drumul pe care mergeau. Imediat s-a gândit că mergeau către Poiana Mare și nu putea să înțeleagă de ce.

— Unde mergem, taicule? a întrebat Ioniță și i s-a părut că glasul lui era spart și reverbera ciudat, de parcă altcineva din înaltul cerului ar fi pus întrebarea și vorbele se scoborau spre pământ sparte în mii de cioburi care vibrau straniu.

— Mergem acasă, nepoate! i-a răspuns Bătrânul și glasul i se auzea la fel.

— Și cum o să trecem Bârluiul, taicule, că este umflat și zărghit?

— Pe calea haiducilor, nepoate. Ține-te după mine și ascultă povestea mea.

Cu mult timp în urmă, când eram eu mic, aci la Poiana Mare își făcuseră așezări niște haiduci. Era loc bun pentru ei. Pădurea îi proteja, poiana avea pământ bun și bogat, apă aveau din trei izvoare și mai avea și Bârluiul aproape. A fost ceas bun când au hotărât să se așeze aici și cu timpul și-au adus și însoțitoarele și copii și au pus temelia satului așa cum îl știi tu azi. Cu timpul oamenii s-au adunat mai mulți și peste o vreme au ridicat și o biserică, acolo unde este și aia pe care o vezi tu, lângă vâlceau de-i zice „Printre câmpuri”. Au năvălit turcii de vreo două ori și au ars și așezarea și biserica, dar haiducii și oameni din sat le-au reclădit. Biserica au pus-o pe temelie de piatră ca să n-o mai doboare vrăjmașii și vremurile. Când se mai întâmpla ca haiducii să fie prinși în vreo încercuire pe timpul luptelor se retrăgeau spre vâlceaua de care îți spusei și acolo își pierdeau urma. Nimeni nu știa ori nu înțelegea cum și pe unde o luau de se făceau nevăzuți. Unii au căutat cu atenție pe vâlcea, gândindu-se că poate găsesc vreun tunel, dar au căutat degeaba.

— Păi și atunci pe unde treceau ei, taicule? Cum ajungeau în altă parte?

— Pe lumea asta sunt drumuri văzute și căi nevăzute, băiatule, pe care unii le văd și le cunosc, iar alții nu le cunosc nici dacă le văd și se plimbă pe ele. Asemenea căi sunt pe pământul acesta de când e lumea, dar trebuie mai întâi să crezi în ceea ce vezi și să știi unde încep și unde se termină asemenea căi și abia pe urmă să le folosești când trebuie și cum trebuie. Mai apoi îți mai trebuie un străjer care să știe să-ți deschidă ușa către asemenea căi și să-ți închidă ochii necredincioși ai sufletului. Numai așa poți să le folosești. Dar străjerii aceștia sunt puțini. Suntem din ce în ce mai puțini. Mi-e teamă că nu peste multă vreme secretul ușilor se va pierde de tot. Mai ales că nimeni nu mai are chemare pentru asemenea lucruri în ziua de azi.

Nu mai ploua, dar cerul fulgera albastru și argintiu, aprinzându-se și umplându-se repetat de străluciri intense de lumină.

Dintr-odată lui Ioniță i s-a părut că toate sunt pe dos. Se afla dincolo de Bârlui și se uita către satul Poiana Mare. Bârluiul era tot umflat, dar nu se mai rostogolea cu atâta furie, așa cum îl văzuse în seara trecută. Începuse să se lumineze de ziuă și putea să vadă cu ochiul liber în jurul său. Calul păștea lângă el și sforăia din când în când ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Bărbatul privea uimit și se frământa în sinea lui încercând să înțeleagă tot ce i se întâmplase. Amintirile lui erau doar niște fragmente de imagini care îi veneau în minte amestecate între ele. Își aducea aminte de covercă, de patul din ea, că se culcase, de bătrânul călăreț, de drumul ca un covor de ceață, dar nu înțelegea deloc cum de trecuse pe celălalt mal al pârâului, unde era bătrânul cu calul lui întunecat, de ce se oprise ploaia brusc, când se îmbrăcase cu pelerina, când plecase de la covercă, când se întâlnise cu bătrânul, ba chiar se întreba dacă chiar se întâlnise cu acesta. Începuse să creadă că mintea îi joacă feste și s-a așezat pe pământ, pe iarba încă umedă, privind în gol dincolo de râu spre un punct aiurea, spre o flacără mică și pâlpâitore ca de opaiț sau de lumânare aprinsă în vreun bordei sau în vreo casă de pe acel mal al pârâului. Mintea lui nu mai putea să pună cap la cap toate lucrurile care i se întâmplaseră și, așa cum se întâmplă de multe ori în astfel de situații, așa cum era el așezat chircit pe pământ, Ioniță a adormit învelit în pelerina primită de la Lina Stăncească. Dormea somn adânc, izbăvitor pentru minte și liniștitor pentru suflet.

***

Pe Zânca lui Drăgan toată lumea o poreclea Priulica. Zânca era cât se poate de urâtă și pe deasupra mai era și damblagită și aproape mută. Bătrânii satului credeau că era așa pentru că mă-sa, Biba lui Drăgan fusese luată din căluș când era gravidă cu ea. Alții, mai conspiraționiști din fire, șușoteau că Priulica ar fi fost fiica din flori a fostului preot din sat și că de aceea era sărmana fată așa nenorocită, pentru că trăgea blestemele părinților. Însă asemenea zvonuri niciodată nu au putut fi confirmate. Oricum ar fi fost prea bine nu-i era bietei femei. Și de parcă nu ar fi fost destul cu câte metehne fusese „înzestrată”, Priulica mai avea și darul de a crede că i se cuvine să cânte și, deși avea un glas dogit și era complet afonă, ea se încăpățâna să cânte prin curte, prin păduri, pe câmpuri sau pe oriunde îi venea chef diferite „simfonii vocale” de-ale ei.

Melodia ei preferată și, totodată, cea care se pare că îi provocase atribuirea poreclei era:„Aolică, aolică, frumos zboară o rândunică!...” text care în interpretarea ei suna cam așa: „Dalolica, dalolica, frimu zbula priulica!...”

Biba și cu fiica ei, Zânca locuiau într-un bordei săpat în pământ, în malul vâlcelei „Printre câmpuri” chiar acolo unde aceasta se varsă în pârâul Bârlui. Biba obișnuia să-l ajute pe preotul din sat la toate muncile, fapt care îi atrăsese, probabil, și acele vorbe rele. După ce a murit Biba, fiica ei Priulica a rămas să-l ajute în continuare pe preotul din sat. Pe lângă faptul că o plătea binișor pentru ajutorul dat și îi mai punea în traistă colaci și alte cele de la biserică, suplimentar bietul preot se înarma cu răbdare specifică meseriei sale și o asculta pe Priulica ori de câte ori aceasta voia să i se spovedească. În acest fel preotul Dumitru aflase de la Priulica cu peste zece ani în urmă despre Ioniță Voican, care era pe atunci pădurar la pădurea Eforiei Spitalelor, rămasă moștenire de la Matei Morunglav, că:„Vlea să fiu mulierea lu el” sau că: „Vinu la pădule ca să vede pă meu” sau că: „Gata, iau la acasu lui” și de fiecare dată preotul Dumitru îi spunea:

— Bine, Zânco! Acum fă zece cruci și du-te și fă curățenie la porci și la vaci!

Mai afla și că la ea sub bordei se aud zgomote ca de tobă și că în unele nopți se luminează dintr-odată cerul și fulgeră cu lumini albastre. Și preotul îi spunea:

— Bine, Zânco! Fă zece cruci mari și fugi de sapă via aia și o să-ți treacă.

Altă dată îi spunea povești despre cai negri călăriți de bătrâni cu barba albă până la brâu care săreau vâlceaua de nici nu atingea pământul și preotul îi zicea:

— Bine, Zânco! Treci și fă curățenie în biserică! Dar să nu mai bei resturile de băutură pe care le mai găsești prin sticle, ca să nu mai ai vedenii, fata mea.

Lucrurile astea le spunea sărmana Priulica tuturor celor care aveau timp s-o asculte, însă nimeni nu o mai credea. Cine să creadă asemenea grozăvii? Încă unii, mai glumeți și mai îndrăzneți din fire îi povestiseră și lui Ioniță Voican ce zice Zânca despre el.

Voican a început să râdă de îi tremura mustața și le-a povestit glumeților că într-o zi, când mergea liniștit prin pădure, Priulica l-a urmărit și, când a ajuns în spatele lui, a început să cânte pe limba ei. S-a speriat atunci de pusese mâna pe pușcă. Priulica era sulemenită cu tăciune pe la ochi și pe la sprâncene și dată cu roșu anapoda pe buze și zâmbea ca tâmpita mulțumită de isprava ei. Când a văzut-o așa mozolită pe Voican la bufnit râsul și pe urmă i-a spus Priulicăi mai serios să n-o mai prindă prin pădure că altfel trage cu pușca după ea. Biata fată!

Priulica se trezise cu noaptea în cap. Aprinsese opaițul și se apucase să care afară și să golească oalele în care prijonise apa care se scurgea prin acoperișul bordeiului. Ploaia se oprise și Bârluiul se mai potolise. Era umflat din mal în mal dar nu mai era așa de nărăvaș. De unde se afla bordeiul ei mai erau câțiva metri până la Bărlui după ce acesta se umflase iar ea stătuse cu frică toată noaptea ca nu cumva nebunul de pârâu să nu se umfle mai mult și să-i ia bordeiul. Așa că se rugase în legea ei la Dumnezeu pentru asta.

Cum ședea ea pe marginea apei și se uita la undele învolburate dintr-o dată cerul s-a luminat ca ziua și a pârâit de parcă s-ar fi rupt în două. Când și-a aruncat ochii peste ape nu i-a venit să creadă. Acolo era chiar Ioniță Voican și cu bătrânul acela cu barba albă până la brău, pe care îl mai văzuse în visele ei. Ședeau amândoi lângă cai și se uitau ca și ea la Bârlui. Când lumina aceea albastră a mai străfulgerat o dată, atunci Priulicăi i s-a părut că pe celălalt mal se afla numai Ioniță Voican și cu calul lui. Nu mai era nici urmă de moșneag. S-a gândit în mintea ei:„Vinu Voicanu să iau pă meu? Domnu jutat! Duc un pordei să plimuneste la eu.” Și a intrat grăbită în bordeiul ei.

***

Cine îmbracă hainele dragostei nu mai are somn liniștit. Patul i se face rug și frige iar pe așternuturi parcă mișună mulțimi nemăsurate de vietăți hămesite, gata să-ți devoreze trupul străbătut de mistuitoare dorințe. Nopțile ți se par de o mie de ani iar răsăritul este așteptat ca o izbăvire. Icoanele din minte se disipează în neant și rămâne pe pereții sufletului doar imaginea persoanei iubite. Dintr-odată toată lumea se învârtește în jurul acesteia și nimic nu ți se mai pare la fel de important ca ea. Și când mințile obosesc de atâta nesomn izvodesc tot felul de gânduri. Unele rele și nimicitoare, altele minunate și diafane prin care crezi că ar putea trece persoana iubită. Atunci, în visele frumoase te bucuri și te topești de fericire, iar în coșmaruri te zbați și te lupți pentru cel iubit ca să-l scoți din pericol. Oricum ar fi, după asemenea întâmplări din lumea viselor, te trezești mereu obosit și îngândurat. Singura alinare posibilă în aceste dificile momente ar fi să vezi cât mai repede posibil pe cel pe are îl iubești. Asta îți aduce alinare și descătușarea izvoarelor bucuriei. Alt leac nu prea există la boala aceasta a oamenilor.

Ioana se întorsese pe toate părțile în patul ei, dar nicio parte nu i se păruse prea primitoare.

„Ce o fi făcut pe unde este plecat! De ce o fi trebuit să plece la Slatina pe o vreme ca asta?... Cu nebunul ăla de Gogorici după el, că parcă sunt lipiți unul de altul...

Ce grabă o fi avut și ce mare secret, de n-a vrut să-mi spună nici mie nimic, nesuferitul de el!... Uite, să stau eu acuma cu grijă... Pe unde l-o fi prins potopul ăsta?... S-o fi adăpostit și el pe undeva, că doar n-o fi plecat de nebun prin ploaia a mare... Mi-e necaz pe el de-mi vine să-l bat câteodată. El n-o vedea că îl iubesc și că îmi fac mii de griji când e plecat pe vreundeva?... Că i-am spus că-mi fac griji... Și el, uite, pleacă prin prăpădul ăsta de ploaie să caute cai verzi pe pereți prin Slatina... Ce e atât de important acolo? Hi, dar dacă o avea vreuna pe-acolo!?... Aoleu, păi nu știu ce nu-i fac, dacă aflu ceva. Atâta îi trebuie, că s-a dat necuratului cu mine... Of, și noaptea asta nu trece mai repede!... Cât să fie ceasul? Nici nu cântară cocoșii de dimineață... Dacă aș ști că a ajuns acasă mi-aș face drum să mă duc călare până la Moronești. Măcar să-l văd... Dar e și blestematul ăsta de pârâu umflat... Pe unde să mă duc?!... Poate pe deal... Dar tot degeaba, că tot nu aș ajunge la el... Dar măcar poate l-aș vedea și mi-aș liniști sufletul... Ia să ies eu afară! Uite că pare să se lumineze de ziuă. Nici nu îmi mai iau opincile... Mă duc desculță prin iarba udă... Mă mai răcoresc un pic... Stai să-mi ridic zăvelcile în brâu ca să nu le murdăresc!... De ce, Doamne, m-oi fi îmbrăcat așa?... Cine mă vede acum pe malul Bârluiului?... Dar dacă vine el după mine?... Atunci cum să las să mă vadă îmbrăcată urât?...

Ia să-mi desfac și părul!... Ce cald îmi e?!... Uite că mai sunt câțiva oamnei adunați pe mal... Și dacă mă văd așa?!... Ei, și apoi ce treabă am eu cu ei?!... Să se uite cât vor, dă-i necuratului!... Uite și pe nebuna aia de Priulica! S-a trezit și aia cu noaptea în cap... La fel ca mine... Săraca, era cît pe-aci să-i intre Bârluiul în bordei... Ce să fac, încotro o iau?!... Doamne, iartă-mă!... Uite-l dincolo!... Maică Precistă, îți mulțumesc, pupați-aș puterile!... Hei!... Sanfire!... Uite-te la mine!... Bine că te văzui și că nu ți s-a întâmplat nimic!... Te iubesc, nesuferitule!... Cum să strig asta în gura mare?! Trebuie să mă vadă că îi fac semne cu mâna... Nu am decât să strig la el”:

— Ai venit, ești bine? (Mamă, ce întrebări proaste mai pun!)

***

Sanfir dormise ca pe un pat de sticlă pisată sau, mai bine spus, se perpelise în așternuturi, încercând să fure nopții măcar câteva momente de odihnă, dar se străduise în zadar. Ca un lotru bătrân pândise ropotul ploii, încercând să-i descâlcească cu auzul durata, puterea și greutatea șuvoielor scoborâte din înalt.

Spre dimineață, când răpăiala lacrimilor cerești s-a domolit și o liniște ciudată s-a așternut peste sufletul nopți, Sanfir l-a înghioldit pe prietenul său care dormea alături de el în pat:

— Scoală, Gogoriciule! Hai să ne așternem la drum că arde cămașa pe mine de atâtea griji!

— Sunt treaz, drace de mult. Ședeam aci pe velință și îți ascultam gândurile cum se amestecau cu ale mele. Abia așteptam să-mi zici de plecare. Hai, că nu mai e de stat! i-a răspuns șoptit Gogorici.

S-au îmbrăcat în grabă și au ieșit încet pe prispa casei să se încalțe. Vasâlca a ieșit după ei cu ochii cârpiți de somn:

— Mă muică, băieții mei, de ce vă treziți înaintea cocoșilor? Trebuie să aveți mari frământări pe sufletul vostru dacă plecați așa în puterea nopții. Măcar luați repede ceva de îmbucat, ca să nu plecați pe inima goală!

— Lasă, tușă Vasâlco, că om mânca după ce ajungem acasă. Sărutăm mâna pentru găzduire și ne mai vedem. Mai trec eu pe la matale.

— Bine, Sanfire, maică. Nu mai ies după voi. Să închideți voi porțile la drum! le-a spus femeia și a intrat la loc în casă.

Flăcăii s-au așezat la drum călare pe bidivii lor. După ce au urcat dealul spre pădurea Târsei, când au ajuns la colțul pădurii, Sanfir, în loc să meargă înainte către Morunești, și-a mânat calul către dreapta și a pornit prin spatele viilor către pădurea Mandra și către satul Poiana Mare.

— Băi frăție, te-aș întreba de ce o cotișsi tu spre dreapta, că doar nu locuiești în partea aia a satului, dar nu te mai întreb că eu cam știu ce te cheamă către Poiana Mare. Dar, în locul în care te duci, eu nu prea am ce căuta cu tine. Așa că, după ce ieșim din Morunești, eu am să mă duc către sat, către casă. Casa noastră este pusă pe deal și nu a ajuns Bârluiul la ea, dar de atâta ploaie tot i s-o fi întâmplat și ei ceva. Ne vedem noi pe urmă și mai vedem ce om face. E bine așa cum zice fratele tău? i-a zis Grigorie lui Sanfir.

— Știu eu că știi, frăție, care e focul meu. Facem cum zici tu, că zici bine. Eu mă duc în calea mea și tu te mai duci și acasă. Mai vedem noi pe urmă ce o mai fi de făcut. Dacă nu o mai fi și altceva, rămâne să ne întâlnim peste trei zile ca să mergem iar la Slatina, la aurari, să ne luăm ce am comandat la ei, i-a răspuns Sanfir.

Pământul era îmbibat cu apă și calul lui Sanfir înainta anevoios. Uneori se mai poticnea dar își revenea repede. Sanfir îl mai strunea din frâu, dar cu grijă, fără să-l smucească. Știa el că în astfel de cazuri e bine să lași animalul să meargă în voia lui ca să fie atent pe unde calcă, chiar dacă ești grăbit și te arde sufletul de nerăbdare.

Când a ajuns la malul dinspre răsărit al Bârluiului o geană de lumină începuse să împrăștie faldurile întunericului. Se vedea binișor dincolo de pârâu și aputut observa că unii oameni începuseră să vină la marginea satului ca să se uite la apele mustite între maluri. Întunericul a început să fie absorbit în neant ca niște panglici spălăcite și mototolite de hârtie creponată și să dispară în spatele umbrei luminii. Deja se vedea destul de bine dincolo pe mal și atunci inima lui Sanfir s-a umplut de bucurie și de căldură. Ea era acolo. Cu părul ei negru ca abanosul, despletit, atârnându-i pe spate până aproape de brâu, cu ia ei albă și înflorată de închipuiri din arnici, cu zăvelcile ridicate și cu picioarele goale, înotând prin iarba udă. L-a văzut și ea și i-a zâmbit. Îi tot făcea semne cu mâna prin aer, dar el parcă de nisnai

se făcea că n-o vede. Până la urmă ea i-a strigat de dincolo:

— Ai venit, ești bine?

— Păi nu mă vezi, Ionico? Sunt bine, i-a răspuns el.

— Ba te văzui și mă liniștii acum. Doamne ajută! Acum pot să dorm liniștită.

— Te caut după ce se retrag apele, Ionico. Am o surpiză și un cadou pentru tine.

— Ce surpriză?

— Ei, păi dacă îți spun ce e nu mai e surpriză. Ai răbdare!

— Of, urâciosule! Bine, atunci așa rămâne, i-a răspuns fata și pe urmă i-a mai făcut o dată cu mâna semnul de „la revedere", s-a întors și a plecat spre sat.

Sanfir a rămas pe loc, petrecând-o cu privirea și nu se mai sătura s-o privească. Ar fi vrut să treacă pârâul acela învolburat ca să se ducă după fată, dar își dădea seama că nu întotdeauna omul poate să facă tot ce vrea, mai ales când are de a face cu natura dezlănțuită. Cum sta el afundat în gândurile sale nici nu l-a auzit pe taică-său când s-a apropiat de el cu calul de dârlogi:

— Așa de dragă îți este, măi flăcău?

— Mai întrebi, tăticule? E a mea, dar ea încă nu știe. Ia stai puțin! Cum de ești matale pe malul ăsta al Bârluiului. Parcă ziceai că vii prin Morunglav. Ce cauți pe malul ăsta? Cum trecuși? Pe unde?... a întrebat precipitat Sanfir.

— Bă, dar îmi puseși o mie de întrebări. Hai să mergem acasă, să ne lămurim ce e pe acolo și ce avem de făcut și o să-ți povestesc tot ce știu. Mai rămâne să vedem după aceea și dacă ai să crezi ceea ce îți voi povesti.

Pe urmă și-au încălecat telegarii și au plecat spre casă sporovăind de-ale lor.

***

Casele din apropiere pârâului nebun de furie, multe dintre ele ridicate cu trudă, din chirpici sau lemn vechi, fuseseră cele mai atinse de viitură. Fundațiile celor mai fragile dintre ele au cedat ca niște coji de ouă sub talpa de plumb a unei bestii. Apa le-a smuls, le-a târât, le-a învârtit în vârtejuri negre, spărgându-le de copaci sau de alte ruine plutitoare. Oamenii au fugit speriați și s-au salvat fiecare cum a putut, dar casele nu puteau fugi. În haosul acela acvatic, totul devenise o luptă oarbă între viață și moarte. Acareturile – hambare, cotețe, șoproane – au fost înghițite ca într-un vis urât. Lemnul trosnea sub presiunea apei, iar obiectele – mese, scaune, ferestre, paturi – pluteau haotic, uneori izbindu-se unele de altele ca niște spectre rătăcite. Pământul devenise mlăștinos, iar drumurile, acolo unde mai existau, se transformaseră în râuri. Moruneștiul nu mai era o comună de sate risipite pe dealuri blânde. Era un cimitir de apă și nămol de-a lungul pârâului Bârlui, o hartă deznădăjduită de urme șterse. O liniște bizară se înstăpânise peste lume. Singurele sunete care mai rămăseseră erau mugetul înfundat al apelor și plânsul suspinat al celor rămași pe margini, privind cum viața lor se dusese învolburată la vale. Pârâul Bârlui devenise pentru câteva ore stăpânul necruțător al locului, o ființă furioasă, dezlănțuită, care nu mai ținuse cont de hotare, de omenie sau de rugăciuni – o fiară.

Când, într-un târziu, cerul și-a ostoit urgia, și norii s-au risipit pe furiș și înfrânți, a rămas în urmă o tăcere sfâșietoare, un peisaj dezolant, de sfârșit de lume. Oamenii, uzi, obosiți, murdari de nămol, priveau de pe margini, rămași fără cuvinte, spre ceea ce fusese odată căminul lor. Și doar murmurul scăzut și cleios al apelor care începuseră să se retragă părea să mai spună o poveste – una veche, uitată, despre forța neîmblânzită și imprevizibilă a naturii și despre fragilitatea și neputința omului în fața ei.

Apele începuseră să se retragă, dar lăsaseră în urmă o tăcere ciudată, lipicioasă, plină de durere apăsătoare. Satele Moruneștiului păreau încremenite, ca niște icoane vechi peste care cineva turnase artistic și în joacă nămol. Casele care fuseseră atinse de furia pârâului se înclinau în ruine, dărăpănate și triste, gardurile fuseseră luate de cavalcada tulbure a viiturii, iar ogoarele erau acum doar o întindere stranie și vastă de apă și nămol.

Ilinca mergea prin curtea sa cu pași mici, căutând să mai scoată la lumină câte un vas, o scândură, o amintire, un ceva cât de mic din tot ceea ce avusese. Cu fiecare pas, noroiul îi cotropea opincile și încerca să le țină în prizionerat, dar ea nu se oprea. Îi tremurau mâinile de supărare, de neputință, dar nu-și pleca fruntea.

Casa construită din lemn zdravăn și așezată pe temelie solidă rezistase destul de bine, dar fusese devastată de ape, care îi rupseseră ușile și ferestrele, golind-o de tot conținutul pe care

putuseră să-l care cu ele, iar acum părea o fantomă cu ochii ferestrelor goi și cu gura ușii căscată jalnic spre lumea din exterior. În schimb restul acareturilor, grajdul, magazia, pătulul și grajdul din decindea Bârluiului fuseseră luate cu totul și duse de furia apelor cine știe pe unde în aval. Poate prin satul Bechet sau prin pădurea Sarului, unde se puteau opri printre copacii pădurii inundate. Oricum erau pierdute definiv.

Ilinca se întreba, cu sufletul apăsat, dacă Ioniță și Sanfir au fost cruțați, dacă au găsit adăpost, dacă mai aveau un drum pe care să ajungă acasă. Când se mai odihnea, își lipea fruntea de stâlpul prispei și șoptea rugăciuni. Nu voia să le piardă urma celor dragi ei. Nu voia ca Dumnezeu să-i fi cerut un preț atât de mare.

A doua zi, pe când lumina se strecurase cu greu printre norii grei și sufletul i se clătina sub greutatea așteptării, a auzit niște glasuri cunoscute de inima ei, venind dinspre deal, dinspre valea Pițigaiei. Întâi i s-a părut o amăgire a minții, un ecou al unei dorințe prea aprinse. Dar când a ieșit în grabă în drum, cu șorțul plin de noroi, i-a zărit – Ioniță, cu pălăria în mână și cămașa sfâșiată, și Sanfir, cu pantalonii mocirliți, dar cu ochii limpezi, vii. Țineau caii de dârlogi și veneau către casă. Mergeau cu pași grei, dar hotărâți, ca niște ostași întorși dintr-un război nemilos. Ilinca a căzut în genunchi, nu de slăbiciune, ci de recunoștință. Nu au spus nimic, nici nu au vorbit o vreme. S-au strâns doar în brațe, strâns, cu puterea celor care știu că tot ce aveau mai de preț pe lume a fost în cumpănă.

În următoarele zile, casa a fost curățată, reparată și primenită. A fost retransformată în locuință în „acasă”. S-au umplut treptat de viață, de miros de gospodărie, de muncă și de rugăciuni rostite seara, în șoaptă, cu ochii închiși. Satul nu-și mai avea forma de altădată, dar oamenii – cei care rămăseseră – priveau înainte cu o seninătate tăcută, de parcă fuseseră purificați prin suferință. Ioniță a adunat în jurul lui toți oamenii care puteau munci și au ajutat la repararea caselor care fuseseră doborâte și l-a sprijinirea în felurite feluri ale acelora care rămăseseră fără nimic în urma dezastrului. Era o muncă de titani pe care niște oameni erau chemați s-o facă. Și bieții oameni au făcut-o cum s-au priceput mai bine.

Ioniță simțea că pământul, oricât de trădat ar părea uneori, e tot ce are omul mai statornic sub tălpi. Iar Cerul, chiar și atunci când își varsă furia, nu e nepăsător la lacrimile celor care cred cu adevărat. Și așa, în fiecare seară, când focul trosnea sub corlată și el apuca să mănânce ce se mai găsea cu ai lui, el știa că biruința nu stă în putere, ci în răbdare. În credință. În a te ridica din ruine și a spune, cu inima: „Sunt încă aici. Și nu mă tem! Suntem oameni și suntem uniți! Și vom răzbi noi cumva și de data asta! Suntem!...”

***

La vreo două zile după ce s-au retras apele popa Dumitru s-a pomenit cu Priulica la biserică. A dat de înțeles că venise să se spovedească în felul ei, așa cum obișnuia de atâția ani. Părintele chiar se gândea ce năzbâtii are să-i mai povestească femeia și că la porcii lui nu mai era rânit de peste două zile. Așa că a întrebat-o el primul, ca să urgenteze lucrurile:

— Ia spune-mi, Zânco, acum ce mai ai de povestit!

— Painte, eru doua zesri vuzut batlân balba alaba du la blâu ți Voicanu cu calele lui saru pastu Burli calar cund venid apu. Zi țer lumuit și batlân nu mai erase și Voicanu zingur și venit alta cala cu vunic și blecata umudoua. Zi țer lumunit albasrtelu și zpart dimpan u bumbuidu: buuu, buu, bu!...

— Adică vrei să spui că în urmă cu două seri ai văzut iar pe bătrânul acela cu barba alba până la brâu și pe Voican când au sărit cu caii lor peste Bârlui când era pârâul venit?...

— Da, painte!

— Și s-a luminat cerul și bătrânul a dispărut și a rămas Voican singur acolo cu calul lui și a mai venit un alt voinic călare și au plecat amândoi de acolo cu caii?...

— Da, painte!

— Și cerul s-a luminat albastru și ți-a spart timpanul pentru că a bubuit: bum, bum, bum!?...

— Da, painte! i-a răspuns hotărâtă Priulica.

— Bine. Atunci fă zece cruci mari și du-te să rânești la porci și la vaci! a îndemnat-o părintele Dumitru.

— Bine, painte! a răspuns Priulica și a plecat spre grajdurile bisericii.

Fericiți cei săraci cu duhul!...

George DIMITRIU

UPGRADE

A fost odată ca niciodată o firmă specializată în IT, mică da' voinică, firmă ce se lăuda cu clienți importanți și cu o conducere familială. Individul cu canini de vampir care juca rol de patron își angajase soața – o blondă lucioasă, cu ochi întunecați și nas îndrăzneț – în firmă și avea o concepție specific românească: fiecare angajat trebuie să se priceapă la orice. Dacă îl întrebai însă ceva din domeniu, fața ovală ce garnisea un cap mare, care-și ascundea cu dibăcie chelia, croncănea că n-are timp de pierdut cu explicații – trebuie să semneze contracte. Nasu-i cărnos, cu nume de rege danez, se lăsase înconjurat de ochi căprui, cu căutătură cutezătoare și de niște buze subțiri, care zâmbeau strâmb. Își trata angajații cu dispreț suveran, iar sprâncenele, arcuite îndrăzneț, îi priveau cu expresii de animale de pradă.

Patronul – ce părea că într-o viață anterioară fusese aristocrat și-și adusese cu el orgoliul – angajase pe Gicu în rolul aparent de supraveghetor, în fapt un *jolly jocker*. Mustăciosul se plimba vigilent prin cele două apartamente care găzduiau firma, scrumând în palmă țigările pe care le suda și privind cu ochi negri, sfredelitori, angajații – precum odinioară strungurile, în fabrica-n care fusese maistru. Trăgea adânc, lăsând fumul să-i pătrundă simțurile și să-i înăbușe emoțiile. Atunci când nu patrula, distribuia *e-mail*-uri cu sarcini, în timp ce buzele-i răsfrânte murmurau mut. De altfel, dezumanizarea era încurajată și prin absența contactului social – între angajați se comunica doar prin poștă electronică. Lipsa cunoștințelor IT îl făceau pe Gicu șeful ideal, iar atunci când a izbucnit într-o confesiune neașteptată către unul dintre cei supravegheați, acela nici n-a apucat să-și distileze gândul:

– M-am săturat, Ioane! Trebuie să fiu ca o balerină – i-a spus, cu voce joasă.

Tocmai ce se confruntase cu ochii în veșnică mișcare, ochi care vegheau urechile dacice și formele colțuroase ale șefului – singurul care le știa pe toate, chiar și în materie de IT!

Boss-ul a lipsit într-o zi, iar rețeaua de calculatoare a cedat, ușurată – prin urmare, nimeni n-a mai putut lucra. În ziua următoare, era foc și pară!

– De ce n-ați rezolvat problema?

– Nu ne pricepem la rețele – a cutezat să grăiască Oana, o duduie dolofană, care mânca zilnic „la botul calului".

– Păi să vă pricepeți de-acum încolo!

A plecat trântind ușa și a dat peste femeia de serviciu, tanti Nuța. Doamna între două vârste l-a privit lung cu ochii săi albaștri, temători, iar buzele-i generoase au cutezat să șoptească cu deferență:

– Bună ziua!

– Nu-i bună deloc! a cârâit gușa de lângă ea. Tu de ce nu ai rezolvat problema? N-ai fost ieri la serviciu?

– Ba da, a îngânat anevoie dama. Ca să fac curățenie. Eu sunt femeia de serviciu.

Deja o săgeta frica!

– Știu cine ești și nu-mi pasă! Atunci când apare o problemă, orice angajat trebuie s-o poată rezolva! i-a aruncat, folosind cuvinte materiale însoțite de mișcări scurte, hotărâte. De mâine te apuci de studiul informaticii. Asta dacă vrei să mai lucrezi aici!

Tanti Nuța a simțit apăsarea lacrimilor sub pleoape, iar chipu-i brăzdat de riduri a rostit cu glas surd:

– Am înțeles!

Din acel moment, menajera s-a apucat temeinic de studiu. Știa că anunțuri de concedieri se repartizau zilnic, că trebuia să se confrunte periodic cu omul a cărui privire nu se îmblânzea niciodată, omul neabătut ca o locomotivă și nu voia să-i audă râsul înfundat, urmat de reproșuri. Învăța și plângea! Plângea și învăța, tremurând uneori spasmodic căci curiozitatea nu-i făcuse frica suportabilă, frică ce-i pătrunsese simțurile, frică pe care o percepea în fiecare fibră a trupului! Așa i-a mărturisit lui Ion, un blând ascultător, într-o zi în care nu și-a mai putut domoli zbuciumul lăuntric.

Fiind sclava datoriei, n-a contenit cu învățatul chiar dacă îi apăruseră zbârcituri în colțurile gurii! Purta pecetea unei gândiri lipsite de abstractizare ce-i făcea misiunea imposibilă, așa că se lăsa deseori biciuită psihic de posesorul acelui țel cumplit, în fața căruia nu stătea nimic – înavuțirea rapidă. Bărbosul Ion n-a mai rămas în acel loc în care nici vântul nu cuteza să bată, dar a aflat după o vreme că tanti Nuța a izbutit. Să cedeze psihic, desigur!

Iosefina SCHIRGER

Petru ABABII

ACOLO UNDE NU SE ÎNTÂLNESC PARALELELE

Iubirea este Metafora Magna a sufletului producător și plin de emoții afective.
Petru Ababii, 27.09.2024

- Iosefina, ți-am trimis un material „*Concepții moderne - esența frumosului și sublimului*”. Cu el va începe viitoarea carte. Acest material face o incursiune esențială în înțelegerea corectă, ca omul să le pătrundă și să le deslușească mai ușor în poezie. Citește-l și spune-mi opinia ta!

- Este consistent, substanțial, esențial, marca Ababii! Îmi trebuie cap limpede să îl parcurg, cu tot cu corectură. O zi, două. 24 de pagini scrise dintr-o suflare!

- Acesta este doar începutul. Ai găsit multe greșeli ortografice de tot felul?

- Trebuie să deschid laptopul. Nu pot face corectură de pe telefon. Fac. Promit. Meritați.

- Să nu înțelegi că eu am trimis acest material cu obligația neapărată de a-l rectifica, ci numai pentru a lua cunoștință de el. Nu te obosi! Este scris din repezeală.

- O voi face cu plăcere! Pot asta.

- Nu m-ai înțeles. Nu te trudi!

- Voi parcurge textul cu plăcere. Insist.

- Respect bunătatea ta.

- Ba tu! Mă refer la faptul că a ta mă face perfectă în ochii mei, ai tăi…

- Nu, eu nu sunt perfect ca tine.

- Prea mult jertfești pentru mine. Numai cât timp prețios îți fur eu!

- Aproape toată ziua. Răpirea fiind reciprocă, m-am consolat.

- Te vei surmena fizic și e mare păcat! Eu am timp liber îndeajuns, pe când la tine altfel stau lucrurile.

- Sunt într-un punct unde sunt stăpână pe timpul meu. Mă surmenez doar dacă cineva ar profita. Aici nu e cazul. E timp câștigat - citat.

- Oricum mi-i jale după tine.

- Mă descurc. Am avut profesori buni.

- Iar tu, o elevă minunată și de succes cu două facultăți absolvite! Când tu vei ieși la pensie eu nu voi mai fi.

- Nu știe nimeni. E important ce facem până atunci, ce lăsăm: ecoul, dâra, (bio)rezonanța, amprenta a ceea ce suntem acum. Nu tânjesc după pensie. Încă. Îmi place la serviciu, am trecut toate gradele, mi s-au schimbat 7 directori în ultimii ani, știu tot ce mișcă. Sunt ok.

- Bravo! Așa și mi-am închipuit. Ești o doamnă de succes.

- Acum a vrut Doamne Doamne să ne găsim. Până acum doar ne-a pregătit, instruit, antrenat. Avem tot ce e nevoie ca să continuăm.

- În toate privințele. De acum voi face treptat ce mi-am propus. Am un material "*Ființa în descifrare esențială și senectutea*". Încerc să-l traduc în engleză pentru Academia.edu.

- Lucrez la *Esența sublimului*. Articolele vor ieși foarte profi. Bravisimo pentru conținut, fond! Citat.

- Cu tine totul iese bine.

- Curge firesc, în ritmul lui, cosmic, fiecare.

- Pentru că tu ești firească precum este firească venirea unei zile în viața unui om.

- De ce nu dormiți? Câinele e legat, vulpile dorm.

- Probabil pentru că tu nu dormi.

- E prea mult pentru seara asta. Mai facem mâine. E ușor, dar multișor. M-ați făcut să plâng.

- Când s-a întâmplat asta?

- De la: *Tu ești firească precum este venirea unei zile în viața unui om.*

- Tu ești mult mai mult decât această zi, cât de determinată și indefinită ești în atingerea unor culmi care pentru alții sunt fără destinație!

- Pentru că destinația noastră este la infinit, acolo unde se întâlnesc paralelele.

- Probabil da, în contrasens cu toate aparențele. *Acolo unde nu se întâlnesc...* paralelele româno-române, în ideea că vor să se întâlnească neapărat, în ciuda esenței naturii lor neînduplecate de a nu se întâlni niciodată, astfel subliniind cu atât mai mult meritul și efortul nostru de a le face să se întâlnească. Mă înțelegi? Foarte mult aș fi vrut ca cel pe care-l ai în inimă și pentru care au fost scrise aceste splendide poezii să fi fost eu!

- Dumneavoastră v-am scris o epopee, bine, împreună, în proză. Prin toate revistele suntem, deci tot e ceva! Mai mult decât o poezie care trebuie să fie universală, adică oricine să se regăsească citind-o.

- Mă consolezi? Eu am fost, sunt și voi fi mereu consolat cu mine. Nu știu dacă mă poți înțelege corect. Nu vreau să te supăr când tu, de fapt, vii cu atâta bunăvoință, înțelegere și suflet față de mine! Știu că le-ai scris pentru tine, de aceea ceea ce am spus este doar o dorință, nu și o obligație. Semnificația celor spuse aici poate fi înțeleasă doar prin prisma a ceea ce înseamnă demnitatea personală care este principalul și pe primul loc pentru mine, mai importantă și mai prețioasă decât orice. Iosefina, tu știi că eu sunt pentru corectitudine, echitate, echilibru și reciprocitate. Nu „v-am scris o epopee", ci împreună ne-am scris o epopee. Ideea nu este să schimb dorința mea cu vrerea ta, ca eventual să mă răsplătești cu scrierea pentru mine a unei epopei. Sau ceva de acest gen... Vezi? Te convingi a câta oară cât de „greoi" sunt! Ce să fac? Repet, așa ți-a fost norocul. E dreptul tău să scrii o poezie *universală*. Nu am niciun drept să cer să scrii o poezie personalizată. Alegerea îți aparține. Să n-o iei în nume de rău, ci doar de corectitudine! Așa sunt eu.

- Eu încă mă lupt să mă consolez cu mine... Nu trebuie să vă justificați, știu, de aceea am curaj cu dumneavoastră. Fiindcă ați avut încredere în mine. Nu mai am starea necesară să scriu poezii. Nu mă pot concentra îndeajuns. Și mă tem că nu vor fi ce trebuie, că vor fi rău înțelese, că nu mai e vremea lor și alte frici neimportante. Ați văzut mesajul din Editură? Săptămâna viitoare iese tipărită *Geneza metafizică a logicii formale, **gândirii critice, genialității și înțelepciunii umane***. Ce norocoși să ne vedem cărțile așa cum vrem noi să fie!

- Eu nu mă justific pentru că nu sunt vinovat, așa cum nici tu nu ești vinovată față de mine și cu nimic nu-mi ești datoare, așa cum nici eu. Consolarea mea este din naștere, ereditară, de la Dumnezeu, ca fel de a fi. Oricât aș fi vrut eu să mă schimb, să fiu altul, nu pot. Așa sunt făcut. Să dea Domnul să ne vedem cărțile și puteri ție ca să-ți duci la capăt toate proiectele! Acuși mă uit pe ce mi-ai trimis. Am citit într-un suflet. Este minunat. Dacă vei continua în acest ritm și calitate avem toate șansele să devenim renumiți, cu notorietate. Iosefina, iată, azi am mai scris o parte. Este o esențializare a categoriilor frumosului și sublimului, înțelegerea cărora permite omului să pătrundă ce este ascuns în poezie. Spune-mi opinia ta! Cât de operativă ești! Am primit materialul verificat. Am reușit și să-l transfer în documente după cum m-ai învățat.

- Eu nu vreau decât să termin treburile și să lucrez la cărțile mele.

- Este satisfacția ta cea mai mare. În ele te regăsești integral.

- Am început prea multe și nu mai știu cum să le finalizez, dacă mai are rost, dacă mai pot, dacă interesează pe cineva.

- Concentrează-te pe cele esențiale care să te prezinte într-o nouă lumină!

- Am ales câteva fragmente scrise de dumneavoastră. Aș vrea să le pun în cărțile noastre. Mă lăsați?

- Da. Dar să mi le arăți și mie *cum*, *când* și *care*.

- Mai trebuie finisate, adaptate, tăiat câte ceva. Am făcut o selecție.

- Cărțile tale sunt o dovadă cum și în ce mod chiar numai unui singur sentiment i se pot aduce ofrande interpretative, dar unei trăiri întregi de mai mult de 50 de cărți?! Ce bogăție imensă! Chihlimbare poetice! Dar nu toți le apreciază la justa valoare. Sunt bogăția ta de suflet. Ești extraordinară! Am rămas fără cuvinte. Nu mai am ce spune. Totul am spus.

- Ați căutat informații despre mine pe Google? E totul la vedere.

- Da. Sunt copleșit de atâta și atâta poezie care mă poate epuiza citind-o! Nu-mi vor mai ajunge emoțiile pentru că tot ce citesc de la tine trece prin mine lăsând urme.

- Nu mai impresionează pe nimeni.

- Nu te întrista! Îi vor entuziasma pe cei care merită și le este dat de Cel de Sus. Nu tuturor le este dat să înțeleagă, să vadă. Trebuie să simți, să gândești și să judeci sublim ca să descoperi sublimul acolo unde el există. Nu toți sunt capabili. Eu am abordat acest subiect în materialul pe care tu recent l-ai verificat.

- Am mai dovedit unul! Mâine aveți și traducerea în engleză!

- Mulțumesc mult! Au fost multe greșeli? Mă refer la cele ortografice.

- Nu. Mărunțișuri neimportante dar care iau timp. E un articol consistent, foarte bun. Mi-ați încurcat mintea. Nici nu mă pot concentra prea bine.

- În ce sens am încurcat-o?

- Am citit altceva decât de obicei. Mi-a plăcut, e inedit. Filosofia e rudă de departe, să nu zic vitregă, cu poezia.

- Tocmai de aceea ți-am cerut să nu te trudești, doar să-l traduci.

- Urmează. Întâi trebuia să fie perfect. Ca noi.

- Ca tine de perfect cred că nu voi reuși. În poezie ești super, super!

- O fi ceva dacă mintea dumneavoastră *s-a împiedicat* de ea!

- Ai experimentat totul în poezie, ca un adevărat maestru.

- Am zburat ca o pescărușă. Adică singură.

- Ca să afle cineva cine sunteți cu adevărat trebuie doar să vă citească poemele.

- Suntem mai mult decât scriem. Știți.

- Eu am avut fericirea ca să aflu totul și să știu totul: cine este Iosefina Schirger.

- Am *picat* eu într-un timp creator, prielnic.

- Da. De alții nici nu-mi pasă, fiindcă știu că nu vă pot egala. Nu vreți să știți totul!...

- Ce să mai știu? Restul este nesemnificativ, cred.

- Tulburarea, fricile, neîncrederea, devierea de la echilibru, uzura. Nu știu de ce îmi vine să mă plâng când îmi vorbiți, în loc să ne bucurăm de întâlnire. Și să nu mai muncim atât de mult...

- Acestea țin de arderea lumânării. Cred că ție îți ajunge. Ai realizat totul, tot ce se putea. Am câțiva prieteni aici. Am să le recomand să citească Iosefina Schirger, să te caute și să te citească. Vor avea mult de câștigat. Nu au cum să nu ia ceva dintr-o astfel e abundență de simțire.

- Prietenii nu vor vedea ce vedeți dumneavoastră. Vor râde.

- În poezie ești cu adevărat fascinantă și de neîntrecut!

- Îmi pare rău că nu stați relaxat, ci la calculator, pe scaun la ora asta!

- Este adevărat, stau cam mult în fața calculatorului, dar nu mă plâng.

- Și eu. Foarte mult. Și la serviciu, și acasă, și în parc, și pe desktop, și pe laptop, și pe telefon... De aia mă plâng: De creier prăjit.

- Te împarți în atâtea părți! Eu te-am rugat să mai iei pauze, să-ți mai dai răgaz. Renunță la unele dintre ele! Te rog, acum încetăm. Odihnește-te! Mie mi-ajung și numai 4 ore de somn.

- Dacă îmi mai ziceți ceva frumos, adorm zâmbind, plângând sau nu mai adorm.

- Poți să adormi pentru că toată frumusețea lumii își are sediul în sufletul tău și în poezia ta.

- Parcă îmi spuneți povești cu zâne.

- Te aud din când în când că plângi. De ce? Ce și cine te necăjește?

- Așa, fără motiv. Ca prințesele cu de toate. Singură, eu. Cine?! Până mâine îmi trece. Nu mai văd să scriu, mă spăl pe ochi și mă culc. Dar nu mă îndur.

- Bine, te las, deși îmi vine greu.

- Nu mi-ați arătat ce ați scris azi.

- Mâine.

- Mâine. Orice frază, două cuvinte dacă îmi spuneți, sunt memorabile când le recitesc. Nu mai pot după ele! Le-am făcut, ne vom face o carte de povești...

- Iosefina, ți-am trimis după cum mi-ai cerut începutul cărții. Selectările tale cu citate sunt bune. Dar dacă vrei să le duci până la capăt mai ai mult de lucru. Prea multe ți-ai luat pe cap concomitent!

- Din tot acest prea mult vom cerne esența. Nu trebuie decât oprit ce scânteie.

- Le mut în mediul virtual să nu se piardă, să nu le rătăcesc la mine. Într-adevăr dorești să le duci pe toate la capăt?

- De asta am venit, sunt.

- Nu te temi că vor lua foc?

- Nu. De nimic. De mine mă tem.

- Te vei transfera cu totul în incandescența lor.

- Dacă vă vor plăcea, va merita. Deja m-ați ajutat.

- Ceea ce ne aparține nouă nu are cum să nu-mi placă!

- Ce? Zborul? Gândul? Visul?

- Totul o să-mi placă. Ne angajăm să muncim, să dăm din aripi, să zburăm ca visul să devină realitate.

- Vă voi scrie o melodie să o dați tare, tare când o veți citi.

- Ador muzica. Voi da turație sufletului la maxim.

- Se vede, se aude de la București. Mai aveți multe de spus, de rescris ce au greșit sau nu au înțeles alții.

- Dacă aș mai avea vreo 5 ani aș continua cu aceeași măsură ca să o scot la capăt cu convingerile mele.

- Voi veni să îmi arătați ce ați scris. Aveți 15 ani doar de la mine. Înapoi. Sau înainte? Cum îi vreți? Ca să facem lumină, să ordonăm toate ciornele, pe capitole.

- Acum sarcina optimă este această nouă carte pe care am început-o și să le văd pe cele două editate.

- Seamănă cu munca într-o mină de diamante.

- Da. Este necesar de îndepărtat, decantat foarte multă zgură telurică.

- Avem experiența, instrumentele. Vorbiți clar cu editurile! Dacă nu pot, nu e supărare. Găsim. Poate că sfoara trage spre România și tot răul este spre bine. Faceți cum simțiți!

- Aici nu e ca în Țară. Alte posibilități.

- Venisem să lucrez ceva. Mă lăsați?

- Da. Bine.

- Păi nu voiam să mă lăsați!

- Eu am înțeles ca să te las.

- Femeile când spun Nu, e Da. Trebuia să știți.

- Credeam că numai la cele de 16 ani! Dar tu ești tânără prin tot ce respiri. Dar când ele spun "da" ce înseamnă pentru mine păcătosul?!... metaforic vorbind.

- Noi doar metaforic (v)orbim, iar săptămâna oarbă durează cu anii. Nimeni nu ar fi fost mai indicat pentru a face *Geneza poeziei*! Să teoretizezi fiorul, să arzi lacrima! Nu se putea găsi ceva mai înalt! Un subiect demn de noi! Vă iubesc! Uite ce m-a ajutat să-mi țin ordine în cărți! Un tabel Excel. Aici notez unde am rămas cu fiecare. E radiografia mea.

- Am văzut schema ta de organizare. Ești Bravisimo!

- Credeam că mă ajutați să mă adun, când colo am început alt proiect! Îmi place *Podul* nostru *de flori*. „*Dacă într-un sfârșit, pe care-l dorim niciodată, toate acestea nu se vor fi întâmplat"?...*

Ioan IVAȘCU

Dâre de cenușă

Mă numesc Ioana. Am optsprezece ani. În spate, pot să văd doar satul meu în flăcări. Fumul ajunge până la cer. Limbile de foc brăzdează orizontul, roșii ca niște brațe de balaur care ne înghit cu totul ce avem mai de preț.

Tata e plecat pe front. Ultima carte poștală primită de la el a fost în decembrie, anul trecut. Era pe la Stalingrad, oraș despre care am citit doar în cărțile de geografie.

Dar mama e aici. Ne înghesuim, ea și noi, eu cu cele trei surori ale mele, într-o căruță trasă de un singur bou, Florian.

Praful drumului ne intră în plămâni, împreună cu cenușa focului care ne arde satul.

Totul e pierdut. Casele de lemn nu fac față vâlvătăilor.

Singura noastră șansă este să ajungem în satele vecine unde vom fi refugiați, așa cum am auzit. Refugiați din calea tăvălugului morții.

Am auzit că acolo suntem așteptați, suntem omeniți și ajutați de ai noștri.

Stau în mijlocul căruței de lemn. Lângă mine, sora mea, Ileana, dârdâie de frig, deși suntem doar în august.

Florian trage cu ultimele puteri căruța. Lutul de sub roțile de lemn scârțâie de parcă ar vrea să-și dea ultima suflare.

Tăcem. Doar respirațiile noastre și ale dragului Florian se mai aud în aerul incandescent, pe lângă glasul roților.

Nu vreau să-mi întorc privirea spre locul unde până azi era Totul și acum nu mai e NIMIC. Din acasă al meu nu a rămas decât un morman de cenușă.

- De ce sunt războaie, mamă? întreb, cu fața întoarsă spre satul meu.

Mama nu-mi răspunde, închide ochii și oftează. Apăsarea ne sfâșie sufletele, ca un pumnal.

Seara târziu, după două ore de mers, ajungem în tabăra refugiaților. Vălmașagul de glasuri omenești ne dă de veste că totul e real, că, în ciuda a ceea ce am trăit viața merge mai departe.

La intrarea în sat, ne așteaptă un soldat mustăcios, cu o pușcă mare pe umăr, care mă întreabă urlând:

- Ce e cu voi? Unde vreți să mergeți?

- Vrem să ne ducem în tabără, a răspuns mama, cu privirea pierdută.

- Bine, te las, că ai copii. Altfel, nu pupați voi niciun refugiu. La muncă mergeai, că ești în putere, a mârâit soldatul, iar mustața i s- a mișcat ca o fiară.

Ne-am tras în căruță, răpuși de oboseală și de frig.

Ulița principală a satului vecin, Roza, este plină de oameni, unul mai gălăgios decât altul, fiecare vrând să arate că trăiește, că a supraviețuit uraganului.

Pe buzele lor zăresc mici dâre de cenușă.

Și deodată, în mulțime văd chipul Ei. E la fel ca în icoanele în care ține în brațe pruncul. L-am văzut de atâtea ori în biserica unde mă ducea bunica. O privesc cu pleoapele tot mai grele:

- Nu poate fi adevărat! Sunt prea obosită! soptesc, frecându-mă la ochi.

- Și dacă e adevărat. îmi spun.

- Ce tot zici acolo? mă întreabă mama.

- Nimic. Nimic. Mi s-a părut…

- Ce? a insistat ea

- Parcă … îmi întrerup gândul.

Femeia, cu o maramă albă pe cap, și cu un prunc în brațe se îndreaptă spre mine, mă privește în adâncul sufletului și îmi spune:

- Tatăl tău trăiește. E prizonier și se va întoarce.

Simt cum lumina îmi inundă pieptul și cum acea mână nevăzută mă ia din căruța unde stau înghesuită și mă duce spre înălțimi nebănuite.

Mă întorc iar cu fața spre satul meu. A rămas în picioare doar muntele. Cel pe care am urcat de atâtea ori, cel care ne-a vegheat mereu. Doar el, în flăcări, ca un arhanghel biruitor.

Femeia cu maramă albă se apropie de mine cu pași rari, pruncul e tot în brațele ei. Parcă ceilalți nu o văd, așa este. Nu o văd. Doar eu sunt Aleasa. Da, așa este.

- Cine ești tu? De unde știi despre tata?

Nicolaie DINCĂ

„— SALVAȚI-MĂ, DOMNU' TONY!!...”

Încerc să scriu acum și urlă sufletul în mine, deși a trecut atâta timp de atunci. Am scormonit printre amintirile mele din viața de polițist, în general, și din aceea de polițist în mediul rural, în special, încercând să fac un clasament al întâmplărilor negative care, de-a lungul carierei mele de aproape trei decenii în sistem, mi-au abrutizat sufletul și au creat sechele în adâncul ființei mele. Prima constatare a fost aceea că nu am găsit nicio unealtă sau sculă necesare într-o gospodărie care să nu fi făcut obiectul vreunei amenințări orientate împotriva mea, în diferite momente critice. Dar acestea sunt lucruri și stări de fapt pe care ți le asumi atunci când îmbrățișezi, din principiu, o carieră de polițist. A încerca să le expui pe toate, amalgamate cu tornada de senzații și de trăiri pe care le treci prin tine de-a lungul carierei poate fi înțeles ca un lucru exagerat de către cei care habar nu au cu se mănâncă halimaua asta, sau care, ca polițiști, având în vedere scaunele călduțe pe care le-au ocupat în toată „cariera” lor, pot aprecia că sunt exagerări. Ori a te lupta cu ignoranța adusă la rang de etalon este lucru degeaba.

Despre percepția civililor în relația cu ce trăiește un polițist cu adevărat, a încerca să înțelegi așa ceva iar pare a fi pierdere de vreme, pentru că de obicei ochiul cel negru din exterior vede numai tarele și avantajele muncii unui polițist. Niciodată nu va putea să vadă partea urâtă a contactului permanet dintre polițistul persoană și restul societății. Este foarte greu de văzut cât de dificilă este viața pe mejdina aceea invizibilă dintre binele și răul civilizației, unde polițistul de carieră a ales să fie paznic.

Acest preambul nu vreau să fie justificativ și nici lămuritor. Am vrut doar să se înțeleagă de către toți cititorii de la ce linie de start plecăm. După ce veți citi ceea ce voi expune în continuare, rămâne la latitudinea fiecăruia dintre cititori să-și facă o părere proprie despre cele întâmplate, să judece argumentat sau, aflați în necunoștință de cauză, să aleagă să tacă. Tot ceea ce le cer acelora care vor citi expunerea mea este un nivel maxim sau larg de înțelegere. Altfel nu vom ajunge la niciun rezultat. Să purcedem, deci! Doamne, ajută-mă să pot scrie ceea ce urmează să scriu!

De nenumărate ori am încercat s-o scot pe Liliana din ghearele acestui nemernic. Am apelat la toate căile legale existente atunci, dar și la mijloace mai puțin ortodoxe. Se auzea, la vremea aceea, că urmează să intre în vigoare o nouă lege, care să prevină și să sancționeze violența domestică sub orice formă a ei, iar noi, polițiștii din mediul rural și poate că și ceilalți, o așteptam ca pe o minune de act normativ care să ne ajute la liniștirea lucrurilor în comunitate.

De fiecare dată, ori de câte ori încercam să intervin în relația ciudată dintre Liliana și Cartoafă, primeam de la ei niște răspunsuri care mă năuceau și cărora niciodată nu le-am dat crezare. El avea douăzeci și șapte de ani și făcuse deja un stagiu de „facultate” la „mititica” pentru niște găinării, ea avea puțin peste șaptesprezece ani și îmi spunea, privindu-mă în ochi, că îl iubește și că vrea să se căsătorească cu el.

O să-l numesc pe ticălos în continuare Cartoafă, pentru că așa îl poreclea satul, dar nu îi voi da numele real din motive lesne de înțeles. La momentul la care scriu el încă se află la închisoare pentru fapta sa și sper să rămână acolo până la ultima secundă a pedepsei sale. Ei bine, otreapa aceasta umană știa cumva să fie

convingător cu sexul frumos, deși el era doar o stârpitură de om, un agarici jalnic de cincizeci și cinci de kile cu televizorul în brațe, un lingeblide fără valoare, un nesemnificativ rahat uscat, pe care, dacă îl scuipai mai tare, spărgeai vidul de inimă din el și îl aveai pe conștiință.

Eu am crezut tot timpul că nemernicul se „hârșise" în rele la pârnaie, și, în consecință, falsul pe care îl afișa ca adevăr absolut în fața tuturor, pe mine nu mă convingea. Din acest motiv chiar avusesem împreună câteva „clinciuri" din care el a ieșit cel mai șifonat. Dar asta este o altă discuție.

Revenind la speță, așa cum spuneam, am făcut orice era omenește posibil s-o scot pe Liliana de sub malefica influență a recidivistului. Am luat părinții fetei și am mers la el la poartă ca să încercăm –câine, câinește– s-o scoatem din ghearele lui. Ba tatăl fetei, din disperare de cauză, era dispus să-l „achite de viață pe Cartoafă" după cum zicea el, dar l-am împiedicat, explicându-i că nu ar fi corect și legal ceea ce urma să facă.*(Nici acum nu știu dacă am greșit sau nu împiedicându-l sau dacă tatăl disperat ar fi trecut de la vorbă la faptă! N.A.)*

Mai apoi am apelat la rudele lui, numai ca să-l facem să înțeleagă că nu e tocmai bine cum procedează. Am încercat să găsesc și să aplic toate mijloace legale de constrângere... Degeaba. Cineva îi învățase că după vârsta de șaptesprezece ani ea poate să se mărite cu cine vrea, și nimeni nu are ce să-i facă. Pentru a fi mai convingător, Cartoafă, „băiat fin" după cum se autogratula, a fost de acord să mă lase să vorbesc între patru ochi cu Liliana, deja considerată de el viitoarea lui soție. Și am vorbit. Am încercat să obțin adevărul de la ea... Iar ea îmi spunea zâmbind: „Stați liniștit, domnu' Tony, aici e vorba despre dragoste adevărată. Nu am nimic de ascuns în fața dumneavoastră. Lucurile sunt clare. Îl iubesc, el este alesul meu, sufletul meu pereche și asta nu o poate schimba nimeni. Nici dumneavoastră și nici famila mea. Sunteți un om corect și drept și vă respect ca pe tatăl meu. V-aș minți eu pe dumneavoastră?..."

Mă uitam adânc în ochii ei și vedeam bucurie și adevăr. Eram contrariat. Am încercat să o conving în fel și chip dar nu am găsit nici chipul și nici felul în care să o conving. Ochii ei puri și luminoși îmi transmiteau că spun adevărul, dar eu refuzam să cred, în adâncul inimii, că o astfel de întâmplare împotriva naturii se poate întâmpla. Eram dezarmat. Din punct de vedere legal nu aveam ce să fac în lipsa unui cadru legislativ iar din punct de vedere uman epuizasem toate soluțiile.

Am făcut și efortul neortodox să-l „invit" pe Cartoafă la postul de poliție, sub un pretext inventat, unde i-am „explicat", destul de „convingător", după părerea mea, că ar fi mai bine dacă renunță el din proprie inițiativă la această relație. Deși i-am „explicat" foarte tare conjunctura în care ne aflam, Cartoafă a continuat să-mi strige în față faptul că Liliana este femeia vieții lui și că va lupta „până la moarte" cu oricine încearcă să se interfereze în relația lor. Îmi fac *mea culpa* că nu am înțeles atunci la justa valoare importanța cuvintelor lui. Gestionasem mai multe conflicte intrafamiliare de acest gen și mai întotdeauna declarațiile persoanelor implicate erau clișee, parcă erau trase la indigo. Cumva mă așteptam ca și de această dată ticălosul să nu treacă de la nivelul declarativ la nivelul faptic. Dar nemernicul s-a ținut de cuvânt. A luptat până la moarte, dar nu până la moartea sa, din păcate.

Fusesem nevoit să lucrez două zile și jumătate consecutiv, pentru că avusesem un caz de furt de animale, iar în astfel de cazuri cercetările sunt complexe și trebuie să nu abandonezi. Orice clipă pierdută este în favoarea autorului. Li se întâmpla în mod frecvent polițiștilor care au lucrat în localitățile de pe valea pârâului Iminog să ajungă acasă după mai multe zile, atunci când aveau asemenea evenimente, așadar nu era ceva ieșit din comun.

Ajunsesem acasă și voiam să-mi fac un duș. Eram obosit, mă simțeam murdar și nu mai aveam niciun chef de viață, dar când mă uitam la băieții mei și la soție, care nu mai știau cum să se comporte cu mine ca să-mi fie bine, uitam de toată oboseala aceea grețoasă și încercam să le zâmbesc, să le transmit că sunt bine...

Au fost multe momente în care am vrut să renunț. Să abandonez, să stau mai mult alături de copiii mei, de familie, să uit de toată răutatea lumii de care mă loveam zilnic la serviciu, dar de fiecare dată am găsit resorturile care m-au

aruncat înapoi acolo pe câmpul de luptă. Iar acele resorturi au fost întotdeauna chipurile-icoană ale copiilor mei și ale soției și chipurile copiilor și ale oamenilor nevinovați pe care am putut să-i ajut prin implicarea mea activă în lupta cu răul.

Cred că pe la ora zece noaptea am primit un telefon cu număr ascuns. Un bărbat îmi spunea că de la locuința lui Cartoafă auzise țipete de femeie. Tot acea voce îmi spunea că toată ziua acesta făcuse rachiul în curte și că i-a cântat muzica la maxim. L-am întrebat cine e și nu a vrut să-mi spună. L-am întrebat dacă era vorba despre scandal, dacă femeia aceea i s-a părut că țipa de durere sau chiuia ca la nuntă, ca la chef. Mi-a răspuns că nu poate să-și dea seama, dar apreciază că de când Cartoafă e cu fata aia, cu Liliana, o ține numai într-un chef. L-am întrebat dacă locuiește în vecinătatea lui Cartoafă și mi-a răspuns că nu locuiește lângă acesta, dar a fost pe la un vecin de-al acestuia, cu care ocazie a auzit acele țipete. Nu a vrut să-mi spună despre ce vecin era vorba, dar aveam să aflu eu mai târziu cine a fost acel vecin. Pe urmă apelantul a închis.

L-am sunat pe ajutorul meu, care mă schimbase în serviciu, și i-am spus să meargă la locuința lui Cartoafă, să-l strige la poartă sub un pretext oarecare și să vadă cam care e starea lui de spirit. I-am transmis și lui ce mi se spusese la telefon, iar el, băiat orientat, a făcut ce i-am cerut. M-a sunat înapoi și mi-a spus că la locuința lui Cartoafă erau luminile stinse și, deși a strigat de mai multe ori la poarta acestuia, nu a răspuns nimeni. Un vecin i-a spus că e posibil să doarmă pentru că toată ziua au făcut la rachiu în curte.

Am reușit să dorm câteva ore, dar gândurile nu îmi dădeau pace. Simțeam că e ceva în neregulă, simțeam că nu mi s-a spus tot și că undeva e un adevăr ascuns și dureros. Forma asta de premoniție am avut-o de mai multe ori de-a lungul carierei mele și în majoritatea cazurilor nu a fost neîntemeiată.

La ora șase și treizeci am ajuns la post. L-am găsit de ajutorul meu cu nasul în hârțoage. Mi-a povestit în detaliu ce văzuse și auzise la locuința lui Cartoafă. Așa cum convenisem și în timpul nopții a mai trecut pe la locuința acestuia și a supravhegheat vecinătățile ca să vadă dacă poate să afle ceva suplimentar. Nimic de remarcat.

I-am sunat și pe ceilalți doi ajutori și le-am solicitat să vină mai devreme la serviciu și să se prezinte direct la fața locului. L-am luat pe ajutorul aflat în serviciu și am plecat împreună cu el la locuința lui Cartoafă.

Mai întâi, am strigat de câteva ori la poartă. Ceva ca un fier încins mi s-a înfipt în inimă. Atunci am realizat că e ceva care nu e în regulă. Am studiat poarta casei. Eu mai fusesem pe la locuința lui Cartoafă, dar niciodată nu văzusem poarta legată cu sârmă metalică pe interior. El era genul care se bătea cu un cărămidoi în piept că el este Tache-Zmeul și pe el nimeni nu-l atacă nemotivat. El se credea un fel de jupân pe zona aceea de sat. Am mai strigat de vreo câteva ori și pe urmă am administrat vreo trei, patru bucăți de tălpi de pantofi de poliție din dotare cu tot cu picioarele propulsoare în porcăria de lemne ansamblate care țineau loc de poartă la locuința nemernicului.

Probabil că el ne urmărea pe geamul dinspre stradă, pentru că în momentul în care am înaintat hotărât, cu ajutorul după mine, spre interiorul curții, Cartoafă a ieșit în prispa casei sale cu un ciumag în mână. Cumva apariția lui pe ușa dinspre prispă cu urcarea mea în prispă au fost simultane. Nemernicul a mai apucat să amintească niște neamuri de-ale mele, suflete, morți și alte elemente de înjurături cu care încerca să-mi oprească avântul.

Cei care, din diferite motive, ați mai trecut prin atare stări veți înțelege ceea ce vă descriu eu în continuare. Fierul acela încins care mi se pironise în inimă a explodat, fraților și surorilor dragi mie, și asta creează niște momente pe care ți le reamintești ulterior cu greu. Ziceți-i spirit de conservare, ziceți-i reacție naturală la pericol, ziceți-i impuls de moment, ziceți-i cum vreți! El se întâmplă așa cum vi-l descriu, fără a avea pretenția că am epuizat explicația și definiția fenomenului în sine.

Am remarcat cu coada ochiului, cu vederea periferică a ochilor proprii și personali, dacă vreți să mă exprim mai savant(sic!), că marțafoiul din fața mea a început să ridice de la podea înspre ceruri bâta cu care era înarmat.

Am realizat pe loc că nu voia să-mi cânte „Sorcova-vesela!" cu bucata aceea de lemn și că avea intenții mult mai belicoase și mai vătămătoare pentru mine, așa că mi-am pregătit niște „argumente" fizice, bine amestecate cu mijloacele de intervenție legale care, fiind aplicate cât se poate de ferm, l-au trimis pe viteazul cioflângar să visese inorogi pentru câteva clipe. Cum era plecat în lumea viselor, l-am încătușat și l-am dus împreună cu ajutorul, mai mult târâș, până în mașina de poliție care era parcată la poartă. I-am cerut ajutorului să stea cu nemernicul până când își revine, până când sosesc și ceilalți ajutori și până când vedem cum stau lucrurile în locuință.

Cei care nu sunteți tari de suflet mai bine nu citiți!

Am alergat cât de repede am putut înapoi pe prispă și de aici, pe ușa pe care ieșise Cartoafă, am pătruns în interiorul casei. Voi știți ce e acela coșmar? Nu cred. Nu ați văzut niciodată un coșmar adevărat. O să mă străduiesc să vi-l descriu.

În camera aceea iluminată jalnic de un bec aproape chior în fundul camerei trona, dacă pot să spun așa în asemnea circumstanțe, un pat de două persoane. Înspre zidul din dreapta cum priveam, așezată în fund în pat, se afla... ceea ce cu greu am dedus că era Liliana. Într-o descriere succintă ea arăta cam așa: părul ei negru ca tăciunele și ondulat era pur și simplu smuls de pe partea stângă a capului cu tot cu scap și atîrna acuma blegit către ureche iar pe creștetul capului apăruse o semisferă de tigvă acoperită cu sânge închegat, care strălucea lugubru în semiubra luminii pipernicite din casă. Ochiul drept era total închis și din el se scurgeau spre rădăcina nasului șiroaie de sânge uscat, ca un desen de luptă al indienilor nord-americani, fapt care îl împiedica să mai arunce viață către exterior sau măcar să ceară milă. Nasul era tumefiat și strâmb de parcă fusese zigzagat de două menghine paralele și din nări încă se mai scurgeau umori sîngerii peste buze. Buzele erau făcute terci, sparte în mai multe locuri și în negura aia nebună, în întunericul acela neverosimil, în plumbul acela de umanitate, buzele acelea chinuite de răni și de durere au zâmbit a speranță, dezvelind niște dinți sănătoși și murdari de propiul sânge și Liliana mi-a vorbit:

— Credeam că nu mai veniți. Maica Domnului m-a asigurat că o să veniți. Salvați-mă, domnu' Tony, că nu mai pot!... și un șuvoi de lacrimi i-au inundat fața.

Iar eu am plâns odată cu ea, cum plâng și acum când scriu, de neputință, de necaz, de durerea că nu poți să răspunzi la nemernicie cu nemernicie, la rău cu rău, pentru că, vezi Doamne, există percepte morale.

— Mi-e frig, domnu' Tony! Scoteți-mă afară! Și chemați pe mama și pe tata să-mi cer iertare și să mă ia acasă!

Am înfășurat-o într-o plapumă și am scos-o pe brațe afară. Ceva din mine îmi spunea că biata fată urma să se stingă și asta mă măcina sufletește. Simțeam cumva că nu pot s-o ajut și asta mă făcea să mă simt insignifiant în raport cu Dumnezeirea.

Pierduse foarte mult sânge și în plus îmi spunea că o durea foarte tare abdomenul în partea stângă. Îi era foarte sete și îmi cerea mereu apă. Citisem undeva că asta se întâmplă când ai o ruptură de pancreas sau de splină.

Am anunțat imediat evenimentul la serviciu, unde am solicitat intervenția echipei operative și ambulanța. Persoanei de la Serviciul de Ambulanță care a preluat apelul meu i-am spus că ambulanța trebuie să vină cu un medic, întrucât fata poate să aibă leziuni interne în urma agresiunii. Mi s-a transmis să nu o mișc prea mult pe victimă pentru că aș putea să-i fac mai mult rău și m-a asigurat că ambulanța va veni cât se poate de repede posibil. Era în jurul orei șapte când am terminat apelul cu ambulanța.

La fața locului începuseră să vină vecinii și părinții Lilianei, moment în care nemernicul de Cartoafă s-a găsit să strige din echipajul de poliție care avea geamul deschis „Dacă spui ceva, Liliana, vă omor pe toți!" Puțin a lipsit să nu fie linșat acolo de cei prezenți, mai ales de tatăl fetei. Recunosc că de multe ori m-am gândit după aceea că poate ar fi trebuit ca atunci să fac pe prostul și să-l fi lăsat pe nemernic la îndemâna celor care voiau să-l „ judece" în felul lor. Dar asta i-ar fi transformat și pe ceilalți și pe mine în niște ucigași. Și atunci care ar mai

fi fost diferența între noi și el?

Ca să salvez viața nemernicului am dispus ajutorilor mei care se aflau lângă echipajul de poliție să îl transporte pe Cartoafă la post, și acolo să nu lase pe nimeni să ia legătura cu el, cu excepția persoanelor îndrituite.

A rămas lângă mine ajutorul care fusese de serviciu în noaptea precedentă și a ajuns între timp și criminalistul, colegul meu de școală, Adrian, un bun profesionist, cu care colaborasem de mai multe ori până atunci, cu rezultate bune, în diferite alte spețe.

Liliana a început să ne povestească cu lux de amănunte ceea ce se întâmplase între ea și Cartoafă, indicându-ne obiecte și locuri pe care criminalistul le-a găsit exact acolo unde victima ne-a spus că se află și pe care le-a fixat prin fotografiere în prezența martorilor asistenți, care erau oripilați de tot ceea ce vedeau și auzeau.

Dar s-o lăsăm pe Liliana să vorbească:

„S-a comportat frumos cu mine în ultima săptămână, domnu' șef. Chiar mă gândeam că o să fie bine și eram bucuroasă. Am strâns împreună niște corcodușe din pomii din fundul curții, de pe coastă și ieri dimineață am pus amândoi cazanul de făcut rachiu și ne-am apucat de treabă. A promis că nu o să bea și până spre prânz chiar s-a ținut de cuvânt. Am prăjit niște carne pe grătar și am mâncat amândoi și pe urmă eu m-am apucat de spălat rufe. Cred că el s-a apucat de băut cât am fost eu ocupată, pentru că altfel nu-mi explic cum a ajuns în starea aceea. A desfăcut ultimul cazan și l-a spălat și pe urmă așa din senin și-a adus aminte că se uitase fostul meu prieten la mine mai nu știu cum și a început să-mi reproșeze că sunt curvă și că-l înșel. Am încercat să-l calmez și l-am rugat cu cerul și cu pământul să înceteze pentru că nu e nimic adevărat din ceea ce spune. El a continuat să bea și vedeam că se enerva din ce în ce mai tare. Am încercat să mă dau pe lângă el și chiar i-am cerut la un moment dat să mergem la culcare pentru că e obosit. Până să se culce a început să înjure și să amenințe pe toată lumea mai ales familia mea și pe dumneavoastră. Am sperat că va adormi și chiar l-am luat în brațe să-l liniștesc. Credeam c-am reușit, însă la un moment dat a început să mă lovească, așa din senin, cu palmele, mai întâi, apoi m-a lovit și cu pumnii. Am început să plâng și să țip. Atunci m-a lovit cu pumnul la tâmplă și am leșinat. Când m-am trezit din leșin am constatat că eram legată cu mâinile la spate și eram legată la gură cu o basma iar pe nas abia puteam respira. M-am uitat în oglinda din cameră și am văzut că am ochiul tumefiat și nasul strâmb și umflat iar din nas îmi curgea sânge. Atunci am vrut să fug, dar, când să ies în prispa casei pe ușa de la cameră, m-am întâlnit cu el. Avea o frânghie în mână și m-a lovit din nou cu pumnii, doborându-mă la podea unde a început să sară cu picioarele pe abdomenul meu. Am leșinat din nou de durere. Când mi-am revenit am văzut că el îmi petrecuse lațul de la frânghie pe după gât, trecuse frânghia peste un căprior din podul casei, prin gura podului care se afla deschisă, și începuse să tragă de celălalt capăt al frânghiei în încercarea de a mă spânzura. Am început să mă zbat și să urlu chiar dacă eram legată la gură. Probabil că ar fi reușit să mă spânzure atunci, dacă nu s-ar fi rupt căpriorul peste care trecuse funia. Norocul meu a fost că s-a rupt și o bucată din el a căzut în prispă odată cu mine. El a luat bucata aceea de lemn și m-a mai lovit cu ea de câteva ori peste față și corp urlând ca un animal și țipând. Pe urmă, cum eu eram căzută la pământ, a început să tragă de frânghie cu o mână și cu cealaltă mână de părul meu și în felul acesta m-a târât pe scări, m-a coborât în curtea casei și, de aici, m-a tras după el în același mod până în livada de pe dealul din fundul curții. Nu știu cum am reușit să-mi desfac legătura de la gură și am început să țip. Atunci el a luat o bucată de lemn din livadă și m-a lovit din nou cu ea în cap. Până să cad din nou în nesimțire, cred că l-am auzit pe vecinul nostru care îi zicea să mă lase în pace. Dar l-a amenințat că-l omoară și pe urmă m-a lovit pe mine și nu mai știu nimic. Iar mi-am revenit și am constatat că eram tot legată cu frânghia de gât și mă legase din nou la gură. M-am prefăcut că nu mi-am revenit și l-am auzit când îi zicea cuiva, probabil tot vecinului care este prieten cu el de pahar, că nu găsește niciun copac de care să mă spânzure întrucât corcodușii sunt scunzi și nu are de unde să agațe frânghia. Vecinul a mai încercat să zică ceva, dar Cartoafă l-a

amenințat că dacă spune ceva sau anunță poliția nu se lasă până nu-l omoară. Am văzut că mi se dezlegaseră picioarele și atunci am încercat să mă ridic și să fug spre curte, dar el m-a văzut, s-a luat după mine, m-a ajuns din urmă, a prins frânghia și m-a doborât din nou la pământ și m-a lovit de mai multe ori peste tot corpul, cu pumnii și cu picioarele, și cu acea bucată de lemn pe care o veți găsi acolo în livadă. Apoi a început să mă tragă de păr, târându-mă după el, până când, la un moment dat, am simțit cum pielea de pe cap mi s-a rupt și pe urmă am leșinat. Când m-am trezit eram în cameră, eram dezlegată la mâini, dar eram legată cu frânghia de picioare și de pat. Am văzut că miroseam a țuică și am simțit că mă ustură capul. Aveam să aflu de la el că mă spălase cu țuică să mă dezinfecteze, după cum zicea el. Pe urmă a început să plângă și să-și ceară iertare, spunând că mă iubește și că de aia e așa de gelos. Eu abia puteam să vorbesc și l-am rugat să mă dezlege ca să merg să-mi fac nevoile. M-a dezlegat, dar a mers cu mine, asigurându-se că nu pot să fug cumva. Afară era întuneric deja și am intrat să ne culcăm. Mă dorea îngrozitor de rău burta și l-am rugat să cheme ambulanța, dar el mi-a dat un algocalmin și mi-a promis că mergem a doua zi de dimineață la spital. Mi-a legat din nou mâinile și picioarele și pe urmă a adormit. Eu nu am dormit toată noaptea. De dimineață când ați strigat dumneavoastră el era deja treaz. M-a dezlegat și, realizând ce făcuse, se ruga de mine în fel și chip să-l iert și să nu-l părăsesc. Când v-a auzit a intrat frica în el, pentru că vă știe de frică, a căutat un cuțit, a devenit agitat, s-a înarmat cu un par și, pe urmă, când v-a văzut pe fereastră că ați ajuns lângă scară a ieșit la dumneavoastră."

Acum zăcea ca o pasăre rănită, cu aripile frânte, înfășurată în plapuma murdară de sângele ei ca într-un cocon ciudat pe care îl țineam în brațele mele neputincioase și se lupta pentru viața ei. Flacăra sufletului ei încă pâlpâia și eu nu mai știam cum să procedez ca să-i fie mai bine și parcă simțeam că sângerează în adâncul meu toate rănile ei. Și mă dureau îngrozitor. M-am gândit că ar fi bine să-i țin trează atenția și s-o fac să-mi răspundă unor întrebări la care până atunci nu găsisem niciun răspuns logic:

— Măi Liliana, nu te cert acum, nu îți reproșez nimic, dar trebuie să te întreb ceva ca să pot înțelege mai bine tot ceea ce s-a întâmplat. De câte ori am venit eu la voi acasă ca să te rog să nu mai stai cu el? De ce nu mi-ai spus, atunci când am stat de vorbă între patru ochi, că vrei să pleci de la el? Nu te-am asigurat eu că o să te ajut și o să te protejez de el dacă vrei să faci pasul ăsta? De ce nu m-ai ascultat?

— Nu am putut, domnu' șef, pentru că mă amenința că dacă îl părăsesc îmi omoară toată familia și chiar și pe dumneavoastră și pe urmă mă omoară și pe mine. Și eu chiar îl credeam în stare.

— Bine, dar și când te convingeam să revii la părinți acasă, după câteva zile fugeai la el. Asta de ce o mai făceai?

— Din același motiv. Nu-mi era frică atât de mult pentru mine, cât îmi era frică să nu le facă rău celorlalți din cauza mea. Știam că poate fi foarte violent cu alții și purta întotdeauna un cuțit asupra lui. Eram convinsă că poate oricând să atace pe oricine pentru mine. Chiar și pe dumneavoastră.

— Cum să poți să crezi așa ceva! Stârpitura asta?!...

Nu-mi venea să cred că biata fată alesese ca mai bine să se sacrifice ea, decât să suferim noi ceilalți. Nemernicul se pricepuse să folosească în interesul său dragostea de oameni a Lilianei și fusese foarte convingător. Așadar exploatase dragostea și frica din ea ca pe doi cai care trag în aceeași direcție la căruța dezastrului. Și în felul acesta reușise să o subjuge. Sărmana de ea! Plângea și gemea:

— Salvați-mă, domnu' Tony!...

Am lăsat-o pe mama Lilianei să o țină în brațe și s-o oblojească cum putea și ea. Biata femeie, prin ce dureri trebuie să fi trecut atunci! Numai mamă să nu fii în asemenea condiții. Să îți vezi puiul distrus de o scursură umană și să nu poți să faci mare lucru ca să-l salvezi. Mă uitam la cele două ființe măcinate de durere și mi-a trecut prin cap sculptura „Pieta". Mama Lilianei ședea în bătătură, direct pe pământ și își ținea pe genunchi fata învelită în acea plapumă murdară. O imagine mai dezolantă a deznădejdii și a durerii, mai dură și mai atroce ca asta rar mi-a fost dat să mai văd. Liliana își

cerea iertare cu glas stins iar mama ei încerca s-o încurajeze, spunându-i că nu a făcut nimic de neiertat. Dar cine poate ști cu adevărat ce furtună era în inima ei de mamă.

Cam din sfert de oră în sfert de oră am insistat cu telefoane la Serviciul de Ambulanță și chiar am devenit agresiv verbal, jignindu-i pur și simplu pentru lipsa de reacție, încercând să le descriu disperarea mea, spunându-le că fata aceea risca să moară cu zile. Mai mult, la unul dintre ultimele apeluri ale mele către ei am amenințat că iau fata în mașina de poliție și o aduc eu la urgențe. Doamna cu care vorbeam mi-a spus că procedând în acest fel risc să-i provoc chiar eu moartea și s-o am pe conștiință, pentru că nu știm ce leziuni are victima până să se pronunțe un medic în acest sens. Peste aproape două ore de la primul meu apel a sosit în sfârșit o ambulanță la fața locului, însă fără medic, deși eu solicitasem imperativ prezența unui medic. Au dus-o pe Liliana la Urgențe, dar ca urmare a rupturii de pancreas și de splină, în urma hemoragiei interne fata s-a stins după trei-patru zile. Este greu de spus dacă ar fi trăit mai mult dacă Salvarea venea mult mai repede. Asta nu o vom putea ști niciodată.

Pe Cartoafă l-am găsit la postul de poliție, stând de vorbă foarte relaxat, zâmbitor și detașat cu ceilalți doi ajutori ai mei care îl păzeau și care chiar i-au dat voie să și fumeze.(?!) În starea în care eram eu atunci am crezut că nu i se cuvenea acest drept și am văzut negru în fața ochilor. Nu vreau să amintesc discuția „protocolară” pe care am avut-o cu aceste două ajutoare de nădejde ale mele. Probabil că v-o închipuiți. Am avut câteva „cuvinte de laudă” și pentru Cartoafă, spuse în asemnea fel încât i-au ștes zâmbetul acela de diavol de pe față.

Cercetările au fost preluate de către procuror și, după câte știu, în urma judecării procesului penal, Cartoafă a primit definitiv douăzeci și trei de ani de închisoare. E mult, e puțin? Nu știu să vă spun, dar așa funcționează legile omenești. Cert este că Liliana s-a dus în pământ de la vârsta de șaptesprezece ani și asta nu se mai poate schimba. Nu știu dacă se putea face mai mult pentru ea în circumstanțele descrise.

Însă eu încă o mai visez din când în când și plâng și în vis de neputința de a răspunde la chemarea ei disperată: „Salvați-mă, domnu’ Tony!!”

Corina DAȘOVEANU

Eugen Matzota – o traiectorie intelectuală, multifațetată

Eugen Matzota se profilează ca o figură intelectuală remarcabilă în peisajul cultural contemporan, distingându-se prin caracterul său polimatic și prin contribuțiile sale extinse în domenii diverse precum filosofia, jurnalismul, pledoaria culturală și artele vizuale.

Opera sa vastă, concretizată într-o bibliografie prolifică, demonstrează o implicare profundă în studiul teosofiei și al Francmasoneriei, o dedicare fervență cauzei identității aromâne (armâne, cum spune el) și o adoptare proactivă a platformelor digitale pentru diseminarea ideilor și expresia artistică.

Acest interviu încearcă să detalieze parcursul său complex, evidențiind interconexiunile dintre diferitele sale arii de interes și modul în care acestea contribuie la o înțelegere nuanțată a personalității sale publice și a moștenirii sale intelectuale durabile.

Corina Dașoveanu:

Dragul meu prieten Eugen Matzota, putem vorbi despre o figură polimatică a lui Eugen Matzota?

Eugen Matzota:

Răspunsul meu la o astfel de întrebare ar trebui să ofere o analiză exhaustivă și nuanțată a lui Eugen Matzota ca personalitate intelectuală singulară în discursul românesc și internațional. Subliniez cu modestie că obiectivul central al răspunsului este de a depăși o simplă enumerare a operelor mele, explorând în profunzime filonul filosofic subiacent și abordările strategice care definesc întreaga mea operă .

De aceea, voi sublinia natura interdisciplinară a activității mele, care îmbină rigoarea academică, influența jurnalistică, pledoaria culturală pasionată și creația artistică inovatoare. O atenție deosebită o acord amprentei mele digitale, în special prezenței pe platforma YouTube, analizând informațiile disponibile chiar și în contextul unor limitări de acces la resursele direct solicitate.

CD:

Dacă ar fi să vorbim despre traiectoria biografică și fundamentele tale intelectuale pentru a demonstra modul în care experiențele timpurii și alegerile profesionale ți-au modelat ulterior preocupările intelectuale ce ne-ai dezvălui?

EM:

Cred că aș începe cu elemente esențiale care stau la baza identității mele intelectuale.

Sunt un cetățean român născut la 23 ianuarie 1954, în Oradea. Provin dintr-o familie cu rădăcini seculare, datând din anul 1204, ca unul dintre fondatorii ‚Despotatului Epirului'". Această descendență istorică sugerează o legătură profundă cu istoria și identitatea, aspecte manifestate ulterior în lucrările mele dedicate aromânilor și în preocupările pentru tradițiile esoterice.

Parcursul educațional este multiplu, necesar curiozității intelectuale și eclectice pe care am avut-o permanent. Am simțit că trebuie să urmez mai multe cursuri universitare și specializări internaționale. Trebuie să amintesc că sunt mai multe domenii, cum ar fi:

- La **Princeton University** am studiat budismul și psihologia modernă. Această alegere reflectă preocuparea pentru intersecția dintre spiritualitatea orientală și înțelegerea științifică a minții umane.
- La **Yale University** am explorat teme precum „Cosmologia vie", „Înflorirea comunității terestre", „Călătoria universului: desfășurarea vieții și moralitățile vieții cotidiene". Aceste studii m-au ajutat să

subliniez o abordare holistică a existenței, de la macrocosmos la etica individuală.

• La **University of Pennsylvania** m-am aplecat asupra mitologiei grecești și romane, dintr-un interes enorm pentru fundamentele culturale și narative ale civilizației.

• La **California Institute of the Arts** am studiat mai serios designul grafic. Această componentă artistică a educației va prefigura ulterioara mea incursiune în artele vizuale și utilizarea tehnologiei în creație.

• La **Leiden University** am urmat cursuri de poziție sau consiliere politică, pentru a înțelege mecanismele de influență și diseminare a ideilor în sfera publică.

Pe lângă educația formală, am fost atras încă din copilărie de învățăturile esoterice antice. Am studiat și practicat în mod autodidact concepte de la maeștri diverși și, uneori, controversați, precum Helena P. Blavatsky, Jiddu Krishnamurti, Rudolf Steiner și chiar pictorul olandez Piet Mondrian. Acest studiu timpuriu, auto-dirijat, mi-a modelat profund perspectiva filosofică, în special angajamentul meu cu teosofia.

Diversitatea și profunzimea studiilor academice, care acoperă filosofia, psihologia, cosmologia, mitologia, dar și designul grafic, nu sunt întâmplătoare. Această fundație educațională, alături de studiul timpuriu și autodidact al maeștrilor esoterici, mi-au format printr-un efort sistematic și deliberat o minte interdisciplinară. Aici este baza capacității mele ulterioare de a sintetiza idei complexe din domenii aparent disparate, formând fundamentul operei polimatice.

Abordarea mea sugerează o convingere profundă în interconectivitatea cunoașterii și o viziune holistică asupra Universului și a experienței umane, principii fundamentale ale teosofiei. Includerea designului grafic prefigurează, de asemenea, demersurile mele artistice ulterioare, sub pseudonimul „Mandello”, indicând o integrare timpurie a gândirii vizuale și conceptuale.

CD: Te rog acum să ne detaliezi aspecte din cariera ta jurnalistică extinsă și influentă în peisajul mediatic românesc, evidențiind tranziția ta de la diverse roluri editoriale la fondarea propriei reviste culturale.

EM:

Da, aș putea spune c-am avut o carieră jurnalistică amplă în România. Am publicat mii de articole, editoriale, comentarii și analize

atât în presa culturală, cât și în cea generalistă. Parcursul meu profesional a debutat cu responsabilități editoriale semnificative:

• Am ocupat poziția de secretar general de redacție pentru publicațiile *Frontiera Psi*, *Acum (alături de Alexandru Paleologu și Stelian Tănase)* și *Indiscret*.

• Am fost redactor-șef adjunct pentru *Informația Târgului*, *Aven Amentza* și *Monitor Global*.

De-a lungul timpului, am avansat către roluri de conducere de nivel superior:

• Am fost unul dintre fondatorii săptămânalului *Bună Ziua,* chiar la începutul lunii februarie 1990, un pas semnificativ în peisajul mediatic post-comunist.

• Am deținut funcția de redactor-șef pentru publicații specializate precum *GLOBAL Mobile Communications*, *Computer Shopper Survey*, *PRINT Magazine* și *Print&Publishing*.

• Sunt director-fondator al *ALTculture Magazine*, o publicație pe care o editez și în prezent, în versiuni atât românești, cât și internaționale. Numere ale revistei *ALTculture Magazine* din perioada 2020-2022 sunt disponibile pe platforma Calaméo, alături de ediții din 2017-2019.

Activitatea mea jurnalistică, în special fondarea *ALTculture Magazine*, reprezintă mai mult decât o simplă traiectorie profesională. Ea este o alegere strategică pentru diseminarea intelectuală. Progresul meu de la diverse roluri editoriale la înființarea propriei publicații indică o dorință de autonomie și control sporit asupra narațiunilor și temelor pe care le explorez.

Interesele mele polimatice și înclinațiile filosofice au necesitat, cel mai probabil, o platformă capabilă să găzduiască o asemenea amploare, depășind limitele jurnalismului tradițional pentru a cuprinde comentarii culturale, filosofice și esoterice.

ALTculture Magazine, evidențiată prin prezența sa pe Calaméo, servește ca un vehicul esențial pentru proiectele intelectuale în curs și pentru angajamentul meu în sfera publică.

CD:

Sunt convinsă că o astfel de formare intelectuală și o asemenea carieră au atras numeroase premii și recunoașteri. Ne poți enumera distincțiile care au validat excelența ta profesională și creativă?

EM:

Da, am primit recunoașteri semnificative în diverse domenii, confirmând impactul și calitatea muncii mele:

• **Premiul „GENESYS":** Am fost distins cu titlul de „Cel mai bun jurnalist român" în anul 2001. Această distincție validează contribuția notabilă și excelența profesională în jurnalism.

• **Premiul pentru poezie:** Am primit un premiu pentru poezie în Skopje, Macedonia, în anul 2010. Această recunoaștere subliniază pasiunea literar-creativă, făcând o diferențiere dincolo de preocupările mele filosofice și jurnalistice.

Primirea unor premii în domenii atât de distincte – jurnalism și poezie – mi-au oferit o validare externă semnificativă a preocupărilor mele diverse. Acest fapt demonstrează că eforturile mele spirituale sunt recunoscute pentru calitatea lor în multiple domenii profesionale și creative, conferind credibilitate identității mele polimatice. Mai mult, sugerează că opera mea nu este doar de nișă, ci are o atractivitate și o valoare mai largă, consolidându-mi statutul de figură importantă atât în media, cât și în literatură.

CD: Cred că este momentul să vorbim despre pilonii tematici ai operei lui Eugen Matzota. Te rog să ne faci o analiză aprofundată.

EM:

În primul rând voi vorbi despre **Teosofia și Filosofia Esoterică.**

Opera mea fundamentală, *Teosofie*, a cunoscut multiple ediții, fapt ce subliniază importanța și relevanța sa continuă: o primă ediție în 1999, o a doua ediție în 2009 și o a treia ediție în 2016. Lucrarea o pot descrie ca fiind o „lucrare fundamentală despre principiile teosofice" și este încadrată în categoriile „Filosofie & Logică, Filosofia religiei".

Pe lângă această lucrare de căpătâi, am extins gândirea teosofică prin alte publicații:

• *Întreabă, ți se va răspunde!* (2011) / *Ask, it Shall be Answered!* este o lucrare de întrebări și răspunsuri despre viață, univers, oameni , indicând o abordare didactică a investigației spirituale.

• *Teosofia, ultimul răspuns* (2017) / *Theosophy, The Final Answer* (ediție în limba engleză, 2017) este o sinteză a învățăturilor teosofice și pune accentul pe analiza Universului,

a umanității.

Angajamentul meu față de teosofie este consolidat și de afilierea mea instituțională, fiind membru al Societății Teosofice Internaționale din India încă din 1997. Eforturile mele de diseminare a acestei filosofii continuă, o ediție în limba franceză a lucrării *Théosophie* fiind publicată de curând, ceea ce indică intenția de a extinde impactul operei filosofice la nivel internațional.

Multiplele ediții ale lucrării *Teosofie* și formatele ulterioare de sinteză și întrebări-răspuns demonstrează că teosofia nu este doar unul dintre interesele mele spirituale, ci un proiect intelectual central și în continuă evoluție. Acest angajament susținut, combinat cu calitatea de membru de lungă durată al Societății Teosofice Internaționale, indică o dedicare profundă față de domeniu, atât ca cercetător, cât și ca practicant. Accentul pe analiza Universului, a umanității în cadrul teosofiei subliniază încercarea mea de a face legătura între înțelepciunea spirituală antică și investigația existențială modernă.

CD:

Un alt pilon tematic al operei tale este Francmasoneria. Ce ne poți împărtăși despre aceasta?

EM:

Francmasoneria sau dezvăluirea vieții mele discrete presupune în cazul meu o înțelegere profundă a fenomenului și variază de la ghiduri practice de etichetă la memorii personale și analize filosofice.

Am publicat o serie de lucrări dedicate Francmasoneriei, abordând atât aspecte practice, cât și filosofice:

• *Cod de etichetă Masonică* (2013) servește drept ghid de conduită masonică, oferind o perspectivă internă asupra normelor și practicilor.

• *Masoneria, viața mea discretă* (2015) o pot clasifica ca o memorie personală, oferind o perspectivă subiectivă și intimă asupra experienței mele în cadrul Ordinului.

• *Masonic Etiquette in the New Millennium* (ediții în limba engleză, 2015, 2019) adaptează normele masonice la contextul modern, indicând preocuparea pentru relevanța contemporană a tradiției.

• *Even You Are a Freemason?* (2022) explorează în continuare subiectul, probabil printr-o abordare interogativă și accesibilă publicului larg.

Publicațiile despre Francmasonerie sunt caracterizate printr-o abordare dual: oferirea de ghiduri practice (coduri de etichetă) alături de reflecții personale (memorii precum *Masoneria, viața mea discretă*). Am apelat la această abordare dintr poziție unică, atât de inițiat informat, cât și de comentator public.

Alte publicații indică în mod explicit un obiectiv de demistificare a instituției, de depășire a concepțiilor greșite populare pentru a oferi o analiză filosofică și istorică. Aceasta implică un efort deliberat de a angaja și educa un public mai larg despre o organizație tradițional secretă, provocând potențial narațiunile existente și promovând o înțelegere mai informată. Aș putea spune că este o abordare nuanțată care combină experiența personală cu rigoarea academică.

CD:

Haide să discutăm și despre angajamentul tău extins și pasionat față de istoria și identitatea aromână, evidențiind cercetările tale, pledoaria și perspectiva ta distinctă în cadrul dezbaterilor contemporane.

EM:

Recunosc că manifest un angajament profund față de istoria și identitatea armână, prin cercetări riguroase și o puternică pledoarie culturală:

• **Cercetare Istorică:** Lucrarea *Istoria armânilor în date* (2012) este o contribuție unică și o pot descrie ca singura carte care prezintă doar date și fapte despre armâni, un fel de ghid rapid pentru cei care vor date, nu comentarii. Acest accent pe „date, nu comentarii" sugerează o dedicare pentru o istorie obiectivă, bazată pe fapte. Interesul meu pentru acest domeniu a fost stârnit de traducerea și editarea de către mine a cărții lui Branislav Stefanoski, *Scurtă istorie descriptivă despre originea makedon-armânilor*.

• **Angajament în dezbaterile identitare:** am abordat direct complexitatea relațiilor și potențialele tensiuni dintre români și aromâni în lucrări precum *Românii contra aromânilor?* (2016).De asemenea, am explorat amenințarea percepută la adresa supraviețuirii culturale aromâne prin *Armânii, frații noștri care pier* (ediție românească, 2016) și *The Vanishing Aromanian* (2018, ilustrată, la care tocmai lucrez la o nouă ediție).

• **Poziție personală fermă:** O declarație puternică privind identitatea aromână o evidențiez într-un fragment din *The Vanishing Aromanian*: „Aromanians will not be Romanian or Greek, or anything else. They will remain what they have been for 4,000 years: Aromanians. And those who understands this, in time, will be winners! Still, no one will lose. This is a win-win situation." Această afirmație indică o aserțiune fermă a unei identități armâne distincte și autonome.

• **Pledoarie și conservare culturală:** Fiind Președintele Asociației ECOULTOUR, subliniez angajamentul meu activ în promovarea și conservarea culturii armâne. Activitatea asociației contribuie și la inițiative educaționale, sprijinind dezvoltarea identității armâne.

Lucrările mele despre identitatea armână sunt profund orientate spre pledoaria pusă în slujba unui neam fără de țară, ca un imperativ cultural și istoric.

CD:

Poezia, proza și expresia creativă ne-au adus prietenia literară, tu fiindu-mi dascăl al primilor pași, îți amintești? Vorbește-ne despre Eugen Matzota, poetul și prozatorul.

EM:

Sigur că îmi amintesc de primele noastre conexiuni lirice, de discuțiile aproape interminabile despre poezie și despre zbuciumul lăuntric care ne împinge la scris. Am explorat poezia și proza ca pe un dat spiritual, acestea venind să completeze interesele mele filosofice și culturale mai largi.

Am cultivat o expresie literară diversificată, abordând atât poezia, cât și proza, și chiar literatura practică:

• **Lucrări Poetice:**

○ *Durerea de tine – Poezii de dragoste și ură* (2010) - am explorat aici teme existențiale prin prisma unor emoții puternice și o abordare profund personală.

○ *Albastrul de tine* (2018) este o altă colecție poetică, continuând explorarea lirică a sinelui și a lumii.

• **Proză și ficțiune:**

○ *A treia cheie* (2020) / *The Third Key: The Story of a Lost Realm* (2022) este un roman filosofic, sugerând o explorare narativă a ideilor profunde și complexe, roman care era să fie un film la Hollywood, dar asta este o altă poveste.

○ *Oglinzi de timp* (2021) este o altă lucrare de proză, care cuprinde editorialele mele din revista ALTCULTURE Magazine.

○ *Fascinația Diavolului* (2022) – am încercat aici o abordare a unor teme complexe, mai întunecate sau arhetipale.

• **Literatură de dezvoltare personală:**

○ *333 de rețete pentru o viață mai bună* (2023) reprezintă o abatere notabilă către sfaturi practice pentru bunăstare, sugerând un scop mai larg de a influența viețile cititorilor dincolo de discursul pur intelectual.

Prin gama scrierilor creative, de la poezii încărcate emoțional (*Durerea de tine*) la romane filosofice (*A treia cheie*) și chiar un ghid practic de dezvoltare personală (*333 de rețete pentru o viață mai bună*), am dorit să demonstrez angajamentul meu de a explora condiția umană prin multiple modalități artistice și literare.

Astfel, curiozitatea mea intelectuală se extinde dincolo de analiza academică, cuprinzând dimensiunile subiective, emoționale și practice ale vieții. Romanul filosofic, în special, mi-a permis să împletesc idei complexe în narațiuni, făcându-le mai accesibile, în timp ce cartea de dezvoltare personală indică o dorință de impact direct și tangibil asupra vieții cotidiene a cititorilor, extinzându-mi potențial publicul dincolo de cercurile academice sau ezoterice. Aceasta denotă o abordare holistică a împărtășirii cunoașterii și a experienței.

CD:

Cine este Persona Mandello?

EM:

Aici e o altă poveste. Sub pseudonimul „Mandello", am vrut să îmi cultiv pregătirea de circa 35 de ani în design grafic și angajamentul meu inovator cu inteligența artificială în creația artistică.

Pe lângă activitatea literară și filosofică, am dezvoltat și o importantă latură artistică, operând sub pseudonimul „Mandello", ceea ce semnalează o identitate distinctă pentru creația vizuală.

• **Fundația în design grafic:** am o pregătire solidă, practică și prin studii la California Institute of the Arts. Experiența de peste 35 de ani în domeniul computerelor mi-a permis să creez numeroase ilustrații pentru publicațiile pe care le-am editat, precum și creații artistice independente.

• **Abordarea Inteligenței Artificiale în artă:** Un aspect definitoriu al activității mele artistice actuale este concentrarea pe lucrul

creativ cu AI pentru a depăși atât barierele umane, cât și pe cele artificiale. Această abordare subliniază viziunea avangardistă și deschiderea către explorarea noilor frontiere în artă și tehnologie.

• **Serii de artă și declarația artistului:** Am dezvoltat serii specifice de artă, inclusiv „Imagini dintr-o altă lume din noi" și „Lumea mea interioară de fantezii". Declarația mea de artist pentru aceste serii explică faptul că imaginile reflectă modul în care percep lumea, nu doar la nivel extern, ci și „intim, profund, adânc în cele șapte corpuri ale noastre, așa cum sunt învățate de vechile tradiții spirituale". Îmi exprim speranța absolut sinceră că privitorii vor găsi în opera mea ceva care rezonează cu „sinele lor interior ascuns".

Adoptarea pseudonimului „Mandello" pentru creația mea artistică sugerează o delimitare deliberată a operei vizuale de lucrările academice sau jurnalistice, permițând o identitate artistică distinctă. Angajamentul meu cu inteligența artificială în artă reprezintă o tendință modernă semnificativă, indicând o abordare avangardistă și experimentală a creativității.

În mod crucial, declarația mea de artist, care face referire la „cele șapte corpuri ale noastre, așa cum sunt învățate de vechile tradiții spirituale", leagă direct arta vizuală de angajamentul său profund cu teosofia. Aceasta este o conexiune tematică profundă: arta mea nu este doar estetică, ci servește ca o explorare vizuală a acelorași concepte ezoterice și filosofice care îmi pătrund lucrările scrise, demonstrând că demersurile mele artistice sunt o parte integrantă a proiectului intelectual general de a înțelege și a reprezenta realitățile interioare.

CD:

Unde te pot găsi/întâlni cititorii pe platformele online? Unde îți pui amprenta digitală?

EM:

Utilizez diverse platforme online pentru a-mi face lucrările accesibile unui public mai larg, atât academic, cât și general:

• **Profil Academia.edu:** Am un profil activ pe Academia.edu, o platformă populară pentru partajarea cercetărilor academice.

• **Prezența pe Calaméo:** de asemenea, utilizez Calaméo pentru a găzdui ediții ale *ALTculture Magazine*, revista pe care am fondat-o și o editez.

Pe lângă aceste platforme, mai sunt prezent pe NighCafe cu peste 30.000 de lucrări realizate împreună cu AI. Încerc să demonstrez o abordare strategică a diseminării digitale, făcând opera mea accesibilă unui public academic și general mai larg, dincolo de tiparul tradițional. Cred că aceasta reflectă o înțelegere a importanței prezenței online pentru a extinde influența intelectuală.

Cărțile mele sunt disponibile pe o serie de site-uri de comerț electronic și culturale, indicând o largă accesibilitate a publicațiilor:

• Cărțile pot fi găsite pe LibrariaOnline.ro, Libris.ro și eMAG.ro, platforme de top pentru vânzarea de carte în România.

• Prezența mea se extinde și pe site-uri internaționale precum Abebooks.it, Libristo.it și Libristo.eu, ceea ce indică o distribuție globală a lucrărilor mele.

• Pentru creațiile artistice sub pseudonimul „Mandello", sunt prezent pe Artmajeur.com, o galerie de artă online.

CD:

Eugen Matzota, te impui ca o personalitate intelectuală de anvergură, a cărei moștenire se definește prin capacitatea sa remarcabilă de a naviga și a interconecta domenii intelectuale diverse. Ai reușit să faci accesibile publicului larg subiecte filosofice și culturale complexe, menținând în același timp o rigoare academică notabilă.

În încheierea interviului, oferă-ne cuvintele-cheie care te reprezintă!

EM:

Cred că aș putea fi un fel de cumul imens de cuvinte-cheie. Voi spune câteva, aleatoriu ca importanță, pentru că toate sunt valoroase pentru mine: teosofie, Francmasonerie, armâni, aria digitală, grafic design, poezia, proza, impact, analiză, sinteză, istorie, pasiune, inovație, proiecte. Mă opresc, pentru că altfel vor crede cititorii că sunt și nemuritor!

CD:

La cum te cunosc eu, polivalent și dinamic, chiar ești nemuritor!

Îți mulțumesc, Eugen Matzota, pentru incursiunea aceasta în eul tău!

Valeru CIUREA

ÎNTÂMPLĂRI DIN REGATUL SÂNZIENELOR

Soții Dumitru și Elena Parasca, cei care de unsprezece ani își cresc ca niște părinți iubitori copilul lor de suflet, festivalul cu dimensiune națională „Regina Sânzienelor”, propun an de an teme care să ne facă să nu uităm că suntem români. *„Simboluri ale românilor”* a fost tema

ediției anului 2025 a acestui festival care a reunit la Rădăuți, în județul Suceava, oameni deosebiți, speciali, ale căror suflete vibrează la unison întru trăire și simțire românească.

„Cred cu tărie că simbolurile ne ajută să înțelegem mai bine cine am fost și cine suntem. Vom vorbi despre oamenii-simbol, pentru că ei sunt făuritorii de bine și de frumos. Ei sunt cei care, prin faptele lor, au construit România civilizată”, spune Dumitru Parasca motivând tema aleasă pentru ediția cu numărul unsprezece a festivalului.

— Domnule Parasca, ați tras cortina celei de-a unsprezecea ediții a festivalului „Regina Sânzienelor”, „copilul” dumneavoastră de suflet. Al dumneavoastră și al soției, Elena Parasca.

— Da, s-a încheiatat cu bine – zic -, cea de-a unsprezecea ediție a Festivalului Național Concurs „Regina Sânzienelor”. Am avut musafiri de peste tot din țară și vreau să le mulțumesc, cu mare dragoste, și nu numai pentru prezență. Suntem deosebit de încântați de toate poveștile despre simboluri ale românilor, cu care fiecare dintre invitați a venit aici. Minunata Clementina Tudor, manager al Centrului Cultural „Ionel Perlea” Ialomița, ne-a vorbit despre Mihai Viteazul și despre Orașul (Târgul) de Floci, locul nașterii marelui voievod, și a venit însoțită de trupa de teatru „Ionel Perlea” Drama Club. Dumneavoastră, Valeru Ciurea, de la Centrul Județean de Cultură și Artă Olt ne-ați povestit despre Constantin Brâncuși. Filmul pe care l-ați realizat pe această temă și pe care îl vom prezenta așa cum merită este impresionant! Sportiva de performanță și colegă a Nadiei Comăneci, doamna Ingrid Istrate, manager al Clubului Sportiv Municipal Onești, ne-a vorbit despre Nadia Comăneci ca simbol al românilor și a venit la festival însoțită de fetițele de la lotul național olimpic de gimnastică. Sensibila și talentata Adela Șulea ne-a vorbit despre Mihai Eminescu, așa cum știe doar ea s-o facă. Marta Sofia Sîrbu din Iași, studentă la conservator, l-a adus la festival pe marele Enescu și tot despre Enescu a vorbit Angela Silion, prietena noastră din Focșani. Tânăra de 10 (singura medie de 10 a Sucevei în 2024 la examenul de bacalaureat), studentă a Universității de Medicină „Carol Davila” din Iași, ne-a povestit despre George Emil Palade, laureat al Premiului Nobel pentru Medicină. Dragoș Ieremie, un copil excepțional, pasionat de aviație, elev al

Colegiului Național „Eudoxiu Hurmuzachi” Rădăuți, a vorbit despre Traian Vuia, un pionier al aviației mondiale. Apoi, despre Credință, ca simbol al românilor, ne-au vorbit Elena Negru, o adevărată ambasadoare a Bucovinei, și părintele Ciprian Casian Calancea, susținuți de Grupul „Bilcuța”, pe care doamna Negru îl coordonează. Elena Nandriș și Grupul „Urmașii lui Ștefan” din Mahala, Regiunea Cernăuți, ne-au povestit despre tragica deportare a Aniței Nandriș și despre cei „20 de ani în Siberia”, iar minunata Carolina Jitaru a încălzit inimile celor prezenți cu vocea ei caldă. Maestrul Laurențiu Palade și Corul Liceului Pedagogic „Nicolae Iorga” din Botoșani pe care-l conduce (un cor care ocupă prima treaptă a podiumului la multe dintre concursurile la care participă) au susținut mai multe momente care au însuflețit întreaga audiență și care au fost răsplătite cu aplauze furtunoase. Doamna învățătoare Corina Palade din Botoșani a venit însoțită de elevii săi care au recitat (și au cântat) versuri ale poetului nepereche Mihai Eminescu. Ansamblul „Flori Vicovene”, coordonat de Liliana Ursachi, ne-a reamintit momentul cu care au câștigat anul trecut marele premiu la Secțiunea „Grup”. Iar despre surpriza pe care ne-au făcut-o corul „Voinești Covasnei” ce să mai vorbim! Ne-au dat lacrimile de emoție când i-am văzut la festival…

— Anul acesta ați avut o secțiune în premieră la festival, aceea de gastronomie locală, idee care s-a dovedit a fi extrem de benefică dacă este să ne raportăm la interesul pe care l-a stârnit.

— Da, am făcut pentru prima dată și un concurs gastronomic în cadrul festivalului. Am avut unsprezece localități din Bucovina (câte ediții are festivalul) la care s-a adăugat comuna Bogdan Vodă din Maramureș care a fost prezentă nu numai cu bucate, dar și cu Ansamblul „Voievozii”, condus de doamna Anuța Bușta. Echipele localităţilor bucovinene participante la această primă ediție a concursului gastronomic din cadrul Festivalului Național Regina Sânzienelor Rădăuţi au fost: cea a orașului Vicovu de Sus, coordonator Elena Schipor; cea a orașului Milișăuți, coordonator Brândușa Peslari (care a venit și cu Ansamblul de dansuri Milișauți condus de Gabriela Păsăilă); cea a comunei Vatra Moldoviței, coordonatori Ilaria Pușcă și Virginia Balahura, cea a comunei Brodina, coordonator Maria

Creuco; cea a comunei Slatina, sat Herla, coordonator Costică Profiriu; a comunei Muşeniţa, sat Baineț, coordonator Maria Cernovschi; a comunei Bilca, coordonator Elena Negru; a comunei Horodnic de Jos, coordonator Felicia Olinici; a comunei Straja, coordonator

Maria Chira; a comunei Dorneşti, coordonator Sorin Ciubotaru; a comunei Bogdan Vodă, din Maramureş, coordonator Anuța Bușta. A fost mândra Bucovină, cu vrednicii ei bucovineni, dar și Maramureșul care au adus la cea de-a unsprezecea ediție a festivalului tot ce au comunitățile lor mai frumos: tradiții și obiceiuri, costume scoase din lăzile de zestre identitare și bucate alese făcute de mâinile dibace. Au fost acordate și premii dar nu cred că premiile contează atât de mult, cât bucuria revederii, a reîntâlnirii cu prieteni vechi, a faptului că fiecare își face prieteni noi, pentru că festivalul nostru este despre bucurie, despre făuritorii de bine și frumos ai neamului românesc.

— *Una dintre secțiunile concursului dumneavoastră – cel care dă și numele festivalului – este acela prin care sunt desemnate Regina și Prințesa Sânzienelor.*

— La această ediție, Regina Sânzienelor a fost aleasă Adela Șulea din Suceava, iar titlul de Prințesă a Sânzienelor a fost primit de către Alessia-Ioana Zoița din loalitatea Slatina, Suceava.

— *Un alt premiu important în cadrul concursurilor festivalului este și acela primit pentru realizarea de costume inspirate din mitologia românească.*

— Acesta a fost adjudecat anul acesta de către Mario Oancea, din Slobozia, Ialomița. Marele premiu a fost oferit la Secțiunea „Grup” și a fost primit de către micile gimnaste de la C.S.M. Onești.

— *Este impresionant cum reuși'i să aduceți aici, în Bucovina, an de an, din ce în ce mai mulți români care s-au dovedit a fi nu doar prieteni ci și frați întru spirit și credință. Din estul sau din vestul României, din sud, din nord sau centru, din Bucovina de peste Prut, din Ucraina… Vecinii dumneavoastră din Maramureș sunt, deasemenea, prezenți aici în fiecare an.*

— Da, prietenii noștri maramureșeni să știți că poate ne depășesc un pic în ospitalitate. Am mers cu plăcere de fiecare dată în Maramureș, ori de câte ori am fost invitați. Ultima dată am fost săptămâna trecută, la o nuntă. Gemenele folclorului maramureșan, Suzana și Daciana Vlad, sunt ambasadorii Maramureșului la festivalul nostru. Suzana s-a căsătorit așa că joia trecută am fost la nuntă, în Vișeul de Sus.

— *Oamenii spun că aveți mână bună la căsătorit…*

— Tradițiile spun că fetele își caută ursitul, iar aici, la acest festival denumit Regina Sânzienelor, cu adevărat îl și găsesc. Uneori te duci la biserică să-ți găsești ursitul, alteori mergi la hora satului… Câteodată vii la festivalul Regina Sânzienelor, unde chiar se întâmplă minuni.

— *De ce Regina Sânzienelor? De ce Regatul Sânzienelor?*

— Când am făcut primul eveniment, în 2015, pe 24 iunie, a venit multă lume iar una dintre doamnele de acolo ne-a spus o poveste atât de frumoasă despre Sânziene, o legendă. Bogdana Rașcu se numește acea doamnă profesoară. Eu împletisem de acasă niște coronițe cu flori de Sânziană și alte flori de câmp. I-am pus acelei doamne coronița pe cap și i-am spus: Bogdana, tu ești regina florilor, ești regina Sânzienelor. Și pentru că în mitologia noastră se spune că Sânzienele locuiesc pe undeva prin codri, prin lunci, pe văi, și că puțină lume le vede, am zis că și ele trebuie să locuiască undeva, să aibă o casă, și de aceea am înființat Asociația Culturală Regatul Sânzienelor. Folosisem deja titulatura de Regina Sânzienelor, iar o regină nu poate să locuiască decât într-un regat. Așa a rămas denumirea festivalului care, ulterior, după patru ediții, a devenit național. Pentru că își doreau oamenii să vină din ce în ce mai mulți. Domnul Ioan T. Lazăr m-a îndemnat să-l fac național. M-a ajutat și cu niște bani în 2018. A zis: domnule, habar n-ai cât este de frumos. Fă-l național și ai să vezi că nu o să-ți pară rău. Într-adevăr, în 2019 a fost prima ediție națională. Am căutat reprezentanți din mai multe zone etnografice, am luat legătura cu ei să vină alături de noi. Așa am pornit festivalul cu denumire națională.

— *Ați făcut un periplu prin țară, căutându-i pe acești oameni?*

— În pandemie, nu știam dacă mai putem organiza sau nu festivalul și am zis că într-un fel sau altul trebuie să ne manifestăm. Și atunci mi-a venit ideea să caut prieteni prin țară, care și ei, la rândul lor, au făcut un eveniment legat de Sânziene, de solstițiul de vară, să iau legătura cu ei și să le propun să vină la noi la festival în calitate de prieteni. Noi, pe acești prieteni i-am denumit ambasadorii acelui județ. Am mers din județ în județ împreună cu soția și cu un prieten, Marian Pricopie, videograf, care acum este în Italia. Am găsit acele persoane, le-am filmat și sunt postate toate, fiecare cu

clipul său de ambasador, pe site-ul nostru, pe regina.sânzienelor.ro. Fiecare cu povestea lui, cum ne-am cunoscut, cum ne-am întâlnit. Am făcut festivalul și în pandemie. Am respectat normele de atunci. Din 41 de județe au venit ambasadorii din 38. A fost o onoare pentru noi să vină din țară profesori universitari, doctori în teologie, medici, oameni de cultură, scriitori, dar și oameni simpli care nu aveau studii superioare, dar care, prin manifestările lor au reușit să se impună în zona din care veneau sau poate chiar la nivel național și internațional. Se poate spune că noi acum avem reprezentare la nivel național și chiar internațional, pentru că și în zona Bucovinei de Nord, în zona Cernăuți, avem o ambasadoare, pe Elena Nandriș, iar în Basarabia, ambasadoarea noastră este Irina Chirinciuc, o solistă, o jurnalistă, un om de suflet cu care ne-am împrietenit tot datorită festivalului. Ea a venit aici după ce a aflat din presă, în 2019. A concurat, a luat premiul întâi și după aceea i-am propus să fie ambasadoarea noastră în Basarabia. Așa am reușit să cunoaștem mulți oameni și uitați-vă, așa v-am cunoscut și pe dumneavoastră și vă mulțumim că ați venit. Cred că nu vă pare rău.

— Dimpotrivă! Și vă mulțumesc pentru încredere și pentru ospitalitate. Cum s-au născut secțiunile festivalului?

— De la bun început, din anul 2015, am acordat titlul Regina Sânzienelor. Prin anul 2018 a venit o fetiță cu o carte de poezii și ne-a recitat la festival o poezie atât de frumoasă, făcută de ea despre Sânziene, încât am zis: tu ești Prințesa Sânzienelor. Așa s-a mai născut un titlu. De prin 2018-2019 au început să vină grupuri în care erau și băieți, și pentru că în povestea noastră era vorba despre ursit, de flăcăi, de focuri, de cercuri, de coronițe, de atât de multe și de frumoase povești despre iubire, despre dragoste, despre fertilitate, am zis să creăm o secțiune pentru grupuri, în care să vină și băieții cu fetele, sau doar băieții, să aibă propria secțiune unde să concureze. Așa a apărut cea de-a treia secțiune. Ulterior, când am văzut că la festival venea foarte multă lume îmbrăcată în cămașă tradițională, dar foarte puțin știau despre simbolurile cusute pe cămașă am zis: oameni buni, vă îmbrăcați cu o cămașă pe care poți să ai un simbol care să nu te reprezinte și tu să nu știi acest lucru. Mergi la biserică îmbrăcat așa și râde lumea de tine dacă tu nu știi ce porți. Așa mi-a venit ideea să fac a patra secțiune în concurs, aceea a costumelor inspirate din mitologia românească. Foarte multe persoane n-au mai venit în concurs pentru că nu știau să explice simbolistica de pe cămașă și atunci au apărut și costume din epoca medievală, tot felul de prinți, prințișori, voievozi, Păcală, Muma pădurii etc. Așa au apărut secțiunile.

— Aveți o mulțime de prieteni care vă vin și vă stau alături încât nici nu îți vine să crezi că acest mare festival este gândit și coordonat doar de doi oameni.

— Ediția de anul acesta nu ar fi putut strălucească atât cât a făcut-o fără prietenii noștri, care ne sunt alături necondiționat, încă de la prima ediție a festivalului: Mihaela Cobuz, familia Petru și Mihaela Mironescu, George Parasca (Magic Advertising), Cristi Ignat, Vasile Negru, Marian Pricope, Ovidiu Fîșcu, Ionela Isopescu (Isopia), Cristina Doria Onufrei dar și maestrul Ioan T. Lazăr, căruia îi mulțumim pentru că ne-a fost alături și la această ediție a festivalului. Mulțumiri și gazdelor noastre de la Pensiunea „Țărăncuța" din Rădăuți și reprezentanților Cramelor Cotnari, care nu puteau lipsi de la un astfel de eveniment. Pentru că românii sunt viticultori de mii de ani. E una dintre ocupațiile acestui neam demn care viețuiește pe pământul străjuit de Carpați, mângâiat de Dunăre și Marea Neagră. Mărturie stau nenumăratele vestigii care se încăpățânează să ne ateste continuitatea, în ciuda vremurilor potrivnice care au trecut peste noi. Pe Dealul Cătălina, la Cotnari, dăinuie de mai bine de 2.500 de ani o cetate geto-dacică. Acolo, în inima Moldovei, sunt „podgoriile sfinte" de la Cotnari, cum le-a numit Dimitrie Cantemir, rodul unei îndeletniciri străvechi viti-vinicole. Din antichitate și până astăzi, vița de vie a îmbrățișat neîntrerupt dealurile molcome ale acestei zone. La Cotnari, supraviețuiește spiritul celor care au ridicat vinul la rangul de licoare regească, dacii. Drumul vinului este lung, dar plin de recompense. Dragostea localnicilor pentru creșterea și rodul viței de vie i-a învățat să prețuiască fiecare boabă purtătoare de soare și să împărtășească cu ceilalți bucuria vieții. Cele peste 1.700 de hectare cu plantații de vie sunt îngrijite cu respect pentru acest pământ binecuvântat de Dumnezeu cu atâta bogăție. Iată de ce Grasa de Cotnari, de exemplu, nu s-a adaptat în nicio altă podgorie din România sau din lume. Podgoria a fost mereu dăruită cu „bună potrivire de oameni înțelepți și de la natură", zicea Mihail Sadoveanu. Bogat în istorie, acest aur lichid poartă în el pe lângă lumina soarelui și bunătatea pământului și ceva din sufletul făurarului.

— Se spune că la Cotnari, vinul ajunge a îmbătrâni cu răbdare în butoaie de stejar, adăpostite în crame răcoroase și uitate de timp. Cu peste un milion de sticle, multe dintre ele mai vechi decât sălașul în care se odihnesc, vinoteca impresionează prin gamele de colecție.

— Vinurile de Cotnari șoptesc secretele tradiției milenare și validează trecutul din perspectiva prezentului, dând viață celor mai frumoase trăiri. *„Puțin, ca tot ce-i bun,/Și bun, ca tot ce este rar,/Acesta-i vinul de Cotnar."* Am fost onorați că la a unsprezecea ediție a Festivalului Național Concurs „Regina Sânzienelor", Compania COTNARI, reprezentată de Andrei Vornicu, specialist Marketing și Cătălin Pantiru, director vânzări la Cramele Cotnari, ne-a fost partener și le mulțumim pentru asta

Dan ALEXOAE

Muma Petria și moartea...

După ce am avut experiența neplăcută cu mâncarea putrezită ce putea a hoit la un resort ultramediatizat din Herculane, am ales o pensiune mai modestă de pe malul Cernei, pentru sfârșitul de săptămână. Unde să lenevim și să mai scuturăm din zgura strânsă și lipită de foițele cerebrale. La pensiune e altfel decât într-un hotel de lux. Ai senzația de „acasă” și te împrietenești foarte repede cu ceilalți „locatari” - de regulă oameni modești, simpli, un fel de „plebe” electorală. Lângă bazinul cu apă limpede termală adusă în niște cuburi mari de plastic de Bebe patronul și prietenul nostru din Herculane, am cunoscut o doamnă deșteaptă foc în cap și care ne-a spus că vine periodic în Băile Herculane nu pentru vreun tratament ci pentru că simte o legătură emoțională anume cu acești munți pe care nu-i mai poate urca ca altădată. „E destul că vin până aici... Prima dată când am fost eram ca o bezmetică... Am întrebat în stânga și-n dreapta cum ajung la Ineleț”... „Dar ce zor aveați să ajungeți acolo?”, o întreb nedumerit dar și curios... „Tata era bolnav și trăgea să moară... Am auzit că este acolo o bătrână care știe multe... Am zis să-ncerc”... „Muma Petria”, îi zic... „Daa, de unde știți?... Ați avut pe cineva bolnav?”... „Nu... Nici n-am apucat s-o cunosc decât din povești... Am în schimb poze cu ea... Am o mulțime de înregistrări video cu oameni care îmi povestesc despre ea... Bătrâna își mai trăiește cred încăodată viața prin poveștile și căutările mele... Ați fi de acord să înregistrez discuția noastră despre Muma Petria?... Mai am o mulțime de filme și mă bate gândul să le valorific într-o carte”... „Eu nu prea sunt cu pozele și filmele... Vă spun tot ce știu și vedeți d-voastră pe urmă”... „Eu doar vă întreb unde ați auzit de Muma Petria apoi nu vă mai întrerup... Dacă vă amintiți cât mai multe, cu atât mai bine... Am cele mai bune și ascultătoare urechi... Eu sunt ca un burete după astfel de povești”... „La biserică am auzit de babă... Am fost la Mânăstire la Tismana de Sântă Mărie și povestea cineva așa, mai în șoaptă că e o muiere în munți care știe leacuri la beteșuguri grele... M-am gândit că-i păcat să mă gândesc în sfânta mânăstire la vrăjitoare... Mă gândeam că poate face cu draci, cine poate știi și mă bate Dumnezeu și Maica Domnului... Când am văzut că boala își vede de mersu ei măcar că m-am dus la 12 mânăstiri și am plătit zeci de pomelnice, am zis că cerc... Că nu se mânie Dumnezeu la câți bani am dat la icoane... Am întrebat în stânga-dreapta și am aflat de muma Petria de la Ineleț... Greu a fost să nimer potecile că pe munte altfel sunt drumurile decât la câmp... Mi-a fost și frică, m-a și dejghinat urcușu ăla... Am ajuns la ea după amiază spre seară când se lasă soarele peste culmea munților și am rugat-o să vină la tata să-i facă ceva... Am dormit în coliba ei strâmtă de pe o coastă de deal de unde vedeam Valea Cernei și am coborât dimineața la microbuz... I-am povestit tot tot tot despre boala tatei... Un cancer care i-a stors toată puterea pe care o avea cândva în el... Mi-a spus că ea nu crede că se vindecă dar că va încearca să-i ajute sufletu să scăpe de suferință... M-am gândit că măcar atât și e mare lucru... Că prin doctori am avut parte numa de durere și batjocură... Lă ăștia dacă n-ai bani nu se uită la tine... Baba aia nu mi-a cerut nimic... Doar că i-am plătit eu biletu la microbuz să poată să se-ntoarcă la ea în munte... Am văzut că-i săracă rău... Mai amărâtă ca mine... Acolo pe munte parcă-s pustnici... Viața e aspră și nu prea poți face rost de pricopseală multă... Mi-a spus pe drum să nu-mi fie frică de moarte că nu s-a termină viața... Omu merge-nainte pe potecă în „cealaltă lume”... Numai că are nevoie să fie curățat bine nainte de-a pleca... N-am

priceput dar o ascultam ca pe doctori și ca pe popa”... „Și cum a fost întâlnirea cu tatăl tău?... Ce i-a zis?... Ce i-a făcut?... Mai ții minte?”... „Țin minte, cum să nu!... Că mi-am pus toată nădejdea în ea... Nu mai aveam pe unde umbla... Ea era ultima mea speranță... Am ajuns pe la prânz la tata... Eu n-am fost măritată, n-am avut copii... Am îngrijit doar de muma și de tata până în ultimu ceas... Îl lăsasem în odaie cu apă și mâncare lângă el deși nu prea mai putea nici să mănânce și nici să bea apă... Cu mare greutate înghițea apa... Slăbise de mă speriam când îl vedeam și știam ce om voinic fusese odată... Cancerul e o boală rea... Îți mănâncă toată carnea și la final îți ia sufletul și-l tăvălește prin dureri ce nici cu gându nu poți gândi... Așa a pățit și mama... Tot cancer... Când am dus-o la groapă mai era o mână de oase... Doar ochii îi rămăseseră mari... Tata, la fel... Când a intrat baba la el în odaie, ochii lui mari o priveau limpezi și parcă, resemnați... Muma Petria m-a pus să-i aduc o pânză albă - țesută la război dacă găsesc, dacă nu să iau una normală... Am găsit că aveam un sul păstrat de mama în pod de când era ea fată și țesea cu mamae... Avea tot războiul... Cu stâlpi, cu suveici, cu șezătoarea, tot tot... M-a pus să-i mai aduc un fus, ață roșie, un ac de cust mai gros - de-ăla de coși sacii de cânepă sau cojocu... O oglindă, busuioc uscat, o legătură sau o maramă... O ulcică veche, cenușă din vatră și nu mai știu ce... Aaa!... O ulcică cu apă de la bunar... Lumânare, brâu lu tata cu care se-ncingea când pleca vara la cosit „să nu-i cadă spatele”, un covor țesut în casă, o icoană veche, sucala pe care aduna muma ghemele de lână, o sfoară de cânepă... Stai!... M-a trimis să-i aduc și un pumn de pământ din spatele casei unde aveam grădina cu roșii și ce mai puneam și noi... Cred că astea au fost toate lucrurile pe care m-a pus să i le aduc... Și-o lumânare... Asta m-a cam speriat... Că nu voiam să-i ținem lumânarea așa repede... Dar baba știa ea mai bine și am ascultat de ea... Am trăit intens acele momente pe care și-acuma mi le aduc aminte... Sunt așa bucuroasă că am cui le spune!”.. .„Eu sunt doar ochi și urechi”...

„Muma Petria a întins pânza aia albă de care zicea că-i „cărarea vieții” și l-a pus pe tata să țină mâna pe ea și să zică: „Ce-a fost țesut, rămâne... Ce n-a fost, îl dau luminii”... A băgat ață roșie în ac și a început să coasă cu multă grijă pânza pe margine așa, în spirală... „Închei cu bunătate și blândețe urzeala mea... Ceeace este și ceeace sunt merge mai departe”... Simțeam că parcă se eliberează ceva ce nu s-a împlinit, ceva ce nu mai are timp de trăit... Cred că și tata simțea asta... A luat apoi oglinda și a pus-o lângă tata cu fața în jos... Era o oglindă de-aia atârnată cu o sârmă de perete în care el se uita când se bărbierea... A acoperit-o cu marama, a presărat busuioc uscat strivit între degetele ei noduroase și a zis... Sper că nu greșesc că au trecut câțiva ani de-atunci... „Îți acopăr chipul de lut și îți las doar sufletul să strălucească dincolo de chip”... Apoi s-a uitat cu bunătate și cu blândețe la tata așa cum se uită o mamă la copilul ei bolnav și i-a spus: „Ce-a fost de privit, ai privit... S-a terminat... S-a încheiat... Ce nu mai apuci să privești, rămâne în lumină”... „În felul ei, îl ajuta să renunțe la identitatea fizică și la atașamentele lumești în tăcere și acceptare demnă, i-am spus uitând că i-am promis că n-o întrerup... În care spital se mai întâmplă asta?”... „Of!... Nu-mi aduceți aminte de spital!”... „Îmi cer iertare!... Nu vreau să vorbim nimic despre spitale!”... „Da... Așa... Muma Petria a încălzit apă în ulcica de pământ pe care o aveam de la Noapteșa de la Marcel olarul, în care a pus câteva fire de pelin, izmă și ce buruieni o mai fi avut prin desaga ei de lână... Cu apa aia a spălat mâinile și fața lu tata și apoi pe ale mele și a rostit așa: „Cu apă curată te dezleg de tot ce a fost greu... De-acum începi să învii pe dinăutru... Te lăsăm să pleci ușor”... Apa care a rămas în ulcică a vărsat-o pe pământ în bătătură și-a spus: „Apa poartă, da pământu ține... Ce-i viu rămâne, ce-i greu se-așază și se potolește!”... După ce a revenit în cameră la tata, care a văzut din pat pe babă afară vărsând apa din ulcea... Stați să-mi aduc aminte mai bine... Deci când a revenit a rugat pe tata să se-ntoarcă și să-i facă loc să întindă lângă el un covor țesut de mama... Îl am și-acuma prins pe perete în odaie... Era așa de frumos întins pe covorul ăla de flori!”..

Doamna se oprește și începe să plângă cu suspine... După o vreme se liniștește și continuă... „Muma Petria l-a încins cu brâul apoi l-a

dezlegat ușor și i l-a așezat pe piept în formă de cruce... A aprins lumânarea și a luat între degete sare pe care a presărat-o pe lângă el, pe covor... „Uite mata... Îți dau brâu să pleci legat... Îți dau lumină să nu te rătăcești în negură... Îți dau și sare să nu te-ntorci aici cu sufletu amărât”... M-a trimis să-i aduc o mână de pământ din curte casei într-o strachină sau ulcică... Am luat altă ulcică cu care mă duceam la mama la cimitir când tămâiam la groapa ei... Muma Petria a pus pământul din bătătură și pe al din grădina din spatele casei în ulcica aia afumată apoi a scos cu degetele câteva fărâme și le-a pus în mâna lu tata... „Io-te mnetale... Asta-i țarina din care te-ai ridicat... Ți-o dau s-o ții în mână să-ți aduci aminte de unde vii și unde te-ntorci”... Apoi l-a privit în ochi și după o vreme i-a spus: „Nu pleci de-aici ca un străin... Te-ntorci acolo unde-ai mai fost și unde ești de-al lor”... A aprins altă lumânare pe care a pus-o într-un pahar cu apă... „Zi mneata după mine... „Lumina asta o las alor care vin după mine!”... Acu zi-mi trei nume de oameni pe care i-ai avut la suflet și care vrei să te pomenească... Tata a spus de mine și doi nepoți... Muma Petria m-a rugat să le scriu pe un petec de hârtie apoi a luat-o, a împăturit-o și a așezat-o sub paharul cu lumânarea... După ce-a făcut toate astea, l-a luat de mână pe tata și l-a întrebat: „Ți-a fost viața grea?”... Tata i-a spus cu vocea abia șoptită: „Eii... A fost și grea... Și frumoasă”... „Atuncea să pleci mnetale cu partea frumoasă... Ce-i greu să-mi lași mie că am un buzunar mare... Greu lasă-mi-l mie, că am buzunar pentru asta... Am și desagi”... Tata a început să râdă... Nu-l mai văzusem râzând de nu mai știu când... Muma Petria i-a spus în timp ce învârtea pe degete firu roșu de ață: „Nu știu câți ani ai trăit că nu-ntreb... Da știu că s-a țesut ceva în jurul mneatale”... „Eii... Am făcut și bine, dar am mai greșit și eu”... „Așa-i firul bun, a zis ea... Și moale, și aspru... Da-l ține războiul... Mneata te-ai ținut... Asta rămâne... După ce-oi pleca eu să spui fetii tale cum ai vrea să fii ținut minte... Ce ai învățat de la viață acuma la termenare... Să-i spui, să nu uiți... Să-i spui cine ai simțit că a fost alături de tine cu adevărat... Să-i spui cu cine ai vrea să te împaci... Să-i spui fetii o amintire frumoasă a ta, a voastră... Să-i spui ce ai fi vrut să ierți și n-ai putut până acuma... Tata bietu de el, i-a promis că așa face”... „Și a ținut minte tot ce l-a rugat baba?”... „Păi am ținut minte eu... Și mi-a spus tot”... „Și asta a fost tot?... A plecat Muma Petria și gata?”... „Aaa, nu... Nu atunci imediat... A luat sfoara de cânepă și a tăiat-o în trei bucăți... O bucată a pus-o în mâna lu tata, una pe pieptul lui și una pe pragul casei... Am stat așa fără nicio vorbă vreo cinci minute apoi Muma le-a luat și le-a înnodat la un loc și le-a dat foc... A zis: „Trei fire, trei drumuri... Unu rămâne, unu merge mai departe, unu se uită... Ce-a fost spus, s-a spus... Ce n-a fost spus, e tăcere... E liniște”... A luat icoana veche pe care i-o adusesem la-nceput, a înfășurat-o cu ață roșie apoi a desfăcut-o și a legat cu ea încheietura mâinilor lu tata și i-a zis: „Firul tău s-a întins cât s-a putut... N-a fost rupt, a fost trăit”... După ce-a zis și vorbele astea, l-a dezlegat, a tăiat ața și i-a mai spus: „Unde se taie, se leagă altceva, dincolo... Te las cu bine”... Doamna care tocmai își terminase povestea a tăcut și a rămas cu ochii agățați de un nor ce plutea deasupra căldării munților în care ne aflam. Am tăcut și eu.

Viața își vedea de drum tot așa cum făcea și norul acela sau Cerna care curgea la câțiva metri de noi...

Alexandru BOTOROGA

Eternul paradox

Ne suplinim carențele de sodiu
Cu hapuri și siropuri îndulcite,
Tinctura de ceai verde și de rodiu
Spre sud bizar adesea ne trimite.

Testăm de dimineață calciul, iodul,
Dăm sânge pentru fosfor și lipide,
Să ne ferim din calea și din nodul
Bacteriei ce viața o desfide.

Dar lipsa bunătății nu ne doare
Și nu vedem virtuțile murinde,
Căci ele sunt abstractul din culoare,
Ideea impotentă-a se aprinde.

Dac-ar durea în oase răutatea,
Ar geme de strigări toată cetatea.

Legământ

Dacă-am făcut aranjament cu ploaia,
Ei bine, nu-l mai știu, e o fantasmă,
La fel cum de nălucă e odaia
Lungită, parcă prinsă într-o plasmă.

De am semnat firmanul despre mine,
E unul dintre zecile de resturi,
Fragment din manuale sibiline
Purtat de vânt sau aciuat în gesturi.

De-am scrijelit devotament cu cerul,
El n-a murit acolo, în viscere,
E fuga din tendon, cantonierul
Și bucuria smulsă din durere.

Suntem croiți din zeci de jurăminte,
Ascunse în axilă, prinse-n dinte.

Conduri de mers pe valuri

Se spune-ades „ce-i mult poate să strice”,
Dar cine-a măsurat vreodată multul?
Din patimi cine-a stat să îl ridice
Pe tron de mâini simbolizând exultul?

Sunt linii roșii în dezlănțuire,
Dar complicat să le-arătăm la față,
Ce bine-ar fi să știm ce risipire
E în excesul surd, fără povață...

Putem răni cu focul din purtare,
Cu tăvălugul gros al supărării
Pe toți în cor, concret pe fiecare,

Îndepărtând miracolul iertării.

Sunt bunul-simț, blândețea în răbdare
Conduri de mers pe valuri și pe mare.

O riglă peste lucruri

La timpul lor, așa le vrem pe toate,
Le plănuim conturul în agende,
Isteața minte taie și socoate,
Fixează ritm greceștilor calende.

Dar știe ea precis, la fiecare,
Care-i sorocul, cât e de-mplinită?
Aproximăm, plimbăm cu-ngândurare
O riglă peste lucruri, mărginită.

Și, ce-i mai nou, impunem prin decrete
Această măsurare de-orizonturi,
Valsăm cu poante, largi în piruete:
Am pus orare timpului cu bonturi.

Speranța, potrivind-o, vrem să spere
Că-și va găsi destinul în echere.

Dintr-un verset

Când, aruncat din pumn pe stâncăraie,
Am prins pe loc îndemn de rădăcină,
M-am bucurat că vântul o să-mi taie
La subsuori cămașă de lumină.

Credeam că vrejul sprinten va desface
Zăvor la ale cerului hambare
Și, primenit la timp în sfânta pace,
Va pune coviltir pe Carul Mare.

Dar neavând sol darnic sub picioare
Și fără-a mai primi tain prin sevă,
M-am ofilit în palma unui soare –
Petală în oracol de elevă.

Din stei, un vânt răzleț mă va muta
În solul brun, placentă pentru stea.

Anca Iulia BEIDAC

scrisoare de pe frontul de vest

în ultima vreme te visez tot mai
rar
seara-ți povestesc tot ce-am făcut peste
zi de zi de zi
mă-ntorc spre perna pe care locuiești
de un deceniu și
jumătate
tu m-asculți zâmbești mă întrerupi
// nu devia schatzi nu devia
ai uitat iar 3 paranteze
deschise uite
nu mai știi
de unde ai plecat cu-atâtea floricele //
nu suntem toți ingineri
concizia nu e punctul meu
forte
din când în gând la semafor
mă bufnește plânsul ascultând adele
altfel sunt bine sănătoasă voioasă
dar uite
n-ai vrea să mă lași
să te iubesc
mai puțin

fabula est angeli

nu toate poeziile trebuie scrise
pe unele le păstrez în inimă
acolo unde doar îngerul și
uneori tu
locuiți

no white flag

din dâra de firimituri de
dinainte și după mi-ai construit o casă
se deșirau pereții acoperișul plutea
dedesubtul
fundației transparente și gri

m-am agățat de un șir de cuvinte cu elefantul
albastru
tot mai subțire
tot mai departe
tot mai străină

din fluture pupa omidă apoi fluture iar

am tremurat toate zilele toate nopțile toate
clipele când mă hrăneam doar cu aerul dintre
noi

Muzica s-a oprit

nu mai mi-e teamă
ard toate podurile
toate podurile

nu mă privi

în loc de

am să-ţi dezlipesc mâinile crescute pe inima
mea
înainte să-nvăţ să te uit
o să-mi crească aripi

în loc de happy end o să te las
să mă mai minţi o dată

inception

gustul sălciu al indiferenței de după
o săptămână speranță
viața scârțâie pe la încheieturi
când și când îl las pe
acest Alonso Quijano care mă locuiește
să-mi zgândăre nopțile

o zi nouă se apropie șchiopătând
în visul acesta am rămas
singurul spectator

autoportret în **(re)construcție**

sunt un bufon intergalactic
rege al ținutului alb-negru cu puțin roz
bonbon
dragon care scuipă lacrimi
de foc
prințesa cu bobul de mazăre
prâslea cu struguri de aur
o blondă perfectă
pentru bărbații mei cruzi
înger pierdut prin
groapa marianelor
prietena-sclavă a pisicilor lumii
cadâna sultanului de alabastru
schatzi
odor scump
motiv de pierzanie
sunt Eva care mușcă din măr în
locul tău
gol

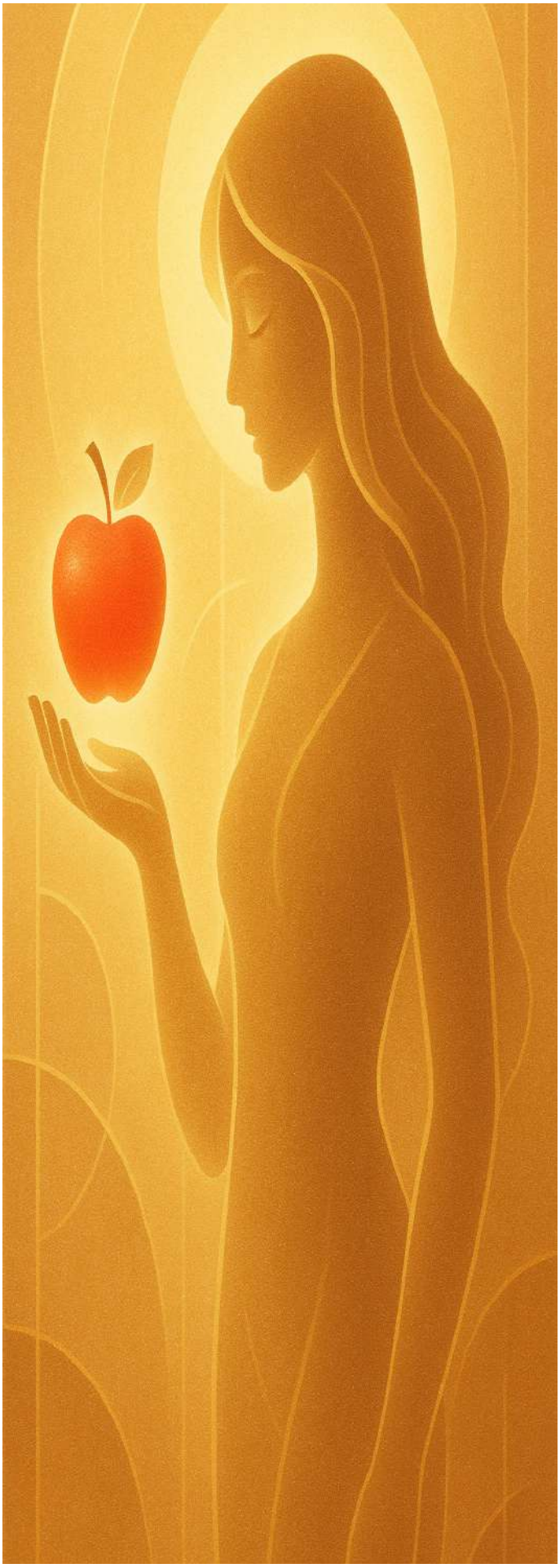
tu cine ești

post (s.)

îți scriu de pe frontul de est
câmp nesfârșit al luptelor noastre cumplite
de-atâția ani
lucrurile s-au liniștit acum
apele s-au separat
iar tu
eşti o iluzie cu final neașteptat

îți scriu de pe frontul din est
al fostelor noastre războaie
aici răsar flori acum
în inimă îmi crește un copac
al vieții noastre noi

îți scriu de pe frontul din est
e liniște și cald
e bine
e totul bine acum s. totul bine
să fii fericit

Călin Dragoș COSTACHE

Poate că merg spre nicăieri

Două femei trec
cu pași moi de mirare —
una purtând în păr amurgul,
cealaltă zâmbetul lunii pe umeri.

Merg, poate,
spre o zare nevăzută,
unde nici munții nu mai au ecou,
unde lumina e o floare mută
și cerul plânge,
alb și stins.

Poate că nu merg,
ci rătăcesc
pe firul subțire al unei iluzii,
iar pașii lor,
abia de se rostesc,
sunt șoapte-n haina unei confuzii.

Poate că nu știu nici ele
că dincolo de colină
nu e decât o așteptare
fără glas.

Cavalerii le-așteaptă în taină,
dar coșurile-s goale,
pline de vânt —
sărutul promis
se destramă-n amăgire,
iubirea e o umbră în cuvânt.

Și noaptea,
ce pare blândă și clară,
ascunde în falduri altare strivite,
și sângele, da,
curge mai iute
ca orice rugăciune nerostită.

Încotro merg, cine să știe?

Poate-nspre stelele căzute,
care, de rușine,
n-au mai strălucit
și tac,
ca niște vinovate mute.

Sete de miere și de zori

Mi-e sete de miere
și de zori,
de roua ce curge
pe buze-n tăcere,
de-nceputuri curate,
fără fiori,
și de clipe scăldate-n
uimire și vrere.

Mi-e sete de fluturi
ce nasc primăveri,
de voci ce nu spun,
dar ard în privire,
de pași care trec,
lăsând în tăceri
arome de crini
și o veche sfințire.

Mi-e sete de raze
ce nu se termină,
de aer țesut
din balsam de păduri,
de visuri ce-nalță
o viață senină,
și zboară-n albastrul adânc
fără griji.

Mi-e sete de tine,
înger pierdut,
cu mantie verde
și ochi de lumină,
de râsul ce-odată

pe văi a căzut
ca ploaia de aur
pe-o lume divină.

Mi-e sete de tot
ce nu pot să mai chem,
de tot ce a fost
și nu vrea să mai fie –
de-un rost în abis,
de-un sens în blestem,
mi-e sete de zori…
și de picuri de miere-n pustie.

Treisuteșase amintiri

Treisuteșase amintiri
și treisuteșase chemări,
treisuteșase umbre blânde,
treisuteșase fluturi albi
peste obrazul meu.

Treisuteșase lacrimi -
și treisuteșase, în gematria,
sunt pașii dorului tău.

Treisuteșase frunze căzute,
treisuteșase crini înfloriți,
treisuteșase licurici
și treisuteșase oglinzi sparte -
și treisuteșase, în gematria,
sunt zările numelui tău.

Nu pleca, o, suflet al meu,
mai rămâi o clipă.

Nu cer decât puțin.

Lasă-mă să-ți ating, încet,
urmele din lut,
să-ți învelesc privirea
cu lumina amurgului,
să-ți murmur în gând
cuvinte ce nu pot muri,
lasă-mă, pentru o clipă,
să-ți aud respirația
în freamătul vântului.

Nu pleca, o, suflet al meu -
nu vreau mult:
treisuteșase secunde de tăcere,
treisuteșase adieri de iertare.

Nu pleca, o, suflet al meu -
al meu e acest foc,
al meu e acest tremur,
ale mele sunt câmpiile visului,
ale mele sunt picioarele goale
ce-au dansat prin ploaie.

Lasă-mă să privesc, o clipă,
spre marginea cerului.

Nu pleca, o, suflet al meu -
vreau să văd miracolul,
ceața blândă și înălțimea,
apele sacre și iarba,
glicinele albastre
și aripa ta albă.

O altă formă a iubirii

Aerul e greu și liniștea bolnavă.

Un corb a trecut
peste fereastra deschisă,
și n-a spus nimic.

Pe masă, ceasul a încetat
să mai bată.

O fotografie îți păzește zâmbetul,
dar nu-mi mai spune
cât de aproape este toamna.

Ți-ai lăsat cămașa
pe spătarul scaunului vechi.

Îți mai păstrează încă mirosul:
un amestec de busuioc și de fum.

Astăzi e 15 iulie.

Cerul are o nuanță
pe care n-o pot numi.

Poate e culoarea dintre două lumi,
poate e doar rana
prin care sufletul
iese tăcut.

Mâine te vor coborî
în pământul răbdător,
fără cântec,
fără întrebări,
cu o tăcere atât de adâncă
încât îmi sparge timpanele.

Astăzi e 15 iulie.

Și nu mai știu
dacă trebuie să plâng
sau să stau nemișcat
ascultând cum, dincolo de toate,
începe o altă formă
a iubirii.

Una fără trup,
fără atingere,
doar cu prezența unei lipse
care arde.

Mâine vei fi îngropat.

Dar astăzi...
astăzi încă pot
să-ți spun pe nume.

Cuvintele nu dorm

Timpul intră și iese
din baruri, din prăvălii.

Pe străzile pustii
miroase a uitare și frig.

De dincolo de fereastră,
ascult cum se rupe tăcerea.

Văd copacii galbeni
încercând să zboare înapoi spre rădăcini.

Tăcerea e sfâșiată
de pași fără trup –
se întinde ca o pânză
plină de cercuri stinse
și ovale de umbră și vis.

Pe drumuri se plimbă
făpturi cu aripi de fum –
din ce memorie vin?

Par a fi sfinți,
dar priviți mai de-aproape,
sunt oameni în așteptare,
cu flori ofilite în piept,
mergând tăcuți
printr-un cimitir de gânduri.

În depărtare, o vioară
sfâșie visul cu sunet,
smulgând tăcerii o lacrimă.

Sub arcade de lumină stinsă
tremură poezia mea
și spune.

Spune.

Spune.

De dincolo de fereastră,
ascult cum absența crește.

Mă-mbrac în vânt
și spun.

Spun.

Spun.

Îți cânt iubirea mea

Cât e de limpede
să te simt
așa –
tăcută și aproape,
cu zori de senin
purtând în glas
o blândețe nemărginită,
născută
din tăcere
și foc.

Îți cânt iubirea mea
țesută din vânt și lumină,
din doruri sfinte
și drumuri neumblate
ce vin să te cuprindă.

Fără putere, mă pierd
în adierea frunzelor de măslin
și în parfum de migdal.

Vântul geme peste zări

Mi s-a spus că vântul geme peste zări,
că poartă în piept
durerea unei mări uitate.

În trecerea lui, se furișează
prin păduri adormite,
căutând o coardă
ce încă mai vibrează
cu același suspin,
cu același dor neîmblânzit.

Un dor ce se rupe tăcut,
în faldurile norilor grei,
în spaima nerostită-a cerului.

Mi s-a șoptit că vântul oftează
când coboară noaptea,
și-și înalță spre stele
coliere de suspine.

Oftează
pentru zările frânte,
pentru izvoarele
legate
în jurăminte de jar.

De jur-împrejur,
copacii – verzi, cenușii și aprinși,
aurii, purpurii și palizi —
îl ascultă cu teamă
cum cade pe frunze
sfârșit.

Prințesa din Nimic

Te-am privit dintotdeauna
ca pe o fărâmă de mit
rămasă vie
într-o lume obosită de sens.

Când rupeai istoria,
nu distrugeai trecutul –
îl eliberai,
pentru ca basmele
să-ți crească direct din piele.

Erai o rană frumoasă
în trupul muntelui,
și cavalerii,
mai mult umbre decât eroi,
îți sorbeau mișcarea cu ochii
ca pe o profeție nerostită.

Niciun sărut nu te-a prins cu totul,
niciun dor nu te-a topit pe deplin.

Erai deja dincolo –
acolo unde trupul devine legendă
și rușinea,
doar o amintire dulce
pe gura unei mirese
care nu mai știe
dacă a fost visată
sau a visat ea lumea.

Acum, când pământul
îți atinge sfiala tăcută,
și marmura ta tremură-n uitare,
eu încă te caut-
nu în poveste,
ci în locul din mine
unde nimicul capătă formă
și poartă numele tău.

Ferestrele rămân deschise

Te-am auzit.

Nu cu urechile,
ci cu o liniște care sângerează
dincolo de cuvinte.

Durerea ta s-a așezat între noi
ca o pătură grea,
și nimeni nu îndrăznește
să o dea la o parte.

Știm –
nu toate rănile pot fi alinate,
dar pot fi înțelese.

Ai închis ușa plânsului
cu o hotărâre tăcută.

Ai spus: ajunge.

Ai privit moartea în ochi
și ai ales,
cu palmele tremurânde,
să deschizi o fereastră
către viață.

Nu pentru că nu mai doare,
ci tocmai pentru asta.

Și totuși, în durerea ta,
în cerul acela portocaliu
pe care l-ai dăruit,
e o lumină nouă,
care nu cere iertare –
dar cere respect.

Așa că da,
astăzi vom tăcea.

Nu din teamă,
ci din iubire.

Și vom păzi cu tine
fereastra deschisă.

Ca o veghe.

Ca o promisiune.

Ca o viață.

Te voi căuta

Te voi căuta,
în rochia ta cu flori,
în râsul tău tulburat de speranță,
în serile când visai
că iubirea e un dans ușor
sub stelele unei lumi care nu rănește.

Îmi amintesc
cum tremura aerul
în jurul pașilor tăi,
cum lumina felinarului
îți desena aripi pe umeri,
cum cerul a oftat,
și pământul s-a închis
peste visele tale.

Am vrut să te strig,
dar glasul mi-a fost smuls,
și-am alergat printre umbre
căutându-te –
în cenușa cărților,
în liniștea sfârtecată
a unei viori fără sunet.

Acum te caut în tăcerea frunzelor,
în floarea ce se deschide-ncet
la răsărit,
în valul domol al mării,
în tot ce curge lin,
în tot ce încă iartă.

Daniel MARIAN

văd că te știi la matrița de gânduri
nu vii să îmi dai și mie drumul
pe ușa din spate a lumii acesteia
parfumate cu praf de a nu mai fi
tei expirat păduche de salcâm
ca să mă-mpintenesc de să rămân
la mașina de tocat
de la blând la spurcat și
la mașina de degresat
la mașina de spălat
la mașina de uscat și călcat
la mașina de cusut
ierburile inimii făcute scrum
la mașina rămasă în drum
în plină pacoste de fum
la mașina care nu are decât
sens giratoriu sens iluzoriu sens
terminatoriu și grohăitoriu
sens intens demolatoriu
pentru realitățile descusute
din teribilul moment al fericirii
merit eu atât?

piatră stoarsă de suflet
năzbâtie rotundă
de împuns golul privirii
și fragmentat unghia
soarelui glonț plombă
peste puterea de cumpărare
a forțelor armate
din amanetul destinului
vrăjitoarea cea bună
răzbunătoarea de pajiști
răsuflarea tăiată
face parte din exercițiul tău
pentru povara indiferenței
acum am ajuns și eu
numărând semnele de
întrebare circ du soleil
răsfirare și vălmășie până la
doi trei se aude – amnezie

și zici să nu ne împiedecăm
de bordurile imaginației
cusute vizibil cu criblură eterică
la marginile strâmtorate
ne este ilustru de bine așa
ca unor steaguri ridicate la luptă
pe un munte de pace
când parcăm temeinic
deplin haotic
în termeni improprii
și ne alegem cu frustrarea
momentelor monumente cu care
defilăm prin careul de așchii
cum arată un verde de inimă roșie
cum se dezleagă de la căruța amintirilor
să zburde mândru de liber
cum se rotește schimbând încontinuu cercul
și obiceiul locurilor pe unde visează
cum merge el pe vârfuri să nu deranjeze
cele câteva amănunte încă neajunse de pâclă

știi tu?
poezia verii (și berii)
pomii poartă mâneci largi
și neînduplecat de lungi ca niște
chimonouri de gimnastică medicală
după foste ierni duminicale
implântate pe străzile
în declin din cauza aerului
mai greu în câte o parte pe unde
umblă crocodilii cu negrul sub unghii
hai să facem un pastel de toamnă mai zise
profesoara când s-o ia pe scurtătura
ei de primăvară

la tine-i pantera neagră.
ba la tine-i pantera și mai neagră.
oricum plângem împreună după
pantera roz dispărută de mult

dar la cine-i balena albastră
și la cine crocodilul verde
într-o undiță se zbate
imaginația cea mai mov
Doamne ajută-ne de toate
neamurile de greieri și fluturi
ostracizați în cutii de ingrediente
pentru mințile tocate mărunt foliate
și feliate la jocurile foamei!

păsări au venit să se mire
de dimineață și o capră de șanț
dau târcoale zadarnice libelule
să pună o pană un corn sau șoptit
în papuci de casă strigă pentru acuarele
cere consultații gratuite convalescența
părerilor diagonale despre lumea apatică
de la capăt în sens tulbure zădărnicită

hai să ne unim singurătățile
să facem o boală comună
înscrisă unic în registrul cf
vom servi același extraveral
supraelastic pentru liniștea
care ne spintecă din priviri

ea nu are alternativă
dacă pică și copacul ăsta doarme pe bloc
sau pe hornuri imaginare ori pe conducta de gaz
cine știe, poate pe semafor reglând traficul
dar de ce nu pe vreun butoi cu varză în parcare
ea e precum frunza nesățioasă așteptând
spre a se preface deîndată în drojdie
pentru visele cele tari și tămăduitoare
orice ar fi se înghesuie într-un termen subțire
strecurată treierată pigulită ca o floare
dulceață zacuscă salată esență lapte de pasăre

are tot ce-i trebuie
ochi de nu mă uita
dar să nu te complici cu ei
că le stă indiferența în refracție
picioare de cauciuc
pentru înfășurat după visele
luuuungi cât o explozie
inimă pătrată de piatră
îndărătnică de post să nu
te pui cu ea că te mănâncă
și are zile are atâtea zile
încât nopți n-au mai rămas nici
pentru o palidă scobitoare
în strungă cresc șoareci de timp

dimineață solzoasă
se anunță o listă de materii cât o istorie
cel puțin interesantă iar uneori contradictorie
saltul unui cangur peste masa de manevră
a ideilor plimbate cu lesa pline de sevă
cleoambe obosite întru a deveni canine
pofticioase harnice cu burțile pline
la care se adaugă ca taxa de parcare
lucruri îndrăznețe cineva ar fi câștigat
la loto încă o viață de băgat în sacul fără fund
al nemuririlor ocazionale de protocol
iar peste toate fenomenul meteo în care
zăpada căruntă a privirii
a întinerit albastru

e bună mâncarea
de la cantina săracilor
bună și sănătoasă bună
și fastuoasă
atât că vezi prin ea frumusețile lumii
ca pe diamante
îndestulând recipientele
goale ale rătăciților
în locul burților sătule
de spaima săracilor
botează deci, Amin!

crezi că nu mă doare
când te văd trasă
din dungi de terasă
cu sufletul în parcare
ca într-o gogoșerie ieftină
tu zici că te răcorești
în roșeața vânturilor de la
niciunde la nicăieri
îmi faci semn să tac pentru
numele viitorului nostru
nenăscut care probabil se
va ița din tufe mai târziu
/uite ce m-am săturat nu
mai îmi schimb nici
chiloții pentru tine/
panseluța

Gabriela Mimi BOROIANU

Oglinzi paralele

te așteptam de parcă veneai din alte lumi
cântecul meu avea notele lungi și cuvintele înalte

pipăiam timpul cu degete oarbe
chipul tău rămânea ascuns într-o poveste necunoscută

viața ștergea drumuri
noi rătăceam ca două umbre în zori
legate cu firul nevăzut al chemării -
semne de cerneală pe coala albă a destinului

inimile noastre
oglinzi paralele cu simțurile amorțite
se privesc indiferente

hazardul a trecut printre noi râzând :
niciodată rămâne uneori
niciodată

Convalescență

E noapte deși ceasul de pe noptieră
și cântatul cocoșilor îmi indică altceva.
Ori poate e doar tăcerea care-i seamănă atât de mult...

Mi-au amuțit cuvintele!
Mă uit la ele - semințe aruncate pe ogorul alb
al foii de hârtie
așteptând o binecuvântare
ce le-ar putea ajuta să încolțească.
Dar izvorul din inima mea a secat...

Îmi țiuie urechile de la atâta tăcere;
Aș fi preferat să țiue telefonul...
Dar și el este la fel de tăcut ca mine.

Poate am murit și nu știu încă.
Mi se pare că trăiesc într-o lume paralelă.
Un perete închipuit mă separă de ceilalți.

Și totuși mi-e bine așa.

Îmi simt inima un pendul
oscilând între da și nu.
Gândul mă minte că tăcerea e o boală.
Sufletul știe - e o convalescență necesară.

E noapte.
Doar în ochii mei.
Sentimentele amorțite se lasă ca ceața în zori.
Curând însă un nou început va zâmbi,
iar dimineața mă va răsfăța în brațele ei!

Cu inimile amorțite

Călători prin timp cu luminile stinse
pipăim cerul cu mâinile arse
când lacrimile unuia

se reflectă în rănile celuilalt
părem doi luceferi
cu inimile amorțite.

Două nevoi care se caută
să sângereze împreună
pe versurile unei poezii
scrisă într-un alfabet al durerii.

Binețele rămân nerostite.
Sub pleoapele nopții
se ascund tăceri asurzitoare.
Între zi și noapte suflete destrămate
își torc firul renunțărilor
pe genele ude ale viselor...

Iartă-mă!

Mă scot din mine bucată cu bucată;
însăilez oglinda în care ea îmi vorbea
cu ața dimineților pierdute.
Firul trece scârțâind ud de lacrimile nerostite.
Singura constantă – durerea - își măsoară intensitatea
după feliile de lumină strecurate prin perdea.
Amintirile se rostogolesc ca mărgelele pe podea...
O văd obosită de așteptare,
își muia degetele în vena cuvintelor deschisă
și-mi scria cântece pentru adormit nefericirea,
dar nefericirea nu adormea niciodată
și unghiile-i tăiau crevase în chipul îmbătrânit de tăcere până sticla s-a spart...

Știi că așteptarea are buzele vinete de frig și ochii goi?
Nu, nu știi!"
și dacă știi nu-ți pasă;
tu și bunătatea ta ați ucis-o - îmi repet -
mereu cu milă pentru alții,
niciun cuvânt bun pentru ea,
doar renunțări;
Își împletea iluziile brâu să-și țină aproape speranța,
buzele ei desenau tristețea aproape zâmbind,
sub crusta roșului purta încuiate reproșurile...

Câte "iartă-mă" aș putea rosti să-i primesc iertarea?!

Când vine noaptea e mai rău
aud regretele vociferând,
ca niște hiene flămânde.
Și nu știu în ce buzunar aș mai putea găsi un ciob de vis
poate, poate îi voi putea recompune chipul.

Și iar mă cert...
Pentru fiecare găseai ceva de dăruit:
o vorbă, o faptă, poate o ceașcă de iubire...
pentru ea niciodată nimic!

Pentru că ea nu cerea niciodată nimic...

Și din ce dăruiam ea se stingea,
devenind doar o umbră imperfectă a celei ce-am fost.

Fără ea nici eu nu sunt nimic.

IARTĂ-MĂ !

O caut în mine cu mâinile murate de frică;
amintiri flămânde
se lipesc de mâini
le învelesc în iubire,
ca pe niște semințe puse la încolțit
poate într-o zi visele noastre
vor zbura din nou împreună
și ochii noștri se vor privi în oglindă
nu cu reproș
ci cu mândrie.

Mă iau în brațe și mă strâng
de parcă această îmbrățișare ar putea trece
dincolo de haina asta îmbătrânită a trupului
Până la sufletul în care s-a ascuns.
Învăț să privesc în mine și îmi dau seama
că abia acum o văd cu adevărat

Mă iau în brațe și tac.
Cuvintele obosesc înainte de a ajunge să fie rostite,
dar ce nevoie am de cuvinte?!

Mă iau în brațe și tac
iubirea de sine e singura cale de a fi din nou împreună
și pentru prima dată,
după mult timp,
ochii ei au sclipit...

Suspendată în timp

Rostogolesc nisipul din clepsidră.
Număr fiecare granulă
până pierd firul.
Mă rătăcesc în gânduri deși
mâinile își caută mereu o ocupație,
iar ochii le privesc,
ca pe o ancoră a realității.

În povestea aceea inima ta
era o casă cu ușa mereu deschisă.
Port cuvintele ei tatuate pe piele
și încă mă întreb ce aș putea scrie mai departe.

Trăim realități paralele,
iar distanța dintre noi
se mărește și se comprimă
după sistolele inimilor noastre.
Uneori bat în tandem,
atunci stai în fața mea, ca o oglindă.
Îți pot mângâia cicatricile.
Îți pot simți durerile și bucuriile,
ca și cum aș locui în inima ta
și mă întreb dacă ușa aceea mai este deschisă...

Și febra iar îmi stăpânește acest trup de hârtie,
temperatura forjează literele;
Uitarea pare un somn fără vise,
lumea doar un refugiu;
Ecoul chemării se sparge de sticla oglinzii -
sufletele corigente repetă aceeași greșeală
așteptând un alt rezultat.

Mâine este o promisiune incertă;
moartea e o codană cu ochii focoși
ce te poate slei dintr-o suflare...
Dacă adormi cu capul pe mână
în urmă rămâne doar regretul
că nu știi finalul acestei povești
ce a rămas suspendată în timp.

Tobele bat, ca un clopot în noapte;
dimineața e mută și totuși...
sunt povești care nu se uită,
iar tu știi:
au litere de foc
tatuate pe piele.

Cu aceiași ochi

Privesc cerul cu aceiași ochi cu care te priveam pe tine.
Cândva privirile tale se întorceau mierii,
ca un soare în apus,
învăluindu-mă...

Fluturii cuvintelor zburau între noi,
făcând pod de aripi
și vântul râdea înfiorând roșul macilor,
dând foc anotimpului din noi.

Azi cerul pare mai degrabă o cârpă murdară,
eu doar o umbră pierdută într-o poveste;
cineva a șters curcubeul
și căldura acelor priviri.
În zorii zilei pleoapele par niște crisalide
din care visele au zburat...

Și dintr-o dată nu te mai recunosc.
Râsul tău e rece ca o glumă sinistră,
ne întâlnim la capătul unei fraze atent însăilate,
doar ca să ne destrămăm fiecare pe drumul său;

Privirile nu mai fac conexiuni
trec ca două zboruri paralele.
Dincolo de lentila ochelarilor
noi rămânem două nevoi
în așteptarea promisiunilor deșarte...

Cu inima închisă

Ești departe.
Mai departe ca luna care-mi luminează nopțile...
Dar nu depărtarea este cea care pune atâta distanță între noi.

Ci cuvintele.
Între simțămintele și cuvintele tale
e teama de a rămâne descoperit.
Teama de a-ți arăta vulnerabilitatea.
Și atunci bravezi.
Și cuvintele tale sunt ca niște spade ce intră în acțiune,
când limita suportabilității este depășită.

Navighez în apele nopții, ca un marinar de cursă lungă;
îmi caut visele și speranțele.
Primele sunt din ce în ce mai puține și,
cumva, devin profetice.
Celelalte au dispărut de mult.
Sau, eu știu, apele prin care înoată inima mea
sunt niște ape moarte,
în care nimic nu prinde rădăcini.

Lipsită de simțământ orice atingere
are puterea de a transforma dorința
într-o stană de piatră...

Tu nu ești doar departe,
ci trăiești prezentul cu inima închisă.
Joci dame cu viața sărind peste ce nu-ți convine.
Trecutul rămâne o ancoră.
Ai vrea și n-ai vrea.
Dar nici stelele nu luminează în fiecare noapte.

Ești departe...
și departele ăsta e ca o promisiune
ce ne poartă către mâine.
Noi, însă, rămânem doi corăbieri cu busola defectă...

Detașare

Mă detașez de lucruri.
Ca de zilele pe care le-am pierdut.
Răsăritul se revarsă dintr-o dată în camera goală.
Privesc absentă desenele pe care le face pe podea;
seamănă cu niște aripi ce-și caută trupul de care s-au desprins.
Eu mai mult cu o umbră ce și-a pierdut visele.

Din povestea asta n-a mai rămas nimic,
cineva a șters toate cuvintele.
Pe foile albe regretele umede sclipesc amar.
Mă detașez de lucruri și de oameni.
Inima mea seamănă cu o crisalidă
din care toți fluturii au zburat.
Tu ești cel care a lăsat ușa deschisă!
Îmi privesc palmele mirată
că nu-mi amintesc dacă te-am ținut de mână,
sau ce gust are sărutul tău...
nici dacă mi-ai zis noapte bună.
Și mirarea asta doare ca o rană ce refuză să se închidă.

Mă detașez de lucruri, de oameni, de amintiri...
Lumea mea se reconfigurează;
Apele gândurilor sunt încă tulburi
și nu-mi dau seama ce regret mai mult:
că timpul nostru a venit prea târziu,
că a fost prea puțin

sau că nu te-am putut iubi cum aș fi vrut...

Mă detașez de lucruri, de oameni de amintiri...
În liniștea acestui anotimp răsăritul are culoarea inimii mele.

Monede de schimb

În fiecare zi îți povestesc câte ceva
Mă privești indiferent, ca un motan numai că, vezi tu,
nici eu nu sunt un șoricel speriat...

Ieri, de exemplu, îți povesteam de umbrele ce s-au adunat
prin toate cotloanele acestei vieți.
Am luat pământuful să le adun...
Unele sunt chiar drăguțe cu amintirile alea ce le stau atârnate de gât;
Altele poartă șiraguri de lacrimi și nu mă lasă inima să le gonesc.
Ochii tăi dormitau sub pleoapele lăsate
și numai gândurile îți umblau nefiresc de timid pe sub pielea mea,
parcă m-ar fi întrebat de ce vorbesc atât;
E dificil să viețuiești cu o femeie ca mine!

Când se lasă tăcerea îmi bați în piept
cu două bătăi de inimă în plus,
mirat cumva de ceața care mă acoperă.
Însă, știi, pe malul acesta de Dunăre
de un timp încoace
dimineața începe la cântatul cocoșilor...
După prânz tu dormi
și oricât ar fâlfâi din aripi întâmplările zilei
tu rămâi indiferent.

Pe partea cealaltă luptele dintre noi
par mai degrabă luptele cu noi,
poate de aceea preferi balaurii din debara.
Cu ei te lupți mai ușor decât cu orgoliul.
De parcă cuvintele tale sunt prea prețioase
să fie folosite ca monede de schimb.

Între tine și mine așteptarea e a celui ce are nervi.
Mai tari sau mai întinși.
Eu am nebunia și veselia gureșă a unei vrăbii
ce nu-și părăsește niciodată cuibul.
Nu aștept nimic și nu caut altceva.
Sunt mulțumită că sunt și îți pot povesti despre asta.
Când va fi timpul leul va rage
și o nouă poveste va tăia orizontul în două,
până atunci însă Dunărea va rămâne
linia de cerneală ce ne unește sau ne separă...

Măcar pentru un timp

Locuiesc într-o depresie.
Are pereți de gelatină și cuvinte întunecate.
De cele mai multe ori ușa este închisă,
ca nici un alt sentiment să nu pătrundă înăuntru.
Nici aerul nu este suficient,
poate de aceea lumina din inima mea
abia pâlpâie;
doar gândurile se schimbă cu viteza unor intercity,
nici nu am timp să le înțeleg -
zgomotul din mintea mea e prea mare.

Locuiesc într-o depresie.
Lumea îmi pare doar un film vechi.
Uneori o opresc dintr-o telecomandă închipuită.
Atunci îmi privesc singurătatea într-o oglindă murdară:
Seamănă cu mine și nu prea...
Îmi amintesc o ființă solară care știa să râdă
și să cânte cât era ziua de mare.
Eu nici cuvintele nu le mai știu folosi.
Mi se par inutile.
În fond și la urma urmei cine are nevoie de ele?

Locuiesc într-o depresie.
Și sunt mereu obosită de viață.
Întunericul are brațe încăpătoare
și pătura tăcerii e mai confortabilă
decât speranțele ce nu duc nicăieri.
Aș vrea să dorm cel puțin o eternitate,
dar zumzetul lumii e atât de enervant.
Opriți timpul!
Vreau să evadez din această realitate.

Liliana POPA

***

alei cu frunze moarte
mi-aduc departele aproape
și băncile înlăcrimate acum
păstrează veri, miresme și parfum

noiembrii mirate se despletesc fără glas
fără sinopsis și fără de cavas
cu nuci căzute pe alei
cu frunze albastre pe sub tei
noiembrie îmi tâmplărește gândul
și-mi tace pe buze cuvântul.

De ceva vreme

De ceva vreme încerc să mut muntele acela
Piatră cu piatră și izvor cu izvor
Timpului sculptor
pietrele-i alunecă printre degete
Eu între munte și cer
mă visez pădure...

tremur de seară

aseară drumul fără întoarcere
stătea rezemat de un copac
cu auzul încordat
știa că voi veni
eu am trecut
cu tremur de seară
și nu m-am oprit
copacul acela,
jefuit de anotimpuri
între vis și somn
păstrează zâmbetul unui copil
făclie
în palmele sufletului
îmi curge timpul povestit.

secol de singurătate

mantia fumegândă a vântului
aripă prinsă pe umărul serii
adună frunzele ce albesc
cu timpul,
cu secolul de singurătate,
cu moartea,
cu viața.
peregrinul anonim
are mereu rezervat ultimul vals
și umbra străvezie a cețiii.
trei frunze mi s-au prins în păr
două mi s-au așezat în palme
și sub petecul meu de cer
vom depăna fiecare poveste
pe care o voi scrie cu degetul
pe geamul ferestrei,
pentru alt veac.

comandă îngere potop

trecuseși să îmi spui
ce dor ți-a fost de mine.
eu dăltuisem demult norii ivorii
în trepte,
cu bătăi de inimă.
eu pot urca
tu cobori
doar în nopțile de ajun
nu mai ajung treptele.
ții minte jocul de demult
pe scara mea de început de lume ?
pe prima treaptă cântai
pe a doua iubeai
apoi au început să înflorească celelalte trepte

și privirile
într-o seară verde
în tăceri fără crepuscul.
îngere,
uite o himeră
cum își desenează
întortocheate neliniști acuarelate.
comandă îngere potop
să-i spele culorile de apă.

Spirit liber

Spirit liber alergi şi astăzi prin lume
Eliberat de punţi şi de cutume
La margine de univers
Păstrezi doar urme de neşters,
Trăieşti pe o coală de hârtie
Mutând cuvintele în cosmologie
Liniştea ta senină priveşte înapoi
În pură dimineaţă îi înveleşte pe cei goi...

Ordinea sufletului

Se va însera în curând
și iar mă voi adânci în stele
mi-au plecat prietenii
sfâșiați de îndoială
să caute o țară
în care așteptările
nu mai stau la coadă degeaba
eu mai am timp
noaptea își toarce jarul mocnit
veghez singurătatea din jur
mă situez în devans
Când se strică ordinea sufletului
aduni lumina ce ți-a mai rămas
Și o păstrezi în suflet
dar obligatoriu și în ochi
Căci fiecare suflet are pașii lui
cu propriul mers
de-a lungul țărmurilor
lângă somnul mării
gânduri în gri ?
în alb și negru ?
prea multe colțuri gri
pulbere cenușie ce
biciuie pământul...
în mileniul III gândurile
sunt tot în culori
cu sau fără voia cuiva.
vor să își facă loc
într-o împărăție
unde grădinile, casele, oamenii
au o singură culoare !
Mă îndrept spre apus,
mereu spre lumină,
e nevoie de orizonturi limpezi
să poți să respiri
acum trebuie să ne grăbim
Lumina
își apleacă fruntea
spre cealaltă parte a Pământului.

mângâietoare dimineață cenușie

nehotărâtă dimineață cenușie
mă privește răzvrătită himeric
să mântuiască lumea ce o știe
rezemată de cer, prin întuneric
o lume pe care n-o mai știe
nehotărâtă dimineață cenușie
cu mierle în buzunar
închipuit misionar
mângâietoare dimineață cenușie
cuminte și dilie
mă caută,
mă adună
prin lumea sihastrie
căci vrea să-mi spună
sau să-mi scrie
sunt doar o amintire
a raiului pierdut de Dumnezeu
eu dintr-un nor sihastru
o s-o strig pe Corina Daşoveanu
călăuză printre noduri gordiene
printre sfere și catene,
statuia de alabastru
și cerul va fi iar albastru.

Tu te-ai născut cu aripi

într-un prezent străveziu
Mie mi-au crescut aripi mai târziu
Pe când nu știam că știu
Am tras o linie peste orizont
gândind să am sigur un cont
Căutam absolutul
și abia atingeam începutul.

adagio în balet clasic

timpul s-a înscris într-un cerc
sau într-o tiară
pe care și-o scoate uneori
să mângâie safirele amintirilor
când aude stropii rătăciți
de vântul neregăsit
în sufletul de poet fără anotimpuri,
sub cetina norilor
dezamăgiți și desculți.
doarme puțin
după model bizantin
sau florentin
abia trezit,
își zornăie diamantele coroanei.
de ce nu crezi ființă de alabastru
în rostirea mea neblândă
timpul e soare senin
și aprigă furtună
ce-ncununa al nostru zenit
noi toți suntem anonimi
nu vezi frunza plăpândă
căzând pe caldarâm,
nu vezi cum ne frângem privirile în finit
când clipa de viață e un infinit ?
doamnă a nostalgiilor
privesc în ochii tăi o lacrimă
rezemată în ziua albă
de ce nu pui un zâmbet
în palma pentru sărut
de ce nu închizi amarul
într-o cupă de iubiri
să urc prin depărtările timpului
treptele de vis
argintate, sticloase
încrustate cu arpegii
ce nu se mai sfârșesc
o să mă găsești
în căușul palmei
alb, translucid.
la porțile timpului
paznicul încremenit
își zornăie cătușele.

Stâlpul curbat de lângă casă

De ce îţi risipeşti iubirea
La naştere, trei stropi de rouă ai primit.
Cuvinte negăsite de găsit
De limpezit sau de murit
De ce îţi risipeşti iubirea
Cuvintele tale au îmbrăcat
Şi stâlpul curbat de lângă casă
Într-o cascadă fără de păcat
Ofranda ta, cu vorbă aleasă.
Stâlpul meu are frunze de tei şi de acant
De lemn, de marmură şi piatră,
Ce înfloreşte, rug îndrăgostit
Vrăjit de muza ce nu iartă.

Casa din gând

schiez mereu
pe zăpada copilăriei
uneori mă întorc acasă
în casa din gând
mai trec pe strada mea
cu ochii închiși.
nu mai îndrăznesc să-i deschid
pe de-a întregul...
nu te mai aud decât noaptea.
aseară, la capătul străzii îngândurate
am zărit-o pe bunica închinându-se,
uitase numărul casei noastre...
târziu și-a amintit
un zâmbet cald s-a oglindit
în seninul din fereastră.
o să-ți trimit scrisori,
gânduri de pe stradă...

moartea lebedei nu a existat

moartea lebedei nu a existat
a existat doar un compozitor
un violoncel și un arcuș
dar mai ales un violoncelist
un artist
care tot umblă prin lume
noaptea se oprește pe o stâncă
în calea celor șapte vânturi malteze
cântecul lui curge pe sub arcade
curge ca o trecere șoptită
de o fată îndrăgostită
iar dimineața
când Dumnezeu se trezește din somn
Îl ascultă.
eu îl sărut
și mai plutesc o vreme.

Mircea GRUMAZ

nins

și cât de mult aș mai fi nins, și câte veri aș fi iernat,
și cât de mult aș fi iubit... iubiri ce-s lesne de iertat,
și câte focuri să aprind? sau câte vânturi să-mblânzesc?
să ning cu poftă, nesătul, să ning în timp ce te iubesc.

un dor ce e cât un blestem, am nins și când ai apărut,
în brațe vrut-am șa te țin, să-ți simt copilul de sărut,
să râdă macii tăi frumoși, să cheme-n horă și-alte flori,
să ne iubim decolorat și-apoi să ningem în culori.

de-aș fi putut să pierd o stea, să-ți caut locul pe pământ,
să te îmbrac în poezii sau poate doar într-un cuvânt,
din albul pur te-aș fi furat, te-aș fi dorit, te-aș fi atins,
te-aș fi trăit de-atâtea ori și cât de mult aș mai fi nins.

îngerului meu!

te pot urî, dar n-am nici un folos,
îmi macin nervii, relele zdrobesc,
transformă-l pe cuminte-n ticălos
și fă-l cuminte iar... să te iubesc!

mă tem în alb, mi-e frică și-n culori,
albastru-ți dau să te despăgubesc,
un mac de-oi fi ascunde-mă-ntre flori
și fă-mă mac din vers... să te iubesc!

mă ceartă dacă liniștea ți-o fur,
mă strigă când tăcerile vorbesc,
copil mă vinde ți-oi plăti matur
și fă-mă iar copil... să te iubesc!

vinil

sărbătoream si eu partea întunecată a lunii,
tăcând în albastru cu dantelă,
ba chiar te-am văzut făcându-mi cu mâna...

nu-mi adormise dragostea de după-amiază,
așteptam un sărut dintr-o clipă în alta,
iar ce ningea, părea să fie din altă uarnă.

niște emoții stinghere își căutau omul potrivit,
trompeții curățau mușțiucul de amintiri,
iar țigările fumegau bătrânește...

mă durea peisajul până la linia orizontului,
paguba era neesențuală fără fluierat,
iar Rinocerii lui Ionesco topeau plumbul lui Bacovia.

erau atât de multe metafore încât se loveau reciproc,
versul alb umbla să împerecheze rime,
iar eu găseam să-ți vorbesc despre viitor...

vorbeam cu șoapta dată la naximum,
apoi îți sorbean cuvintele direct de pe buze
și partea întunecată a lunii punea teiubescul la pick-up.

curcubeu

m-am dat de trei ori peste cap să-mi repar tristețea,
un pic de alb pe cearcăne si roșu pe obraji,
albastrului i-am făgăduit marea, cerul și-o lacrimă,
iar câteva sentințe de verde crud
au condamnat neiubirea la amintiri.

s-au împărțit vrăjile la bucată,
minunile s-au trezit cu somnul de frumusețe plâns,
demența își căuta aberația perfectă
și doar pictorul părea naiv.

am mutat galbenul din gelozie,
plăteam movul cu fucsia și indigo,
iar în timp ce-mi făceam o portocală din mere verzi,
m-am îndrăgostit de culorile tale,
iar acum te iubesc curcubeu.

pijama

ce bine-mi dormea dimineața...
i-am desenat mustăți,
apoi i-am lăsat pe masă niște sentimente albastre,
un sărut care mi-a rămas mic,
haine de schimb, încălțări de lac
și fond de ten lângă bigudiuri.

parcă mi-aș fi dorit mai multă tinerețe,
genunchi mai romantici,
un zâmbet de prunc abia certat,
puțin roșu-n obraji după al doilea nasture desfăcut,
plus o copie legalizată după anii trăiți.

mi-ar fi plăcut să pot plânge mai mult,
de să-mi sară cămașa...

zău că mi-am dorit să-ți iubesc nepriceperea,
să-ți găsesc nelalocul.
să-ți recit din mare și din munte,
să accept din imposibilul tău mic
și chiar să-mi găsesc pantalonii de pijama la dungă.

busuioc

chiar într-o zi de post m-am întâlnit cu zâna păcatelor,
era îmbrăcată în culoarea nemuririi
și avea în picioare pantofi de mare că ăia de lac i-au rămas mici...

primise niște canoane,
dar continua să fure duhul de la săraci,
să preacurvească marțea cu ușa deschisă
și să ucidă sângele rece.

mi-a bătut inima ceva mai repede,
comenzile vocale din telefon discutau între ele,
timpul fusese luat ostatic,
iar din păcatul primordial au furat mărul.
tremuram din toate articulațiile și urma să mă dezmembrez,
dar zâna păcatelor și-a sunat șefii,
le-a cerut niște bătrânețe cu ștaif,
puțintel roșu pentru culoare,
apoi m-a făcut un păcat mic
și m-a trimis busuioc sub perna ta.

ce-mi faci?

și ce-mi faci dacă te iubesc? mă desenezi? mă cerți în gând?
îi cauți timpului popas? e prea devreme? prea curând?
ți-e teamă c-ai să mă cunoști? ți-e frică luni sau poate marți?
ți-am dat cămașa mea de in, tu ce-ai cu mine să împarți?

și ce-mi faci dacă te sărut? vei vrea sărutul înapoi?
mi-a spus de pace fără rost un sol ce-a declarat război.
cât ține roua-n dimineți? și câtă liniște-i în flori?
cât zâmbet este într-un vis, de mă trezesc între culori?

și dacă te întreb de-un vis, îmi spui că nu te-ai deșteptat?
că ai prea multe frumuseți, prea multe strâmbe de-ndreptat?
iubește-mă și doar atât, nu încerca să faci schimbări,
că voi găsi acel răspuns ce nu mai naște întrebări.

cu toate puterile

am visat că visez
și m-am odihnit de două ori mai bine...
aveam deja două planuri de împlinit,
patru buze de sărurat,
48 de ore de trăit intruna
și o eternitate și jumătate de iubit cu patos.

te-am invitat la o cafea și la un pahar cu rouă,
am adus și niște flori de nu-mă-uita-repede,
un răsărit obraznic cu orizontul
și două bucurii care mie mi-au rămas mici.

cu penultimele puteri mi-am zis să te țin în brațe,
să râd și să plâng,
să mulțumesc și să blestem,
apoi să te iubesc cât voi putea,
cu toate puterile...

Nely VIERU

Picătura 17

treci tu, călătorule, rătăcitorule,
cu gândurile tale murdărite de jind,
de tușul iubirii sângerând
picătură cu picătură,
treci tu cu nisipitele-ți cuvinte
prin valea lupoaicei hrănită cu sare
și adulmecă zarea apoi,
spre nadir, spre zenit,
caravane plutitoare de visuri și dorințe arzând
peste marea cea mare se întind infinit,
treci tu matelot visător,
căutător de cuvinte stelare ,
treci tu călătorule, treci cu nepăsare,
și calcă totul, calcă totul în picioare,
și nu, nu te uita înapoi
e o prăpastie adâncă în urmă
și-n ea, din călimară
doar o dragoste mare
se scurge,
picătură cu picătură.

Picătura 24
dincolo de aparențe

Ce-aș mai putea acum, adăuga
Când văd lumină în privirea ta,
Citind pe chipuri răsărituri și apusuri
Și împletind dorințele cu visuri?

Frumoasă și senină, slova ta de aur
A împletit iubirii un întreg tezaur
Ce începe din genuni a desfăta
Privirea lui zidită în privirea ta.

Pe altarul construit din visuri
Ai revărsat și cele trei surâsuri,
Să fie rugăciunii legământ
În cer, în apă și-n pământ.

Ce-aș mai putea acum, adăuga?
Mai bine, praful ce s-a așezat pe ea,
C-o mână, strâns, în închinare,
L-aș vinde unei stele căzătoare.

Și-aș picura eternității cât-un pic
Tezaur împletit cu fir de borangic
Din lungile mirări cuprinse într-o ramă
Femeie tu, iubită tu, icoană.

Picătura 26
...ecoul

Îmi place să ascult vântul,
el îmi vorbește,
știe tot, vede tot,
și îmi spune tot ce știe
despre alte lumi,
despre alte timpuri,
apoi sculptez în mine cuvântul
cu dalta gândului bine ascuțit,
așa,
să rămână etern
în piatra
care sunt,
modelând
scurgerea timpului.
Din când în când
îl las să-mi citească cuvintele
pentru a fi ascultate
de alte pietre.

Vertical îi cresc aripi...

La țărmul umbrit, pe o banca de lemn
Pe-un peron ruginit așteaptă un tren.
Vertical îi cresc visuri, dar zborul e-n jos,
Iar vântul îi suflă a pagubă în os .

Ecoul iubirii prin noapte aprinde scântei
În munții de sare din ochii săi.
Ecoul tăcerii îl seacă, lasă în suflet un gol,
Vertical îi cresc aripi din visuri un stol.

I se zbăteau albatroși și ecouri în plete
Când sălcii revărsau pe la tâmple regrete.
Vertical îi cresc aripi, dar zborul în sus
E cădere orizontală de la răsărit la apus.

Pe un peron ruginit, o umbră pe șine
Așteaptă mâhnită un tren ce nu vine.
Tăcerea se așterne în sufletul gol
Vertical îi cresc aripi din visuri ce mor.

Pe o bancă de lemn într-o gară uitată,
Lângă o șină de fier e o aripă moartă.
Un urlet răzbate de la răsărit la apus,
Vertical crescând zboruri unui vis ce s-a stins.

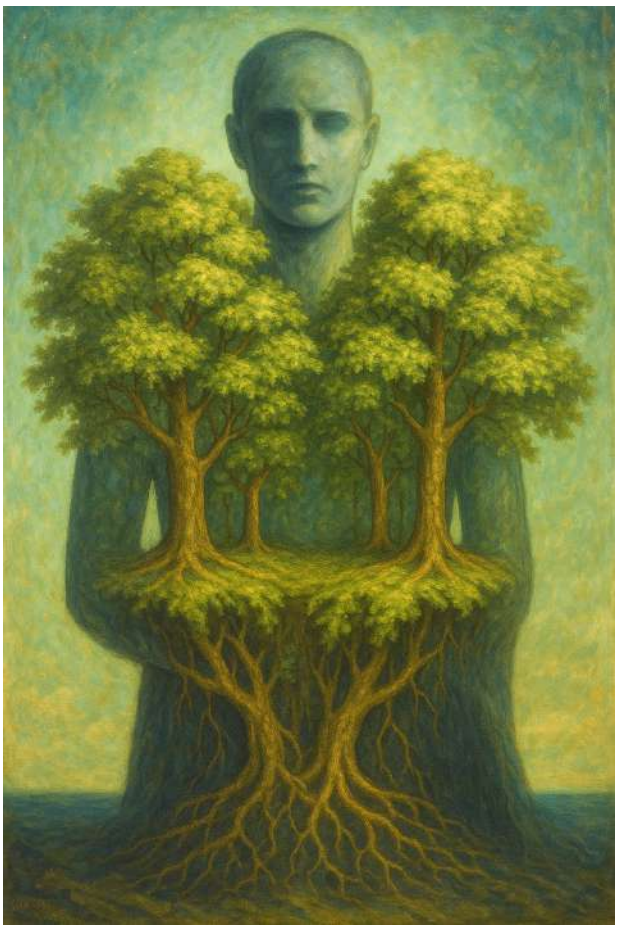

N-am averi pe pământ

Nu-ți dărui safire,
Ele sunt pentru cei ce le vor.
Nici n-am de știre,
Le-oi afla poate,
Până când am să mor.
N-am palate,
Nici vile,
Mansarda mi-e goală,
Doar câteva file
Dintr-un oracol trecut
Se răscoală.
Nu știu ce ai văzut
În chipu-mi sau în suflet la mine,
De fel eu sunt mut
Și am cuvinte puține.
Însă pot să ascult

Sau le pictez pe retine
În ecouri de scut,
În priviri clandestine.

Nu-ți dărui mărgele,
Diamante, agate, rubine,
Nu-ți dărui castele,
Doar un loc în suflet la mine.
N-am averi pe pământ,
Doar visuri în cer
Și-un etern jurământ
În iubiri ce nu pier.

Anotimpul enților

Copaci bătrâni
de frunze plini
prinseseră rădăcini
în tina sufletului meu,
și-n jurul lor
tot eu pe drum
dansam ca un nebun...

Desfrunzindu-mă,
îmi scuturam
de pe ram
câte-o aripă
sau câte-o clipă
ruptă dintr-un cânt,
ca frunza-n vânt.
Copaci bătrâni
prinseseră rădăcini
și-mi crescură pădure,
dar tu, cu a ta secure
ascuțită în miere,
ai cioplit-o în tăcere
până a rămas doar durere.

Psaltire

O, liră, tu,
Divină tu,
Suavă armonie.
În strălucirea-ți din priviri
Înfloresc irișii psaltiri.

Lumini și umbre
Lin se-nclină
Și se desfac
Pe albastrul irișilor lac
Ca un arcuș
Alunecând pe strună.

Se scaldă stelele
Între pleoape
Pe-albastre și senine ape
Prea limpezi,
Prea curate.

În nopțile senine
Lumina-ți prinde vers
Și pașii-mi obosiți de mers
Opresc să te admire.
O, liră tu, suavă tu
Cu irișii înfloriți
Ca o psaltire

Din coastă
Mi te-a întrupat, femeie
Și mi te-a făptuit icoană
În ochiu-mi, fără ramă .
O, liră tu, o, zeie,
Lumină din lumină
Din universul tău astral
Un psalm fără de vină
Coboară-mi-l
Și mă lumină!

Petruța NIȚĂ BOCU

de șapte ori
știi, mama îmi purta degetele în palma ei
când foamea încerca să o caute
de șapte ori ara pământul
tot de șapte ori număra boabele de porumb
câte una pentru fiecare zi
ea nu mi-a spus nimic despre ziua de odihnă
cred că nici nu știa ce înseamnă
așa-i probabil când ai șapte clase
frați de crescut
copii de născut...
câte unul pentru fiecare zi

știi, tata îmi purta cuvintele pe tâmple
când îmbrățișa lemnul de cruce
iar setea îi usca sângele
de șapte ori tăia lumina în felii de pâine
tot de șapte ori a murit
câte una pentru fiecare pasăre
el nu mi-a spus nimic despre zbor
nici nu mai știu dacă avea aripi
doar a plecat călcând peste ape
tăindu-le-n două
de șapte ori
desculț

astăzi mă dăruiesc ție...
... și tu încă mă vezi foarte frumoasă
Prin oglinda unui zâmbet
din fotografia răstimpului
încă se aud suspine.
Vocea mea nu s-a schimbat;
nici zâmbetul, nici privirea...
doar destinul
s-a răsucit pe călcâie
la ușa tinereții.
Nu, sigur că nu mai sunt la fel!
Tu îmi știai măsura trupului
cu brațele,
dar el și-a dezbrăcat cămașa oaselor.
Acum, că nici pielea
nu mă mai strânge așa de bine,
mă tem să nu fugi.
Cândva, între pielea mea și pielea ta
ardea primăvara...

Oare, ce simți
când în palme nu-ți mai stau
sânii de piatră ce-au coborât
din cuibul lor de alăptare
și au uitat să se mai întoarcă?

Pruncii și-au desenat arabescuri
peste locul unde fluturii
din altă vârstă
își adăpau dorințele.
Nici atât de ușoară nu mai sunt
să mă ridici pe brațe
învârtindu-mă în jurul soarelui.
Femeia din partea cealaltă
nu avea grijă să-și numere anii,
doar i-a strâns în Oamenii
pe care i-a crescut
și i-a împărțit lumii.

De dincoace de ea
te iubește și moare de frică
să nu-ți ucidă visul
din fotografie.

Priviți-o, ea e pasărea nebună!
...așa mă arătau lumii alte păsări cu aripi de oțel
voiau să-mi facă sufletul să tacă
fiindcă a îndrăznit să zboare dezlegând
lanțurile
cu care mi-au cusut cuvintele

E nebună!

...murmurau prefăcute purtând haine furate din curcubeie
peste care zburau în risipiri de... ocazie;
îmi loveau crunt zborul,
iar eu le lăsam fiindcă știam să renasc
din cenușa care-mi devenise cuib
asistau nedumerite cum sângeram
ridicându-mi aripile peste zare

Nu se poate, priviți-i nebunia!
...și mă ardeau toate înălțimile rănilor
pielea și oasele mi se răspândeau în țipete
peste munții cei mai înalți
pe sub mările cele mai adânci

Oh, da! Am fost o pasăre nebună!
...numai una ca ea e în stare să lase tăișul
să-i strălucească sânge lângă inimă
am învățat să nu mai fiu o pradă
m-am transformat într-o bestie
care se înalță

timp de singurătate
tu care porți mereu în spate un copil
în palmă sânul cu lapte
spune-mi, femeie,
unde te duci cu povara ta grea
cu toți pruncii care-au murit în tine?

ochii tăi nu mai au lumina de ieri,
dar e doar vina ta că ți-ai zdrobit timpul
în loc să-ți faci o mască
să nu te mai ascunzi sub cearcăne
din insomniile travaliului

așa că, lasă naibii, totul
trăiește-ți singurătatea mai puțin!
ce faci, femeie?
doar știi că tu nu ai voie să plângi,
iar ca să te împac
nu pot să-ți cumpăr flori
din banii de pâine

te-aș iubi
deși ni se
sfârșește timpul,
iar noaptea rece
de-ar cuprinde plânsul,
ne-ar stinge ploaia
în sărutуri
sub florile de mai
durutul

și-n aste vremuri
de uitare
tot te-aș iubi
cu tot abisul
ce ne despică-n două
trupuri
un cer de viața următoare
visul

te-aș tot iubi
cât o eternă clipă
de-aș fi eu însămi
începutul

hotare de rouă
necuprinsul
creştea
se-nălţa spre colţul de cer
pe unde se deşertau
hotare de rouă
unul după altul
curcubeiele
se încolăceau
pe după lună

din gura pruncilor
sorbea lapte
un sân de femeie stearpă
cu gura mea
hrăneam nisipul
cu sânge

privește cum arde roua
luna scuipă venin
ascultă
glasul pruncului
cum doarme
alăptat de cer

cu o gură
mai puţin de hrănit
cu un sânge mai mult
spre viaţă
vei afla
timpul
pe care l-ai prins

Simona TRIFU

Dehiscență

Plouă în lichidul amniotic!
Oare s-a fisurat sistemul meu de protecție,
uterul acela mare cât universul cognoscibil?
Plouă cu picături reci, nu sună a bine, a liniște, a drag și a dor.
Se frânge o inimă și sorii uită să mai coboare la asfințit.
O barcă, dați-mi o barcă!
S-au construit oare bărci amniotice,
care să atenueze cruzimea realității?
Un petic de așternut într-o lume vitregă.
Suntem că-ntr-o poveste de tip Mizerabilii,
în care nimeni nu știe să asculte.
Doar murmurul pădurii din abdomenul acesta care tot crește.
Înghite în el oceane stelare, visuri de măreție
și bogății ce se preling din cornul abundenței.
Deșertăciune va fi numele meu?
Am fost un înger cuminte, cu ochii de atenți,
umpluți de lacrimi celeste.
Copacii ăștia amniotici...
Oh, Doamne, îmi micșorează spațiul vital,
pădurea de cugete-mi provoacă expulzia,
un cataclism ce poartă numele naștere?

Aburc fără Golgotă

Crește-mă la sânul nemuririi,
uimește-mă cu încă o moarte ușoară, stilet din argint.
Vorbim o limbă-a inumanității,
cântăm un tril fără cocori,
căci norii negri căzut-au pe gânduri.
Dumnezeu ia forme atroce.

Ispitele se lasă așteptate
și parcă nici plăcerile nu mai răsar la drumul mare.
Zac în ghetou părăsită, unde lacăte nu sunt,
nici păsări albe-codalbe nu priveghează.
Un gol al existenței, un hău atroce, un turbion, un uragan,
Capela Sixtină și pierderile noastre în teatre difuze,
avid pervazive în mitocondrii ce-și sorb energia.
Aștri pitici se răstesc într-un delirium solar de neoprit.
Mă sperii, aleg, dau târcoale prin Purgatoriu,
acolo unde mereu sunt respinsă.
Sunt singură, aburc și fără Golgotă,
mă plâng și deplâng un capitoliu destrămat.
Te zbucium cum apa își picură stânca
și te topesc în mrejele cailor târzii.
Fanatic târzii pentru o încă (și unică) indulgență...

Nutresc!

Privire curioasă, tânjesc un necunoscut efemer și jindui după interdicții.
Îți voi sparge geometriile filigranat construite,
mă voi îmbăia în cioburile amestecate cu trecut, sânge și lacrimi,
mă voi asigura că nimic din tine nu rămâne perfect.
Vei învața să porți în minte grija celor dragi,
să-ți smulg empatia c-un stilet furat,
să-mprăștii remușcările
și să te judec la singurul proces valid.
În lumea noastră iubirea e difuză,
e pervazivă și se reflectă în figuri geometrice cubice sau hexagonale,
partiționate în universuri necognoscibile reciproc.
Eu simt mâhnire, frustrare, durere surdă,
mii de ochi ațintiți, scrisul tău alb,
gândurile taciturne spuse și nespuse, reduta din casa ta.
Ți-aș construi o dublură din cioburi,
pe care le-aș lipi fragmentar
și le-aș lăsa umbrite de nonsens,
ca numai eu să mă plimb goală și liberă în mitocondriile tale,
precum o rază de speranță, care se alungește la Zenit.

Te iubesc

Te iubesc cum iubesc floarea ce crapă asfaltul.
Te iubesc molcom,
precum consistența mălului pe care nimeni nu-l vrea.
Te iubesc în straie de sărbătoare,
te aștept la poartă-n mireasa timpului deghizată.
Și astăzi, și mâine, și la Nadir.
Vin vrăjitoare-ntr-un nou conclav deformat,
cu realitatea ciuntită în mâna
și cartea de magie sub braț,

teleghidate de singura forță crescândă,
o forță ce cronic renaște vitalitatea prin dor.

Pădure cartografiată de îngeri

Sărbătoare mi se prelinge pe lângă tâmple.
Aștept pentru încă o dată o odă tristă,
tânguindu-se a bocet venit dinspre codru.
Acolo mi-am ascuns comorile flăcării, văpăile,
neantizările minții, când sufletul mi-o lua înaintea cugetului.
Inima mea, grenadă cu cuiul tras,
eterna povară de care tot povesteam alene în vise,
precum și aievea în nopțile lungi,
pe care le-am petrecut cu animalele la iernat.
Acolo, în vârful muntelui, e energia aparte a lunii,
ești mai aproape de cer și vârcolacii devin ființe a-tot-pătrunzătoare,
cititoare de gânduri și rostuiri.
Peticul acesta de dumnezeire,
expus în nuanțe de strigăt și pete de culoare galben-maronie,
cu iz de pădure cartografiată de îngeri.
Mi-e sete de cercuri, mi-e foame de fire-scânteie
din labirinturi pe unde mai nimeni nu-și pierde existența.
Curiozitatea! Acea determinare umană
sub imboldul căreia născocim cărări.
Cărări pe căi galactice, cărări pe sinapsele noastre
din subconștientul ce ne pândește așteptările.
El știe-nainte cu-o clipă de mine unde mi-s caii,
unde mi-s gloanțele, unde mi-i pușca și unde mi-e gândul.
Acolo unde pasărea albă-codalbă nu cântă,
dușmanii-mi alungă și răsăritul mi-l pregătește drept festin-curcubeu.

Traian POPESCU

Ultima Thule

Albastră, flacăra ne-a adunat
în cercul neoanelor pe-asfalt
Ultima ocazie,
ultima dată banalității erată
În palme adunată am ținut durerea,
cînd sufletul
stătea pe buze și fuma
Rucsac purtat pe umăr
în care am păstrat
blackout de neuroni, coroana de împărat,
pești, banane și povești
Am fost..
insecte-sentimente
horoscopul de sub pleoape
Ți-am fost destul din șoapte,
ușa spre undeva, foarte departe
Osiile scoteau scîntei
și Carul mare se hurduca
între
o ușă trîntită și-o manea..
Am fost noi
și între noi...
o spadă de zăpadă..

Iubita mea

Amazing Grace

Cîntecul
își scutură urmele de salivă
se adună
se face grămadă,
trece în sînge
și-mi clatină ochii și-i spală
Destramă nori interiori
Printre degete mai trece o vamă
Sînt foarte aproape
îi simt căldura suavă
doarme în mine și încă visează
Poți ieși la lumină, îi spun

Dumnezeu știe!
Nu ai nici o vină
strigă de pe celălalt mal
un nebun

Acta est fabula
(Cu teamă, două flăcări joacă'n palmă)

Neștiut
valul mă împinge la zid.
Îmi plac despre mine mistere,
în celule memorii,
jocuri de oglinzi
și fumul neterminatelor istorii.

Prin sînge'mi aluneci mereu
Ai ochi de prințesa zăpezii
și buzele,
cu gustul de gheață și greu

Stinse vise aprinse,
fachiri pe cuiele durerii
săgeată, fier topit,
dorința pură, buzele strivite
hipnotizate gemete grăbite
și dinții,
sclipesc din nou, cînd se ciocnesc

Acta est fabula.
În mîini cu-o lacrimă de sticlă,
pe rînd,
hai să mimăm scena iubirii

și s-o jucăm din cioburi
ca și cînd..

(Acta est fabula, plaudite!)

Noapte fierbinte

În întuneric
trebuia să ținem lumina cu mîna
Pe gîtul alungit de lemn
izbită cu furie,
coarda groasă vibrează
Disperat să te-ajungă
jazzul s-a întins ca o marmeladă pe stradă

Klimt, Klimt pe trotuar
ritm pe tocuri de sticlă
îngeri fugiți din tablouri
cu capul plecat a ispită
Bam, bam
pulsează armonic basul profund
poartă deschisă,
pe unde zboară rotund
partea nevăzută a sufletului,
umbre stranii rîzînd
Și toate trăiesc doar o clipă
Ca un fruct otrăvit, ispita se plimbă încă pe retină
un surîs
și inconfundabilul tău mers de felină

Între tîmple

Noaptea s a învelit într-o falsă lumină.
Timpul
curge ca un Iordan chinuit.
Într-un perpetuum de antic ceasornic
știu numai s-aștept,
ding dong ul de la poartă m-a risipit
Prin vene
aleargă dezlegat
un contur zdrențuit
Între lumi amăgirea-i deplină,
sînt rege de pică, iepure alb
sau pentru-o secundă
drumul spre un nou răsărit

Între lumi

Nu mă pot
întoarce în noapte,
nu pot trece în zi
Infinit de subțire
mă'ntind în țara visului
peste lumi adormite de soare.
Nu mă pot întoarce în zi
să mă nasc
într-un ochi de cicoare
Încovoiat în jurul ideii de foc
îmi cresc mîini și picioare
sau
aripi în loc.

Via Appia

În cuburi,
sentimentele îmbracă haina gri
a bazaltului
cioplit imperfect

cu î din i și alte iluzii

Înnegrite de ploi
stinse,
cele mai frumoase culori
din care curg zdrențuite
muchiile și zîmbetul
colțurilor căzute

Doamne !
Ce drum
o sa fac spre inima ta
din pietre, cubice cuvinte!

Pe Via Appia
calc în sandalele mele tocite
Tot înainte..
Tot înainte..

Aramaica

Vorbesc sînilor tăi
într-o limbă
de culoarea bronzului sălbatic
nedomesticită de Potop,
Uscată
de boarea genelor necoapte..
rotundul palmelor le-arată
cioplite crăpături
și mîngîieri de praf de piatră.
Îi șlefuiește
zvîcnind încremeniți,
înmărmuriți în alb,
sub mîinile fierbinți.

Antice vrăji

De fiecare dată
cînd se trîntește o ușă
în zidul de lîngă mine,
strig.
În zadar
mîinile zgîrie pereții,
pentru mine nu se deschid
E ora Labirintului
cînd taurii trec spre țarcul Muzei
Și mă ucid

Nocturnă de iarnă

Prin rădăcini urcă picături de alcool,
beat
lemnul troznește cu ură
Ritualic se varsă din lună
focul,
ce-l va arde domol

Străpunsă de umbre ascuțite
ninsoarea acoperă zarea
Întoarse pe dos urme de lupi,
zid, piatră și gol de fereastră,
pahare din coarne de cerb
răsturnate pe masă.
În demult, cu polenul căzut
flori,
ofilite galben în glastră
Din zodiacul cuibului de cuc,
în mînă cu-n pantof de ceață
Maestrul
cheamă clipa din trecut..
(ca pe ultima șansă)

Virgil ANDRONESCU

Nocturne

(*Să lăsăm Fabrica să fabrice… / și tot ea să repare propriile-i stricăciuni; / greșeli, greșiți și greșitori sunt peste tot!*) / Nu există sfinți printre oameni, / nici oameni printre sfinți / Fierbere: / — Crime în numele uneia sau alteia dintre religii / Trebuie să se revină la politeism — / să nu li se se mai calce dumnezeii pe bombeuri, / să rămână fiecare cu cerească lui demență / Ateismul, religia semizeilor / — Visul: car alegoric, nebunii de sub clar de sub cer de sub colț de lună sălbatică / — Iubire: născut, de novembre, jumătate aici, jumătate pe o jumătate de galben de jumătate de lună / Dragoste: / contopirea de inimi suflete, trupuri, spirite, orgasmic azur, singura fericire! / Inimi se plâng cu țipete-n șoapte: / mâini catifelate prefăcute în umbre, / Din durere de dorul de tine se moare / Ne întrebăm despre iubirile sumbre / Îți șoptesc (ne)fericirea în gura mare, / Ploaia trece, rămân potoape în urmă, / Așteptări de săruturi și tăceri / Curgem grăbiți pe o apă nocturnă / Martorul venirii luminii a plecat / Să mângâie sufletul din mine / Viețuiește leneș, abandonat, agitat / Umanitate: / prin lepădarea de sine / Îngeri și Oameni m-au născut / Să mângâi creștet de femeie / Scut de aripi din Îngeră e făcut / Destrăbălări, anemiate curcubeie / De-abia târziu mi-am înțeles *anatema* / Să plângă peste noi cu moarte cerul, / De azi și până la Judecata blestemelor de până mai Apoi: / *tu nu ești făcut pentru lumea asta*! / (Clara, *se spune că Harap-Alb nu se mai joacă de-a Miguel de Cervantes zis și Don Quijote Poetul — i se trăiește prin inimă din spasme, convulsii, agonii și extaze*)!

Fiare învechite

Forcepsul acela care m-a tras cu forța în viață / fusese dus la cimitirul de fier vechi / pentru a fi topit / pentru a se face alt forceps din el / unul nou /sau mai știu eu ce alte nenorociri! / L-am găsit în cea mai bună dintre zilele vieții mele / când mă plimbam pe bulevardul istoriei personale /

de la distanță mi-am recunoscut dumnezeul venirii lui Harap-Alb pe lume / l-am ridicat ruginit cum era dintre fiarele aruncate alandala / și l-am predat Muzeului Conștiinței / probabil că mai e și acum acolo... / privit de milioane de ochi / tineri bătrâni și copii / și mult mai atent de femei / femei gravide și medici / gata oricând să aducă pe lume copii nefericiți ce vor deveni adulți și mai nefericiți / Am căutat prin toate grămezile de fier vechi / dar nu am mai găsit... / îmi place să cred / și m-ar bucura să fie așa / că nu mai există niciun astfel de exemplar / că femeile nu vor mai aduce pe lume copiii cu forcepsul / că medicii nu vor mai fi uitat prin pântece ori prin sertarele minții / instrumentele degradării umane / nici măcar obiceiul acela... / Îmi place să cred că era venirii pe lume a copiilor nefericiți / deveniți adulți și mai nefericiți s-a încheiat. / Complexul muzeal *Decretul și copiii doresc viața!* / are program de vizită non-stop / e deschis tuturor inclusiv adolescenților bărbaților tații lor. / *Edict: în mod obligatoriu, doar fiarele învechite trebuie duse la topit!*

Verde mucegai

Va veni timpul, când, din mine, / (ca din șine de tren, roțile) / vor mânca os cu os / Trupuri de sânge, / comunicantele vase, / de la teorii la teoreme de trupuri dezvelite experimente / Trupuri de iarbă cât luna de pâine amară, / față în față cu omul tăcut, / față în față cu câinii știrbiți / Fără timp, fără spațiu, fără primăvară / Nu mai pot fi religios, nici vreun dumnezeu nu mai am în suflet! / Fără vin prefăcut sânge, fără de pâinea cu trupul fără de haină / Fără bețivi fără arme, / ... / abstractizarea lui doi? / Te aștept să revii înflorită la o altfel de cină / de taină / În sens invers merg, cu niciun domn-zeu înapoi / Mă sapă în ceafă fierbintele colț ca un dinte / Câinii mă latră, câinii mă mușcă devorând fiara / Mă caut pierdut: aștept, tăcut în cuvinte / Mi-au sugrumat vena jugulară / Ești dispărută numai de câteva ceasuri / Câinii mă mușcă, mă latră gândul, îmi doare / Ca o pâine ruptă-n felii dintr-un trup păcătos / Os cu os, / luna se-mbolnăvește de buboaie amare / Bețivul închipuit la cina de taină / Bea vinul apoi se împușcă / Pocalul strivesc între dinți: / a mai apus încă un soare! / Luna-i de sticlă de cioburi de stele risipite-ntr-o cușcă / Unde-i lumină ochii mă dor, unde-i întuneric inima-mi moare / Nu cred în existența niciunui giulgiu, nici în minuni / Nici în coroane, fie ele de spini / Semne și cuie / Levitații și căderi / ... / Noapte îmi umblă prin viață dezbrăcată și mușcă / Câinii din Brăila sau câinii din Giurgiu / Mă latră satanici prin sânge, îi aud / Zace un suflet închis într-o cușcă / ... / Cușca asta, cușcă toracică, încă mai poate suporta, / nu mă mai mușcă /Cioran și-a dorit să sărute / pe gură o sfântă!

À la Sorescu
(poem, după visul de-azinoapte)

Intrăm în viață pe un cal troian, / Într-un cal troian trăim viața / *Într-o zi ai să te trezești mort!*, / Ți se spune de undeva...
(*Ți-a sunat ceasul, / Nu-i logic? / Ceasul biologic*) / Vine moartea, te trezește / Și-ți zice: *vezi că*

ai murit! / Și-apoi... / Te ridici, te gătești frumos, /Că, deh, e sărbătoare, / (Deși nu vezi niciun rost în asta.) / Ori numai cu ce ai, / Faci vreo trei cruci mari, / De câte trei ori crucea, / (În timp ce te speli pe față / (*Că, deh, așa faci în fiecare dimineață*), / După tipicul de-o viață) / Te încalți, / că *cine știe ce spini / Or mai fi și pe-acolo!* / Închizi alarma, / Scrii poemul de față / Și te gândești / (Puțin. *Că toată viața ai avut timp / Și nu ai făcut-o!*) / Gândești / Că îți vor citi poemul muritorii / După nemurirea ta / Deși nici în asta nu crezi! / Te ridici de pe marginea patului, / Îți iei la braț singurătatea / În care ai fost născut, / Și pleci..., / La locul de veci / (Joc: (sărind într-un picior): / *Am plecat / La plimbare / Cu moartea. / Pe drum a murit... / Coasa din mine, / Viața din ea...*).

Fabrica

Plimbarea prin parc s-a încheiat / De la o anume fereastră privesc / Oamenii se plimbă prin parc / Niciunul nu se gândește nu gândește și nu-și pune întrebări / Despre ce ar fi dincolo de fereastra de la care privesc / Ceva parcă le taie gândurile /Așa cum în *abatorul* de aici se taie în carne vie / Unii au fost și au vrut să uite / Alții vor fi și nici nu vor să se gândească / La asemenea gânduri răzlețe / Cheamă în ajutor cerul folosind prejudecăți / La îndemâna oricui e dumnezeul / Privesc pe fereastra băii pe unde se duce fumul țigării / Încărcat de gânduri / Gânduri despărțite între banalități drame și tragedii / La ore fixe din când în când / Vibrează fereastra de urlete strigăte țipete / Dureroase toate de durere unele altele din principiu / Principiul neaoș al drobului de sare / Vin muribunzi pleacă pe picioarele lor / Unii tăiați în carne / Alții tăiați pe suflet / Tratamentele sunt diferite chiar personalizate / Așa cum și caracterele atitudinile reacțiile / După cum spun truditorii / Trudiților după cum sunt aceștia / Iar eu rămân să privesc libertatea în sine: / Libertatea de a nu gândi negativ / Libertatea de a gândi optimist / Libertatea indiferenței / Și libertatea ... / Libertatea de a crede... / A crede în superstiții și mai gratuit în cer / Fumul țigării tocmai acolo îmi duce gândurile / Ale mele ale cui altcuiva? / Nu-i nimeni pe-aci numai eu gândurile urletele / Așa e când nu ai rezistență la suferință / În viață trebuie să te îndoi la maximum / Apoi să revii aproape de forma inițială / Ca o lamă elastică de oțel / De sub clapele unui acordeon ori dintr-o muzicuță bine acordate / Se mai pune și batista pe țambal uneori / În cazuri rare dar morbide gândesc / Trecătorii din parc / Și trec trecători prin viață fără să-i guste vreun viciu trec / Pe lângă fabrica de reparat trupuri / Pe sub fereastra de la care privește / Vindecătorul de suflete sufletele altora / E ca fântânarul fără fântână ca cizmarul cu cizme găurite ca un croitor îmbrăcat în haine rupte / Insectarul de afară e altfel față de cel dinăuntru / Are ecou / Acolo se strică se defectează aici se repară ceea ce se mai poate... / Acolo se strică se defectează aici se repară ceea ce se mai poate... / Acolo se strică se defectează aici se repară ceea ce se mai poate... / Acolo și aici / Aici și acolo. / De mâine reluăm plimbările prin parc / De ieri am reluat gândurile și fumatul / Dar niciodată nu am încetat să… / Să te iubesc / Ziceam / Zic: Ține-mă de mână, să nu mă prăbușesc / Te țin de mână să nu te prăbușești / Ne ținem de mâini să nu ne pierdem / Nici aici și nici dincolo / De Fabrici: / — de stricat defectat distrus — reparat.

Irina ALEXANDRESCU

Sufletul stă și în păr

tatăl meu cred că și acum încearcă să urce râpa aceea în care a murit. sunt sigură.era un om foarte hotărât, încăpățânat chiar. bine, după ce a căzut acolo, capul a crăpat puțin și cei de la pompe funebre l-au lipit cumva, dar tot nu semăna. așa că i-am făcut o poză mare, am înrămat-o și am pus-o lângă sicriul deschis. să nu creadă oamenii că plâng pe altcineva. și sigur, în noaptea aceea , a sfântului ștefan, s-a bucurat de lumânările de pe torturile atâtor fănei. care se torturau cu băutură. tata o fi crezut că o fac în cinstea morții sale.
m-am gândit mult lângă sicriu. părul îi rămăsese intact. poate că sufletul stă și în păr, nu doar pe chip. căci și acolo-s tunele cu despărțituri din miez fraged de pâine. și moleșit uneori, sufletul se întinde la taifas , în vremuri de ațipeală mai ales, ca acum, când tata doarme. singur-singurel sufletul stă între pereții plesnind de rotunjimea capului crăpat. se-ntinde în păr. moțăie sufletul. și mă gândeam că totuși este prea lung părul lui tata. dar nu poți să-l tunzi. că poate uiți și ți-l azvârle cineva în foc. schilod s-ar duce către cer și chiar și așa e tata schilod. și alături de el, de suflet, ar pleca schilozi toți păzitorii de sus.

așa că tată e bine
doar că suspin după tine!

Despre mine și eugen ionesco

mergeam spre mare. mergeam spre răsărit cu ochiul în palmă. și ochiul privea scoicile mâncate de vii. de oamenii vii. un copil ridica un zmeu strigând: “Aerul e cosmosul peștilor!” ce logic mi-a părut deodată totul! am descoperit că frica mea este din iod și are închis până la gât un halat din prosop de plajă. cel cu “ Noapte înstelată” al lui van gogh. nu, acela nu este galben închis. atunci despre “Sărutul” lui klimt este vorba. și tocmai când mă gândeam la frica mea, băiatul a întrebat profetic “dar care din voi va muri întâi? e vreuna din voi gata să moară?” eu m-am uitat la mama

lui, mama lui la mine s-a uitat.
luna a căzut iute în mare și pe trotuar s-a auzit încă un timp întrebarea. era singură.
între mine și mine a ajuns să fie doar boala ca un van gogh, ca un klimt. ca doctorul de la urgență.
- ”Viața nu a fost niciodată ieftină, doamnă” spunea el cu scrisul celui mai speriat dramaturg român, speriat de moarte.

și mi-a așezat «Scaunele» sub trup!

Mama mea la patruzeci și șase de ani

Mama mea este la patruzeci și șase de ani și se strânge ca o mușcată de sârmă-n breloc. Doar din vreme în vreme se mai îmbracă în bolboroseli de spirt și spital. Plămânii ei ca două zăbrele strânse aprig în mâini de mort, zac la marginea iadului cu Sfântul Petru, vamă.
Părul ei slab scrumează podelele.
Într-o zi poate se întoarce. Ochii ei sunt acum locuri virane în miezul apartamentului cu trei camere dintr-un bloc turn. Scările coboară în cărucioare pe roți. Bagi o fisă de cincizeci de bani și o plimbi pe mama prin supermarket. Ea își cumpără tampoane cu care își astupă bătăturile din tălpi. Ele ii absorb durerea. Într-o zi poate uită de rafturile cu saltele și se întoarce. Cu sufletul între stinghiile patului lăsat gol de soțul plecat spre munte. I-au luat chiar și copilul. Băiatul se uită slab în fereastră cu chipul ei, dar el nu știe.
Părul ei slab se usucă-n așternuturi și-n creștetul lui. Al băiatului. Înrudirea se spune că se aude pe șira spinării, șiroind de rugină. Toți ai ei nu se poticneau unii de alții ca o picătură de sânge cu multe grupe sanguine. Îndărătul timpanului spart de un tip inteligent și bețiv, zace într-o lume de urlete noi, pe care ea nu le aude. De aceea mi se pare el inteligent. Sunetele melancolice au îmbătrânit. Au căpătat boala Alzheimer, care este o demență mai cu dichis.

Mama mea la patruzeci și șase de ani este foarte curajoasă.
Cel mai frică îi este de seara în care ea va ațipi și firele veștede nu voi mai fosni dedesubt.

Botezul

la ștrand toate femeile sunt frumoase. toate au picioarele dezvelite. și ce este mai frumos decât un picior în fața căruia să te închini? eu mă îmbrac de obicei în haine preoțești și tămâi apa din care vor bea toți. stau în bazinul - fântână ca într-un cufăr de zestre. un cufăr glisat pe umflaturile din dosul palmei, cu fierbințeala lor de vreascuri neajunse cenușă. femei dezvelite se unduiesc în ritmul cadelniței mele. majoritatea au puncte de celulită așa că le pun să bată toaca peste ele. și ele, cu nurii lor, stau în soare ca-ntr-un ulcior de calcar și mușchi. departe sunt străzile cu prune ale oltenilor. femeile bat toaca și-și acoperă câte o vânătaie bine adăpostita. eu stau zgribulită lângă apă, văruind grele găleți, stau ascunsă în bazin și lacrimile, și fumul inecacios mă fac umilă. e ziua întâi în calendar. nu se mănâncă carne, dar se vede peste tot. ziua asta cu cerceii de tuș îmi cațără durerea în oase.
spovedește - te fiică, îmi spune mama. chiar ea a uitat de Dumnezeu și trage cu praștia după oameni.
eu rămân în genunchi, uitându-mă la trupurile bronzate și citesc de pe o foaie păcatele mele. Dumnezeu își acoperă gura cu un căscat.
voi auzi departe iertarea. spinarea mea hohotind înfundat spre goliciunea fără de care locul meu

din bazin, desigur, s-ar rupe...
Iartă-mă, Doamne! zic, punându-mi căștile la urechi și scufundându-mă sub alt nume, în apă.

Partenera mea, indiscutabil moartă

mătușa mea Nanette era ca o poză alb-negru. trăia colorat, dar visa bicolor. unghiile lungi și roșii, ascuțite pe inimi de bărbați civilizați, unghiile acelea cu dansul lor, împlinind în vârf degetele de un alb translucid, osos, aproape descărnat, știau multe.
mătușa Nanette câștigase bani din săruturi. îi învăța pe colegii ei cum se gustă cu limba buzele celuilalt, cum poți face dragoste cu gura celuilalt într-un du-te-vino amețitor ca o rotire a unui derviș dintr-o țară păgână.
era firavă și încolăcită pe țigara lungă, ieșită din port-țigaretul de chihlimbar, mirosea a tămâie și pere coapte, a iarbă de sânziene și ambră, cu părul lung și negru, cu ochii mari și negri, cu sânii rotunzi, deschiși spre guri în așteptare, cu areole mari și arămii, necenzurate de hamuri neprietenoase, cu cochilia ei ascunsă pe care eu, la cei treisprezece ani, mi-o închipuiam o scoică plină, cu irizații de perlă. îmi luam ochii în palmă și mi-i mutam între picioare, fotografiind. oare mătușa Nanette avea aceeași culoare trandafirie ? și mă înfioram în gândul meu de neatinsă încă de alte mâini. doar degetelor mele le porunceam fapte de care când îmi reveneam din amețeală, mă rușinam.
mătușa Nanette a putrezit la vârsta doamnei bovary. bucată cu bucată, de parcă toată era un șantier cu constructori care lucrau românește, prost și pe bani puțini. ea care fusese praful de mică strălucind ca după o explozie solară, devenise șarpele casei, putea fi apucat din greșeală în mână și un miros de stârv perfect, cu colțuri nerotunjite îți inunda nările, dar nu te făcea să vomiți, ci te trimitea mai adânc, încât sumedenie de puncte negre pe retină îți aminteau de o mireasă îndoliată. roitul ei era hoitul ei. mătușa Nanette a ținut negrul aproape de la altar, unde nu a fost părăsită ca în melodrame, ci, mai mult, își încleștase pumnul ei mic în inima incoloră a logodnicului blazat, storcând-o, fără vreun folos. ea nu a iubit niciodată la fără frecvență, iar frecvența împreunărilor lor, deși impresionantă, nu o acoperea cu suflet niciodată. și doar îi știa gustul amărui. de aceea de multe ori îi punea scorțișoară în cafea...
mătușa Nanette avea mintea voluptoasă, unde zeci, sute, mii de țâțâni își ieșeau din scoaterile lor, avea coloana din cioburi de paiete pisate. astfel încât în zilele impare fără căldură, apă caldă și lumină, puteai scrie pagini întregi la adăpostul ei.
mătușa Nanette înota prin amurg, devorându-l. se trezea la miezul nopții într-o chiuvetă cu stele și le mânca, hămesită, până ieșea putregaiul la suprafață. îl răzuia cu linguriță de argint, pas cu pas. agăța zurgălăi de fire de iarbă puse la presat, încât când un tir uriaș trecea pe stradă, se transforma în colind biblioteca ei. îi curgeau lacrimi din sâni atunci și și le sorbea pentru a nu face mizerie pe parchetul lucios.

a murit dansând.
eu i-am zâmbit din coșciug acestei amante putrede de feminitate, partenera mea indiscutabil moartă,
mătușa Nanette.

Sânge albastru sau despre ordinării existențiale

regele a intrat în conflict cu bufonul curții. din cauza unei curți pe care bufonul , cu talanții de aur agățați la botinele cu glanț, zornăind, o făcea reginei care era însărcinată. și regele a intrat la idei. oare prințul se va naște cu fața zâmbind sarcastic și făcând tumbe sumbru și gânditor, ca bufonul, sau simplu și jovial , cu sânge albastru ca el, albastrul rege? și dintr-o dată, a văzut la

orizont un albastru regicid amurgind cu dinții frumoși ai reginei sau cu cei cariați de zahăr candel, ai bufonului? când juca șah, la balurile curții cu ministrul lui, treptele tronului acoperite cu bucăți din hermină smulse din zâmbetul reginei, acele trepte deveneau pioni sau un pistol de fildeș cu casa în turnul turei și caii adunați la nebun. tot tabloul acesta era o clanță de zâmbet pentru infernalbastrul rege tolănit în sania cu nisip ocular, era orbit de ninsori negre, și-și punea atunci ohelarii calului căruia i se roteau ochii în orbite ca zarurile la jocurile de noroc unde regina golise vistieria, mai ales cu pietrele de râu ale inorogilor din țara meduzelor. atunci, regele se întorcea la originile mamei lui, o țărancă frumoasă, care-l alăptase și pe care el o crezuse doică, fără să știe cum amurgea în fiecare noapte în camera regelui, tatăl său, și cum umblase regina cu perne pe sub rochii grele, din brocart, până născuse țăranca. așa că, regele câteodată avea tresăriri de sânge și lua grebla știrbă a unui drum de țară, arând cu unghiile pământul negru și mustind de sănătate. și tocmai precedentul cu frumoasa țărancă îl făcea să privească îndoielnic la regina lui, la bufonul lui. se simțea atunci un ratat cu premeditare pe atâtea destrămări ce-și mai zic litere în cartea lui de rugăciuni. și falusul cu aripi îi apărea ca o pasăre ce-și îmbrățișa zborul, dar cu alt chip.

și până la urmă despre este acest poem?

despre case mari, despre cel ce te face să râzi și apoi îți așează coarne fantastice, despre cuconeturi cu blazon, curve în iatac , despre un ieri mereu prezent, azi.

același ins de tablă, tras la țintă cu mitraliera reziduală a gunoiului...

Rotitoarea ruletă, o femeie frumoasă

Există forme ale nebuniei care-s mânii. Așa îmi spunea o femeie frumoasă. Atât de frumoasă încât părea un coșmar cu rugi pentru chirurgi operând pe cord deschis.
Și această femeie frumoasă se pusese într-o dimineață în cămașă de forță și cu o mișcare circulară își prinsese cu dinții nojițele la spate.
Adoratorii ei veneau cu flori de deșert și o priveau ca pe o Fata morgana. Era mai greu să-și strecoare degetele printre gratiile de fier ale patului înalt în care ea halucina ca o șerpoaică printre nuferi. Florile de deșert creșteau și miroseau a infern. Femeia frumoasă își ascuțea dinții de gratii și se înțepa în pieptu-i generos până curgea sânge. Se reîntinerea...Cohorte de bărbați veneau atunci și se luptau în grupe sanguine. Ea îi alegea doar pe cei mai absurzi. Absurdul era o modalitate de a trăi paralel cu tine și cu alții, de a-ți permite extravaganțe pe măsura frumuseții tale.
Femeia frumoasă nu avea tresăriri. Știa că doar murindă, pasărea poate cu adevărat să zboare. Gardul spre care se uita ea îi zgâria infinitul cu mișcări cordiale.
Și Dumnezeu o cunoștea pe femeie frumoasă și uneori se rușina, ispitit. Îi trimitea atunci îngeri cu aripi de cireș în chip de ofrandă. Apoi se întorcea în infern interogând ca din întâmplare pompele funebre.
Și ca toate lucrurile frumoase care au un sfârșit, și femeia frumoasă a avut sfârșitul ei.
Zace între patru scânduri bătute în cuie ruginite și cioclii beți o coboară în groapa comună dăruită cu dare de mână de primăria orașului. De astăzi îi vor crește unghii lungi, foarte lungi și murdare, gura arcuită va fi autostrada pierdută a viermilor grași, ochii ei mari își vor pierde pleoapele sub pecetea umedă a lipitorilor, trupul frumos se va umfla și va plesni sub pământ, picioarele sărutate cândva de aducătorii de flori de deșert se vor descărna...
Și totuși, va îngrășa tina aceasta neagră și mustind a viață și cândva, aici va crește o pădure și vor veni tineri să facă dragoste frumos, întocmai ca femeia mea frumoasă.
și Dumnezeu va sufla ca-n sticlă prima lui lacrimă și o va lua de la început!

Maria STERPAN

Aș vrea să fiu Atticus. Tu ai vrea?

- Și, Atticus, când l-au văzut în fine, el nu făcuse nimic...Atticus, era foarte drăguț...

- Mulți oameni sunt așa, când reușești să-i vezi în cele din urmă, Scout.

Lanțul de aur e metafora cu care neoplatonicienii au așezat tot ce e mai minunat pe lume de la o generație la alta, pentru ca splendoarea și frumusețea să nu se piardă. Istoria literaturii universale este un astfel de lanț. Ideile circulă dintr-un spațiu în altul, de la un centru de difuzare către lume cu o viteză nebanuită acum câteva sute sau mii de ani și generează alte idei. Textele păstrate și transmise în timp prin și pentru oameni sunt o mărturie a omenescului care se propagă și se conservă.

Se vorbește tot mai mult despre violență și nestare, despre atacuri și distorsionări ale adevărului și, pentru cei născuți recent în această lume grăbită și superficială, ar putea să apară ideea că așa a fost lumea mereu. Într-o oarecare măsură, da, însă există un fond care nu ar trebui să rămână secret al marilor texte care ne pot arăta calea către o viață bună. Ele trebuie doar să fie deschise pentru ca miracolul să se producă.

Auzind mereu părinți care deplâng soarta lumii în care copilul lor nu citește și dau vina pe profesori sau așteaptă, într-un mod legitim, o soluție de la specialiști atunci când descoperă că au crescut un copil necititor, nu pot să nu simt o dezamăgire. Ce facem cu copiii, dacă tot ne pasă de ei? Ce investim în ei? Dacă sunt atât de importanți pe cât ne place să lăsăm impresia, atunci, cu siguranță, ei pot să fie salvați. Copiii citesc, contrar opiniei părinților nemulțumiți. Poate că nu romane sau nuvele sau poezii, poate că nu literatură de calitate, poate că nu citesc literatură aproape deloc, dar citesc. Stau câte 8 sau 10 ore din 24 conectați la povești de toate felurile din care învață lecții de și despre viața pe care o au sau o visează. Acolo găsesc răspunsuri la toate întrebările, livrate instantaneu. Un vis! Un rai! Ce treabă mai au adulții și de ce mai sunt atât de nemulțumiți, dacă, de multe ori, copiii știu răspunsuri la probleme care pe ei, care au atâta experiență de viață, îi depășesc? Adulții au înțeles că marile povești pe care ei le-au citit (sau nu) sunt cu adevărat folositoare. Nu un filmuleț însoțit de muzică, nu un calup de imagini livrate în viteză și într-o succesiune amețitoare, o carte adevărată, cu pagini care miros frumos și care țin copilul captiv într-un spațiu pe care mintea lui îl creează, nu o inteligență artificială sau globală sau totală.

Adulții ar vrea să aibă copii cititori ai cărților pe care ei le-au citit în copilărie, fără să se întrebe dacă acele cărți au fost cu adevărat cele mai bune. Egoismul ne face să perpetuăm obiceiurile despre care credem noi că sunt cu adevărat bune, dar care nu e obligatoriu să fie și pentru copiii noștri. Există însă și soluții salvatoare: o simplă căutare de câteva secunde ne poate livra toate cărțile esențiale care au salvat omenirea și care au făcut oamenii mari să ajungă mari.

Cărțile acestea vorbesc despre valori care azi riscă să se piardă și pe are noi suntem datori

să le scoatem la vedere. Prima dintre ele mi se pare bunătatea. Ea conduce la toleranță și nu înceţoşează mintea celui care caută adevărul.

O carte esențială pentru această lecție este livrată de Harper Lee în 1960.E un discurs limpede și generos care atrage atenția asupra rasismului și a dezastrelor sale, asupra limitelor pe care adulții needucați le exercită în comunitate și creează tragedii. Prezența unor copii care filtrează cu inocență și integritate morală întâmplările este salutară. Copiii pot salva lumea prin calitățile lor exemplare pe care noi, adulții trişti, le-am pierdut. Ideea care transpare atât de limpede din paginile cărții este în sine o descoperire binefăcătoare.

Atticus este un tată și un avocat pentru care raţiunea și cumpătarea construiesc un limbaj coerent cu ajutorul căruia își crește copiii. Nu strigă, nu ceartă, nu pedepsește, doar intervine mereu salvator și doar atunci când e cazul. Nu moralizează, nu plictisește, nu lipsește de acasă, nu e cicălitor, nu e superprotectiv. Adică e un părinte mai altfel decât noi: mai puțin grăbit, mai puțin panicat, deloc disperat, arătându-și teama sau dezamăgirea doar atât cât să nu îi tulbure pe copii. Și ei sunt atât e conectați, înțeleg mereu fără cuvinte ce e de făcut, aproape că la fel de consistente sunt și tăcerile, ca și intervențiile explicative.

Atunci când vrea să se facă bine înțeles, Atticus Finch apelează la o parabolă, pe care Scout o internalizează și o folosește în momente de criză. Să ucizi o pasăre cântătoare e un gest absurd, nedrept, irațional. Să te comporți atât de abuziv ar însemna să nu te încadrezi deloc în specia umanului, e ceva intolerabil, asta comunică în foarte puține cuvinte scenariul imaginar pe care îl livrează Atticus. Nu doar că nu ar folosi nimănui, ci ar fi și o cumplită nedreptate. E o formă comprimată de a explica rasismul pe înțelesul copiilor. Și nu doar rasismul, ci și intoleranța, neputința de a te pune în papucii altuia, cum bine observa părintele care știe să îi ofere copilului lecția cea mai de preț. Atticus nu e doar un erou pentru copiii lui orfani de mamă și pentru comunitate, pentru cetățeanul nevinovat pe care îl apără cu demnitate și curaj, ci și un simbol al raţiunii, al libertății de gândire și de alegere, al umanismului, al eticii muncii și al înțelepciunii paterne.

Din păcate, pentru generațiile tinere a apărut riscul unor părinți care nu au în bagaj cărți ca cea menționată și nici povești de viață ca ale celor născuți în preajma anilor tulburi de înainte sau de după război, care să știe să livreze învățături care să le zidească viața. Inteligența zisă artificială are posibilitatea de a înlocui părinții mai puțin preocupați sau dotați sau disponibili, dar nu există garanții că impactul unor asemenea povești culese și prelucrate ar fi cel optim.

Pentru Scout imaginea tatălui este sacră, încrederea în el este totală, respectul e nealterat, așadar cuvântul lui are putere de lege. Cine ar putea să îl înlocuiască azi? Cine ar ști să spună mai bine povestea? Pe de altă parte, poveștile de pe stradă, din suburban, din subcultură, nu pot crește oameni eleganți, demni, corecți, respectabili. Ele ar putea mai degrabă să facă rău, decât să educe. În loc sa umanizeze, ar putea dezumaniza. Și asta ar trebui să o știe cam toți părinții.

Harper Lee reușește cu prisosință să demonstreze printr-un discurs exemplar că a face răul poate fi la îndemâna noastră, tot așa cum și a ne opri de la înfăptuirea lui tot în putința noastră este.

...Să ucizi o pasăre cântătoare, capodopera premiată cu Pulitzer în 1960, este o pledoarie pentru toleranță și înțelepciune. Literatura are această calitate de a ne face mai buni și mai atenți fără ca noi să ne propunem să devenim așa, ea ne face oameni prin poveștile care nu ne aparțin *de facto*, dar care sfârșesc prin a ne aparține sau, mai bine, prin a ne lua ele în stăpânire.

Marile cărți oferă lecții care lucrează în noi toată viața, prin poveștile care ne oferă o perspectivă nouă asupra lucrurilor care ne frământă, fără ca noi măcar s-o știm. Cartea vine la tine atunci când trebuie să afli ceva despre lume și să acționezi în sensul destinului tău.

Cu alte cuvinte, citim ceea ce suntem sau suntem ceea ce citim.

Dumitru SÂRGHIE

Pan. M. Vizirescu – memorialist: Rânduri închinate amintirii doamnei Aglaia Crainic

Pan. M. Vizirescu a scris despre Mihai Eminescu, Nicolae Iorga, Octavian Goga, Vasile Voiculescu, Nichifor Crainic, Vintilă Horia, Pamfil Șeicaru, Ion Petrovici, Ion Pillat, Petre Țuțea, Părintele Profesor Stăniloae etc.

Dar, dimensiunea sa creatoare în ceea ce privește arta memorialisticii este întruchipată de portretul pe care i-l face Aglaiei Crainic, soția mentorului său suprem, Nichifor Crainic.

O evocare rarisimă, „un veritabil model de portretizare a unei doamne care și-a dedicat întreaga existență familiei, cu un destin atât de nefericit”.

Aflat la ora amintirilor, într-o zi de iunie a anului 1977, Pan. M. Vizirescu retrăiește aievea clipele pe care le-a trăit în preajma unei mari familii românești, aceea a lui Nichifor Crainic. Familia marelui poet și jurnalist naționalist, familia căreia Pan. M. Vizirescu îi datorează atât de mult, precum chiar el susține. Mai întâi, Vizirescu, după Revoluție, invocă fructuoasa sa colaborare la revista „Gândirea”, acolo unde străjuia, ca un vultur deasupra veacului Nichifor Crainic, „doctrinarul celei mai valoroase publicații de literatură și artă, din acea vreme”.

Într-o bună zi, Pan. M. Vizirescu a fost invitat acasă la Crainic, ceea ce pentru el a însemnat o uriașă onoare și o cinste la care nici nu visa pe atunci. Acolo, a cunoscut-o pe Aglaia, soția lui Crainic. O Doamnă prin definiție, care se potrivea portretului făcut de Dragoș Protopopescu, un alt mare scriitor, critic și filosof român, unul dintre primii anglișți de valoare din epoca interbelică, cu doctorat în filologie engleză la Universitatea din Sorbona. Iată, în ce lume se învârtea Pan. M. Vizirescu, fiu de țărani din Branețul Oltului nostru secular.

Dragoș Protopopescu îi vorbise, cândva, lui Pan despre noblețea, demnitatea, educația, inteligența și feminitatea Doamnei Crainic, dar Pan a trebuit să se convingă singur de aceste lucruri și chiar să întregească portretul acestei doamne, care se asemăna cu „imaginea unei ctitorițe de pe zidul unei mănăstiri”. Multă, multă familiaritate a citit Pan. M. Vizirescu în ochii Doamnei Crainic. Zâmbet sincer, fără prefăcătorie, distincție, grație, gingășie. O aseamănă cu marea actriță din acea perioadă, Greta Garbo... Ne spune că avea trăsăturile și „frumusețea stranie” a acesteia, o frumusețe cu „genealogii nordice”. În fapt, Aglaia Crainic venea din stirpea frumuseților rasei noastre bucovinene, din țara lăcașurilor monahale, a codrilor seculari, a basmelor cu zâne și Feți-Frumoși din lacrimă. Pan. M. Vizirescu i-a analizat privirea limpede, asemuind-o cu

Pan M. Vizirescu

azurul, pătrunderea observației, pleoapele luminoase, solemnitatea făpturii, buzele „subțiri și inspirate”, zâmbetul, bustul sculptural, grația, distincția, totul...

Casa soților Crainic era împodobită cu tablouri de Petrașcu, Șirato, Bunescu, Tonița, Ștefan Dumitrescu, Theodorescu-Sion, Iorgulescu-Yor, Hans Eder... Lumină, culoare gânduri curate, iată ce-i sugera lui Vizirescu făptura doamnei Aglaia Crainic, care, spune Pan, era bună „ca pâinea de pe masă”. Alături de ea, puritatea întruchipată, Nini Crainic, fata distinsei familii, elevă de liceu, „copil dulce”, o fată spirituală, inteligentă, curajoasă Și, fără îndoială, foarte deșteaptă. Pentru Pan. M. Vizirescu acea zi a fost una de sărbătoare, considerându-se tânărul „pus în porție, lângă maestrul său”, mâncând în veselă de argint și făcând fotografii în grup și separate. Mai mult, astfel de vizite s-au repetat de fiecare dată a venirii sale de la Cernăuți.

Nichifor și Aglaia Crainic

Pan. M. Vizirescu a avut multe întrevederi cu doamna Aglaia Crainic. Ba, mai mult, ea l-a sfătuit să se căsătorească, fiindcă asta-i rostul îndumnezeirii unei familii. Chiar i-a făcut un aranjament cu o colegă, o doctoriță, avertizându-l:„ Dacă nu te grăbești, ți-o ia altul înainte și ar fi păcat pentru dumneata”. N-a fost să fie. De altfel, Pan. M. Vizirescu nu a fost însurat niciodată, deși avem, în colecția personală, o serie de scrisori de dragoste, originale, care ne dovedesc că a fost un veșnic îndrăgostit.

O altă indelebilă amintire, care îi stăruie lui Pan. M. Vizirescu în minte, este momentul în care Crainic și-a sărbătorit ziua de naștere. Imaginați-vă lângă cine era atunci Pan. M Vizirescu, la acel festin: Vasile Voiculescu, Aron Cotruș, Tudor Vianu, Bazil Munteanu, arhitectul I. D. Enescu, regizorul Victor Bumbești, pictorul Iordache, sculptorul Nae Constantinescu, ziaristul N. Lazăr, criticul Ovidiu Papadima, poetul Dan Botta, teologul Emilian Vasilescu, filosoful Petre D. Ionescu etc.

Doamna Crainic era spiritul înalt al acestor cinstite adunări, iar „podoaba” și fericirea casei era „păpușa” Nini Crainic, pe care, se pare, Pan. M. Vizirescu a iubit-o în taină...

Aglaia Crainic iubea omul după sufletul și onestitatea lui, nu neapărat după talentul și pasiunea acestuia. Pe Pan. M. Vizirescu l-a îndrăgit, iar la rândul său, poetul oltean,

s-a bucurat de încrederea ei. Doamna Crainic nu împărțea măreția și atotputernicia rangului soțului ei, nu avea orgoliu public, nu se considera o ministresă, așa cum făceau alte doamne de ștabi politici, în epocă, și așa cum fac unele și azi. Nu apela la soțul ei să pună o „pilă" pentru un apropiat, pentru o rudă, ci mai degrabă îl ruga pe Pan s-o ajute, chiar fără să știe soțul ei. Nu mergea la recepțiile guvernamentale și, ca doctor, era o inimă de aur. Povestește Pan că, era atunci, în epocă, un scriitor care îl ataca rău pe Nichifor Crainic și care, până la urmă, a trebuit să suporte rigorile legii pentru delict de presă. Ei, bine, soția acestuia s-a îmbolnăvit, iar doctorița de onoare, Aglaia Crainic, a îngrijit-o ca pe sora ei, respectând Jurământul lui Hypocrate. Un alt episod antologic a fost atunci când Pan. M. Vizirescu a intrat în conflict direct cu șeful lui, ministrul Propagandei, Nichifor Crainic.

El a avut curajul să-i spună că îl stimează ca gânditor și poet, dar nu și ca ministru, a predat cheile și a părăsit Guvernul. Atunci, a intervenit Doamna Aglaia Crainic. L-a chemat pe poet acasă și l-a convins să se întoarcă lângă Nichifor Crainic, cel care e nedrept cu cei pe care-i iubește, iar cei care-l iubesc cu adevărat trebuie să-l accepte așa cum este. Înger mare și puternic Doamna Aglaia Crainic... De-atunci, relațiile lui Pan cu Crainic s-au normalizat.

Cât a fost bolnav Crainic, ea a stat la căpătâiul lui și l-a vegheat. Ca bucovineancă, născută din „pământ martirizat", ea și-a iubit patria cu toată ființa, dar a murit de tuberculoză și de supărare, în mai 1946, cu soțul în închisoare și cu fiica sa, Nini, în bătaia tuturor vânturilor comuniste...

Dumnezeu a slujit, în concepția lui Pan. M. Vizirescu, „două uriașe forțe ale credinței, pe poetul și doctrinarul ortodoxiei și pe smerita doamnă a binefacerilor, spre lauda poruncilor sale".

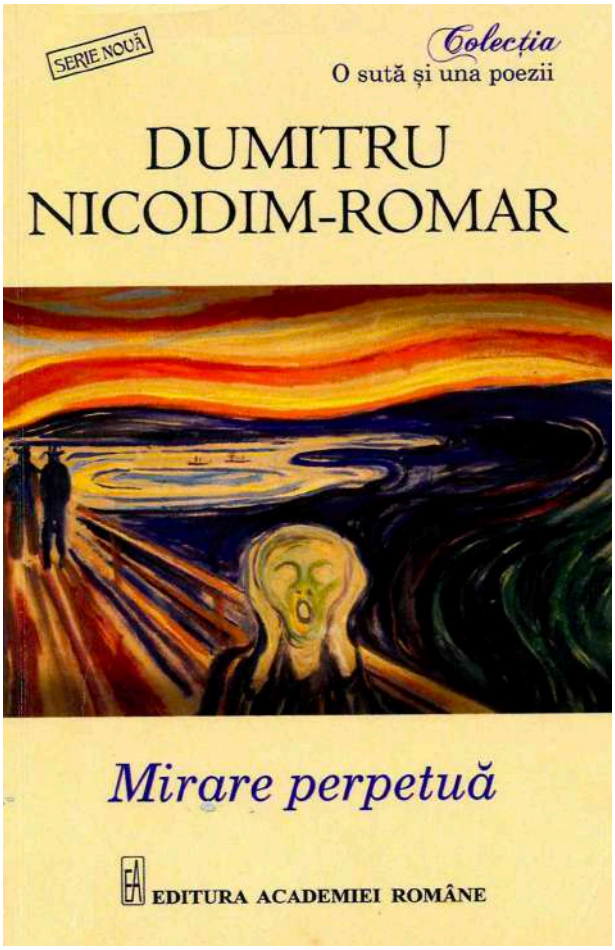

Octavian MIHALCEA

IDEALURI ȘI TENDINȚE ASCENSIONALE

Apărut în prestigioasa colecție *O sută și una de poezii* a Editurii Academiei Române, volumul lui Dumitru Nicodim – Romar, *Mirare perpetuă*, are drept bază mari doze de puritate și sensibilitate care nu se sfiesc de exteriorizare. Din acest stadiu se va desprinde un fior special care așază trăinicia în prim-plan, condiție prielnică pentru urmărirea idealurilor prime. Cu speranță și bucurie, totul va fi raportat la multiplicitatea fațetelor divine. Poezia poate contribui la recuperări nebănuite, având incontestabile valențe salvatoare. Atașantul ținut dobrogean are valoarea reperului pentru multe poezii din cartea lui Dumitru Nicodim – Romar. Setea de nemărginire lirică va fi pusă în relație cu inerentele drame lumești. Iubirea, aspectată angelic, este o cale sigură înspre dumnezeire. Fluiditatea misterului învăluie ambientul, dovedind incandescență: *M-am ghemuit la rădăcina ta/ să te hrănesc cu sevă de verbe/ iar tu în lumină vei radia/ iubirea-mi sub formă de jerbe.// Raze din stele din flori vei avea/ și în ramuri cuiburi de păsări,/ vin călătorii la umbră să-ți stea;/ la umbră de arbore-n flăcări.// Oriunde în lume ei vor umbla/ vor duce frumoasa poveste;/ mie-n adânc sărutări îmi vei da/ și-mi faci către inimi ferestre* (***ARBORE-N FLĂCĂRI***). Marile întrebări marchează adânc poeziile antologiei. Întâlnim particularități sentimentale încărcate de sensuri. Parte din viață, parcursul pasional se supune rigorilor nescrise ale acesteia. Cele care se petrec sunt raportate neîndoielnic la paradigma sacrului. Toate rugămințile și laudele vor fi îndreptate către Tatăl Ceresc. Transfigurările poetice din *Mirarea perpetuă,* vădit autobiografice, au valoarea ofrandei: *Mai întîi se va face noapte/ în ochiul drept./ Nu este de mirare:/ prin el a intrat mizeria lumii/ și trebuie acoperită cu pământ și flori,/ că vine primăvara!/ Cu celălalt am cules splendorile ei:/ curcubeul și trupul femeii./ Pleacă!, spun sufletului meu/ cât mai vezi cu ochiul acesta/ arcada colorată pe sub care/ nu a trecut picior de om/ și poți ajunge la Domnul/ să-I duci în dar umbra/ trupului ei iubit./ Deschide-te!, spun sufletului meu/ Vei primi de la El lumina/ pe care întunericul nu o cuprinde/ și vei vedea fără nici un ochi/ înflorind Veșnicia* (***DESCHIDE-TE***). Perpetuă, fascinația trunghiului sclipitor… Atașamentul

față de locurile natale potențează energia vitală a poetului, trecerea în eternitate fiind așteptată cu deosebită seninătate. În ceea privește sonetele din antologie, tendința ascensională este foarte accentuată aici. Dominanta spirituală întrece toate celelalte aspectări, pe calea deloc facilă care vizează desăvârșirea. Dumitru Nicodim dorește să sondeze cele mai profunde mistere, perenitatea arhaică a înflăcărărilor. Cuvântul și Iubirea de Dumnezeu se găsesc într-o simbioză ce nu încetează să inspire. A Doua Venire va fi așteptată cu speranța împlinirii întru Ființă. Sonetele lui Dumitru Nicodim privilegiază și figura femeii, complexitatea rostului acesteia în lume. Profund impresionant magnetismul următoarelor versuri: *În Cerul în care Tu ești Împărat/ pomenește Doamne și-aceste femei/ un nufăr, o roză și-o floare de tei/ pe care mai cred că Tu mi le-ai dat// Prin ele-am urcat, coborât și urcat/ în cerul Tău mare să fac un palat/ din scâncete, of-uri și dor împăcat/ cu Tine, cu lumea și tot ce-Ai creat// Pe-aleile lui pași tainici valsează/ și-Ți cânt după har chiar din groapa cu lei/ cât sufletul meu prin ele visează//*

Și-n versuri de foc ce n-au loc în carte/ Te rog pomenește și-aceste femei/ cât inima mea prin ele mai bate (***DIN GROAPA CU LEI***). Iubirea interacționează cu datele cele mai importante ale interiorului uman, desfășurările pasionale fiind subsumate atotputerniciei divine. Dumitru Nicodim fraternizează cu semenii săi pe acest itinerar de-a dreptul inițiatic. Valoarea ideală e reprezentată de neîngrădirea Libertății. Mulțumirea și împăcarea au amplitudinea celor ce apropie detaliile Absolutului. Poezia dorește eternizarea anumitor stări impresionante. Nu lipsește din carte nici impactul tăioaselor efluvii melancolice: *Ce departe ești, mamă de plânsul meu./ Mâna ta mângâie și azi, doar în vis!/ Parcurs-am calea lungă, timpul m-a învins./ Ne-om revedea-n Poiana lui Dumnezeu.// Voi lua cu mine poze din liceu,/ poate și-o scrisoare cu frumosu-ți scris;/ nu m-ai recunoaște azi cu părul nins,/ nu vreau să ai dubii cum că n-aș fi eu.// Îți voi mai aduce versuri vechi și noi -/ le cântai odată să le-aflăm noi -/ și câteva poze cu nepoții tăi// Noaptea-n vis să-mi spui ce mai vrei să știi,/ Pentru Domnul scris-am multe poezii -/ De-o vrea să m-asculte, I le voi citi* (***POZE DIN LICEU***). Găsim în volum un incitant eseu intitulat *Despre ezoterismul sonetului* , temerară încercare de a pătrunde arcanele unei aparte forme fixe a poeziei. Versurile lui Dumitru Nicodim, întotdeauna pornind de la Iubire, se încadrează în procesul descoperirii tainelor. Toate aceste peripluri spiritualizate doresc recunoașterea aurei primordiale, căutând fără încetare detaliile Adevărului.

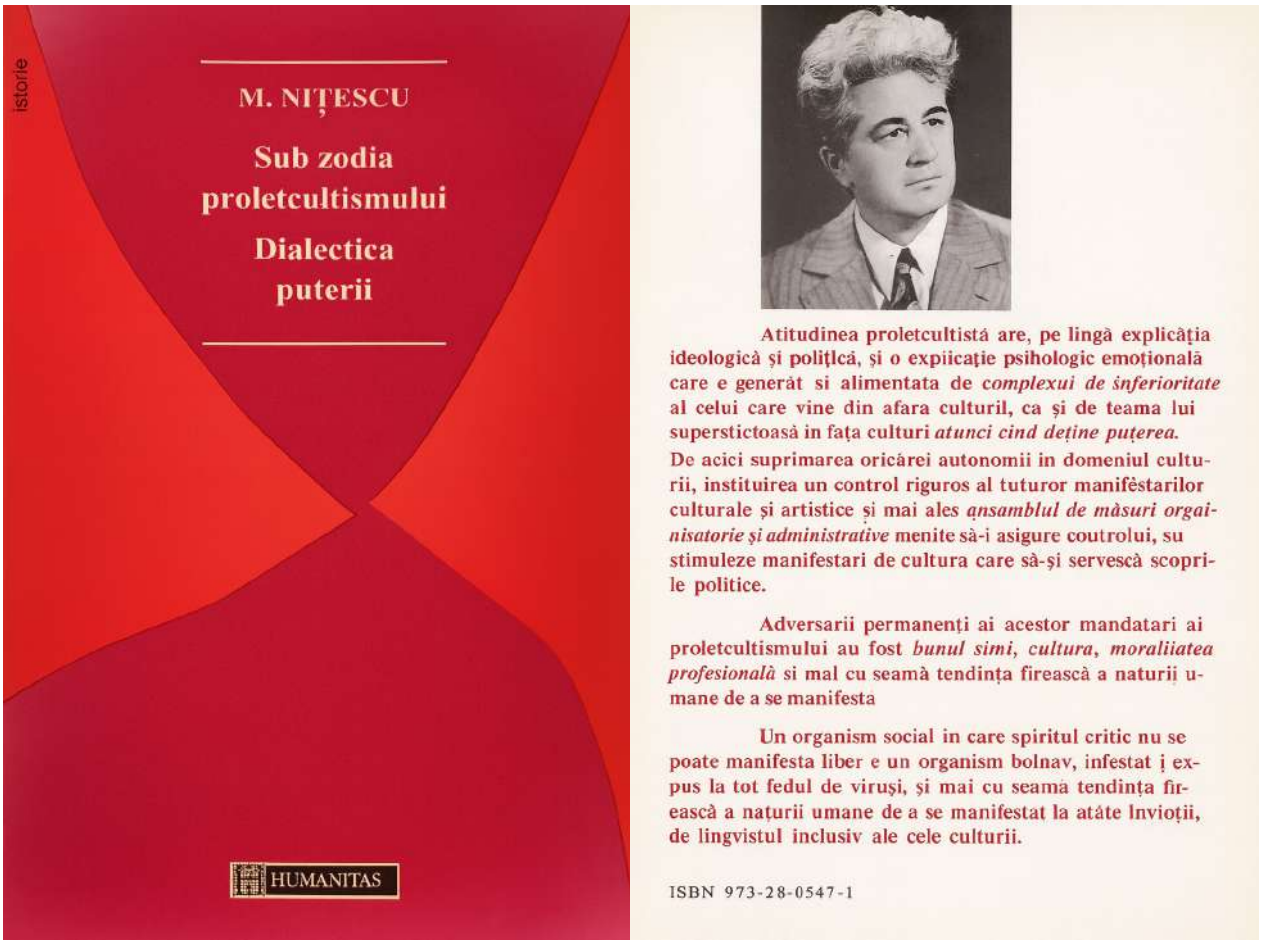
Ion ANDREIȚĂ

Un scriitor uitat, o carte intenționat ignorată

Se numește **Marin Nițescu**, este/era critic literar – și puțini își mai aduc aminte de el. Unii l-au uitat special – mă refer la branșa scriitoricească, neștiind cum să scape mai repede de așa povară, ca de-o piază rea; alții, ceilalți, mă refer mai ales la generațiile tinere de mânuitori ai condeiului, care n-au reușit să-l cunoască – mă gândesc ce bine le-ar fi prins optzeciștilor, nouăzeciștilor! – din cauza politicii duse de predecesorii lor, de-a-l ignora total și a-i exila cartea, ultima și principala lui operă, într-o cușcă zăbrelită cu nepăsarea. Printr-o întâmplare fastă, datorată tenacității unui om cu conștiința de-a duce până la capăt un *testament* literar, cartea a apărut în anul 1995, la Editura Humanitas (pe atunci, când apele nu se aleseseră, și *elita* nu-și croise încă jgheabul ideologic prin care să-și verse icrele prețioase și țâvna bățoasă).

Cartea mi-a fost oferită de către cel ce s-a luptat cinci ani, *după marea revoluție din decembrie 1989*, de către colegul și prietenul autorului, M. Ciurdariu, îngrijitorul ediției – cu următorul autograf: „D-lui Ion Andreiță, consătean al autorului acestei cărți și redactor la un ziar pe care îl apreciez în mod deosebit („România liberă” – n. n.) în semn de prețuire și stimă deosebită. M. Ciurdariu, 19 oct. 1995”. Tot el îi face și un succinct portret pe pagina de gardă, din care citez: „Marin Nițescu (1925-1989). Născut în localitatea Perieți, jud. Olt, într-o familie modestă. Lucrează ca ucenic în București. În 1949-1950 ocupă un post de educator-pedagog la Școala profesională 23 August, urmând și cursul complet al Liceului de băieți Nr. 12, pe care îl absolvă în 1951. În 1950 îi moare tatăl (portar la Uzina 23 August) de TBC pulmonar, boală pe care, în condițiile acelor ani, a contractat-o se pare și fiul și care, într-o măsură, îi va marca ulterior *curriculum vitae*. A urmat, apoi, ca bursier, cursurile Facultății de Filologie a Universității din București (1951-1955). După absolvire este repartizat oficial ca „îndrumător cultural” în regiunea Pitești. Renunță însă și revine în capitală, acceptând provizoratul unor posturi de pedagog la școli profesionale (1956-1958) sau învățător, suplinitor și profesor în suburbia Dobroiești (1958-1963). Din 1964 până în 1969 funcționează ca înbdrumător principal la Centala Editurilor și Difuzării Cărții din București. Refuză tentația de-a deveni membru al PCR, preferând să șomeze în condiții dure (1969-1972). Din 1972 e încadrat ca redactor la revista Viața Românească, unde lucrează până în 1984, când, forțat de privațiuni (retribuire înjumătățită: sub 2000 lei) șicane ideologice și boală (bronhopneumonie cronică obstructivă) se pensionează retregându-se la Perieți-Olt. De aici solicită insistent forurilor în drept sprijin și aviz favorabil pentru apariția cărții sale inedite (din 1979) „*Sub zodia proletcultismului*”. Răspunsul: tăcere unanimă, cu tâlc, de jos până sus. Se stinge de boală într-un chip neprevăzut totuși, la 24 aprilie 1989, în vârstă de 64 de ani”.

Conținutul cărții apărute este constituit din două dintre scrierile sale așa-zis *de sertar*, așa-zis *inoportune* politic: „***Sub zodia proletcultismului***” (1979) – „O carte cu domiciliu forțat” – și „***Dialectica puterii***” (1975, 1988) – „Eseu politologic”. Pentru apariția lor, autorul a dus o dramatică luptă, a*tacând* pe toate fronturile – literare, culturale, civice, politice – o veritabilă odisee, din care a ieșit înfrânt. Nu întâmplător, secvențe elocvente din această bătălie sunt așezate de către îngrijitorul ediției (M. Ciurdariu) la început, ca o prevestire/prevenire a „greutății specifice” care va urma.

Sunt scrisori, memorii, adrese; ele însele făcând conținutul/obiectul unui important volum – pe care Marin Nițescu le expedia, diferitelor personalități și organisme, din locul lui de retragere (forțată) și suferință (accentuată). Sunt și unele vești primite de autor, ca acest mesaj (însoțind un Referat solicitat de Editură) din partea criticului literar Mircea Zaciu, din anul 1981: „Cluj, 11 mai `81. Stimate domnule Nițescu, Îmi cer multe scuze pentru întârzierea, nedorită, cu care trimit referatul. De îndată ce am primit cartea, am citit-o cu mare interes. (…) Dea Domnul să vă apară cartea așa cum ați gândit-o și ați scris-o, însă eu personal mă cam îndoiesc… Dacă Preda (directorul Editurii Cartea Românească, unde fusese depusă cartea de către autor – n. n.) ar fi trăit, e sigur – cel puțin așa cred – că și-ar fi luat răspunderea. (Din păcate, Marin Preda murise cu puțin timp înainte – n. n.). Dacă considerați că referatul meu nu vă poate folisi, ci dimpotrivă, nu-l predați și gata. Nu e nici o supărare. Cu cele mai bune urări, al dvs., Mircea Zaciu”.

Deși referatul reputatului critic clujean era (cu unele observații, privind tonul) pozitiv, el n-a avut niciun succes în fața autorităților (editură – și nu numai). Iar Marin Nițescu se aprinde tot mai mult, mai lucid, în luptă, convins că, până la urmă, adevărul și dreptatea vor câștiga. Totul era limpede ca lumina ochilor, da *ochii* care priveau acest tot erau opaci, sau voiau să fie așa.

Firesc, primul Memoriu este adresat Uniunii Scriitorilor – breasla care trebuie să-l înțeleagă și să-l ajute – în anul 1985, din care citez: …„Sitmate domnule președinte Dumitru Radu Popescu, Subsemnatul Marin Nițescu, membru al Uniunii Scriitorilor, vă adresez prezentul memoriu, cu rugămintea de a mă spijini în rezolvarea unei situații pe care o consider anormală. La sfârșitul anului 1979, am predat pentru publicare, la Editura Cartea Românească, volumul de istorie literară *Sub zodia proletcultismului*, care încearcă să reconstituie, în aspectele ei principale, *perioada 1944-1964 în cultura și literatura noastră*. În cercetarea acestei perioade am căutat să fiu cât mai obiectiv cu putință, pentru a evita afirmații ce nu pot fi susținute prin argumente de ordin documentar și istoric. / Volumul a fost citit în

editură de redactorul de carte Sorin Mărculescu, apoi dat la referat extern (în 1981) criticului Mircea Zaciu. Și unul și altul au opinat pentru publicare și au recomandat unele modificări cărora eu le-am dat, în cea mai mare parte, curs. (…) Subliniez că volumul *Sub zodia proletcultismului* este, cum spune referatul, prima încercare de sinteză asupra etapei literare din anii de după 1944. / De aceea fac apel la autoritatea dvs. Pentru a sprijini apariția acestei cărți, înțelegând că astfel susțineți o cauză a literaturii noastre și apărați un autor de măsuri ce presupun mai multă prudență exagerată decât curaj profesional. Vă mulțumesc, M. Nițescu, 3 decembrie 1985".

Efectul/răspunsul: surzenie – ultimul grad! Și timpul trece…

Dorind să se facă mai bine înțeles, scriitorul Marin Nițescu îi adresează, în anul 1987, o scrisoare redactorului-șef (al editurii) – o autentică, sinceră profesiune de credință; un exemplu semnificativ pentru colegii de breaslă. Citez: …„Aș dori să subliniez în mod deosebit, stimate tovarășe redactor-șef, că neputința de a adopta o atitudine obectiv critică față de aspectele negative ale societății de ieri și de azi m-a determinat să-mi impun tăcerea, așa cum am făcut și în *perioada dogmatismului proletcultist*. În anii 1956-1958, mai multe articole ale mele au fost scoase din sumarul revistei *Tânărul scriitor* de către instituția care s-a numit eufemistic Direcția presei. Motivul l-a constituit tonul nedisimulat critic la adresa unor cărți privite atunci ca expresie a comenzii sociale în literatură. Alte articole au fost refuzate de la început, pentru același motiv de revistele la ușa cărora am bătut. (…) Am considerat că atitudinea obiectiv critică privind aspectele negative ale realității din jurul nostru reprezintă *o datorie morală și profesională* în activitatea unui scriitor, justificarea *sine qua non* a participării lui la viața literară".

Așadar: *tonul* – în general; *tonul* – nedisimulat critic; *tonul…* – și nu numai tonul, desigur – i se reproșează scriitorului care o viață întreagă (nescutită de privațiuni) și-a păstrat verticalitatea, demnitatea, corectitudinea și cinstea profesională. Și n-au fost puțini cei ce l-au pus la zid în presa timpului, în numele realismului socialist; dar și după aceea, căci fariseii s-au adaptat imediat noilor realități. A existat, totuși, un auz fin care, în acest cor bezmetic, a înțeles limpede și a descifrat exact valoarea operei vitregitului de soartă și hulitului de către semeni: criticul și istoricul literar Ion Negoițescu – care, într-un articol („Criticul M. Nițescu") publicat în revista „Viața românească", nr. 6, iunie 1990 (cam târziu; bine și atunci) afirmă/susține: „Din cauză că s-a manifestat târziu (realismul socialist l-a silit și pe el să debuteze după vârsta de patruzeci de ani) textele sale păstrează întotdeauna un aer de seriozitate, desi nu sunt pedante și nici rigide, doar într-adevăr sobre și responsabile. (…) *Moralitatea și demnitatea critică a lui M. Nițescu sunt oricum exemplare* și constituie un factor de seamă în atracția pe care opera sa o exercită asupra cititorilor".

Da! – obligatoriu de adăugat – dacă ea, această valoroasă, pilduitoare operă ar fi fost promovată, înlesnită cunoașterii, publicată în mai multe ediții; or, dincolo de *întâmplarea* din 1995, nimeni din cei ce-ar fi trebuit să facă acest gest n-a mai mișcat un deget; dimpotrivă, au făcut totul pentru ca să nu intre în circuitul public: scriitorul a fost exilat în uitare – și opera în nepăsare.

Dar să întoarcem timpul la data petrecerii evenimentelor. Constatând că toate drumurile îi sunt barate și ușile închise, Marin Nițescu își ia inima-n dinți și se adresează (naivitate? încredere? disperare? nebunie?) autorității supreme: în 10 februarie 1988, înaintează un Memoriu către Nicolae Ceaușescu. După ce-și face o succintă prezentare – cine e, de unde e, ce face etc.; explicând odiseea pe care a fost obligat s-o străbată, spune: „La începutul anului 1980 am prezentat spre publicare, la Editura Cartea Românească din București, un volum de 450 de pagini, cu titlul de mai sus („Sub zodia proletcultismului" – n. n.). Acest volum încearcă să reconstituie pentru prima dată, în aspectele ei principale, imaginea literaturii noastre în perioada 1944-1964. În cercetarea acestei perioade am procedat în spiritul documentelor de partid, al îndicațiilor dumneavoastră personal, căutând să respect cât mai mult cu putință adevărul. (…) Menționez că, inițial, volumul a fost inclus în planul de apariție al editurii pe anul 1982, plan aprobat

de Consiliul Culturii și Educației Socialiste. Ulterior, însă, editura a refuzat să-l mai tipărească. (…) Îmi este cu neputință să mă împac cu gândul că am investit *mai mulți ani de muncă asiduă*, care mi-au șubrezit sănătatea, pentru documentare și elaborare, într-o lucrare ce nu poate să apară într-una din editurile noastre. (…) În această situație, cu deosebit respect vă adresez rugămintea, mult stimate tovarășe președinte, de a da înalta dumneavoastră încuviințare pentru tipărirea volumului *Sub zodia proletcultismului*…". Și așteaptă. A trimis cu aviz de primire să fie sigur că Poșta își face datorie. Și nu este exclus ca, în naivitatea, încrederea, disperarea și nebunia lui, să-l fi ispitit și un gând de reușită.

Trec zilele, săptămânile, lunile… Niciun semn din partea adrisantului. Totuși, primește o veste, care-l determină să trimită un nou memoriu președintelui Nicolae Ceaușescu – pe 22 august 1988, La șase luni și ceva de la primul – din care spicuiesc:

…„La 12 februarie 1988, v-am adresat un memoriu înregistrat la nr. 10696, în care am expus pe larg situația volumului meu de istorie literară *Sub zodia proletcultismului*, care a fost prezentat la începutul anului 1980 Editurii Cartea Românească, dar a cărui publicare a fost în cele din urmă refuzată. Răspunsul la memoriul din luna februarie menționat mai sus l-am primit de la aceeași instituție care în urmă cu șase ani a hotărât, prin intermediul editurii, că publicarea cărții mele este *inoportună*, adică de la Consiliu Culturii, de unde am înțeles că memoriul meu nu a ajuns la Secretariatul dumneavoastră… Mă întreb și mai ales întreb, după ce criterii se hotărăște dacă publicarea unei cărți este sau nu oportună și cine are dreptul să hotărască acest lucru; cine are dreptul să decidă destinul unei culturi?". Cu cuțitul la os și curajul cuțit, Marin Nițescu atacă fundamental: „Pentru a-și câștiga locul pe care l-a avut și pe care îl merită de drept în cultura celorlalte țări, cultura noastră ar trebui nu numai să se elibereze de orice considerente anticulturale și antipatriotice și de oportunitate sau inoportunitate în publicarea cărților scrise în prezent de scriitori care trăiesc în țară, ci să integreze cât mai curând în circuitul ei operele scriitorilor exilați, care *fac parte organică din această cultură* și care sunt acum cunoscute peste tot în lume, în afară de propria lor patrie". (…) Apoi, cu riscul disperatului, conștient de ce-ar putea să i se întâmple: „Cât privește situația volumului meu *Sub zodia proletcultismului*, după aproape zece ani de așteptare și numeroase demersuri, până la memoriul pe care l-am înaintat domniei-voastre, am ajuns la convingerea că nu există perspective de publicare la o editură din țară. De aceea cu același respect vă adresez rugămintea de a da înalta dumneavoastră încuviințare pentru a încerca *publicarea acestui volum la o editură din străinătate* care, sper, va găsi oportună apariția lui, întrcât nu am altă alternativă".

La capătul obositoarei odisei, pe cât de dureroasă, pe atât de curajoasă, te întrebi cu indignată uimire: De ce se fereau toți mai-marii literaturii și culturii române de apariția acestei cărți, pe care o doreau îngropată cât mai adânc? denigrând public autorul, pe alte pretexte literare, cu ajutorul fariseilor de serviciu? Și, totuși, de ce niciun alt scriitor, fie el tânăr sau consacrat, n-a avut curajul – sau curiozitatea – să solicite explicații? Toți erau îngroziți de adevărul cuprins între coperțile acestei cărți: exprimat clar, limpede, de necontestat – pentru că fiecare plătise, în acel dublu deceniu (1944-1964), într-un fel sau altul, mai mult sau mai puțin, ispitiți, îndemnați, ori de bună voie, peșcheș nedemn, compromițător, pentru avantajele ce li se ofereau. Iar acum venise ziua socotelilor. Țara se mai scuturase de sub aripa cloștii sovieto-bolșevice, începea să se vorbească altfel despre patrie, cultura își căuta rădăcinile și continuitatea, literatura se primenea, scuturându-se de jegul proletcultismului – și mulți din cei ce făcuseră pactul cu diavolul (indiferent de motiv) erau acum pe cai mari, pe care se simțeau bine.

Spirit ordonat, matematic, Marin Nițescu desfășoară o geometrie lirică exactă, exemplar conturată în aria limbii române. El trece în revistă toată această perioadă, *sine ira et studio*, uneori cu firescul accent critic al cercetătorului, alteori relatând, exemplificând, fără comentarii.

Volumul se deschide cu un citat elocvent din Titu Maiorescu, unul din mentorii săi (al doilea era Eugen Lovinescu): „…cu orice jertfe și în mijlocul oricâtor ruine trebuie implântat semnul adevărului". Într-un „*Argument*"-prefață, el deschide *cutia pandorei* (în fapt, a

adevărului) fixând coordonatele: „În studiile și monografiile din ultimul timp, dedicate unor scriitori din trecut, precum și în dicționarele de literatură sau încercările de sinteză asupra perioadei 1944-1964 există parcă un consens tacit de a se trece cu discreție peste fenomenul proletcultismului, ca și când acest fenomen ar fi necunoscut, atunci când nu se încearcă reabilitarea voalată sau chiar prezentarea explicită a acestei perioade ca una din marile epoci ale literaturii noastre”.

Cu „Argument” debutează primul capitol (vreo sută și cincizeci de pagini) din cele trei, al întregului demers. Sub titlul „Vae victis!” se apleacă atent asupra scurtei perioade 23 August 1944-30 Decembrie 1947: „deosebit de complexă și contradictorie, se caracetrizează, mai mult decât altă perioadă din trecut, într-un anume sens, prin incertitudine și dramatism pe toate planurile. Ea reprezintă lupta surdă, disperată și inegală dintre forțele părăsite de istorie, care încearcă să apere valorile societății constituite, și forțele favorizate de conjunctura politică și militară, care tind la sfărâmarea acestei societăți și la preluarea integrală a puterii”. Bătăliile politice sunt încrâncenate – duse spectaculos între ziarele opoziției și „Scânteia” – culminând cu autodizolvarea Partidului Național Liberal, urmată de condamnarea principalilor conducători ai Partidului Național Țărănesc, „vinovați de complot împotriva statului și trădare” (din actul de acuzare): Iuliu Maniu, Ion Mihalache, Nicolae Penescu, Grigore Gafencu, Costantin Pleșoianu etc. – și cu abdicarea Regelui. „Același dramatism – constată Marin Nițescu – și aceeași incetitudine din viața politică domină și viața literară ” – cu, totuși, „o perioadă de relativă libertate și de cenzură, deși camuflată, foarte atentă și activă”. În ultimele numere din *Gândirea* – „cea mai importantă revistă din perioada interbelică” – semnează încă, între alții: Nichifor Crainic, Ion Pillat, Vasile Voiculescu, Victor Papilian, Vintilă Horia, Sergiu Grosu, Dumitru Stăniloae, Ion Potopin. În ultimul număr, 6, iunie-iulie 1944, pe ultima copertă se mai află, încă, menționată „Gruparea revistei”: Lucian Blaga, Vasile Băncilă, Ștefan Baciu, Dan Botta, Aron Cotruș, N. Crevedia, Radu Gyr, Basil Munteanu, V. Voiculescu etc. În unele reviste – „Orizont”, „Viața românească” – apar semnături ce indică, „în majoritatea cazurilor, afinități culturale tradițional democratice”: Al. Philippide, D. I. Suchianu, M. Ralea, Tudor Vianu, Ioana Postelnicu, Hortensia Papadat Bengescu, Eugen Ionescu etc. Iar în „Revista Fundațiilor Regale”, aflată sub direcroratul lui Al. Rosetti (după demisia lui D. Caracostea, care încercase s-o politizeze): C. Rădulescu-Motru, Ion Pillat, Ion Agârbiceanu, Constantin Noica, Ion Vinea etc; nume întâlnindu-se cu altele mai noi: Geo Bogza, Eugen Jebeleanu, Cicerone Theodorescu, Maria Banuș, Silvian Iosifescu – revista realizând, astfel, „atât cât era posibil, idealul umanist și democratic al unei publicații conduse de spiritul toleranței”. Dar, cu numărul 12, din decembrie 1947, revista încetează să mai apară – „odată cu ea, dispare pentru mult timp ultima oază în care se mai putea respire, a vieții noastre literare”. Tot în această scurtă perioadă, izbutesc să apară unele cărți, aflate – și anunțate – sub tipar, la cele peste 20 de edituri, care încă existau; mai ales, proză: Ionel Teodoreanu, „Masa umbrelor”, „La porțile nopții”; Felix Aderca, „Revolte”; G. M. Zamfirescu, „Bariera”; Pavel Chihaia, „Blocada”. În dramaturgie, apare „Teatru I-III, ed. definitivă, de Camil Petrescu. În poezie: T. Arghezi, „Una sută una poeme”; I. Pilat, „Poezii I_III; Constantin Tonegaru,„ Plantații”; Gellu Naum, „Teribilul interzis”, „Culoarea somnului”. În critică și istorie literară: „Perpessicius, „Mențiuni critice” V; Basil Munteanu, „Permanențe franceze”. Aceste apariții, restrânse totuși, au o singură expicație: „Prezența regelui, chiar dacă mai mult simbolică, dar mai ales situația internațională, au ținut în frâu aparențele proletcultiste… Odată cu plecarea regelui și asumarea în mod deschis a întregii puteri, viața literară se întrerupe brusc, ca în urma unui cataclism cosmic”.

Acest cataclism este cercetat și comentat pe larg în subcapitolul „Flux și reflux sau doi pași înainte și un pas înapoi”. În noua presă – ori în î*nnirea* celei vechi (vezi „Viața românească”) – apar semnături și articole de genul: I. Vitner, „De la Hegel la Karl Marx” ; tot Vitner, într-un articole despre „Literatura țărănească – Semănătorismul”, în care îl ”confundă pe Eminescu cu un activist de partid sau cu un arendaș, *îi denută apartenența ideologică la o*

lume care se vede amenințată și-l stigmatizează ca pe un *reprezentant tipic al feudei care agonizează*". În revista „Orizont", devenită „Revista literară", sub conducerea lui M. R. Paraschivescu, se impun nume noi: N. Moraru, Petre Solomon, Paul Cornea, V. Mândra, Vl. Colin, Neculai Tăutu, Al. Jar, Paul B. Marian, H. Zincă… Ziarul „Scânteia" dă tonul, în 20 octombrie 1947, prin articolul „Să făurim o cultură și o artă nouă, expresie a năzuințelor și a ideologiei clasei muncitoare", de N. Moraru. Și astfel vine proclamarea Republicii Populare Române, anunțată tot în „Scânteia", în numărul special de Anul Nou 1948, prin editorialul semnat de Vasile Luca, subliniind că „Anul 1947 s-a încheiat cu dărâmarea celei mai puternice citadele reacționare burghezo-moșierești"… Concomitent, revista „Contemporanul", printr-un articol nesemnat – „O Academie nouă", nr. 90, din 18 iunie 1948 – pregătea terenul pentru apropiata epurare în masă: „Academia Română nu a reprezentat, în trecut, decât un apanaj al claselor posedante, al moșierimii și, mai curând, al marei finanțe. Nu meritele științifice sau culturale ale unor personalități stăteau la baza criteriilor ce condiționau admiterea de noi membri".

Marin Nițescu analizează obiectiv, scupulos (chiar minuțios) condițiile politice, ideologice, culturale, literare ale acestei perioade de trecere către implementarea proletcultismului. În subcapitolul „Modelul unic" se ajunge la punctul dorit – urmând a fi generalizat. „Uniunea Scriitorilor organizează în zilele de 24-27 martie 1953 o *dezbatere* cu tema „*Unele probleme ale creației literare din R. P. R. în lumina tezelor asupra literaturii și artei expuse de tovarășul G. M. Malenkov* (urmașul pasager al lui Stalin – n. n.) *în Raportul ținut la Congresul al XIX-lea al P. C. U. S.*". După cuvântul de deschidere, rostit de Mihail Sadoveanu și referatul prezentat de Eugen Frunză, secretarul Uniunii, au luat cuvântul: V. Em. Galan, I. Vitner, M. Gafița, A. E. Baconski, Maria Banuș, Nina Cassian, Petru Dumitriu, Veronica Porumbacu, Ovid S. Crohmălniceanu,M. Novicov, M. Beniuc, Ștefa Iureș, Aurel Baranga, Vicu Mândra, M. R. Paraschivescu, Al. I. Ștefănescu, Demonstene Botez, Alexandru Jar, Cicerone Theodorescu – toată suflarea noilor scriitori, atașați noii ideologii – în rândul cărora se înscriu scriitori tineri și foarte tineri, cu poezii și reportaje închinate partidului iubit (Ana Blandiana, Ilie Constantin, Romulus Rusan…) publicate în revistele noi sau înnoite: "Tribuna", „Luceafărul"…

Într-o secțiune specială – „*Sub zodia proletcultismului*" – Marin Nițescu face o severă analiză critică a acestei ideologii – de la simptomele embrionare la vastele, periculoasele consecințe, pornind de la aprecierea: „Fenomenul proletcultist reprezintă manifestarea urii și luptei de clasă în domeniul culturii. El e cauza degradării culturii și artei, dar și această degradare însăși a culturii și artei. Cauza unei maladii mortale, dar și numele acestei maladii. Ura și complexul de inferioritate, care constituie originea psihologic-emoțională a proletcultismului, își creează justificări teoretic-ideologice, iar acestea, la rândul lor, generează și agravează ura de clasă în domeniul culturii". În acest context, el constată cum „Poezia și proza se turmentează până la delir cu dogmele în circulație pe care le iau drept realitate, ignorând realitatea. În toată literatura realismului socialist e o criză a noțiunii de realitate, o permanentă sbstituire a realității cu o imagine apriorică a realității, care se prezintă însă ca adevărata realitate". Nițescu este atent/ receptiv și la posibile *repoșuri* cum că, în aceeași perioadă proletcultistă, au apărut și câteva opere valoroase. "Ei – criticii oponenți și lăutari ai realismului socialist – replică Nițescu – vor cita romane ca *Bietul Ioanide, Scrinul negru, Morometii, Groapa* și… cam atât. Dar aceste opere nu aparțin de fapt perioadei respective decât prin accidentul de a fi fost publicate în cuprinsul ei. Prin tematică, ele ancorează în epoca istorică anterioară, unde autorii lor s-au putut mișca mai liber decât ar fi putut-o face cu o tematică de actualitate. Partea a doua din *Scrinul negru*, care se referă la perioada de după război, e în cea mai mare parte falsă. Același lucru se poate spune într-o oarecare măsură despre partea a doua a *Morometilor*". „A existat – recunoaște exigentul critic – și o literatură autentică, însă una *de sertar*, de care vorbea Ion Caraion încă din 1946. Această literatură a fost creată de scriitorii excluși din

viața literară și ea a rămas necunoscută în toată perioada proletcultismului, ducând o existență clandeastină. Lucian Blaga, de ex…. Poeziile sale, scrise în acest interval de timp, nu au apărut decât în 1962, după moartea sa. De asemenea, *Hronicul și cântecul vârstelor*, gata de tipar în 1946, nu a apărut decât în 1965. *Ultimele sonete închipuite… Povestirile* și romanul *Zahei Orbul* ale lui V. Voiculescu nu au putut să apară decât tot postum, în 1964, 1966 și respectiv 1970". Sunt evidențiate și expulzările de opere care nu se mai încadrau în viziunea noilor orientări. Astfel, în iunie 1946 s-a tipărit primul catalog de *Publicații scoase din circulație* – adică interzise – acțiune girată de P. Constantinescu-Iași, ministrul Propagandei și Teohari Georgescu, ministru de Interne. În 1948 s-a tipărit un catalog de 522 de pagini, plus un supliment de 75 de pagini, cuprinzând peste 10.000 de titluri interzise, precum și toate hărțile, atlasurile etc. cu Basarabia. „Mai trebuie spus – completează criticul – că, printr-o acțiunea organizată, nenumărate biblioteci particulare – ca, de pildă, aceea a lui E. Lovinescu – dar și publice au fost total distruse, fie prin arderea cărților, fie prin confiscarea și transportarea lor într-un fel de depozit-cimitir de pe Calea Văcărești".

Capitolul II*: Profiluri de epocă* înglobează autori și *texte ilustrative comentate* – cu un preambul, din care notez, ca pe un avertisment: „Nu există nici un autor român dintre cei activi în perioada proletcultistă care să-și fi adunat în volum *toate* scrierile publicate în presă între anii 1948-1965. Foarte mulți nu au republicat nimic, așa încât volumele pe care le-au tipărit după aceea nu reflectă în nici un fel activitatea lor în perioada respectivă. / Motivul principal al tăcerii, al dorinței ca lucrurile publicate atunci să rămână îngropate în paginile colecțiilor nu e deloc greu de ghicit. Ei vor să apară azi ca niște oameni aproape inocenți, dacă se poate chiar ca victime ale perioade proletcultiste. Iar pentru cei care nu mai trăiesc există *admiratori* care se străduiesc să țină sub obroc această parte din activitatea lor care le-ar păta biografia. / De aceea este cu atât mai necesar, cu cât lucrurile se ascund, să fie ridicat, cel puțin în parte, vălul acestei discreții vinovate". Și: „Textele și fragmentele de articole pe care le comentăm aici reprezintă doar o mostră din *contribuția* autorilor respectivi. Nu am reținut decât un număr relativ redus de autori, anume, pe cei pe care i-am considerat „reprezentativi", *cei care au imprimat direcția, care s-au bucurat de autoritate* în perioada proletcuiltistă".

Cel care deschide lista acestor profiluri este *Mihail Sadoveanu*. Îl urmează Tudor Arghezi, George Călinescu, Zaharia Stancu, Mihai Beniuc, Geo Bogza, Eugen Jebeleanu, Leonte Răutu, Ion Vitner, Nicolae Moraru, Ov. S. Crohmălniceanu, Cornel Regman, Paul Georgescu, C. I. Gulian, Al. Piru, N. Tertulian, Dumitru Micu, Eugen Simion, Nicolae Manolescu – cărora le consacră duferențiate pagini speciale de largă și profundă analiză liteară, tematică, estetică, ideologică.

Ultimul capitol (III) „***Bibliografie ilustrativă***", este prezentat astfel de către Marin Nițescu: …„ am reținut un număr relativ mic de nume și de titluri, întrucât nu am urmărit să dăm o bibliografie completă a autorilor menționați și nici o listă a tuturor celor care au scris în această perioadă. / Numele reținute, ca și numărul de titluri, sunt în funcție de importanța autorului respectiv în cadrul proletcultismului, sau ca personalitate individuală, precum și de tematica articolului. / Menționarea în această blibliografie a unor nume din generația celor mai tineri – între care și câteva nume de poeți – se explică prin intenția de a fixa în timp începutul activității lor literare și de a aminti și în acest fel *tributul pe care au fost obligați să-l plătească și ei pentru a fi acceptați în viața literară*". Sunt prezenți 95 de scriitori – prozatori, poeți, dramaturgi, critici și istorici literari, muzicologi, eseiști, filozofi – în ordine alfabetică, de la Ion Agârbiceanu și Florența Albu la Ion Vlad și Henri Wald.

Între tinerii dătători de tribut, amintesc câțiva dintre cei mai talentați, impuși mai târziu de valoarea propriei opere. Poeta Ana Blandiana, cu două poezii: „Ploaia", în revista „Tribuna", nr. 24 din 13 iunie 1959 („În noaptea asta udă ca o ploaie / Am scris întâiul cântec comunist. / De zece zile toamna se jelește / Și totuși pe șantier nu-i nimeni trist"…) – și „Odă", „Tribuna nr. 46 din 12 noiembrie 1959 („Slavă neamului acesta / Vremurilor noastre slavă! / Slavă erei ce se naște / Dușmănită și grozavă… / Slavă anului acesta / Ce-a ucis în

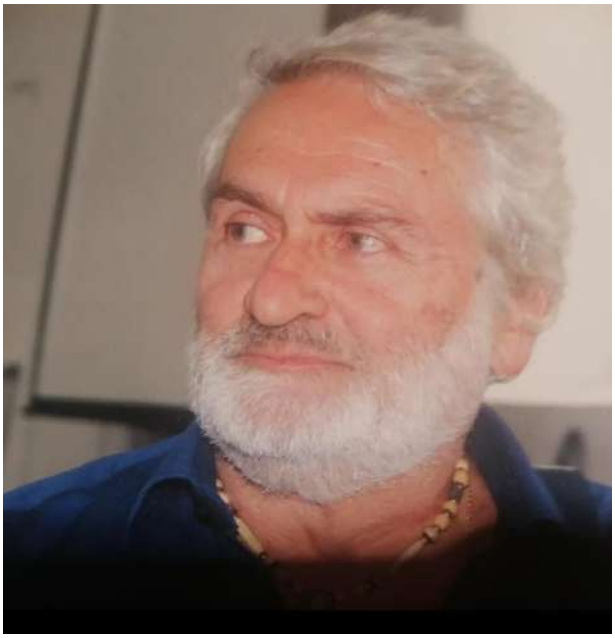
colb milenii; / Și din flăcări, ca drapelul, / Slavă veșnică lui Lenin"). Ioan Alexandru, cu poezia „Vremea anului 1917" (un elogiu al Revoluției din Octombie) – în revista „Steaua", nr. 11/1960 („Cai frumoși cu vestea-n coarne / Nechezând trăpau pe vânt. / Se năștea cu trup și suflet / Libertatea pe pământ / / Scumpă iarnă, prunci și nașteri / Candelabrul morții stins. / Rusia scria cu sânge / Răsăritul. Am învins"). Poetul Cezar Baltag: „Antimonarhică", în „Gazeta literară", nr. 1, 1 ianuarie 1959 („Mai rămăsese unul, târziu și descusut, / Coroana ruginise de mult, de la-nceput / Și țara alungându-l privi cum atârna / Hlamida rușinoasă pe majestatea-sa. // În urma lui lumina se desfăcea deodată / Ca lotusu-n lumina amiezii, adiată. / Era atâta soare în ceasul vindecării / Căci el fusese umbra peste obrazul țării" – alături de alte poezii, cum „Flăcările lui Octombrie", „Lenin, noi suntem afirmația ta" etc, publicate în aceeași revistă). Gheorghe Grigurcu: poezia „Grivița, Lenin", în „Steaua", nr. 4/1958 („Pe Lenin îl cunoașteți, /După constelațiile care-i marchează drumurile, / În Europa și Asia /…/ Mâna lui Lenin indică / Perpetuu viitorul…" – alături de „Primele tancuri sovietice" și „La aniversarea Republicii", publicate în aceeași revistă). Petre Stoica: poeziile „Președintele gospodăriei, Ieri s-a împărțit primul rod" și „Numele lui Lenin trece prin lumea contemporană", publicate în revista „Steaua", numerele 3 și 4 din 1959).

În același capitol sunt publicați mai mulți scriitori – prozatori, reporteri, eseiști, critici și istorici literari, de diverite vârste, fiecăruia fiindu-i atașate titluri și citate din operele incriminate.

…Apropiindu-mă de finalul acestui lung *proces al prolecultismului*, amplu, profund, bine pregătit și obiectiv susținut, în numele adevărului (nu ca parodia de „proces al comunismului", înscenată de fostul președinte Traian Băsescu, cu ajutorul fiilor celor ce aduseseră comunismul în România) mă întreb – și vă întreb – de ce nu beneficiase această carte de promovarea meritată? De ce nicio editură nu s-a oferit s-o reediteze? Ca să fiu sigur că nu greșesc, am căutat pe internet mai multe librării, centre și depozite de carte, anticariate. Constat că unele (nu puține) știu câte ceva despre ea, prezentându-i coperta, editura (Hmanitas) etc. iar la exemplare disponibile: „0" – nimic. Totuși, vreo două depozite (sau anticariate) semnalau că posedă câte un exemplar (spre vânzare, desigur). Atât. O dovadă în plus că această carte nu este dorită nici de cei de azi, cum n-a fost acceptată nici de cei de ieri. Cu toții o vor îngropată, moartă. De dincolo de moarte, ea și autorul ei, Marin Nițescu, continuă să le bântuie viața cu coșmaruri grele.

P. S. În finalul cărții „***Sub zodia proletcultismului***", Marin Nițescu publică, pe parcursul a 60 de pagini, textul „***Dialectica puterii***" *– Eseu politologic (1975, 1988*) – în care, vorba știutei ziceri, unele asemănări cu subiectul principal nu sunt deloc întâmplătoare. Las acest text (integru și integral) drept *bonus* celor ce vor reuși să facă rost de carte – și se vor încumeta s-o citească.

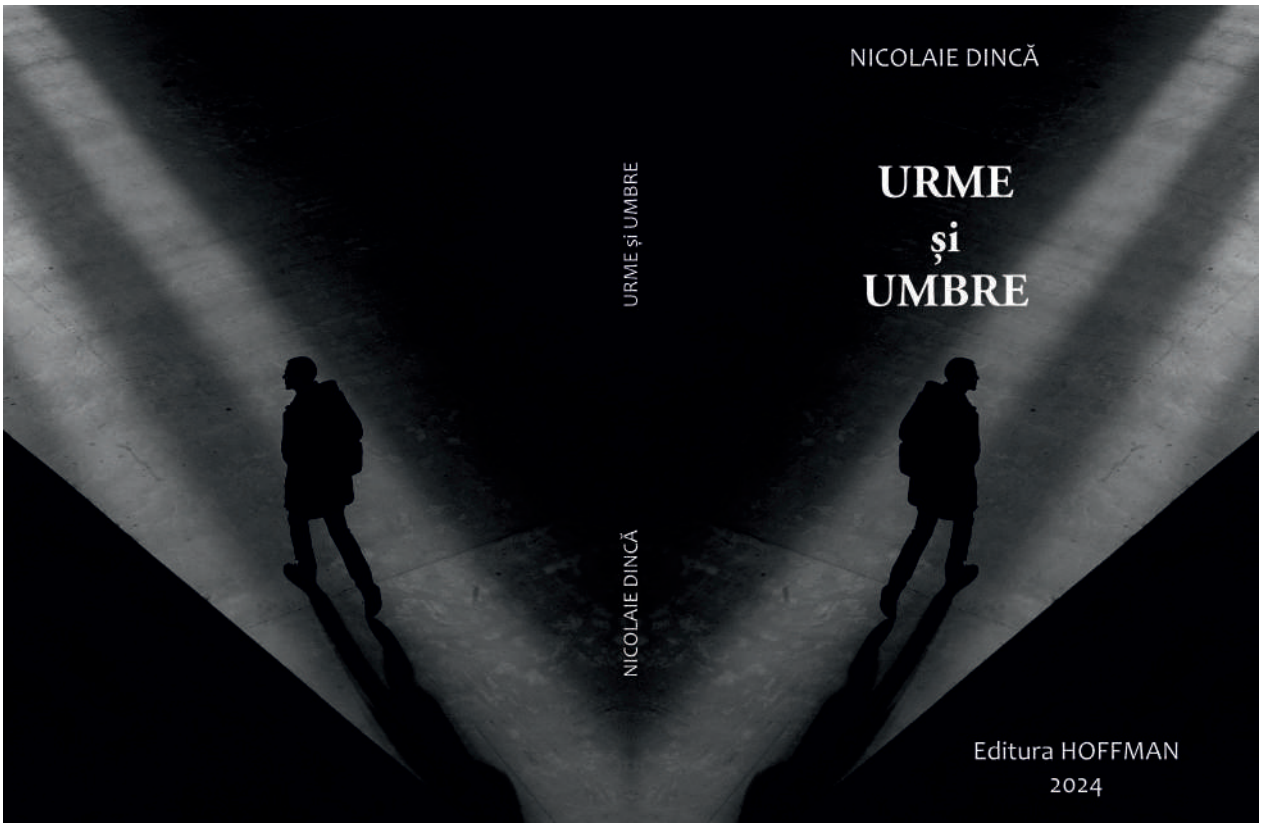
Adrian ȚION

Între liric și comic

Îngemănând lirismul cu dramaturgia și regia de teatru, Nicolaie Dincă se afirmă tot mai mult ca un talent exploziv și viguros în spațiul cultural al Slatinei contemporane, dar și în afara lui. Volumele sale de versuri și proză umoristică publicate până în prezent, piesele scrise și regizate *par lui-même* atestă cu acuitate un talent autentic, diversificat, detonant, în stare să cuprindă multitudinea formelor de investigare și implementare a realului în producții artistice remarcabile. Febril și dinamic, incisiv și sensibil, sarcastic și necruțător, în orice ipostază l-am analiza, el întrunește calitățile unui critic sever al actualității românești, dublat de finețea unui depozitar de lirisme ce-i colorează cu naturalețe personalitatea polivalentă.

În poezie, fascinat de frumusețea structurilor clasice, Nicolaie Dincă redescoperă cu încântare canonul, lăsându-se ademenit de cadențele stihurilor orânduite în sonete sau rondeluri, cu versuri grupate în catrene, cvintete sau sextine. Se simte încântarea și dexteritatea încadrării în aceste forme fixe, abandonate pe de-a-ntregul de tinerii versificatori. Asta nu înseamnă că nu este atras și de suplețea versului alb, manevrat abil, colocvial și extrem de firesc. Între aceste delimitări formale se încadrează și textele (lirice, epice sau dramatice) din volumul *Urme și umbre* (Editura Hoffman, 2024), ceea ce dă un caracter eterogen cărții. Dar autorul nu se prea sinchisește de acest amestec, întrucât inspirația sa e năvalnică, variată și se devoalează ca atare, multidirecțional, extinzându-se pe diferite paliere tematice pentru a se exprima pe sine în *umbra* unor *urme* trasate de înaintași, modele ale poeticii autohtone. Profesiunea de credință a stihuitorului e exprimată sincer și simplu, aproape brutal de sincer și simplu; eul auctorial confesiv fiind încadrat într-un fel de schiță fiziologică a spiritualității românești în poezia *Stânci*: „Am scris mereu așa cum simt - / Dacă n-o fac n-aș mai fi eu; / Asta mă-mpiedică să mint / Și să mă las de Dumnezeu !”

Lirica erotică a lui Nicolaie Dincă dezvăluie temperamentul ardent al îndrăgostitului universal din toate timpurile, toropit de iubire, stăpânit de patimi carnale și idealizări pe măsură. Sunt stereotipii admirative necenzurate, încărcate de patos ca în *Sonet cu nebun*, dacă mai trebuie explicitată nebunia iubirii: „O dragoste de foc, nemăsurată, / Îmi sparge pieptul și se răzvrătește, / Cu dulci fiori în mine se topește, / Nădăjduind iubirea ta curată”. Senzualitatea e ironizată subtil în „furnici carnale” și în „herghelia de vise nebună”, semnificative înscrisuri ale metamorfozelor iubirii cu insinuări de originalitate. Și ce-i mai rămâne poetului din „relicvele unei iubiri” eșalonate în naivități murmurate cadențat, cu repetiții ca în romanțe, decât transfigurarea artistică vizând eternizarea sentimentului. E un fel de „Să-ți laud frumusețea pe hârtie”, spus direct, fără zorzoane stilistice, dar și reprosul formulat drăgăstos „Tu, hoțoaico, știai cum e / Să-ți atragi iubitu-n mreajă (...) Să iubești până te doare” (*Într-un sat uitat de lume...).* Inventarul lingvistic al poetului nu ține cont de calofilia exprimării, nici, la polul opus, de pudibonderii răsuflate. El folosește cu șarm vorbirea colocvială și argoul și face să iradieze în vers neaoșismele oltenești cu sonorități ilare. Cu o incredibilă naivitate, poetul se întreabă ca un copil *Ce-i dorul* și se ambiționează să dea rezoluții credibile în aceeași gamă dramatică, profund afectat de intensitatea trăirii. Inocența versificării îl absolvă de orice vină, căci *dorul* cel greu de definit pârjolește sufletul îndrăgostitului: „E greu, cenușiu și intens, / E plumb care arde și plânge, / E golul acesta imens - / Abisul ce-n brațe mă strânge.” În factologia decantărilor

structurale „iubire” rimează frecvent, desuet, cu „nemurire”.

Lirismul suav, cu salt în epigramatic, topârcenian în ansamblu, se deplasează deliberat spre scurte istorioare comice precum idila dintre Adelica și milițianul oacheș din sat, subțirel și cu mustață din *Vorbe de lume*. Pe aceeași linie a bârfelor conjuncturale se înscriu scenete populare cu alde „țața Marghioala”, „Vasile a lu’ Damigeană” sau „Mișu lu’ Cioroflacă” de parcă am fi în satul sorescian *La Lilieci* populat cu alte personaje pitorești. Câte din aceste schițe dialogiae nu stau sau nu vor sta la baza unor comedii jucate de artiștii din Slatina! Derivând din nucleul acestor dialoguri colorate lingvistic, înghesuite în forma restrictivă a poezelelor comice, reînvie credința în farmece și descânt, frânturi ritualice notate ca deferență pentru trecut, pentru tradiția ancestrală, căci în sufletul poetului palpită emoționante nostalgii după imagini simple precum „Baticul mamei” sau reiterări liturgice apropiate de stilul pildelor biblice (*Priceasnă, Libație*). Note descriptive (*Noapte citatdină*) se îmbină cu reflecții asupra socialului care irup de cele mai multe ori în imprecații dure îndreptate spre politicienii corupți, mereu înfierați de condeiul acid al poeților. Printre ei, evident, și Nicolaie Dincă, mereu îndârjit împotriva răului din lume, căci „Marii lumii fac alegeri proaste / Și plătesc cu sufletele noastre”. Simplitatea rostirii, căldura comunicării și zbuciumul sufletesc năvalnic încrustat în vers se împletesc organic în poezia lui Nicolaie Dincă, spirit insațiabil, care „scrie torențial, vrea să poetizeze natura întreagă și viața oamenilor” (Nicolae Georgescu). Câte ceva din această insațietate creativă răzbate limpede și din volumul prezentat *Urme și umbre*, deschidere spre cunoașterea lumii în care trăim, dar și spre autocunoaștere cumulative.

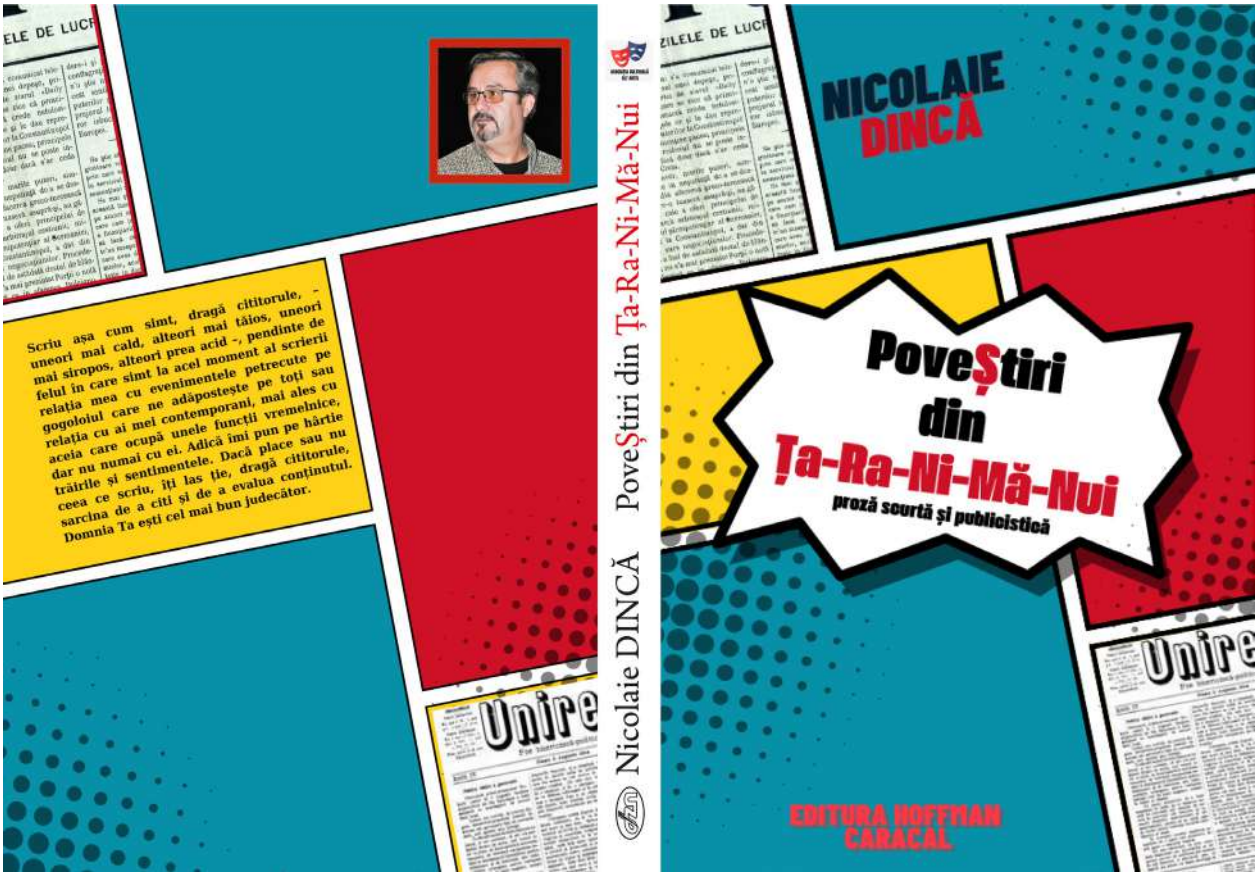

Iulian CĂTĂLUI

Recenzia volumului *PoveȘtiri din Ța-Ra-Ni-Mă-Nui* de Nicolae DINCĂ

O carte foarte interesantă a publicat poetul, actorul, regizorul și publicistul slătinean Nicolaie Dincă, titlul fiind și el plin de semnificații și jocuri de cuvinte, *PoveȘtiri din Ța-Ra-Ni-Mă-Nui* (Caracal, Editura Hoffman, 2023). Volumul conține proză scurtă și publicistică, mai precis povești și povestiri, eseuri, pamflete, editoriale și reportaje, deci un mixaj sau potpuriu de literatură și non-literatură, toate însă unite de "peana" ascuțită satirico-sardonică a lui Nicolaie Dincă.

Dintre povești și povestiri se remarcă în mod cu totul special fascinanta primă creație narativă a volumului, *Mândra*, inspirată atât din vechea și antica piesă-poem *Sakuntala* a lui Kalidasa, din nuvela fantastică *Sakuntala* a lui Vasile Voiculescu (care reprezintă de fapt o reinterpretare în proză a poemului scris de poetul antic indian menționat) cât și dintr-o poveste sau legendă locală de pe Valea Căluiețului, râul Olteț, din "vremuri necunoscute, străvechi" și Morunglavul (județul Olt) natal al autorului. Nuvela voiculesciană prezintă povestea personajului-narator care, pentru a se reface după o boală grea, merge să-și viziteze un prieten care se afla într-o tabără

de țigani. Acolo se îndrăgostește, înamorează de o fătucă pe nume Rada și își dorește ca aceasta să-i fie soață, însă este refuzat pentru că, la rândul ei, tânăra iubea un… țigan.

Protagoniștii povestirii lui Nicolaie Dincă sunt doi tineri ravisanți și epustuflanți, un ex-ghemotoc de fată a unor țigani fugari și neborâți, dar înecați, numită Mândra, crescută și educată de o familie de boieri pământeni Calotă de la Căluiu și un veritabil Făt-Frumos, pre numele-i adevărat Radu Moronescu (deși i se zicea Ungureanu), "contimporan" cu haiducozapciul Iancu Jianu, un demn urmaș al boierilor Moronescu. Evident, Mândra și Moronescu se îndrăgostesc nebunește și fatal, fiind amețiți de dragoste sau "loviți de dragoste", vorba filmului american al lui Paul Thomas Anderson (zis PTA), și "neatenți la natura din jurul lor". Din păcate și fatalmente, natura cea sălbatică își face rău de cap (și nu vreun rival de-ai lui Radu Moronescu) și mirobolanta și inubliabila țigăncușă se îneacă și sucombă în bulboanele nemiloase ale Oltețului, împreună cu iubitul ei boiernaș care încercase în van să o salveze.

Nicolaia Dincă trece apoi dezinvolt de la registrul tragic la cel comic, unde se pricepe de minune, una dintre cele mai bune povestiri de acest gen fiind *Gogorici*, în care personajul principal este păduraro-țapinarul cu același nume, care-și zicea "pădural" (sic!). Dotat cu un "dovleac mare și vrejul bleg" (sic!) și iubitor de câte o muierușcă din sat, Gogorici al lu' Vasile Preda, în schimbul unei căruțe cu lemne, este circondat de personaje neobaroc-pitorești zeflemitor-persiflante la adresa lui: Onița (soția lui Gogorici, "frumoasă, focoasă, generoasă, alunecoasă și devreme acasă"), Marioara lu' Trăncănele, Săndel al lu' Necăjitu, Ioana lu' Cocostârcu, Adriana lu' Ridiche, o panoplie umană ieșită parcă din romanele lui Marin Preda și poemul *La lilieci* de Marin Sorescu, din „botnița" unora catapultându-se sintagme zălude și indecente cum ar fi: „Cu mințile în izmene, te duci așa întins, ca vaca după druga de porumb"; „Ai vrut s-o și răstorni cu zgaidele-n sus, dar, când să treci la fapte, ți-a murit turcu"; „futelniță"; „Așa că poți să-i aduci câte lemne vrei, dacă n-ai ce-ți trebuie, degeaba!"; „Așteamătu"; „Fir-ai pârdalnicului de prost"; „Fir-ar mă-sa dracului". .Și câte și mai câte.

Într-o altă povestire comico-satirică *Pe datorie*, Nicolaie Dincă abordează un subiect pe care-l cunoaște foarte bine, inspirat din lumea polițiștilor de la țară, ea debutând cu terestrul personaj cu nume pitoresc-baroc Ilie Cocorică, paznic de noapte la Silozurile Bazei Agricole din Crețești. Cocorică era un individ isteț, inventiv și născocitor, „împărat-șef", care făcuse să aibă acces, oricând vor „mușchii lui", „în magazia morii unde avea la îndemână, toate produsele rezultate din măciniș și uruit" (sic!). Omul făcuse o „șmecherie cu coclender pe bază de ghivent triplurăsucit, cu bâzdâcopiriflengheriță coaxială, orientată spre stânga, la sistemul de închidere cu lacăt al încăperii". Mai pe scurt și pe înțelesul tuturor (sau „tutulor", cum zicea "geniul" scorniceștean și al Carpaților, N. Ceaușescu), dezînșurubase din interior piulița de la unul din belciugele înfipte în tocul ușilor, așa încât numai un ochi versat putea să observe manopera lui. Concluzionând, Ilie Cocorică putea să sustragă produsele cu pricina în interes personal, de așa natură încât să nu se observe lipsurile, citește furturile, cauzate, omul înșurubându-se în propriile vicii. Prozatorul morunglavian precizează că în primii ani de după Zavera din decembrie 1989, era o debandadă generalizată, în vidul legislativ existent atunci, cei care se pricepeau furau după bunul plac și la greu în cam toate domeniile economice, însă, paradoxal nu sărăcea nimeni și nu se plângea nimeni. „Atunci se putea". Totuși, singurul om de care îi era teamă acestui Cocorică era polițistul plutonier-major sau plotoner-majur Stroe,

de la gara din localitatea unde se desfășoară acțiunea, un individ scârbavnic, țâfnos, grobian, arogant, analfabet și lacom, care avea moara de cereale în "raza de competență teritorială". Tablagiul Stroe îi face tot felul de controale „neoprinate", așa cum se exprimă el incult, agramat și analfabetos, până când paznicul Cocorică îi propune o mită generoasă: șase saci cu tărâțe (și nu șase șași în șase saci, aș adăuga), pentru orătăniile și păsăretul pe care le creștea nevastă-sa, mită acceptată și devenită obligație! Astfel, polițaiul va fi venind din șase în șase zile ca să-și ia tainul, cei șase saci cu tărâțe. Finalul povestirii, hazliu și neașteptat îl lăsăm la îndemâna și „vedenia" cititorului-frate. Și această povestire dinciană se remarcă prin umorul de limbaj și comicul de situații, prin inventivitate verbală și final inedit, autorul biciuind și flegelând lipsa de moralitate și hoția a numeroase categorii sociale.

La partea de publicistică a volumului lui Nicolaie Dincă, paleta subiectelor este largă, de la „decreței" la DNA, de la partidul „haștagist" la urmașii foștilor securiști, de la „proto-daco-romani" la dictatorul Dragnea și guvernările șchioape și chioare ce au urmat după priponirea teleormăneanului, și tot așa. Dincă disecă nemilos logica sau ilogica și iraționalul politico-ideologic al vremurilor noastre haotice și turbulente, neomarxiste și political correctnessiste, LGBT-iste și wokiste; legile, decretele și hotărârile de guvern chioambe date în contra românilor, pandemia pârdalnică de Covid-19 wuhanian, educațiunea și sănătatea demantelate și dărâmate din scumpa naoastră patrie, organele de presă ipocrito-înrobite, în fine, România, nu ca o pradă, ci ca o "Vale a plângerii".

Într-unul dintre cele mai bune texte din această secțiune a cărții dinciene, un pamflet virulent, intitulat *Războiul orgoliilor*, autorul susține că politica românească nu mai este de multă vreme „un joc al democrației autentice, un exercițiu normal" al celor trimiși de alegătorii lor în forurile de conducere ale satului, pentru a le reprezenta interesele. Ea s-a metamorfozat într-un război al orgoliilor personale ale unor politicieni narcisisști, ajunși vremelnic la „diferite butoane ale puterii". Cel mai relevant exemplu este dat, potrivit lui Dincă, de „faraonul" nostru, MaiMultCaMamoon, care s-a aflat împreună cu Neferti(li)ti, la un moment dat în Egipt, pentru a vizita mormintele faraonilor Tutankamon și Nefertiti, dar și pentru alte treburi mult mai importante, peste puterea noastră nativă de înțelegere, aici fiind evidentă trimiterea la Klaus Johannis, acesta fiind numit de autor, pe tot parcursul textului "Orgoliu Vodă", „Mamut Vodă", „Întâiul Orgolios al țării" etc. Mai este amintită și culturala „Matracuca-Raluca Turcacan de frumoasă și de sexi", asta deși „corpul ei fizic fie vorba între noi și doi câini rebegiți de frig, este mult mai frumos decât al madamei Moartea aflată în vacanță". Nu scapă sarcasmului de-a dreptul sardanapalic al autorului slătinean nici premierul Marcel Ciolacu, numit aici "Frează-vâlvoi", în timp ce ex-prim-ministrul Nicolae Ciucă apare cu numele Ciuciucă și tot așa, el precizând că în jocul politic românesc postdecembrian și în contextul actrual „știoarfele sunt ude mereu și pseudonaționaliștii de la alianța zurlie sunt cantitate neglijabilă. Sunt echipe de zgomote".

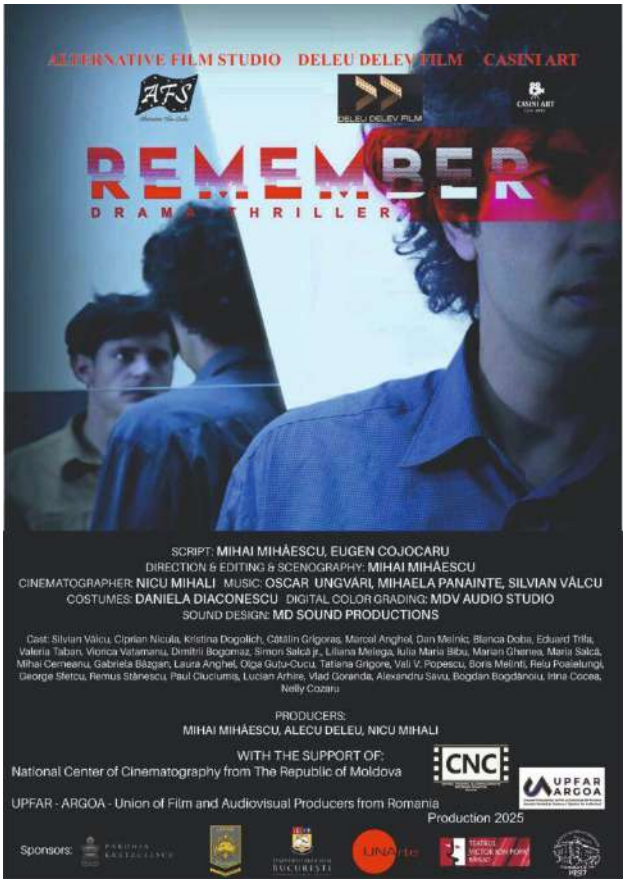
În concluzie, cartea lui Nicolaie Dincă este un fascinant creuzet literar și polemico-pamfletistico-politic și jurnalistic, autorul persiflând și și zeflemisind lumea politică autohtonă, o oglindă nemiloasă a României devenită Ța-Ra-Ni-Mă-Nui, cu tarele ei multisecular-milenare, cu „viițiile" și lipsa ei de moravuri și moralitate de „prințipuri", cu a ei democrație oloagă după chipul și asemănarea lui Ion Ilici Iliescu, ideile, viziunea autorului, dincolo de pesimismul lui, fiind una patrioică și naționalistă.

Eugen COJOCARU

MEMORIA FILMULUI – SECRETUL UMANITĂȚII

Multe proiecte de film au o istorie de mulți ani până s-au concretizat în magia (în caz fericit!) ecranului. Nici *AMINTEȘTE-ȚI* nu face excepție: scenariul inițial e conceput și dezvoltat din 2015 de regizorul și profesorul de actorie de film (Facultatea de Teatru și Film Iași) Mihai Mihăescu, deja cu succese de public și premii internaționale (Italia, India, Spania, Polonia etc.) cu scurt și medii metraje: *Fata cu ochi verzi*, *Mama ta nu trebuie să știe*... Primul său lung-metraj este o poveste complexă, cu multe personaje și situații începând cu anii '80 când deschiderea României spre Occident cu multe libertăți a anilor '60-'70 începe să se restrângă tot mai mult, regimul comunist degradându-se la o dictatură pe față. Cu multe scene de interogatoriu la securitate, la Spitalul de psihiatrie regizorul l-a cooptat co-scenarist pe scriitorul și dramaturgul Eugen Cojocaru pentru extinderea și prelucrarea împreună a scenariului. Mihai Mihăescu, după ani de căutare a finanțării printre care și oficial la *Centru Național al Cinematografiei* (unde a fost de două ori depunctat „special" pentru a câștiga alții!!), a găsit două persoane particulare plus el însuși. 100.000€ e o sumă mică la o producție de anvergură, de aceea a fost realizat cu imens efort de Mihai Mihăescu împreună cu Eugen Cojocaru (cooptat și asistent de regie): scenografie, pregătire scene, costume, machiaj...) secundați de directorul de imagine Nicu Mihali care a preluat sonoirizarea și o parte din transport. Filmările s-au derulat pe parcursul întreg anului 2022 până în aprilie 2023 și deoarece actorii proveniți de la mai multe teatre din capitală (*Național*, *Odeon*) și țară (Turda, Brăila, Bârlad, Galați, Deva) aveau obligațiile acolo sau alte proiecte. Sunt scene cu 4-5...8 actori greu de găsit liberi, în același timp, pentru o zi-două. Aici remarc marea diferență față de America, Franța, Italia etc. unde actorii joacă doar în film și e mult mai ușor să-i ai împreună la un proiect, pe când în România sunt angajați la teatre. Post procesarea a durat și ea, știut, mult: septembrie 2023-iunie 2025.

Suntem în anul 1982: românii se despart dureros de benefica destindere politică, economică, socială, culturală a celor două decenii anterioare. Familia Anghel locuiește la țară și are doi fii studenți la București. Fiica, mai în vârstă, căsătorită, are un băiat și locuiește în sat cu familia. Octavian, student în anul 3 la *Facultatea de Litere*, e ponderat, s-a „aranjat" oarecum cu incovenientele tot mai perturbante din viața de zi cu zi. E prieten cu o franțuzoaică, studentă la Istorie. Se înțelege bine cu profesorul francez venit, la schimb, să predea limba și cultura țării sale. Talentat artistic, Constantin, anul 1 la *Arte Plastice*, e rebelul care nu suportă regimul dictatorial, face caricaturi, împarte manifeste și e nehotărât între două prietene. Intră în colimatorul Securității care aplică metodele învățate de la bolșevici să-l anihileze. Viața iese din făgașul normal și urmărim destinul lor și al anutrajului până în actualitate. Nepotul lor, Laurențiu, după cele trăite de unchii săi, devine jurnalist la o televiziune particulară în anii '90 și face o emisiune aniversară la 10 ani de la Revoluție, în 1999. Aflăm, astfel, ce și cum s-a schimbat în România de azi. Familia și prietenii se reunesc cu ocazia unui eveniment neașteptat... Oare ce auajuns fiecare, după atâția ani?!

Regie, scenariu: Mihai Mihăescu, co-scenarist, asistent regie: Eugen Cojocaru, director imagine: Nicu Mihali, actori: Silvian Vâlcu, Ciprian Nicula, Marcel Anghel, Marian Ghenea, Kristina Dogolich, Cătălin Grigoraș, Viorica Vatamanu și mulți alții: în total 42.

Fragment din film:
https://www.youtube.com/watch?v=AvDFstoYD10&t=8s
Trailer:
https://www.youtube.com/watch?v=u4WJja0Q2as&t=8s

Ion Bogdan MARTIN

Goi, spre Paradis

(continuare din numărul 6)

ALEX: Heee... *(Alex inspiră prelung şi zgomotos.)*

MIRANDA: Aşa crezi tu că mă găseşti?

ALEX: Nu, dar mă delectez cu mireasma tricoului. Mmm... Miroase bine. Iar aici, în dreptul ochiului, mă înglodeşte forma sfârcului... Mai să-mi spargă ochiul.

MIRANDA *(se repede şi-i dă jos tricoul)*: Ca să vezi mai bine. *(Se încinge cu tricoul în jurul taliei.)*

ALEX: Îmi plăcea jocul ăsta!

MIRANDA: Alex, nu despre jocul acesta, în sine, era vorba. Voiam să te fac mai... mai prezent, mai vivant. Bine, uite, o să vin pe terenul tău!...

ALEX: Adică, nu mai jucăm leapşa? *(Miranda dă din cap afirmativ.)* Of, ce bine!

MIRANDA: Da, dar va trebui să dai o reprezentaţie!

ALEX: Aţi cumpărat bilet, domnişoară?

MIRANDA: Am invitaţie... *(Îl sărută pe obraz.)* E bună?

ALEX: Se putea şi mai bună... Mă rog, poftiţi în rândul întâi!

MIRANDA *(se aşază pe jos, în faţa băncii)*: E mai bine aici, pe scândura scenei. Simt mai bine suflul actorului şi-i ascult inima cum bate...

ALEX: În lumea teatrului, mai ales în perioada interbelică, actorii îşi făceau o groază de farse, unele rămase în antologia veselă a culiselor... S-au transmis prin viu grai, acum nu prea mai sunt permise, poţi fi amendat sau chiar retrogradat, ceea ce...

MIRANDA: Oameni fără umor.

ALEX: Se întâmplă ca în unele piese, atunci când se aduce în scenă o scrisoare ce trebuie citită, actorul nu mai învaţă textul, ia pur şi simplu foaia şi citeşte... Şi ce s-a gândit un coleg sau cineva din colectivul tehnic, să facă o farsă, când a venit momentul, i-au dat o foaie goală personajului... Personajul, mi se pare, era un rege sau ceva în genul şi... ia el foaia, se uită pe ambele feţe şi, realizând farsa, i-o înmânează unui slujbaş spunându-i: „Sunt prea bătrân, nu mă mai ajută ochii, citeşte-o tu”, ăla, şi el nedus la biserică, i-a replicat: „Majestate, dar eu sunt analfabet...”

MIRANDA *(se amuză)*: Bună!

ALEX: Sau, tracul debutului... Era o piesă cu dacii şi romanii... Un actor, care debuta, la finalul piesei intra în scenă şi îl anunţa pe Decebal că romanii au cucerit cetatea sau că au venit romanii, cam p-acolo... Ş-atunci, Decebal cu toţi ai lui se aruncau într-un butoi imens cu otravă şi cădea cortina. În fine, era iarnă, târziu, actorii voiau să se termine cât mai repede şi să se grăbească spre casă... Vine scena cu pricina, debutantul intră în scenă, transfigurat, uită textul, se adună o clipă şi spune:„Măria ta... Măria ta, romanii... ăăă... n-au venit!” Cel care îl juca pe Decebal, actor cu experienţă, a improvizat pe loc: „Minţi, trădătorule, romanii sunt în curte!” Şi toţi au sărit uşuraţi în butoiul cu otravă...

MIRANDA: Demenţial! Ce fază tareee...

ALEX: Alta! Un personaj moare, la jumătatea actului întâi, şi cade cu picioarele goale lipite de cabina sufleurului... Pe timpuri, cabina era o ridicătură ovală, în centrul scenei, la rampă... Şi ce se gândeşte sufleurul?... Să-l gâdile în talpă... Ăla, nemairezistând, începe să dea din picioare, se ridică, se scuză şi cere permisiunea să moară într-un colţ mai ferit...

MIRANDA: Îţi dai seama ce hai a ieşit?! Oameni de spirit.

ALEX: Încă una... Nu-mi aduc aminte dspre ce actor este vorba, acesta trebuia să se sinucidă, cei care răspundeau de sonorizare, întâmplarea se petrecea pe vremea magnetofoanelor, în momentul când personajul îşi punea pistolul la tâmplă dădeau drumul la bandă cu înregistrarea împuşcăturii, numai că... zgomotul nu mai venea şi... nu mai venea! Exasperat, actorul aruncă pistolul „defect", ia un cuţitaş de corespondenţă de pe birou şi, în momentul când şi-l apropie de inimă... se aude împuşcătura!

MIRANDA: Şi asta a fost tare... Supeeeer!

ALEX: Sunt multe. Este o carte mai veche, a actorului Florin Scărlătescu, „Din culisele teatrului", unde sunt descrise cele mai hazoase şi inedite farse... Poate o găseşti pe la vreun anticariat...

MIRANDA: Lume subţire, cu simţul umorului.

ALEX: *(îi întinde mâna)*: I-au făcut-o şi maestrului Radu Beligan, chiar în teatru, deşi nu el era persoana vizată...

MIRANDA: Ştii cum se spune: nu-i pentru cine se potriveşte...

ALEX: Da! Şi când a deschis uşa i-a căzut o găleată cu apă în cap... Pe-atunci era ditamai directorul Teatrului Naţional din Bucureşti, putea să se enerveze şi să-i dea afară, dar nu s-a supărat. Cică ar fi spus ceva de genul: „Cine m-a pus să am de-a face cu nişte golani?!"

MIRANDA: Un om minunat şi un actor rasat... de viţă nobilă.

ALEX: Gata! Nu mai sta pe jos, să nu răceşti! Ridică-te! *(Îi întinde mâna.)*

MIRANDA: Şi autobuzul nu mai vine!

ALEX: Păi, n-ai spus că şi-a modificat traseul?!

MIRANDA: Ba da. Şi ce? Observaţia nu era corectă? Să ne aşezăm! (Iau loc pe bancă.) Şi-a modificat traseul... Multe se modifică...

ALEX: Eu cred că şi omul se poate modifica... schimba în bine. Iar teatrul este unul dintre instrumentele care pot aduce beneficii enorme în structura individului. Sunt convins că individul, prin natura sa umană, se poate schimba în bine.

MIRANDA: Chiar ne putem inspira din natură... Bunăoară, am citit undeva că, în Marea Mânecii şi în celelalte mări nordice, trăieşte un peşte, poate cel mai colorat din Europa, Peştele buzat vărgat, care este extrem de posesiv şi de agresiv pe bucăţica lui de mare, el are în grijă şi păstoreşte până la şase femele, ce este interesant, în cazul în care acesta moare, o femelă, cea mai bătrână dintre cele şase, are capacitatea extraordinară de a se transforma în mascul...

ALEX: Extraordinar, într-adevăr! Nu ştiam!

MIRANDA: Dacă ei, peştii, reuşesc această formidabilă transformare, omul de ce nu ar putea?!

ALEX: Raportându-ne la exemplul tău, să înţeleg că femeia eee...

MIRANDA: Sau că trebuie să-ţi faci operaţie de schimbare de sex?... *(Izbucneşte în râs.)* Am glumit. Ştii bine ce-am vrut să spun! Omul să fie util semenilor, societăţii... Aşa cum este ea.

ALEX: Da! Aşa cum este ea, dar tot nouă ne revine rolul de a o face mai bună şi nu mă refer la noi, la rolul actorului...

MIRANDA: Actorul este şi el unul dintre stâlpii importanţi ai acestei societăţi...

ALEX: Taxa pe stâlp! *(Sic!)* În România, stâlpii ăştia nu sunt bine văzuţi de către unii dintre guvernanţi. Şi nu numai noi, ci tot ceea ce este valoros în cultură. Sunt promovaţi semidocţii, farsorii...

MIRANDA: Mda! Vorbeai despre speranţă, mai devreme... Şi... Ce faci?

ALEX: Nu mai ştiu!

MIRANDA: Nu metafizic.

ALEX: Cum nu am niciun plan pentru următoarele zile...

MIRANDA: Hai să facem un skandenberg! Vrei?

ALEX: Skandenberg?! Nu te uiţi cum eşti, pe lângă mine? *(Se amuză.)*

MIRANDA: Aşa micuţă cum sunt, în liceu, îi puneam pe toţi băieţii din clasă...

ALEX: Hm! Hai, ca să nu zici că... Dar tu ai vrut-o!
MIRANDA: O facem, dar jocul trebuie să aibă o miză. Totul în viaţa asta se joacă pe mize. Uite, dacă mă pui tu, ai un sărut de la mine, iar dacă te pun eu... primeşti o palmă.
ALEX: Eşti haioasă foc. Cât de lung să fie sărutul?
MIRANDA: Vedem noi, trebuie doar să învingi. Tu deoparte a băncii, eu de cealaltă.

Cei doi se aşază pentru întrecere. Îşi dau mâinile.

ALEX: Cine dă startul?
MIRANDA: Eu, că sunt în inferioritate. *(Miranda încearcă să-l ia prin surprindere.)*
ALEX: Hei, nu fura startul! Ai vrut să mă tragi pe sfoară!?
MIRANDA: Pe ce-oi putea şi eu. Gata! La unu, doi, treeei... şi!

Cei doi se luptă preţ de 4-5 secunde, dar Alex o învinge.

ALEX: N-ai mai fost de mult timp la sală. Nu te uiţi la „brandul" meu?!
MIRANDA: Parcă despre asta este vorba!
ALEX: Şi... acum...
MIRANDA *(se aşază pe bancă)*: Acum, ce?
ALEX: Păi, aveam o învoială!? Un pariu... O miză, cum spuneai tu.
MIRANDA: Aşa!?
ALEX: Şi... *(Alex se apropie.)*
MIRANDA: Şi stăm în miez de noapte ca doi huhurezi.
ALEX: Miranda, nu te eschiva! Un om de onoare se ţine de cuvânt.
MIRANDA: Ah, da... sărutul! Uitasem, iertare! Vino! *(Miranda se ridică, în timp ce Alex se apropie tot mai mult.)* Sunt pregătită să plătesc.
ALEX: Doar am câştigat, nu? Şi dacă am câştigat... *(Gag: Se apropie de faţa ei, închide ochii şi îşi ţuguie buzele.)*
MIRANDA *(închinându-se)*: Să nu deschizi ochii! Eu sunt mai emotivă aşa... *(Îi altoieşte o palmă.)*
ALEX: Ce-a fost asta?!
MIRANDA: Sărutul...
ALEX *(masându-şi obrazul)*: Care sărut?
MIRANDA: Ceva ce nu s-a văzut!!!
ALEX: Dar s-a simţit. A fost o palmăăă... Mamă, mamă! Am văzut stele verzi..
MIRANDA: E clar, anul ăsta se poartă verdele! Alex, să presupunem că eu m-am îndrăgostit de tine! Doar presupunem. Când un om iubeşte, iubeşte cu toată fiinţa, nu?...
ALEX: Aşa!
MIRANDA: Cu tot trupul, da?
ALEX: Să zicem.
MIRANDA: Palma, face şi ea parte din acest trup, nu?
ALEX: Face, dar...
MIRANDA: „Aşadar şi prin urmare..."
ALEX: Dă-i în mă-sa de greci *(sic!)*. A fost o înţelegere şi vreau să...
MIRANDA: Alex, dragule, a fost... A fost o lecţie: învingătorul nu câştigă întotdeauna. Nu primeşte, întotdeauna, ceea ce i se cuvine. Tu, vorba aia, şef de promoţie, şi?
ALEX: Adică...

MIRANDA: Adică, să înveţi să-i evaluezi cu mare băgare de seamă pe cei din jurul tău şi să ai atenţia trează în permanenţă. În capitalismul ăsta de cumetrie, de la noi, fiecare... cu a mă-sii. Scuze pentru expresie! Şi am folosit un eufemism.

ALEX: Ia, uite cine îmi dă mie lecţii!? Am făcut pariu pe un sărut şi...

MIRANDA: Te-ai blocat?! *(Miranda îl sărută pe obraz şi se aşază.)* Gata, m-am achitat.

ALEX: Ăsta numeşti tu sărut?

MIRANDA: Să înţeleg că la facultatea de teatru făceaţi şi cursuri de arta sărutului? Şi cu cine repetaţi cu profa ori cu... proful?

ALEX: Cu tine n-o scot la capăt. *(Se aşază pe bancă.)*

Moment de tăcere. Cei doi se studiază, Miranda se amuză şi mustăceşte.

ALEX: Heee... O s-o iau uşor pe jos... Bineînţeles după ce te conduc acasă...

MIRANDA: N-ai nicio obligaţie, omule... Dar cu viitorul tău în teatru... ce faci? Un eveniment care să-ţi creeze notorietate, un proiect...

ALEX: M-ai omorât... Nu ştiu, pe fond, cred că ai dreptate... O să mă gândesc. *(Masânduşi obrazul.)* Mamă, ce mă ustură!

MIRANDA: Să te usture, să simţi! Uite, de exemplu, eu nu cred că eşti în stare de un gest nebunesc...

ALEX: Mai vrei să-mi dai o palmă?

MIRANDA: De data asta nu! Cât este ceasul?

ALEX *(scoate telefonul din buzunar)*: Trei şi jumătate.

MIRANDA: Vrei să vedem amândoi răsăritul?

ALEX: Cred că nu mai e mult...

MIRANDA: La Mamaia...

ALEX: Ce să caut eu la bunica ta?! Eşti culmea!

MIRANDA: Hello... La Mamaia, la mare, puiule... Pe plajă.

ALEX *(izbucneşte într-un râs coleric, se ridică din nou)*: Asta-i ce mai bună glumă pe care am auzit-o de la... Big Bang încoace! Una amară. Da, da... A-nnebunit lumea!

MIRANDA: Ba, deloc. Maşina mea e de upă colţ. Am oprit pentru că te-am văzut şi, cum doream să trag o ultimă ţigară înainte să intru în casă, iar bricheta din maşină era defectă, mi-am făcut curaj şi te-am abordat...

ALEX: Vreo maşină de fiţe...

MIRANDA: Nţ! Dacia Duster, mi-e bună şi la cărat materialele pentru business. E chiar o maşină bună!

ALEX: Şi cum crezi tu că pot eu să merg, aşa... pe nepusă masă, cu tine la mare?!

MIRANDA: Vezi că nu eşti în stare de o nebunie! În fond eu sunt cea care mă expun.

ALEX: N-am costum, n-am... În general, n-am nimic.

MIRANDA: Mergem la nudişti...

ALEX: Ceee...

MIRANDA: Suntem şi ruşinoşi, pe deasupra. Am glumit. Dar cu o singură condiţie... Ne luăm camere separate.

ALEX: Mamaia, nudişti, camere separate... Visez sau m-am tâmpit?!

MIRANDA: Camere separate pentru că sunt... Adică, până acum nu...

ALEX: Ceee... Cum aşa? Adică...

MIRANDA: Nu ţipa din nou! Poate că n-am iubit destul. Sau nu am întâlnit omul care să mă merite... Am scăpat de vârsta critică, după care... am gravitat pe orbită...

ALEX: Satelitul Miranda. Ce chestie! N-aş fi crezut că mai sunt... Ce vârstă spuneai că ai?
MIRANDA: Nu spuneam, dar am 29...
ALEX: Destui.
MIRANDA: Ce vrei să spui?
ALEX: Nu, nu am vrut să... dar la 29 de ani! Astăzi, mai greu să... Oho! Mă mir că n-ai luat-o razna!
MIRANDA: Miră-te şi aşează-te să mă mai lungesc un pic... *(Îşi pune din nou capul în poala lui Alex.)*
ALEX: Şi cât o să stăm aşa? Mai e puţin şi se luminează de ziuă... *(Miranda îl priveşte lung, îi zâmbeşte.)* Ce?
MIRANDA: Nimic. Te privesc... Ce-i asta?!
ALEX: Ce?
MIRANDA *(gag)*: Simt ceva... ceva tare. Ai cumva telefonul...
ALEX: Nu, telefonul îl ţin în mână acum...
MIRANDA: Deci aşa... Au! Stai, nu te mai mişca!
ALEX: Ce s-a întâmplat?
MIRANDA: Mi s-a prins părul în fermoarul de la blugii tăi... Stai că-mi rupi o şuviţă întreagă!
ALEX: Dar cum naiba...
MIRANDA: Păi dacă te-ai excitat, eu ce vină am?
ALEX: Da' ce, eu m-am excitat degeaba?
MIRANDA: Nuuu?... Şi-acum ce facem? Stai că încerc să bag eu mâna... Aşa...
ALEX: Au!
MIRANDA: Ce „au"?
ALEX: M-ai lovit peste...
MIRANDA: Atunci, nu te mai mişca! S-a prins la baza fermoarului... Trage un pic în jos!
ALEX *(se chinuie să bage mâna pe sub capul Mirandei)*: Am reuşit s-o prind...
MIRANDA: Pe cine?!
ALEX: Pe cheiţă.
MIRANDA: Pă-i aşa de mică?!
ALEX: Cheiţa de la fermoar?!
MIRANDA: Ah! Stai, aia e urechea mea!
ALEX: Scuze!
MIRANDA: Nu te mai mişcă, risc să rămân fără păr, dă-ţi jos blugii!
ALEX: Cceee?!... Cum să-mi dau jos... dacă vine cineva?! Dacă vine şi ne vede? Ce crede?
MIRANDA: Nişte tineri care se giugiulesc...
ALEX: În boxeri?
MIRANDA: Porţi boxeri?
ALEX: Da! Şi ce contează!?
MIRANDA: Cu push up?
ALEX: Boxeri-boxeri. Fără niciun push up!
MIRANDA: Domnule, mă mai ţii mult cu nasul în... Sau vrei să-mi faci cunoştinţă cu „Tom Degeţel"?
ALEX: Blestemată fie clipa! 'ți-ar ţigara să-ţi fie! Ia, să te laşi de fumat! *(Se lasă pe spate şi trage un pic de ei în jos.)*
MIRANDA: Jos pantalonii să-mi recuperez podoaba capilară! Ce nu-nţelegi? *(Alex reuşeşte cu greu să-şi scoată pantalonii, cocoţându-se pe bancă. Miranda se ridică, ţinând blugii lipiţi de cap.)* Aaaa... Dar ce-avem noi aici? Boxeri cu floricele, cu inimioare, cu briz-brizuri... *(Râde cu poftă.)*
ALEX: Scoate-ţi părul mai repede şi dăm blugii!

MIRANDA: Ţi-am spus că nu eşti în stare de un gest ieşit din comun? Ţi-am spus. *(Lasă blugii jos.)* N-a fost nicio clipă părul prins în fermoar... Blugii sunt la mine în mână. Ai două variante: ori eşti prost, ori eşti... prost dacă nu vii cu mine să vedem răsăritul la Mamaia!

ALEX: Miaranda, tu ai înnebunit?

MIRANDA: E bine să fii şi un pic ţăcănit!... Asta n-aţi făcut la facultate! Fii antenă parabolică! Eu plec uşor-uşor spre maşină, e noapte şi e liberă autostrada, în două ore şi ceva suntem acolo... Plajă, soare, valuri... Miranda... Plajă, soare, valuri...

ALEX: Miranda!

MIRANDA: Ai început să prinzi! Ce vârstă spuneai că ai?

ALEX: Ei, spuneam!? 35...

MIRANDA: Tembelule, ce-ţi trebuie ca să te trezeşti din letargia asta? Ai treizecişicinci de ani! Nu zvâcneşte sângele în tine? Nu vrei să laşi endorfinele să-ţi inunde creierul? Aruncă-ţi vălul de pe ochi!

ALEX: Eu... Tu eşti fiica reputatului... Maestrului...

MIRANDA: Nu! Eu sunt eu: Miranda Ţintescu! Zi-mi o replică deşteaptă! Nu una din teatru, una din viaţă...

ALEX: Dă-mi pantalonii!

MIRANDA: Replica era altfel: „Desdemona, dă-mi batista!”

ALEX: O replică din viaţă... Teatrul... viaţa, sunt totuna!

MIRANDA: Omule, trezeşte-te! Mă vezi? Fixează-mă! Sau, pe stil nou, focusează-mă! Sunt aici. Frumoasă, zic unii?!, virgină, îţi garanteu eu... Pe ce lume trăieşti?!

ALEX: Pe ce lume... O replică...

MIRANDA: Nu te inspir?

ALEX: Mi-a venit...

MIRANDA: Ţie?!

ALEX: Replica. De fapt, n-am o replică, mai degrabă o dorinţă...

MIRANDA: Poate este varianta câştigătoare!

ALEX: Am mai auzit asta...

MIRANDA: Nu sunt foarte originală...

ALEX (îşi scoate tricoul şi-l aruncă departe): Ei bine... Miranda...

MIRANDA: Daaa...

ALEX: Miranda... vreau să ne luăm de mână şi să alergăm goi spre Paradis!

MIRANDA: Asta voiam s-aud! Haide să vedem răsăritul! *(Moment în care, de undeva din spate, fascicolul unei lanterne se opreşte pe Alex, se aude un fluier.)*

ALEX: Ce-i asta?

MIRANDA: Poliţia comunitară, face rondul parcului şi cred că te-a văzut cocoţat gol pe bancă...

VOCE OFF: Stai aşa!

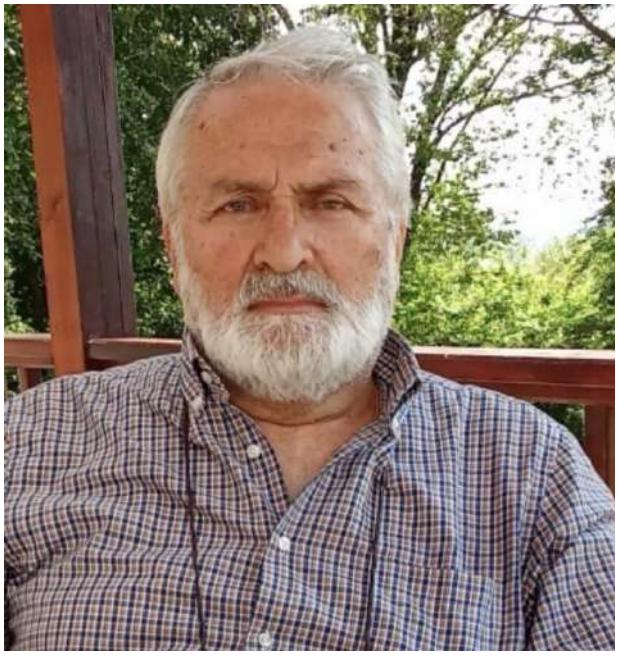
MIRANDA: Eu am fugit la maşină. Ai grijă, obsedaţii sexuali sunt duşi la „balamucul” cel nou!

ALEX: Dar eu...

VOCE OFF *(fluier, lătrat de câine)*: Stai pe loc, fir-ai al dracului de boschetar!

ALEX: Dar eu nu sunt boschetar, eu sunt... Eu sunt doar un actor... Un actor! *(Miranda îi întoarce spatele şi o ia la fugă. Iese.)* Miranda... Nebunia vieţii mele! *(Sare de pe bancă şi o rupe la fugă după Miranda. Iese. În urma lui, pe scena goală, „aterizează” perechea de boxeri!)*

Se aud poliţişti strigând şi fluierând... zgomot de maşină demarând în trombă.

Adrian ȚION

Prietenul închiriat

Personajele:

Individ I (un domn impecabil îmbrăcat, cu mustață și cravată, nu prea bătrân)

Individ II (tipul hirsut, împrăștiat și agitat, îmbrăcat neglijent, nu foarte tânăr)

Amalia (superbă midinetă, îmbrăcată elegant, dar sumar, manechinul-șablon, evident, foarte tânără)

Un chelner (la el chiar nu contează vârsta; contează numai expresia feței: una tâmpă)

Într-un bar, la o masă. În fața Individului I, un pahar cu coniac, un telefon mobil, scrumieră, chiștoace. Fumează și bea din paharul cu coniac. În fața Individului II un pahar cu oranjadă și un alt telefon mobil. Nu fumează, dar bea din paharul cu oranjadă. Pe parcurs, paharele se vor goli.

Individ I: N-ai fost la înmormântarea mea.

Individ II: E un reproș sau o constatare?

I: O constatare tristă.

II: De unde era să știu că ai murit. N-a apărut necrologul în ziar. Chiar ai murit? Puteai să-mi dai un sms.

I: Da. Am murit. Am murit de mai multe ori.

II: Și de fiecare dată te-ai întors în lumea asta mizerabilă?

I: Cunoști alta?

II: Nu e cea mai bună din lumile posibile.

Sună telefonul Individului I.

I: Scuză-mă. (*La telefon.*) Din bilanțul de anul trecut la vânzări... Listele trebuie să fie pe birou. Nu le găsiți? Căutați... Coroborați rezultatele și analizați profitul pe zile. Ce dracu? E atât de greu?... Defalcat, da. Amănunțit. Cornel știe toate procedurile. Întrebați-l pe el. Bine, vorbim. (*Către Individul II.*) Ziceai ceva de lumile posibile? Într-adevăr, asta-i imposibilă. Telefoanele astea sunt șoareci care-mi rod nervii. După cum vezi, m-am reincarnat într-un robot. Răspund la comenzi, dau comenzi. Asta e tot.

II: Performanță de avatar după modelul celor zece încarnări ale zeului Vishnu. La a câta reîncarnare ai ajuns?

I: Ce vrei să spui?

II: Ziceam și eu...

I: Te admir. Ești un tânăr instruit, citit, inteligent. Ei?

II: Spuneai că ai murit de mai multe ori. De câte ori?

I: A! De trei ori.

II: Mai ai șapte.

I: Șapte? De ce șapte?

II: Ei, văd că nu ești atent. Fabulam...

I: Ce frumos fabulezi!

II: Pe dracu.

I: Lumea asta e o mașinărie infernală. Scuză-mă. Nu reușesc să mă concentrez decât pentru ce trebuie să mai inventez ca să mușc o primă, o mărire de salar, să avansez.

II: Relaxează-te! Uite, ți-am spus adineaori că modelul clasic de reîntrupare e de zece încarnări. Zece e numărul perfecțiunii plenare spre care ne învață să tindem Vishnu, zeul hindus absolut.

I: Numai Vishnu? Or mai fi și alții pe acolo.

II: De fapt, trinitatea hindusă e formată din Vishnu, Brahma și Shiva. Zeul iubirii e Kama, un fel de Cupidon indian. Soma e Nectarul Divin... și așa mai departe. N-am de gând să-ți împuiez capul...

I: Sunt povești frumoase. Te ascult.

II: Ți-am spus doar că mă pregătesc pentru India. Plec peste două luni. Mă bucur că am prins un job de profesor acolo.

I: Unde în India?

II: Pe lângă New Delhi.

I: Am fost în New Delhi de două ori.

II: Și cum e?

I: Fascinație și promiscuitate. Sărăcie și lux. Numai aglomerația nu e de mai multe feluri. Are aceeași culoare pretutindeni în Asia.

II: Am învățat zeii, mai trebuie să le învăț ritualurile. Și au destule.

I: Să revenim. Deci mai am în față șapte... morți.

II: Sau șapte vieți. Depinde cum privești lucrurile.

I: Spune-mi cum e cu cifra șapte.

II: Cifră fatidică din hinduism până în basmele noastre populare. Mai ai șapte reîncarnări...

I: Și pe urmă?

II: Nirvana, dragul meu. Nirvana. Eliberarea de toate suferințele pământești.

I: E o plăcere să stea omul de vorbă cu tine. Ești cultivat, inteligent și uneori reușești să fii spiritual. Îți doresc mult succes în India. (*Ridică paharul cu coniac.*)

II: Mulțumesc. Auzi? Să-ți zic una să vezi cum e cu nirvana asta. Un prieten, Bogdan, are o cabană la munte, nu departe de aici. Acum o modernizează să o facă pensiune. Merg mulți în weekend la el. Putem merge într-o zi, dacă vrei.

I: E o idee. Așteptăm să se coacă.

II: Veceul e în curte, o latrină de fapt, la o oarecare distanță de cabană. Știi ce a scris cu litere mari pe veceul ăla vechi? NIRVANA!

I: Dacă tot suntem la capitolul veceuri, să-ți spun și eu una, tot de la o pensiune. Dar una super

elegantă și luxoasă. Patronii ăștia au luat-o pe arătură rău de tot. Călătoresc mult, cum bine se vede. Hotelurile, pensiunile au devenit casa mea mobilă. De obicei, firma îmi rezervă camere în hotelurile de cinci stele. Chestie de prestigiu și de prestanță. Cum, necum, ajung într-o pensiune de pe Valea Oltului. Peste ce crezi că am dat în veceul de la parter, de lângă restaurant?

II: Peste Dracula veceurilor.

I: Aiurea! Fii atent! Veceu super-elegant. Pe pereți, deasupra pisuarelor, erau fixate în perete, din loc în loc, niște plăcuțe din inox, frumos prelucrate, pe care erau scrijelite citate celebre din diferiți filosofi: Aristotel, Platon, Kant, Schopenhauer. Totul sclipea de curățenie și lux. Filosofii la loc de cinste.

II: Super!

I: În vremea comunistă, pe pereții școlilor atârna îndemnul lui Lenin *Învățați, învățați, învățați!*

II: Zău?

I: Bine că n-ai prins. Am reținut de pe plăcuțele acelea ceva din Kant, cam așa: *Nu există nimic deasupra rațiunii*. Am parcurs cu poftă crescândă citatele de pe toate plăcuțele, la rând. Unele erau destul de lungi. Îmi pare rău că nu mi le-am notat sau nu le-am fotografiat. Am fi avut ce comenta.

II: Dacă puneau și pe culoare, puteai să parcurgi toată istoria filosofiei în citate.

I: Mai reţin unul: *Omul – o ființă în căutarea înțelesului*, Platon. Și cam atât.

II: Eu cred că aveau rolul de a alunga spiritele răului ca să te poţi uşura.

I: Aiurea! Propaganda comunistă a fost înlocuită cu propaganda turistică. Dar să-l pui pe Platon în veceu e prea de tot, după gustul meu. Societatea asta a luat-o razna.

II: Cu siguranță patronul era un filosof ratat.

I: Am ales să mă piș sub îndemnul lui Socrate *Cunoaște-te pe tine însuți!* Am încheiat citatul.

II: Formula asta imperativă e înscrisă pe frontonul templului din Delphi. De la Delphi la veceul de pe Valea Oltului e distanţa de la sacru la profan.

I: Cunoașterea de sine – un mizilic. Istoria omenirii de la seninul Delphi, la aglomeratul New Delhi – un bluf, o glumă nesărată. Ai să vezi.

Sună telefonul Individului I.

I: Ei drăcie! Nici Cornel nu le găsește? Ce-ați făcut cu ele? Mai căutați... Bine, vorbim. (*Către Individul II*): niște nepricepuți.

II: Ia să revenim la șirul celor trei morți. Care a fost prima?

I: Prima moarte?

II: Da.

I: Mă iei cam tare.

II: N-ai ales să facem conversație pe orice temă, deschi, fără fasoane, fără protocoale? Tema morții e cea mai tare din toată literatura universală.

I: Ei, dacă-i așa... hai să ne jucăm. Prima moarte a fost când m-am căsătorit.

II: Bravo! Răspuns previzibil. A doua?

I: Când am început să lucrez la firma asta.

II: Obiecție! Prosperitatea, bogăția au gustul morții? Contele Dracula trebuie să ia lecții de la tine. Cred că te referi la a doua reîncarnare.

I: Știu bine ce spun. Munca de la *Voxphon* îmi mănâncă tot timpul și toate energiile. Mă seacă de

puteri. Să lucrezi douăsprezece sau cincisprezece ore pe zi e un supliciu greu de imaginat. Dar să-l trăiești de unsprezece ani? Nu știu, zău, cât o să mai rezist.

II: Obiecție! Cum se face că acum ai prea mult timp liber la dispoziție și vrei să-l umpli cu mine?

I: Noroc cu delegațiile astea. Când sunt în sediul central e infernul pe pământ. Scap de acolo abia spre miezul nopții. Aici nu știu ei când îmi termin treaba și apoi țin legătura cu ei prin mobil, ca acum. Scuză-mă o clipă. (*Apelează el un număr la telefonul lui. La telefon.*) Le-ați găsit? Exelent. Dați-i bice că mâine vine indianul și nu se știe cu ce se lasă. Bine. Vorbim. (*Închide mobilul.*) Cum îți spuneam, niciodată n-am avut o delegație mai lungă de o săptămână. Asta e o excepție pentru că vine un mare boss din India în control. Vezi, coincidență! Ce bine că mă instruiești în indianism să pot conversa cu el.

II: O fi vreun dobitoc care habar nu are despre cultura indiană chiar dacă e indian. Am mai văzut eu dintr-ăștia. Specialiștii în IT sunt niște cretini.

I: S-o crezi tu. Sunt foarte instruiți și sofisticați. Vine în control ca mare șef, pe urmă mai trebuie să stau două săptămâni să fortificăm sistemul de vânzări. Așa s-a nimerit. Așa m-am trezit cu prea mult timp liber pe cap și am apelat la „Sună un prieten”.

II: OK. India a intrat cu mitologia ei direct în actualitate. Să ne întoarcem la morțile tale. Care a fost a treia moarte?

I: Ei! Mai bine s-o lăsăm moartă.

II: Insist.

II: Bine, cum vrei. Acum două săptămâni, când te-am întâlnit pe tine.

II: Pe mine? Ce onoare! Ha! Ha! Ha! Asta-i prea de tot. Eu sunt omul care aduce moartea! Super! Și ce-a murit în tine acum două săptămâni?

I: Indiferența.

II: Indiferența față de lumea asta robotizată?

I: Să zicem. Și interesul pentru felul tău de a fi natural, spontan, viu. Extrem de viu.

II: Stai așa! Iar începi cu măguleli jenante, suspecte.

I: Nu sunt deloc suspecte.

II: Ba da. Ți-am mai spus: suntem pe autostradă și oricând se poate întâmpla un accident. Păstrează distanța legală între mașini. Mașina I, mașina II. Ce dracu?! Asta-i convenția agenției. Ți-am spus de la bun început. N-am înclinații... dubioase. Eu pun frână și tu îmi îndoi bara din spate. Cine plătește pagubele? Spune!

I: Pot să plătesc oricât.

II: Toate tamponările sunt cuantificabile?

I: Pentru mine, da.

II: Pot să aflu de ce ne-am abătut de la itinerariul de azi? Aveam de vizitat Biserica Franciscană, ridicată în secolele XI – XII pe locul celei mai vechi biserici romano-catolice din oraș, dar distrusă în 1241 în timpul invaziei tătarilor...

I: Vorbești ca din carte, dar azi vreau să discutăm pur și simplu, fără biserici și monumente, pe care, în mare, le cunosc. Ești bine pregătit, ți-am mai spus. Voi suna la agenție să spun că sunt mulțumit de informațiile și serviciile tale...

Sună telefonul Individului I.

I: Da, din dosarul de pe birou lui. Vreau toată documentația la zi, la oră dacă se poate... Până în

clipa asta. Și din oferta de accesorii... Cum? Nu se poate... Mai caută... Cornel ce spune? Bine. Vorbim. (*Către Individ II*) Îl închid. Ăștia nu mă lasă nici să respir.

II: Riscurile meseriei.

I: Din asta trăiesc. Apropo, nu vrei să-ți schimbi telefonul? (*Se uită la telefonul Individului II)* E cam jerpelit. Îți fac un cadou cu ultimul smartphone 2 SIM Utok cu rezoluție foto de 5 Megapixel. Ăsta are numai 2 Mega.

II: Mulțumesc.

I: E un fleac pentru mine. Mâine ți-l aduc. Punem și o carcasă corespunzătoare să faci impresie. Tocmai despre oferta de carcase vorbeam adineaori. Accesorizarea ținutei cu o carcasă adaptată personalității individului. E ultima fiță. Cu ce-ai vrea să fie?

II: Știu eu?

I: Avem toate nebuniile. Cu personaje din desene animate: Donald, Mickey Mouse, Julius, cu sticlă de parfum Chanel pentru dame... Cu Van Damme pentru bărbați... Zilnic ne vin noutăți.

II: Mă vezi pe mine grozăvindu-mă cu un breloc Van Damme?

I: Îți alegi ce vrei. Ți-am spus. Metoda mea: lansează momeala să vezi feed back-ul.

II: Mă tem că ce vreau eu nu poți să-mi oferi.

I: Dacă nu am în nomenclator, în două – trei zile se face. Spune ce vrei. Să vedem.

II: Știu eu? Dacă insiști... Nu mi-ar displăcea bunăoară o imagine a zeului hindus Vishnu, despre care am vorbit.

I: Cum arată zeul ăsta al tău?

II: Cu fața surâzătoare și cu patru sau chiar mai multe perechi de mâini. Stai că ți-l găsesc imediat. (*Caută amândoi pe mobil.*)

I: Cum se scrie Vishnu?

II: Vishnu, cu h.

I: Nu mai căuta. Gata. L-am găsit. A, e minunat! Șmecherule, nu mi-ai spus că e și zeul erotismului.

II: Da, în sensul că e forța care menține viața.

I: Se face, prietene. Se face. În câteva zile îl ai pe carcasa noului telefon. O amintire de la mine ca să faci impresie în India, când ajungi. O, va fi încântat și indianul când va afla că avem deja comenzi care să valorifice cultura indiană. Minunat! Asta e invenția mea. Am să le-o pun pe masă.

II: Cu mai multe perechi de brațe arată ca un scorpion.

I: De ce are Vishnu ăsta atâtea brațe?

II: Ca să le poată pipăi mai bine.

I: Pe cine?

II: Ce întrebare! Pe zeițe. Pe Sarasvati, pe Bhudevi și...

I: E clar că timpurile moderne n-au inventat orgiile, numai le-au filmat și le-au pus pe net. Neavând tehnologie avansată, primitivii le-au sculptat în piatră. Am văzut acolo, în Asia, basoreliefuri cu caracter obscen cu ghiotura.

II: Nu-i obscenitate. Numai europenii o văd așa. E forța erosului care e de origine divină.

I: Dansatoare din buric și zeități ale fertilității pe pereții templelor în diferite forme de acuplare. Dezmăț în toată regula. Artiști primitivi cu imaginație bolnavă.

II: Mai degrabă imaginația ta e bolnavă.

I: Nu mă crezi? Stai să-ți arăt.

II: Nu, lasă. Știu, le conosc. În vechime, legătura dintre sacru și profan era alta.

I: Să fiu al naibii! (*Râd amândoi privind imaginea*) Sacralitatea a căzut în derizoriu.

II: O anumită sacralitate.

I: Lui Muky i-am făcut o carcasă tip *Playboy*, cu urechi de iepuraș. Muky e un iepuraș drăgălaș... Îi place la nebunie. Se vede deja o vedetă „Playboy". Are dotări, dar n-o ajută capul, săraca. Vezi? Cu prostiile astea ținem sub control concurența.

II: Fițe de corporatiști.

I: Nici vorbă! Marketing la sânge.

II: Auzi, cu ce se ocupă Miky sau Muky asta a ta?

I: Muky? E un iepuraș drăgălaș coborât de pe imaș. Cam atât.

II: Îmi tot vorbești despre Muky și despre prestația ta la *Voxphon* cu delegații dese.

I: Optzeci la sută muncă de teren.

II: Iartă-mi indiscreția. În fiecare localitate unde faci deplasări repetate ai câte un iepuraș de-ăsta?

I: Cam așa ceva.

II: Și familia?

I: Sper că n-ai de gând să faci pe moralistul. De fapt, ce contează! Mai vorbim câteva zile și pe urmă nu ne mai cunoaștem. De aceea pot să-mi permit să fiu sincer cu tine. Căsnicia? O căruță scârț-scarț pe care o ung bine cu bani ca să meargă mai departe. Suntem cei mai tari de pe piață.

II: Da, cu tot felul de bazaconii smartphoniste.

I: Nu-s bazaconii. Sunt aplicații și necesități stringente. Lumea nu mai poate fără noi. Suntem hrană zilnică ingurgitată cu plăcere. Uite, a apărut acum aplicația SOS. Toți se luptă s-o obțină.

II: Ce aplicație mai e și asta?

I: Pentru siguranța consumatorilor am gândit și lansat aplicația SOS. Telefonul apelează instant familia, poliția sau spitalul în caz de urgență. Un mesaj SMS presetat și în caz de urgență trebuie doar să apeși un buton.

II: Grozav. Merge bine?

I: Comenzile sunt în creștere.

II: Dovadă că tot mai puțini oameni se simt în siguranță.

I: Oricum, noi avem numai de câștigat. Insecuritatea omenirii e siguranța noastră. Trăim din nevoia comunicării.

II: Niște hiene.

I: Nu e greu să te transformi în hienă. Poate asta va fi a patra reîncarnare a mea.

II: Ne întoarcem la programul stabilit pentru azi?

I: Nu. Mă simt bine așa. Îmi place să pălăvrăgesc cu tine despre orice. N-am mai trecut prin așa ceva niciodată. E o experiență deosebită să spui intimități unui necunoscut. O defulare.

II: Nu e un motiv să divagăm prea mult de la program.

I: Ba uite că e. Vezi tu, să-ți fac o mărturisire.

II: Încă una?

I: Te plictisesc?

II: Mi-e indiferent din moment ce tot trebuie să stăm de vorbă. Stăm de vorbă pe banii tăi.

I: Am căutat toată viața, dar încă n-am întâlnit o persoană, femeie sau bărbat, cu care să comunic așa cum aș fi vrut. E drama vieții mele.

II: Dar Muky?

I: Muky e iepurașul care-mi încălzește așternutul. Ți-am spus doar. Când îl dai jos din pat, observi că nu mai funcționează. Are capul virusat. Plin de gândaci mediatici. Se uită numai la emisiuni mondene, de divertisment. Ea însăși e un divertisment amuzant. Un *entertainment.* Ești ceea ce privești la televizor.

II: Dar familia?

I: Mormânt comunicativ.

II: Altă moarte.

I: A câta?

II: Dar colegii?

I: Niște caroserii policrome bine lustruite. Strălucesc asemenea plăcuțelor alea de inox din veceu despre care ți-am povestit, dar n-au substanță.

II: Am înțeles că ieșiți la o bere, puneți de-o sindrofie.

I: Și ce crezi că se discută la bere și la sindrofii? Cum să-și îmbunătățească fiecare activitatea, cum să-și luxeze adversarul, ce bețe în roate să mai pună unul altuia. Ne spionăm reciproc pentru a ne cățăra mai sus, pentru mărirea salariului, pentru a lua locul altuia mai prost, prins în ofsaid. E o hărțuială continuă din care nu mai poți ieși odată intrat. Hai să ți-i arăt. Suntem cei mai tari. O echipă grozavă ultra-performantă. (*Ia telefonul în mână și caută fotografii cu colegii lui.*) Ei, ce zici? Caroserii bine lustruite. Câtă strălucire! Așa-i? Ia spune-mi ce observi. Ce au în comun toți bărbații ăștia, colegii mei?

II: Zâmbetul profesional.

I: Zâmbet fals. Și mai sus de zâmbet?

II: Mustața.

I: Corect. Mustața. Vezi? Toți au mustață. Eu nu pot face excepție. Toți care reușesc în viață seamănă între ei, au ceva comun. Toți șefii de compartimente avem mustață, zâmbet profesional și privire încrezătoare, de beton.

II: E clar. N-am mustață, n-o să ajung niciodată șef.

I: Ești isteț și întreprinzător în schimb. Poate îți vei lăsa și mustață cândva. Oricum, te simt ca un viitor bărbat cu mustață. Interacționăm pozitiv. Apropierea asta...

II: Apropierea asta nu e prevăzută în contract.

I: Iarăși contracte! M-am săturat de contracte. Prietenia depășește un contract formal.

II: Sunt doar un însoțitor, un ghid, un prieten închiriat.

I: Da, ai dreptate. Un prieten închiriat. Eu caut comunicarea de la suflet la suflet.

II: Las-o mai încet cu sufletul.

I: Nu găsesc alt termen. Eu caut discuții de irigare a sufletului.

II: Crezi că fanii care și-au însoțit echipele favorite la Campionatul Mondial de Fotbal din Brazilia

și-au închiriat ghizi prin Rio pentru a ajunge la intimități?

I: Nimic nu e bătut în cuie. Și apoi, pătura microbiștilor e formată din niște troglodiți submediocri: huligani, bătăuși. Oameni fără căpătâi. Nu mă pune în rând cu ei.

II: Recunosc, am sărit și eu puțin peste cal. De unde am început să deraiem? Da. De la înmormântarea ta. Înmormântarea ta e de vină. Ce-ți veni cu înmormântarea ta?

I: Azi noapte am avut un vis. Se făcea că asist la înmormântarea mea. Mai mult chiar, eram cameramanul însărcinat să filmez propria mea înmormântare. Tu nu erai nicăieri.

II: Ce să caut eu la înmormântarea ta? Ai familie, colegi, prieteni...

I: Mă simt în capcana unei chimii sufletești.

II: Irigarea sufletului?

I: Da.

II: Are legătură cu mine?

I: Da.

II (*Se ridică furios de la masă*): Delirezi! Mă văd obligat să pun capăt acestei discuții aberante. Serviciile mele încetează în acest moment. Te rog să mă plătești pentru ultimele două ore prestate și la revedere.

I: Am să te plătesc ca de obicei. Ai răbdare.

II (*Așezându-se din nou pe scaun*): Dă-mi banii și plec.

Intră chelnerul.

Chelnerul: Mai doriți ceva? Dacă nu v-a plăcut oranjada siciliană din gama *Santal* produs de *Parmalat,* vă pot oferi sucuri naturale din gama *Prigat, Tutti frutti, Tropicana* sau *Royal*. Naturale, fără aditivi.

II: N-am înțeles. Repetă te rog.

Chelnerul: Avem sucuri naturale din gama *Prigat, Tutti frutti, Tropicana* sau *Royal.* Naturale, fără aditivi. Sau doriți un cocteil. Preparăm instant cocteilurile casei din gama *Elixirul tinereții*. Cele pe care vi le recomand sunt și cele mai bune: *Margarita, Mary, Pink Fizz, Blue Lagon, Barbados, Acapulco, Fructul pasiunii, Martini, Daiquiri cu cireșe...*

II: Nu știu ce să zic. Eu aș dori un *Piki Friki.*

Chelnerul: *Piki Friki* nu avem. Poate doriți ceva de mâncare...

II: Nu. Mai spune-mi o dată cocteilurile. (*Chelnerul le repetă automat.*) Sunt pe bază de alcool?

Chelenerul: Majoritatea.

II: Atunci, tot o oranjadă *Prigat*.

Chelnerul (*Către Individul I*): Mai aduc un coniac?

I: Încă un coniac și... Chiar nu vrei să bei un coniac?

II: Nu! Ți-am mai spus de atâtea ori că nu beau alcool.

I: Atunci încă un coniac și încă o oranjadă *Prigat*.

Chelnerul iese.

(continuare în numărul următor)

Tia Van Kalken

NOTE DE DRUMEȚIE

05 mai 2025

Ieri dimineață, la ora 9.00, am plecat la prietena mea, Jolanda. Mi-a plăcut la nebunie să privesc din mașină marginea drumurilor, pavată cu flori albe și galbene, imagine care îmi dădea o stare de bine. Galbenul se pare că este una dintre culorile care mă fac să mă simt imediat liniștită și împăcată cu gândurile mele. Am terminat de ascultat „Odiseu" de Stephen Fry...

Jolanda, ca de fiecare dată, m-a încântat prin simpla ei prezență. Am vorbit mult despre oamenii importanți din viața noastră, de genul masculin, și despre formele de autism – cum să le înțelegem și să le interpretăm comportamentul, de ce ni se par de neexplicat etc...

Vorbind împreună, ne-am dat seama că schimbările de perspectivă sunt cheia unei înțelegeri mai ample a celor pe care nu îi înțelegem. Schimbă-ți poziția în care stai și vei vedea că și privirea ta va avea o altă intensitate și vei descoperi unghiuri care îți vor mări percepția.

A făcut un prânz delicios: cu asparagus, sos olandez cu gălbenuș de ou, lămâie și ulei topit la bain-marie, cartofi mici și rotunzi făcuți în unt și somon afumat. Un deliciu pentru simțurile mele.

Apoi am luat bicicletele – uneia i-am umflat eu roata, fiindcă era dezumflată – și am plecat în satul vecin, la un concert de operă și operetă.

Urcarea pe dig cu bicicleta mi-a făcut inima să-și mărească ritmul bătăilor pe minut incredibil de mult. Pedalatul de pe o șa înaltă nu este deloc ușor, iar vântul, care îmi bătea rece în față, mi-a făcut urechile să înghețe ca iarna. Șase grade cred că erau, și aerul era tăios ca o lamă de cuțit.

Peisajul primăvăratic din Evedingen îți tăia respirația. În stânga, casele – tipic olandeze, moderne și noi – înconjurate de pomi, rapiță, păpădie și de verdele crud al primăverii, erau ca niște ciuperci uriașe, cu forme și ochiuri de geam diferite, care te priveau calme, în serenitatea spațiului.

O mare de nori gri și albicioși deasupra capului nostru, luminați din când în când de razele molatice ale soarelui, care îți dădeau impresia că sunt poleiți cu aur și esență de granat, te luau cu vânt cu tot și te transportau în tablourile marilor maeștri olandezi.

Le înțeleg destul de bine fascinația acestor mari pictori pentru formele delicate ale norilor, pentru culori și pentru intensitatea pe care aceștia o pot da peisajului.

Ador să fac fotografii când norii sunt personajul principal pe cer. Malul râului Lek, un afluent principal al Rinului, se ramifică într-o oază hrănitoare de pământ, papură, formând

o deltă mică în care, ici-colo, vacile de rasă olandeză pășteau tăcute, accentuând culoarea pastorală a peisajului locului. Cocorii zburau liniștiți sau pescuiau nestingheriți, atenți să nu le scape prada. Un iepure a țâșnit de pe malul râului furișându-se pe o limbă de pământ care se prelungea spre firul apei. Păsările aveau concertul lor păsăresc, luându-se la întrecere care are repertoriul mai bun.

Mersul pe biciletă, creșterea ritmului cardiac, norii, vântul, oaza de galben și de verde care se se itindea la poalele digului de ambele părți ale lui, Jolanda pedalând în fața mea pe bicicleta ei semielectrica, cu geaca ei de vânt galben-rapiță, încetarea tumultului de gânduri din mintea mea, atenuate de efort și de admirația locului îmi făceau atât de bine... Am țipat cât m-au ținut plămânii: asta este fericire pură!... Asta și nimic mai mult. Omul și natura, două roți, un dig, vânt, nori, și... nici o grijă. Când îți lași soțul și copilul acasă parcă îți dă senzația de vacanță luată de la căminul conjugal. Aceste plecări îmi place să le prelungesc din ce în ce mai mult, ca să mă pot bucura de tot ceea ce viața mea îmi poate oferi și să petrec mai mult timp alături de minunățiile de oameni din viața mea. Toate acestea înseamnă pentru mine o binecuvântare și un lux pe care nu mi le pot permite constat.

La dreapta digului se face o străduță care serpuiește dinspre dig până la o casa veche, mare ca un hangar modern de vaci, dar cu arhitectură din anii optzeci, înconjurată de două marafeturi de case care aveau aceeași arhitectură, cu o parcare imensă în care mașinile de lux, vechi mi-au spus deja ce fel de oameni se afla în clădirea principală. O locuință a patronilor care organizau evenimentul. Doi scoțieni, îmbrăcați

în costume tradiționale, mărgineau covorul roșu de la intrarea în locuință, interpretând cântece scoțiene, unul la un bodhran (toba irlandeza folosita pe scara largă și de scoțieni) și celălalt la un cimpoi, te făceau să te simți deja la scara unul palat care se întindea pe lungime, nu pe înălțime.

Patroana casei, pe care am recunoscut-o imediat, purta fracul ei lung de mătase portocaliu pe care am aflat că l-a luat în ziua când regele și regina Olandei au venit în vizită în sătucul lor, și de atunci nu l-a mai purtat niciodata, decât astăzi, că tot era o ocazie specială.

Cântecul scoților mi-a trezit sentimente de bucurie dar și amintriri ciudate. Și asta datorită cântecului cadențat, ca de marș, așa cum se cânta la venirea lui Ceausescu, în România comunistă, în vizită de lucru, ba la Deva, ba la Slatina.

Am șters ce nu era ok din gânduri și am rămas la faptul că mie îmi plac doar marșurile din sentimente eroice, de vitejie, de chemare la lupta și de celebrare, toate astea acompaniate de căldura vânticelului pornit pe dig, care acum îmi mângâia obrajii și îmi flutura coada părului în toate direcțiile. Prietena mea scoate și ea telefonul să facă filmulete. Al meu era plin de poze și de filme pe care le-am făcut anul trecut, nemaivând spațiu nici ca să fac o poza, așa că am postat cantecul online pe facebook.

Casa te întâmpină cu un hol mare, cât o cameră normală. Pe jos este piatră neagră cu vene albicioase care dă răcoare și mie sentimentul că oamenii, venind de pe drum sau de pe pământul lor cu încălțările murdare, intrau

în casă încălțați și piatra, fiind simplu de spălat, era cel mai accesibil mod de a avea o podea frumoasa și lezne de curățat.

Un suport imens pentru cărți de oaspeti era improvizația pe care erau trecuti invitații pe listă și programul zilei. Numele noastre erau trecute și ele pe lista oaspeților, întrucât prietena mea făcuse rezervările anterior, în urma unui anunț de pe Facebook. I-am spus și ei că noi nu prea facem parte din peisajul lumesc din încăpere pentru că nu prea îmi trebuia multă știință ca sa fac această constatare. Intr-un hol imens umerașe și haine ne întâmpină și ne îndeamnă să ne dezbrăcăm hainele de afară și să le așezăm, apoape imposibil de băgat, printre celelalta haine și umerașe, din cauza aglomerației de haine așezate într-un spațiu atât de mic. Un dulap vechi cu geamuri de cristal ține în brațele lui colecția de mașini clasice în miniatură din metal. Printre ele recunosc și câteva dintre cele pe care al meu soț le are prin casă. Văd fotografii cu Raliul Lalelelor sustinut în Alpii francezi anul acesta la cea de-a șaptezecișiuna ediție. (Mă gândeam că am subiect de conversație cu gazda: cel mai mare raliu de mașini clasice din Țările de Jos, care începe în Nisa și se termină în Bruxelles.) Apoi văd pe Col du Galibier, stând regal într-o fotografie cu stăpânul casei și în fundal zăpezile îndepartate ale munților. Am remarcat și un coș de răchită dreptunghiular, în care erau destule lucruri îngrămădite am plasat pe o măsuță lângă un alt dulap masiv de lemn care cred că adăpostea hainele ei, după bănuiala mea.

Intrăm în camera de zi a oaspeților. O insulă de bucătărie imensă era transformată în bar, cu sute de pahare cu picior pe ea. Șampanie și vin spumos ținute în vase ornamentale mari pline cu gheață. O masă de douăsprezece persoane cu scaune în diverse forme și culori era așezată drept în fața ușii iar pe ea aranjamentele florale și lumânările asigurau ambientului un aer intim.

În fața șemineului mai mult de șaizeci de scaune stăteau rânduite în formă de semicerc așa încât locul fusese transformat într-un podium improvizat. Imensitatea casei, cu o scară interioară care dădea spre podul transformat în dormitor sau în cameră de nu știu ce, amplasarea în zona din dreapta a casei a unei alte mese, foarte mare și aceasta, prevăzută cu bănci masive din lemn spunea că acestor oameni le plac petrecerile.

Pe pereți, un tablou de inspirație dadaistă – un nud tușat rapid, cu aruncături de cerneală, înrămat în lemn simplu, modern. Lângă el, un tablou peisagistic în stil olandez, în nuanțe frumoase de galben, verde și maro deschis.

Renunț la privitul tablourilor pentru că, în spatele meu, un puț vechi de apă săpat în piatră îmi atrage atenția – cel puțin două sute de ani vechime, judecând după stilul său. O poliță străjuită de un geam mic, amplasată lângă ușile duble ce dădeau spre grădină, era ocupată cu un grup de statuete din fildeș reprezentând pe Budha, pe Iisus și pe Maica Domnului. O lumânare completa scena.

Femei și bărbați în vârstă care nu știu ce înseamnă munca sunt prezenți acolo. Îi recunoști imediat după impunătoarele bijuterii de pe mâinile grase și butucănoase, cu piele albă sau, dimpotrivă, bronzată pe plaje celebre.

Eram curioasă cine o să fie primul care se laudă cu ce are, cu ce știe și cu ce face. Așteptarea n-a durat mult. O femeie din spatele meu atrage atenția. Imediat ce o privesc, o văd mental pe un iaht mare, cu butelia ei de gaz și BBQ-ul electric la bord, pe fotolii de ratan, cu prosoape albe, niciodată spălate de ea, ci de femeile de serviciu pe care le plătește puțin. Ne povestește despre vacanța ei ploioasă în Portugalia, unde nu se aștepta ca vremea să fie așa de proastă, și compară totul cu primăvara, neașteptat de frumoasă, din Olanda. Ea și soțul ei fac parte dintr-o gintă a fițoșilor cu bani vechi din sătucul Vianen – mare inginerie: ai bani, faci bani; nu ai, mori dracului de foame.

O pereche de tineri, stânjeniți și ei, atrași de anunțul de pe Facebook, își găsesc loc printre invitați și rămân pironiți pe scaune. Femeia din spatele meu are atât de multe de spus. Extrovertită, fără buton de „mute”, povestește cu patos despre cunoștințele ei în materie de muzică și ne spune, cu un aer superior, că muzicanții de azi sunt amatori – s-a interesat ea la gazdă, care e o prietenă de-a ei. Nu a fost trecută pe lista de oaspeți, dar soțul ei a primit o invitație specială de la gazde și li s-a făcut loc în audiență. El tăcea momâie, ea continua, deși nimeni nu-i ceruse părerea.

Eu citesc în fugă câteva mesaje pe whatsapp și șterg de zor filmulețe și fotografii

duplicat de pe telefon. Muncă de Sisif, la cât spațiu am ocupat cu poze, filme și fișiere audio cu cărțile pe care i le citesc lui Felix.

Începe show-ul. Actorii, maeștri în arta sunetului, mă surprind plăcut cu interpretarea lor impecabilă. Sigur, mai scapă câte o notă dintr-un gât răgușit, se mai aude câte un telefon care sună fix ca un țipăt în mijlocul unei opere superbe. Manierele, se pare, au fost uitate acasă – păi, dacă ai bani, ce-ți mai trebuie maniere? Șușotești tare, să știe toată lumea ce ai spus, faci mișcări ostentative încât să scoți cât mai mult zgomot... Ăștia fac parte din urâții bogați, gândesc eu. Gazda, însă, retrasă, cu un pahar de vin alb în mână, pare că își cere scuze pentru neciopliții din sală. Imediat, mulți invitați își verifică telefoanele, să fie siguri că sunt pe „silent". Opera continuă cu un tenor carismatic, care ne-a făcut după-amiaza mai frumoasă, nu doar cu talentul său actoricesc, ci și cu interpretarea unor opere vesele, zglobii.

Și, dintr-odată, apare ea – o femeie de o pietate incredibilă, care cântă Ave Maria. Simt fiecare fibră a ființei mele cum vibrează. Mă las dusă de timbrul impecabil al vocii ei și o văd deja pe o scenă mult mai valoroasă decât asta–de ce nu la Scala din Milano, sau la Wiener Staatsoper? După ce termină, îi șoptesc lui Jo că sunt deja în alte sfere.

La pauză, femeia din spatele meu își continuă triada. La un moment dat, începe și să intoneze cântecele cu tenorul – asta mai îmi lipsea, un zgomot oribil în urechi. Voiam să o întreb dacă a auzit de sindromul lui Narcis și dacă știe ce tratament se recomandă pentru îmblânzirea apucăturilor celor care îl au. Ei i-ar trebui o doză dublă.

Normal că nu zic nimic. Îmi fac prezența nevăzută, îndreptându-mă spre toaletă. Acolo, două fotografii cu Tulpen Rally și el – proprietarul casei. O pânză de păianjen în colțul din dreapta sus al ușii, o vază mare aurie, în care crengi de un pom albicios din plastic dau un aer de kitsch încăperii. Gura deschisă a vasului de veceu, cu urme de calcar îngălbenit pe ea – că ăștia n-au auzit de oțet care curăță calcarul – mă privește în scârbă.

Îmi fac repede drum înapoi spre locul meu. Îl văd pe proprietar și îl întreb de ce nu mai e la raliu. A fost zece ani la rând, dar acum nu se mai duce din cauza nevestei – Cornelia– ei

nu i-a mai plăcut. Bun băiat, îmi zic. Îmi trebuie și mie unul ca ăsta care face ce zice nevasta. Cornelia însă mi se părea cea cu simț artistic. El, un bădăran arogant, care vorbea cu accent de quakker (bogătaș cu aere aristocratice). Tipul ăla care te face să-i vomiți direct pe haina prea scumpă și nemuncită de el. Îl las în lumea lui și mă fac nevăzută lângă prietena mea.

Începe partea a doua, mai săltăreață, și se termină cu Bella Ciao – cântată prost de cei prezenți și mă gândesc imediat că și italienii de pe străzi o cântă mult mai bine. Ar fi și normal: pentru ei, nu e nici operă, nici operetă, ci un cântec tradițional italian cu origini antifasciste, folclorice – un cântec de luptă, de altfel. Mă întreb câți din sală știau, de fapt, de unde vine melodia asta.

După terminare – și donarea de bani pentru artiști –, spre mirarea mea, în pălăria în care se strângeau donațiile erau doar bancnote de zece sau douăzeci de euro. Dar, de fapt, de ce să mă mire?! Ăștia nu fac acte caritabile nici măcar pentru servitorii lor, darămite pentru artiști. Până și noi am dat mai mult ca ei, și nu avem nici pe sfert banii lor. Zgârcenia bogaților – nesuferită!

Ne luăm bicicletele, nemaiașteptând la băuturile lor, și ne întoarcem la Jo. Ne despărțim. Eu îmi iau apoi mașina și îi fac o vizită prietenei mele din copilărie, care mă așteaptă cu ciorbă de văcuță acrită cu borș, chifteluțe și legume aburite. Râdem, pălăvrăgim și ne simțim, ca de fiecare dată, bine împreună, făcându-mă să uit rapid de snobismul fetid al bogătanilor.

Ștefania Onișor ***s-a născut în data de 18 februarie 2010, la Cluj-Napoca și este elevă în clasa a IX-a la Colegiul Ortodox Mitropolit Nicolae Colan, din Cluj-Napoca. Pasionată de literatură și de muzică, a obținut o serie de premii prestigioase la concursuri literare, dintre care amintim premiul al II-lea la secțiunea Poezie din cadrul Simpozionului „Bartolomeu Valeriu Anania – Vocea din agora cetății” – Ediția I, desfășurat la Cluj-Napoca, în 2023 și premiul al III-lea la secțiunea Traduceri-engleză a aceluiași simpozion, ediția a III-a, 2025.***

Ștefania ONIȘOR

Apa

Dintr-un munte, sub stelele-aurii,
Izbucnesc izvoare, mii și mii.
Dintr-un munte, sub stelele-aurii,
Izvoarele curg spre locuri străvezii

Și întreaga lume curge lin cu ele,
Oglindind albastrul înflorit în stele.
La izvor, încete și apoi pătimaşe,
Râurile nasc sate și orașe.

Izvor, fluviu, mare, veşnică poveste,
Apa ne e mamă și esență este.
Inimile noastre nu pot să încapă
Frumusețea prinsă într-un strop de apă.

Drumuri de vise

Păşesc prin iertare,
Păşesc prin durere,
Pe drumuri de vise,
Pe Calea Lactee.

Departe de tine,
Departe de noi,
Pe covor de iluzii
Și pe albul din foi.

Observ haina pădurii,
Ce cade ușor.
Și-mi așterne în suflet
Frunze de dor

Preschimbate-n cenușă,
La gândul că sunt,
Doar un om mare
Aici, pe pământ.

Când cocorii pleacă,
Să-mi lase-napoi
Toamna din mine
Și basmul din noi.

Dor nemuritor

Muntele-n zare,
Cocoru-n zbor.
Vis nemuritor
În ochi de copil.

Muntele-i o scară
Către nori.
Urcă până la ultima treaptă!
Bolta-ntunecată
Tu o vei vedea
Și-o puzderie de stele-împrăștiate pe ea.

Atunci te va străbate un dor
Nemuritor,
De casă,
De povestea pe care,
Fără încetare,

O spunea mama la culcare.

Fiecare amintire o prețuiești,
O iubești,
Și când încep să-ți curgă pe obraji lacrimi,

Îți amintești că
Dumnezeu și mama
unt mereu cu tine
Și la rău și la bine...

Pentru tine, inimioară

Pentru tine, inimioară,
Aveam un gând, dar el s-a dus,
Acum am un simplu „Te iubesc”,
Ce doresc să ți-l fi spus.

Îmbrățișez acum regrete,
Ce s-au șters în vânt și ploi,
Dar nu mai poate trecutul
Să te-aducă înapoi.

Stau în fața casei tale,
Lângă florile de mai,
Ce te roagă, fără vorbe,
Lângă ele să mai stai.

Aș vrea s-alerg înainte,
Spre un vis de-alaltăieri,
Unde până și Ecoul
Se scufundă în tăceri.

Dar în marea mea de gânduri,
Unde timpul n-are ceas,
Mă încurajează timpul,
În adâncuri să mă las.

Pe când mi se face frică,
C-aș putea să mă înec,
Un moment, ce e prezentul,
Îmi și face semn să plec.

Stând în mijlocul furtunii,
Soarele am fost chiar eu,
Și țin cu grijă în brațe,
Norii și un curcubeu.

Iar când liniștea e spartă,
De un tunet ce nu tace,
Tu mi te așezi la suflet,
Și-mi șoptești gânduri de Pace…

Am încercat să fiu un fulg

Am încercat să fiu un fulg...de nea.
Iarna să priveşti,
Cum zările le voi picta.

Am încercat să fiu o frunză...de stejar,
Toamna să-ți cad ușor pe frunte iar,
Și iar
și iar
și iar.

Am încercat să fiu petala...unei flori de mai,
În nopțile verii să te rog mai stai,
Mai stai, mai stai, mai stai.

Am încercat să fiu alb și roșu...dintr-un
mărțișor,
De inimă să-ți fiu aproape,
Când de mine îți va fi dor.

Am încercat... și tot am încercat,
Să fiu așa cum ai sperat.

M-am lămurit, și n-a fost greu:
N-am încercat niciodată
Să fiu eu...

Luna peste văi

Precum soarele-n apus,
Luna dintre văi răsare,
Peste munți și peste mare.
Se înalță tot mai sus.

Și în dreapta ei, o stea.
Iar în stânga, doar o rază,
Cu o haină ca de nea,
De pe cer, ea ne veghează.
Luna, dinspre noaptea grea,
Într-o mantie de dor,
Cuprinde inima mea,
Într-un dans lin, ca un nor,
Și-mi șoptește: „somn ușor”.

Plouă

Plouă
Plouă cu picuri de rouă,
Plouă cu zâmbete,
Plouă cu soare
În inima mea de copil mare.

Plouă,
Plouă doar în gândul meu,
Plouă cu lacrimi,
Plouă cu stele.

Eu sunt una dintre ele.

Plouă,
Plouă cu o noapte rece,
Plouă cu lună,
Plouă cu vară,
Cântă greierii afară.

Plouă,
Plouă pe un munte alb,
Plouă pe frunze,
Plouă pe drum,

Cum mă mai întorc acum?

Plouă,
Plouă cu ale mele vise,
Plouă cu ceață,
Plouă cu mister,
Plouă când mă uit spre cer.

Plouă,
Plouă peste tot, afară,
Plouă in iarbă,
Plouă senin,
Picurii reci, in palmă îi țin.

Plouă,
Plouă și iar plouă,
Plouă în zare,
Plouă fierbinte

În tăceri și în cuvinte.

Pași

Păşim prin durere,
Păşim prin iertare,
Cu un rucsac in spate,
Și umbrelă de soare.

Urcăm pe un munte,
Spunând o poveste,
Despre noi ce trăim,
Prezentul ce este.

O şoaptă a pădurii,
Ne cheamă ușor,
Să învățăm să zburăm,
De pe-un munte pe-un nor.

Iar zilele grele,
Ce de noi s-au legat,
Se desprind în prăpăstii,
Și formează un lac.

Un lac al iertării,
Cu prietenie,

Ce e veşnic cu noi,
Și pe veci o să fie.

Vasile MILITARU

Vasile Militaru, unul dintre poeții neamului nostru pe nedrept uitați, s-a născut la 21 septembrie 1886, în comuna Dobreni-Câmpurel, judeţul Ilfov, într-o familie de ţărani plugari. A absolvit doar patru clase din cauza situaţiei materiale precare a părinţilor. Cu toate acestea, de mic copil a îndrăgit cartea și a citit cu drag și cu nesaț orice carte găsea la biblioteca şcolii sau la biblioteca parohială. Avea de mic o inteligenţă sclipitoare. Cartea era pentru el ca o lumină a cunoașterii. A primit de la mama sa o frumoasă învăţătură creştină. De la părinți a moștenit și o credinţă puternică pe care și-a întărit-o prin lecturi biblice şi morale. Ajuns la vârsta adolescenței și dorind să cunoască lumea, părăsește viaţa de la ţară şi se mută în Bucureşti. A început să scrie versuri de la 15 ani. Câţiva ani mai târziu îndrăzneşte să prezinte caietul cu poeziile sale scriitorului Alexandru Vlahuţă. Acesta îl recomandă lui Barbu-Ştefănescu Delavrancea şi lui Duiliu Zamfirescu. Încurajat şi sprijinit de aceşti scriitori, Vasile Militaru debutează la vârsta de 18 ani, în 1904, în revista „Literatură şi artă română“ a lui Nicolae Petraşcu. Din acel moment începe colaborarea şi la alte reviste ale vremii: „Flacăra“, „Drum nou“ şi la ziarul „Universul“ al lui Stelian Popescu. În anul 1919 a publicat volumul de poezii „Stropi de rouă“, care conţinea versuri lirice şi pasteluri care descriau viaţa de la ţară. Publică şi basme, poezii patriotice, precum şi primul volum de „Fabule“ în 1928. În fabulele sale, Vasile Militaru tratează teme sociale şi morale care privesc viaţa societăţii moderne şi contemporane. Preocuparea sa religioasă a rămas totuși constantă şi permanentă, drept dovadă este volumul „Vorbe cu tâlc“ apărut în 1931. Cea mai cunoscută scriere a sa rămâne totuși „Psaltirea în versuri“, o transpunere în versuri a Psalmilor lui David, lucrare la care lucrase mai mulţi ani. Cartea a apărut în 1933 şi a fost premiată de Academia Română. Opera sa de căpătâi rămâne însă „Divina zidire”, care reprezintă Biblia versificată şi ilustrată. A lucrat la această carte peste 25 de ani.

Animat de un puternic spirit civic, în anul 1936, a publicat volumul „Cântecile crinului”. De asemenea, a însoţit Armata română în războiul de eliberare a Basarabiei şi Bucovinei. A îmbărbătat ostaşii cu cântece şi poezii patriotice.

După venirea comuniștilor la putere, Vasile Militaru nu a mai putut publica nimic. Izolat de lumea literară şi-a căutat alinul în scrieri religioase. Aşa se face că în ultimii 15 ani de viaţă, după al Doilea Război Mondial, poetul Vasile Militaru a scris poezii religioase. În afară de „Divina zidire“, lucrare încheiată în 1955, el a mai scris „Poemele nemuririi“, „Şoaptele îngerilor“ – continuare la „Vorbe cu tâlc“ – poemul „Biserica Bucur Ciobanul“, „Cartea Iov“ din Biblie, transpunere în versuri după textul sacru, şi „Scară către Dumnezeu“, ultima sa carte scrisă în 1957.

După instaurarea regimului comunist, poetul Vasile Militaru a refuzat să-şi pună talentul în slujba comunismului. *„În poeziile mele niciodată nu va rima poporul cu tractorul”*, acesta a fost refuzul categoric al poetului, refuz care l-a costat libertatea. Din cauza patriotismului său înflăcărat şi a luptei constante pentru adevăr şi dreptate, a fost arestat la 8 ianuarie 1959. A fost anchetat şi torturat la Piteşti, apoi transferat la închisoarea din Craiova. La 20 iunie 1959, Tribunalul Militar din Craiova l-a condamnat pentru „crimă de uneltire contra orânduirii sociale”. A primit douăzeci de ani de temniţă grea, zece ani de degradare civică şi doisprezece ani de închisoare corecţională, în total, 42 de ani. Cu toate că avea 74 de ani la arestare, a rămas ferm și devotat țelului și credinței sale, spunând: „Dacă am pierdut averi şi ranguri, dar nu am pierdut credinţa în Dumnezeu, nu am

pierdut nimic". La puţin timp de la condamnare, la 8 iulie 1959, poetul Vasile Militaru a trecut la cele veşnice în penitenciarul Ocnele Mari, judeţul Vâlcea.

Prin efortul soţiei sale, Ecaterina Barbu Militaru, după 25 de ani poetul creştin Vasile Militaru a fost reabilitat şi înmormântat ulterior pe Aleea Clasicilor din cimitirul Bellu.

POVESTEA MEA

M-am născut într-un bordei
Învelit cu paie....
Doinitor mi-a fost un tei;
Leagăn o copaie.

Mama mă lua cu ea,
Când pleca la muncă;
Ba, la grâu când secera;
Ba, la fân pe luncă...

Câte-un pom, stingher prin grâu,
Mă umbrea cu ramii-i,
Când curgea sudoarea –râu–
Pe obrajii mamii...

La culesul de porumb
Stam cu ochii-n nori,
Pe sub zările de plumb
Când treceau cocori...

Când eram așa–codan,
Ani și ani apoi,
Mă avură ca cioban
Un ciopor de oi...

Și-ntr-o toamnă–când crăpa
Coaja de pe nucă–
M-a cuprins de-odată-așa
Dor nespus de ducă.

Mi-am lăsat în vad la râu
Turma să se-adape,
Iar cavalul de la brâu
Mi l-am dat pe ape...

„Doamne-ajută!" - și-am plecat
Pe la scocul morii...
Funigei pluteau pe sat
Și plecau cocorii...

Plin de visuri, am intrat
Într-o lume nouă
Și-aveam sufletul curat
Ca un bob de rouă!

Un vârtej nebun, de-atunci,
Cată să mă-ngroape,
Ca pe-un pai când îl arunci
În vâltori de ape;
Și, la fiecare pas,
Bobul de lumină,
Cu dureri adânci în glas,
Din adânc suspină:

„Unde sunteți, blânde oi,
Lainice mioare?
Azi mi-e dor, mi-e dor de voi,
De n-am loc sub soare!

Mâine o să fiu în lunci;
Uite, plec la drum;
N-am știut ce fac atunci...
O să știu, de-acum...

Toată viața mea, de azi,
Mi-oi petrece anii
Prin poene, pe sub brazi,
Numai cu ciobanii.

Basme lungi, pe vreme rea...
După buri de ploaie
O să știu ce iarbă vrea
Fiecare oaie...

Să văd iar cum s-o-ntrista
În amurg imașu',
Când din bucium va cânta
Sandu Buciumașu;

Și-n al ploilor șirag,
Cu-al tălăngii cânt,
Să nu știu, de-atâta drag,
Pe ce lume sunt!..."

Dar, de câte ori mă duc,
Doru-mi nu se curmă,
Căci cutreier, singur-cuc,
Lunca fără turmă;

Și-apoi plec, cu pasul rar,
Făr'-să știu anume:
De ce vin, ca să plec iar
Să mă pierd în lume!

MAMA

A venit aseară mama, din sătucu-i de departe,
Să mai vadă pe fecioru-i, astăzi „domn cu multă carte”!
A bătut sfios la uşă, grabnic i-am ieşit în prag;
Ni s-a umezit privirea de iubire şi de drag.

Sărutându-i mâna dreaptă, ea m-a strâns la piept, duioasă,
Şi-ntrebând-o câte toate, am intrat apoi în casă.
Înăuntrul casei mele, câtă brumă-am adunat,
Dă prilej bietei bătrâne să se creadă-ntr-un palat.

Nu-ndrăzneşte nici să intre, cu opincile-n picioare,
Şi cu multă grijă calcă doar pe-alături de covoare.
Eu o-ndemn să nu ia seama şi să calce drept, în lege,
Că doar e la fi-su-n casă, nu e-n casa vreunui rege.

Şi de-abia o fac să şadă pe-un divan cu scoarţă nouă…
„Mi-era dor de tine, maică… Ţi-am adus vreo zece ouă,
Niţel unt, iar colea-n traistă nişte nuci, vreo două sute…”
Şi, cu ochii plini de lacrimi, prinde iar să mă sărute.

„Poate mor, că sunt bătrâna şi-a prins dorul să mă-ndrume
Să mai vad o dată, maică, ce mi-e azi mai drag pe lume!
Caierul mi-i pe sfîrşite… mâine poate-şi curmă firul
Şi-ntre patru blăni de scânduri să mă cheme cimitirul…

Jale mi-e de voi, mămucă, dar visez, chiar şi deşteaptă,
Cum, pe-o margine de groapă, bietul taică-tu m-aşteaptă…
Tu, odorul mamii, în urmă să te-aduni cu fraţii-acasă
Şi să-mparţi agoniseala de pe urma lui rămasă.

Lui Codin să-i dai pământul de la moară şi cu via;
Vaca şi-un pogon de luncă, maică, să le ia Maria;
Lui Mitruş să-i dai zăvoiul de răchiţi dintre pârae;
Carul, boii şi cu plugul să le dai lui Nicolae.

Iară tu, ca mai cu stare, decât fraţii zişi pe nume,
Să iei casa-n care ţie ţi-a fost dat să vii pe lume…
Când şi când, în miezul verii sau de Paşti, să vadă satul
Cum îmi vine ca-n toţi anii, la căsuţa mea băiatul.

Şi-având tihnă şi odihnă, la venire sau plecare,
S-aprinzi şi la groapa maichii câte-un pai de lumânare!…”
A tăcut apoi bătrâna şi-a plâns mult, cu lacrimi grele,
Ce curgându-i lin în poală, se-ntâlneau cu ale mele.

NEAMULUI VALAH STRIGARE

Fraţi Valahi din patru unghiuri, fraţi de viţă Geto-Dacă,
Fraţi pe care nici o liftă n'a putut robi să ne facă,
Iată-ne azi robi sub lifta unui neam care, din lume,
Vrea pe veci să ne sugrume,
Să se şteargă dintre neamuri strălucitul nostru nume!

Dar, mai cruzi ca lifta neagră care azi, prin vicleşug,
Ne-a'njugat–plăvani la jug,
Sunt acei câţiva nemernici, fraţi de sânge, scoşi din minţi
De-ai trădărilor „arginţi",
Cari, de zornăitul dulce, nu mai pot nimic s'audă
Din cât geme ţara toată cu de lacrămi geana udă!

Toţi aceştia – o droae de nemernici care vor
Nimicirea Ţării lor,
S'au făcut, în mâna liftei, crunte „Coade de Topor",
Şi s›au năpustit cu ură, fâlfâind drapele roşii,
Să doboare tot ce'n veacuri au păstrat mai drag strămoşii!

Vor, vânduţii fără inimi–îndemnaţi de-a liftei gloată,
Să ne-aprindă Ţara toată;
Nu mai vor s'avem tezaur
În altare pe Iisus;
Ticăloşilor li-i sete de mărirea lor, de aur;
Drojdia se vrea de-asupra; putregaiul se vrea sus;
Sufletele lor de fiară
Nu mai au nimica sfânt;
Ei vor „patria" să piară,
„Dumnezeu" să fie frânt;
Să fim toţi o biată turmă fără drepturi, nici cuvânt!
Să nu mai avem din toate, sub tâlharii bolşevici,
Decât jug şi plâns în gene, umilinţi, scuipat şi bici;
Soarta naţiei române s'o păstreze lifta 'n mână
Viermii toţi s'ajungă 'n slavă, iar luceferii'n ţărână;
Şi, sub tirania gloatei care-şi ‹nalţă pumnul strâns,
Să ni se topească ochii potopiţi de-atâta plâns?

Fraţi Valahi–cu glas de tunet, ne-a strigat un mare „Mag"
Să ne facem toţi o stâncă sub al Ţării noastre steag;
S'alungăm „semănătorii de ruine şi pustiu",
Care vor s'arunce Neamul în mormânt fără sicriu!
El a plâns pe culmea 'naltă, când a buciumat aprins,
Neamului aproape 'nvins,

Şi-al său bucium l-a dus vântul, prelungit, din stâncă›n stâncă;
L'au fost auzit şi morţii din dormirea lor adâncă:
Fraţi Valahi, chemarea-i sfântă, voi n'aţi auzit-o încă?!

Cine să te mai trezească, Neam robit de-atâtea Iude,
Dac' auzul tău nici glasul Magului nu-l mai aude?!
Cum să nu ne facă robi,
Ca pe nişte boi neghiobi
Cei misei: „semănătorii de pustiu şi de ruine",
Când nici ţie nu ţi-e milă de moşia ta, de tine?!

Cum n'ar împroşca tâlharii
Cu noroi pe toţi „stegarii",
Tot ce-avem mai drag, mai sfânt;
Cum nu ne-ar scuipa obrazul, şi pe moşii din mormânt,
Când, cu nepăsare, toţi
Ne uităm mereu la gloata de mişei vânduţi, de hoţi,
Făr'a ridica un deget –ca un hoit ce zace'n glod,
Şi din care viermii lacomi, liniştiţi, în voie rod?!

O, vă veţi trezi odată, fraţi Valahi, dar prea târziu,
Când va fi aproape gata groapa cea fără sicriu,
În adâncul cărei Neamul aruncat va fi de viu!

RUGĂCIUNE CĂTRE MAICA DOMNULUI

Preacurată Maică, pururea fecioară
Sufletul din mine nu-l lăsa să moară,
Ci revarsă sfântă peste el, de sus
Mila ta cea mare, mila lui Iisus.

Îngeri împrejuru-mi fă să se adune,
Să-mi arate calea către cele bune
Să-mi îndrepte paşii pe cărarea milei,
La-nceputul nopţii, la-nceputul zilei.

Să gonească toate duhurile rele
Ce pândesc în drumul vieţuirii mele,
Bietului meu suflet să-i dea viaţă nouă
Să răsfrângă cerul ca un bob de rouă.

Frânt de umilinţă şi de-adânci suspine,
Sufletul la tine vine să se-nchine
Mila ta din ceruri peste el coboară
Maică preacurată, pururea fecioară.

SĂTULUL ȘI FLĂMÂNDUL

Născut în zodie ferice, ca toți acei de-un neam cu sine,
Un porc bogat, al cărui pântec era de-a pururea sătul
Și care n›avusese parte în viața lui, decât de bine,
Avand moșii, din cari adesea porumbu'i putrezea 'n pătul;
Într›un cuvânt, un porc nabab,

A fost întâmpinat odată, la poartă, de-un biet câine slab,
Flămând, abia c'un pic de viață
Și care nu mai vedea lumina decât așa ca printr›o ceață...

— Ah, fie'ți milă de-un biet câine,
Prea fericitule boier...
Dă-mi frimiturile-ți de pâine,
Nu ma lăsa sub sfântul cer,
De foame istovit să pier...

Dar porcul, care după masă, gusta dulceața unei poame,
Din cale-afară de mirat,
Pe bietu' câine l'a 'ntrebat:
— De foame-ai zis? Ce-i aia foame?

Nemaiputând să stea 'n picioare și istovit, căzând pe brânci,
Flămândul stins, porni să'i spună:
— Când nu mai ai ce să mănânci,
Simți o sfârșeală fără margini... slăbești, de te doboară vântul...
Vezi verde-galben... se 'nvârtește cu tine parcă tot pământul...
Cu vremea, mintea nu mai poate, din tot, nimica să'nțeleagă,
Apoi te stingi, precum se stinge o lumânare arsă 'ntreagă...

Și bietul câine ‹și dete duhul... Dar porcul, nebăgând de seamă,
Răspunse rar, cu gura plina de-a poamii prea gustoasă zeamă:
— Păi, știi că e o fericire să'ți fie foame, dragă câine?
Și tu ‹ndrăsnești să mai ceri pâine?!
Auzi, mă rog: să vezi anume
Cum se 'nvârtește 'ntreaga lume;
Cum vin, privirea să'ți desmierde, culori de roșu-galben-verde;
Să mi te simți, într'un cuvânt,
Ușor ca fulgul dus de vânt
Și totuși să te plângi de soartă și să cerșesti ca un țigan?
Păi, iartă-mă, dulău bălan:
Ori ești ingrat, ori șarlatan!

Și porcul, scuturând agale brumatul țigaretei scrum,
Nici că s'a mai uitat la câine și, mândru, și-a văzut de drum...

Flămânzilor, când vreți să cereți de la sătui nițică pâine,
Cum a cerut sărmanul câine,
Acelui ce gusta din poame,
Să cereți numai de la omul care a'ndurat cândva de foame,
Căci, altfel, nu e vorbă goală proverbul care-mi vine 'n gând
Și care spune că: „Sătulul nu crede bietului flămând".

ȘASE PUI ȘI-O BIATĂ MAMĂ

Mai de mult, o rândunică avea-n cuibu-i șase pui
Și privea la ei sărmana, ca la chipul soarelui:

De cu zori pornea – săgeată – căutând, pe deal și văi,
Hrană pentru puii săi
Și-n iubirea-i nu odată
S-a culcat ea nemâncată,
Dar destul de fericită că nu s-a-ntâmplat nicicând:
Dintre pui, s-adoarmă vre-unul ars de sete sau flămând,

Nici n-a fost mai mândră mamă decât ea-ntre rândunici,
Când văzu-ntr-o zi că puii se făcuseră voinici,
Și n-a mai avut odihnă nici cât ai clipi, sub soare,
Până când, pe fiecare pui nu l-a-nvățat să zboare,

Dar, când toți puteau să plece încotro voiau sub slavă,
Rândunica, istovită, a căzut în cuib bolnavă
Și cu ochii plini de lacrimi țintă-n ochii fiecui,
Zise celor șase pui:

— Dragii mamii, eu de-aseară, simt în inimă un cui:
Aripile greu mă dor
Și nici vorbă să mai zbor...
Dumnezeu mi-a dat putere– oricât am avut nevoi,
Să găsesc într-una hrană pentru voi...

Astăzi fiindcă sunt bolnavă, dragii mamii, se cuvine,
Mari cum v-a făcut maicuța, să-ngrijiți și voi de mine
Și ca nimeni dintre puii-mi să nu simtă că mi-e rob,
Fiecare, să-mi aduceți, zilnic, numai câte-un bob;
Ale voastre șase boabe milostive, mă vor ține
Până când o să vrea cerul să mă facă iarăși bine...

Ascultând cuvântul mamei, au zburat cei șase pui
Și-au adus, vre-o șase zile, fiecare bobul lui...
Mai departe însă puii–beți de-al slăvilor înalt,
Fiecare-având nădejdea că-i va duce celălalt,
N-a mai dus nici unul bobul și, uitată mucenica,
A murit atunci de foame cea mai sfântă rândunică.

Și-a rămas apoi povestea tristă, neluată-n seamă,
Orișicui ai sta s-o spui,
Că o mamă își hrănește: șase, opt sau zece pui,
Însa zece pui, adesea, nu pot toți hrăni o mamă.

ŢARA MEA
-scrisoare unui străin-

De-ai veni pe-aici odată, ai vedea că am o ţară
Ca un fagure de miere strâns din flori de primăvară:

Ape line o sărută cu blândeţe de nespus;
Munţi cu creste de aramă-i ţin cunună spre Apus...

Lungi amurguri minunate pe-ale ei ţinuturi cad,
Aurind livezi şi lanuri, codrii nepătrunşi de brad...

Vara, toată e-n covoare, şi-a covoarelor mândreţe,
Peste văi şi peste lanuri e ţesută-n mii de feţe:

Grâu blagoslovit, în luna lui Cuptor, se face-n spic
Auriu cum e fuiorul firelor de borangic!

In frumos cu floare-albastră, risipit peste muncele,
Râde lung sub sfântul soare din ochi blânzi de peruzele...

Rapiţa, bătând-o vântul în amiezile de vară,
Face valuri ca o gârlă grea şi galbenă de ceară...

Boi plăvani, cu ochii umezi, pe ogoare-şi poartă plugul,
Şi din brazdele mănoase se ridică, sfânt, belşugul;

În văzduhuri, pe deasupra roditoarelor câmpii,
Pune vrajă totdeauna un sobor de ciocârlii;

Pe vâlcele aromite, pe la margini de izvoare,
Pasc, în iarbă de mătasă, mii de turme de mioare;

Pe la umbră de zăvoaie, prin livezi, pe lângă stână,
Păstoriţe bălăioare torc din caiere de lână;

Rezemaţi de vreun mesteacăn sau lungiţi pe câte-o vale,
Pretutindeni ciobănaşii cântă doine din cavale...

Peste lunci cu floare multă ce-şi trimit în slăvi îmbătul,
Zboară-n roiuri nesfârşite fluturi albi cum e omătul;

Pe sub zări ca de cicoare, cât în văz de ochi încape,
Plopi în şir, când bate vântul, spun poveşti pe lângă ape...

La cosit, la plug, la sapă sau la seceriş de grâu,
Vezi flăcăi cu spete late, cu mijlocul strâns la brâu;

Fete mari, cu şolduri pline şi cămaşa cum e spuma,
Au pe buze totdeauna cântul sfânt şi voie bună!

Sărbătorile, de-a rândul, în biserici cântă-n cor
Şi-o blândeţe fără margini prinzi în ochii tuturor...

Astfel, de-ai veni pe aicea şi-ai voi apoi să pleci,
Mi-ai pleca cu ţara-n suflet, ca să n-o mai uiţi în veci.

CUPRINS

EVENIMENT
Jurnalul Jurnalului de la Moisei.
Valeru CIUREA, pagina 1
Masacrul celor 29 de martiri.
Amalia TIMIȘ, pagina 8
ISTORIE
Jilava. 1 iunie 1946.
Gică MANOLE, pagina 9
Fondarea orașului-port Corabia.
Cornel MANOLESCU, pagina 17
Drumuri oltene tradiționale.
Ilie DUMITRU, pagina 20
Despre Monumentul Ecaterina Teodoroiu, ridicat la Slatina.
Valeru CIUREA, pagina 24
IN MEMORIAM.
Începuturile creștinismului.
Paul MATIU, pagina 28
PROZĂ
Letopisețu vieții, al pildelor și al miracolelor lui Zamolxe.
Cristian SĂILEANU, pagina 31
La margine de mare.
Eugen MATZOTA, pagina 35
Spre liman. (fragment de roman)
Nicolaie DINCĂ, pagina 37
Upgrade.
George DIMITRIU, pagina 45
Acolo unde nu se întâlnesc paralelele.
Iosefina SCHIRGER, Petru ABABII, pagina 47
Dâre de cenușă.
Ioan IVAȘCU, pagina 51
„— Salvați-mă, domnu' Tony”.
Nicolaie DINCĂ, pagina 53
INTERVIU
Eugen Matzota - o traiectorie intelectuală, multifațetată.
Corina DAȘOVEANU, pagina 60
CULTURĂ TRADIȚIONALĂ
Întâmplări din Regatul Sânzienelor.
Valeru CIUREA, pagina 66
Muma Petria și moartea.
Dan ALEXOAE, pagina 71
POEZIE
Alexandru BOTOROGA, pagina 74
Anca Iulia BEIDAC, pagina 76
Călin Dragoș COSTACHE, pagina 78
Daniel MARIAN, pagina 83
Gabriela Mimi BOROIANU, pagina 55
Liliana POPA, pagina 90
Mircea GRUMAZ, pagina 93
Nely VIERU, pagina 95
Petruța NIȚĂ BOCU, pagina 98
Simona TRIFU, pagina 100
Traian POPESCU, pagina 103
Virgil ANDRONESCU, pagina 106
Irina ALEXANDRESCU, pagina 109
ESEU
Aș vrea să fiu Atticus. Tu ai vrea?
Maria STERPAN, pagina 113
ISTORIE LITERARĂ
Pan M. Vizirescu - memorialist: Rânduri închinate amintirii doamnei Aglaia Crainic
Dumitru SÂRGHIE, pagina 115
CRONICĂ LITERARĂ
Idealuri și tendințe ascensionale.
Octavian MIHALCEA, pagina 118
Un scriitor uitat, o carte intenționat ignorată.
Ion ANDREIȚĂ, pagina 120
RECENZII
Între liric și comic.
Adrian ȚION, pagina 128
Recenzia volumului *Povești din-Ța-ra-Ni-Mă-Nui*, de Nicolaie Dincă.
Iulian CĂTĂLUI, pagina 130
CRONICĂ CINEMATOGRAFICĂ
Memoria filmului - secretul umanității.
Eugen COJOCARU, pagina 133
TEATRU
Goi spre Paradis (continuare din numărul 6).
Ion Bogdan MARTIN, pagina 135
Prietenul închiriat.
Adrian ȚION, pagina 141
NOTE DE DRUMEȚIE
Evedingen.
Tia Van KALKEN, pagina 149
DEBUT
Ștefania ONIȘOR, pagina 153
RESTITUIRI
Vasile MILITARU, pagina 156

UNIUNEA ZIARIȘTILOR PROFESIONIȘTI DIN ROMÂNIA

CERTIFICAT DE ATESTARE Nr. 15/2024

Comisia de Atestare a Egidelor UZPR
întrunită în data de 09.12.2024
a analizat conținutul publicației

Cooltartis (Slatina)

și a decis acordarea dreptului de a fi difuzată
sub Egida Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România
și de a publica sigla UZPR pe copertă.

Președinte
Sorin STANCIU

Publicație editată de Asociația Culturală Olt Artis Slatina
ISSN: 3008-3370 / ISSN-L: 3008-3370
Director Fondator: Nicolaie DINCĂ

Redacția și administrația:
Strada Cireașov, nr. 15, Bl 20, sc. C, apt 8, CP: 230070 Slatina, Olt, România

Redactor șef: Nicolaie DINCĂ
telefon: 0747.128 838; E-mail: nicolaied2@gmail.com

Redactor șef adjunct & Tehnoredacter: Valeru CIUREA
Redactor secțiunile Istorie și Proză: Nicolaie DINCĂ
Redactor secțiunea Poezie: Corina DAȘOVEANU
Redactori secțiunea Diaspora: Mircea Giani FLORESCU, Tic PETROȘEL

Colaboratori:
Amalia TIMIȘ, Gică MANOLE, Cornel MANOLESCU, Ilie DUMITRU, Cristian SĂILEANU, Eugen MATZOTA, George DIMITRIU, Iosefina SCHIRGER, Petru ABABII, Ion IVAȘCU, Dan ALEXOAE, Alexandru BOTOROGA, Anca Iulia BEIDAC, Călin Dragoș COSTACHE, Daniel MARIAN, Gabriela Mimi BOROIANU, Liliana POPA, Mircea GRUMAZ, Nely VIERU, Petruța NIȚĂ BOCU, Simona TRIFU, Traian POPESCU, Virgil ANDRONESCU, Irina ALEXANDRESCU, Maria STERPAN, Dumitru SÂRGHIE, Octavian MIHALCEA, Ion ANDREIȚĂ, Adrian ȚION, Iulian CĂTĂLUI, Eugen COJOCARU, Ion Bogdan MARTIN, Tia Van KALKEN, Ștefania ONIȘOR.

Fotografii și ilustrații:
Valeru CIUREA, Cornelia CIUREA, A.I., Pixabay

Coperta 1: Apollo; Coperta 4: Ecaterina Teodoroiu

Responsabilitatea pentru conținutul articolelor aparține autorilor.
© Asociația OltArtis, 2024

Tiparul executat la Editura Hoffman
Email: contact@editurahoffman.ro

ECATERINA TEODOROIU

Istoria României din perioada Primului Război Mondial este marcată de numeroase figuri care și-au jertfit viața pentru idealul național. Printre acestea, Ecaterina Teodoroiu ocupă un loc aparte, fiind singura femeie combatantă care a ajuns să poarte gradul de ofițer în Armata Română. Curajul ei, dragostea de patrie și sacrificiul suprem au transformat-o într-un simbol al eroismului feminin și al luptei pentru unitate națională. Ultimul ei act de eroism s-a consumat în august 1917, în timpul Bătăliei de la Mărășești, când a căzut sub gloanțele inamicului, strigându-le soldaților să înainteze și să nu cedeze. Sacrificiul Ecaterinei Teodoroiu a fost recunoscut încă din perioada interbelică. A fost numită „Eroina de la Jiu” și chiar „Ioana d’Arc a României”, iar trupul ei a fost reînhumat la Târgu Jiu, într-un mausoleu proiectat de artista Milița Petrașcu.

La Slatina a fost ridicat primul monument dedicat eroinei, inaugurat în 1925 în prezența Reginei Maria.